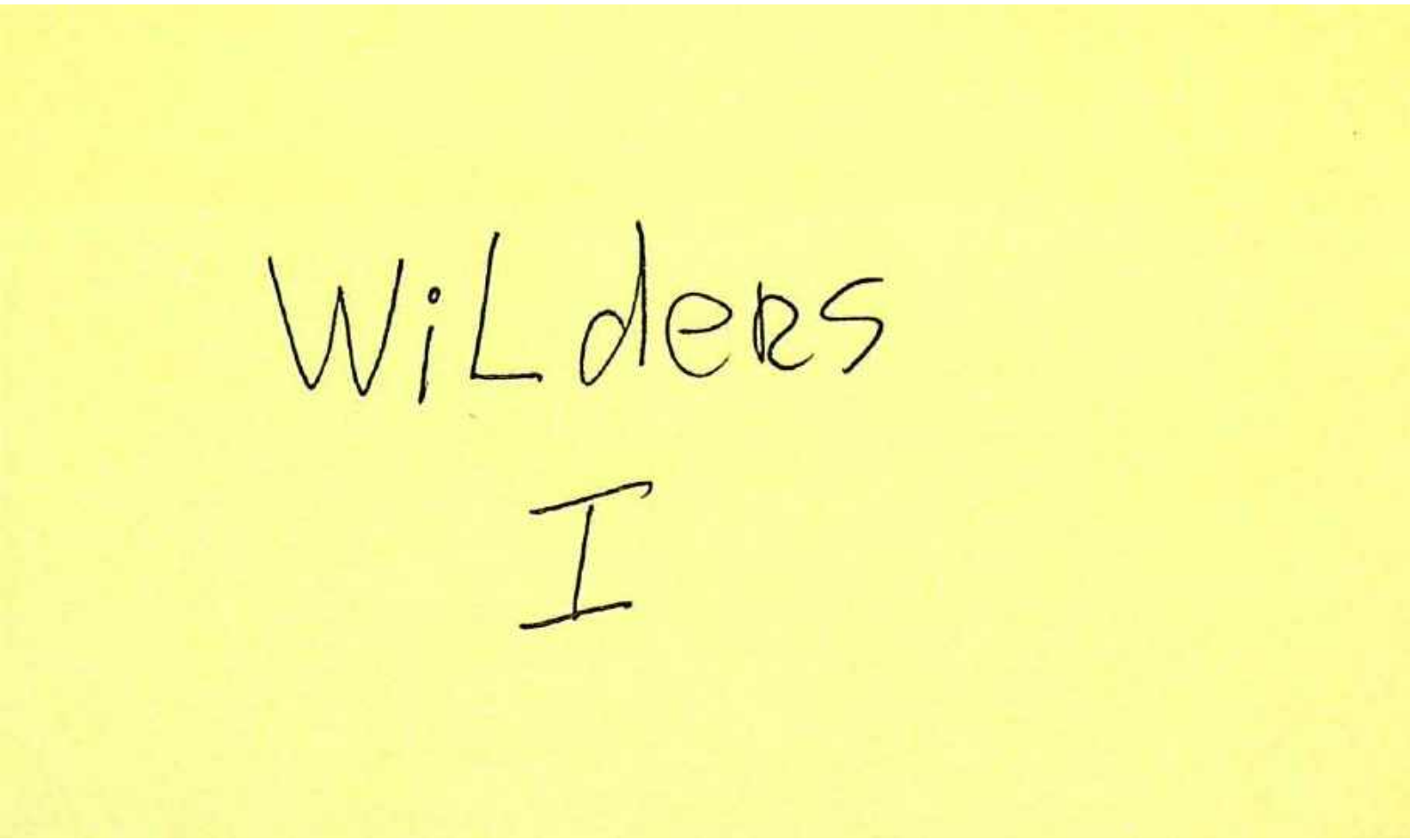

WiLders
I

Sagittarius

Van: "Els Lucas" <els@nautaenlucas.com>
Aan: "Sagittarius" <sagitar@hetnet.nl>; <theoikos@yahoo.com>;
Verzonden: maandag 8 december 2008 20:37
Onderwerp: RE: Strafbare uitspraken van de PVV

Beste mensen,

Zojuist in digitale vorm het boekwerk van mr Steijnen doorgelezen, niet op de komma, dat kan ook niet in zo'n kort tijdsbestek.
Ik wilde jullie het volgende niet onthouden:

https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1368497&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864

Als je het in een browser plakt kom je uit bij het COE, interessante publicatie. Lees vooral ook
http://www.coe.int/t/DC/Files/Source/FS_hate_en.doc

Een aardig en handzaam overzicht van de visie van de Council of Europe op een en ander.
Ook heel interessant is : de uitspraak van het EHRM in de zaak Soulas tegen Frankrijk, EHRM 10 juli 2008, EHRC 2008, 112. Hierin wordt de door het OM tot nu toe geponeerde visie in mootjes gehakt.

Vooralsnog, zeg ik in de richting van mijn confrère Steijnen, heb ik geen behoefte aan overlegging aan het hof van zijn boekwerk, niettemin dank voor het meedenken.

Vriendelijke groeten,
Els Lucas

NAUTA & LUCAS
ADVOCATEN

Postbus 219
8200 AE Lelystad
telefoon 0320 - 226626
fax 0320 - 247293
e-mail els@nautaenlucas.com

Dit bericht is uitsluitend voor geadresseerde. Het bericht kan vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik door derden of openbaring van dit bericht zonder toestemming van Nauta & Lucas Advocaten is niet toegestaan. Als u dit bericht per abuis heeft ontvangen, wordt u verzocht het te vernietigen en ons te informeren.

Sagittarius

Van: "Sagittarius" <sagitar@hetnet.nl>
Aan: <els@nautanenlucas.com>
CC: <renex@wanadoo.nl>
Verzonden: maandag 8 december 2008 17:42
Bijlage: voorkant wildst.doc; WILDST inhoudsopgave op A.doc; WILDST op de
Onderwerp: Fw: Strafbare uitspraken van de PVV

Geachte mevrouw Nauta,

Hierbij dus mijn verhaal, zowel aan de Maastrichtse wetenschappers als wat betreft mijn boekwerk over OM-uitspraak over Wilders.
Als u het, als onderdeel van uw betoog a.s. woensdag, wilt meenemen, dan hoor ik dat graag.
Als ook de Maastrichtse wetenschappers hetzelfde willen, dan laat ik u dat z.s.m weten. Met nu al alvast de aantekening dat ik er niets geen bezwaar tegen heb als het boekwerk als een soort co-productie van u beiden, als klagers, zou worden gepresenteerd.

mvg,

Nico Steijnen
----- Original Message -----
From: "Sagittarius" <sagitar@hetnet.nl>
To: "At Ipenburg" <theoikos@yahoo.com>
Cc: <renex@dds.nl>
Sent: Monday, December 08, 2008 5:27 PM
Subject: Re: Strafbare uitspraken van de PVV

> Geachte heer Ipenburg,
>
> Als advocaat van een aantal Wilders-getroffenen - maar niet nu juist ook
> klagend over de ONDERHAVIGE
> Wilders-uitspraken graag het volgende.
>
> Wat een gelukkig toeval dat ik net zowel rechtstreeks uw mailtje kreeg
over
> de Wilders-zaak, als zojuist van René Danen trouwens uw mailadres, en dat
u
> zelf al heeft besloten om u het recht voor te behouden om nog nadere
stukken
> over deze kwestie aan het hof toe te sturen omdat de oproep en de stukken
u
> wegens een foute adressering te laat zouden hebben bereikt !
>
> Ik hen me de afgelopen zomer twee maanden lang geworpen op een nadere
> bestudering van de uitspraak van 10 juni j.l. van het OM over de nu
> voorliggende Wilders-uitlatingen.
>
> Met name heb ik me in dit verband bezig gehouden met een zeer grondige
> bestudering van de in dit kader relevantie jurisprudentie van het Europese
> Hof.
> Dit omdat het er bij mij onmogelijk in kon dat de J.P. van het Hof
inderdaad
> zo in elkaar zou zitten dat, als het maar zou gaan om een zgn. debat, het
OM

Sagittarius

Van: "Sagittarius" <sagitar@hetnet.nl>
Aan: <mrabbaed@hotmail.com>
Verzonden: maandag 8 december 2008 17:58
Bijlage: voorkant wildst.doc; WILDST inhoudsopgave op A.doc; WILDST op de
Onderwerp: Fw: Strafbare uitspraken van de PVV

Beste Mohammed,

Ook op jou doe ik hier een beroep om, als jij dan wel iemand namens jou of jullie, op de zitting van het Hof van woensdag a.s. over Wilders aanwezig zal zijn, eventueel mijn hieronder genoemde, hier ook als bijlage bijgevoegde, boekwerk met een vernietigende analyse van de afwijzende OM-uitspraak mee te menen en te overleggen als een eigen productie.

Zou jij,of degene die namens jou of jullie eventueel naar de zitting komt en daar optreedt, daartoe bereid zijn, dan hoor ik dat graag z.s.m. Ik van mijn kant laat dan zodra ik iets naders hoor weten of ook eventueel de betrokken Maastrichtse wetenschappers die hierover worden aangesproken, dan wel ook eventueel de advocate Els Lucas, die ik hetzelfde verzoek heb gedaan, bereid zijn om hieraan gevolg te geven.

Ik zal dan woensdag een ex. van het boekwerk voor de zitting aan jou of degenen die namens jullie optreedt in de advocatenkamer van het Hof kunnen overhandigen, als je mij kunt laten weten wanneer jij of die persoon woensdag a.s. voor het Hof aan het woord zal komen.

Ik heb er geen enkel bezwaar tegen dat het boekwerk daarbij dan aan het Hof als een soort co-productie van de Maastrichtse wetenschappers, de advocate Els Lucas en jullie zal worden voorgesteld.

mvg.

Nico Steijnen

----- Original Message -----
From: "Sagittarius" <sagitar@hetnet.nl>
To: "At Ipenburg" <theoikos@yahoo.com>
Cc: <renex@dds.nl>
Sent: Monday, December 08, 2008 5:27 PM
Subject: Re: Strafbare uitspraken van de PVV

> Geachte heer Ipenburg,
>
> Als advocaat van een aantal Wilders-getroffenen - maar niet nu juist ook
> klagend over de ONDERHAVIGE
> Wilders-uitspraken graag het volgende.
>
> Wat een gelukkig toeval dat ik net zowel rechtstreeks uw mailtje kreeg over
> de Wilders-zaak, als zojuist van René Danen trouwens uw mailadres, en dat u
> zelf al heeft besloten om u het recht voor te behouden om nog nadere stukken
> over deze kwestie aan het hof toe te sturen omdat de oproep en de stukken

> wegens een foute adressering te laat zouden hebben bereikt !
>
> Ik hen me de afgelopen zomer twee maanden lang geworpen op een nadere
> bestudering van de uitspraak van 10 juni j.l. van het OM over de nu
> voorliggende Wilders-uitlatingen.
>
> Met name heb ik me in dit verband bezig gehouden met een zeer grondige
> bestudering van de in dit kader relevantie jurisprudentie van het Europese
> Hof.
> Dit omdat het er bij mij onmogelijk in kon dat de J.P. van het Hof
inderdaad
> zo in elkaar zou zitten dat, als het maar zou gaan om een zgn. debat, het
OM
> zelfs niet zou MOGEN ingrijpen jegens uitlatingen van het kaliber van
> Wilders. De essentie immers voor de afwijzende beslissing van het OM om
> hier niet te vervolgen.
> Dat alles kwam me als volstrekt onbestaanbaar voor.
>
> Bij mijn bestudering van de relevante J.P. zag ik mijn vermoedens volkomen
> bevestigd: het OM zet de J.P. van het Europese Hof volkomen op zijn kop.
>
> Ik heb over de manier waarop het OM hier met deze kwestie om gaat een
> boekwerk geschreven van ruim120 blz., waarin ik allereerst aangeef wat de
> WERKELIJKE STAND van de J.P. van het Europese Hof op dit punt is
> en voorts analyseer hoe het OM ook anderszins schandalig en misleidend te
> werk gaat bij de manier waarop het zij oordeel vorm geeft. En waarin ik
> tenslotte ook een prominente plaats toeken aan de juridische IMPACT die de
> onderhavige uitspraken van het OM hebben.
>
> Na de voltooing van dit werkstuk lag er zo'n enorme stapel werk te wachten
> dat ik er verder niet aan toe gekomen ben om ook maar iets met dit
boekwerk
> te doen. Ik had het graag met enige tamtam in de publiciteit willen
brengen,
> maar andere zaken hielden me, tot de dag van vandaag, daarvan af.
>
> Met name ook ontwikkelingen rond mijn aanklacht bij het Europese Hof tegen
> Donner en Verdonk, dan wel de van de Staat der Nederlanden, vanwege diens
> verantwoordelijkheid voor de Schipholbrand (zie o.m.
> www.vertrokkengezichten.nl) weerhielden mij echter tot op de dag van
> vandaag daarvan.
>
> Vandaag vernam ik dan ook plotseling, tot mijn schrik, dat het Hof hier al
> zo ver was om een zitting te houden over het artikel 12 Sv-beroep inzake
de
> niet-vervolging van de onderhavige uitlatingen. Zonder dat, in dat kader
ook
> maar ergens iets met mijn vele werk in dit verband zou zijn gedaan !
>
> Daarom heb ik een verzoek aan u.
> Zou u bereid zijn om mijn studie, een heel boekwerk omvattend, mee te
nemen
> in het kader van de stukken die u nog van plan bent om schriftelijk bij
het
> Hof in te dienen ? Dan kan ik ervoor zorgen dat een uitgeprinte versie

> hiervan u z.s.m. te hand komt.
>
> Voor dat geval verzoek ik u me een postadres toe te mailen, waarnaar ik het
> stuk zou kunnen opsturen. Ook is het mogelijk dat ik a.s. woensdag, met
> enkele kant en klare exemplaren naar de het Hof te Amsterdam kom om een en
> ander daar aan u ter hand te stellen. Zodat het zelfs nog, ter zitting, dan
> door u aanm het Hof zou kunnen worden overlegd. We zouden daarvoor dan, op
> een door u aan te geven tijd, in de advocatenkamer van Hof kunen afspreken.
>
> Om maar eens duidelijk te zijn, u kunt voor de onderhavige rechtsgang dit
> stuk naar believen gebruiken en inzetten
>
> Uiteraard ben ik me bewust van het feit dat u, voordat u ook maar enigzins
> voor wat ik hier allemaal voorstel zult voelen, eerst wel eens wilt weten
> wat voor vlees u hier nu eigenlijk in de kuip heeft. In dit verband lijkt me
> er niets anders opzitten dan dat ik u alvast de tekst toe-mail, zodat u zich
> daarover een globaal oordeel kunt vormen, aan een volledige lezing zult u,
> voor a.s. woensdag denkelijk niet meer toe kunnen komen !
>
> Uw nadere reactie wacht ik verder af.
>
> mvg.
>
>
> Nico Steijnen
>
>
> ----- Original Message -----
> From: "At Ipenburg" <theoikos@yahoo.com>
> To: "Rene Danen" <renex@dds.nl>; <farslan@wanadoo.nl>;
> <els@nautaenlucas.com>; <reneboer@hotmail.com>;
<mirkovanpampus@gmail.com>;
> <frank@frankvanschaik.nl>; <g.vandermeer@spongadvocaten.com>;
> <fischer@balienet.nl>; <sagitar@hetnet.nl>; <m.cornelissen@art1nhn.nl>;
> <mrabbae@hotmail.com>; <niels@meldpunt.nl>; <g.spong@spongadvocaten.com>;
> <MPestman@bfkw.nl>; <raza@haroonraza.nl>; <e.kose@koselaw.nl>;
> <timo_e@yahoo.com>; <mroede@kpnplanet.nl>;
> <i.vandermeer@spongadvocaten.com>; <info@smnnet.nl>;
> <Th.vanboven@ir.unimaas.nl>; <info@art1.nl>
> Sent: Monday, December 08, 2008 2:31 PM
> Subject: Strafbare uitspraken van de PVV
>
>
> Beste mensen,
>
> Wij kregen de stukken pas afgelopen vrijdag 5 december, vanwege een fout in
> de adressering. We behouden ons het recht voor om nog schriftelijk te
> reageren op de ons toegezonden stukken.
>
> Goed om een overzicht te hebben van een reeks uitspraken van Wilders en

van
> leden van de PVV. Het is erg beperkt dat het Openbaar Minsiteire alleen
> ingaat op de door ons expliciet genoemde uitspraken, terwijl we aanvoerden
> dat het hier ging om een patroon, "om deze discriminerende en tot
> discriminatie oproepende utispraken" met verwijzing naar Wilders' weblog.
>
(http://www.geertwilders.nl/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=1129)
>
> We zijn van mening dat het gemaakte onderscheid tussen een religie, die
niet
> beschermd is, en de volgelingen, kunstmatig is. Immers velen kiezen niet
een
> religie, maar worden erin geboren, Het vormt deel van hun eigen
> cultuur.Bovendien gebruikt Wilders de begrippen heel losjes door elkaar:
> Marokkanen, Moslims, niet-westerse allochtonen en zelfs Antillianen vallen
> in de categorie, die afgewezen wordt en niet de volle burgerrechten mag
> genieten. . .
> Is hier impliciet toch niet de suggestie dat de Islam minder bescherming
> nodig heeft dan andere religies, omdat er wel iets waar is van de
suggesties
> van Wilders? Dat zoud an de reden zijn dat de utispraken van Wilders
worden
> gezien als een bijdrage ana het publieke debat en vergelijkbare uitspraken
> over andere religies en hun aanhangers als strafbaar.
>
> NCRV Netwerk zal aandacht beteden aan de hoorzitting op woensdag.
>
> Met vriendelijke groeten,
>
> At Ipenburg
>
>
>
>
>

Sagittarius

Van: "Rene Danen" <renex@dds.nl>
Aan: <farslan@wanadoo.nl>; <els@nautaenlucas.com>; <reneboer@hotmail.com>; <mirkovanpampus@gmail.com>; <frank@frankvanschaik.nl>; <g.vandermeer@spongadvocaten.com>; <fischer@balienet.nl>; <sagitar@hetnet.nl>; <m.cornelissen@art1nhn.nl>; <mrabbae@hotmail.com>; <niels@meldpunt.nl>; <renex@dds.nl>; <g.spong@spongadvocaten.com>; <MPestman@bfkw.nl>; <raza@haroonraza.nl>; <e.kose@koselaw.nl>; <timo_e@yahoo.com>; <mroede@kpnplanet.nl>; <theoikos@yahoo.com>; <i.vandermeer@spongadvocaten.com>; <info@smnnet.nl>; <Th.vanboven@ir.unimaas.nl>; <info@art1.nl>
Verzonden: maandag 8 december 2008 10:41
Bijlage: Aangifte tegen 96 uitspraken van de PVV #.pdf
Onderwerp: 96 strafbare uitspraken van de PVV

Beste mensen,

Komende woensdag is de artikel-12 zaak tegen Geert Wilders die door een aantal van jullie is aangespannen.

De stichting Nederland Bekent Kleur is geen partij in deze zaak omdat onze aangifte nog in behandeling is bij het OM. We hebben nu in totaal tegen 96 uitspraken van PVV-ers aangifte gedaan. Daarbij ook de recente uitspraken van PVV-Kamerlid Fritsma die door de hele Tweede Kamer als discriminerend werden bestempeld. (Zie de link hieronder).

In de bijlage (pdf) stuur ik jullie ter informatie een overzicht toe van 96 discrimerende, beledigende en haatzaaiende uitspraken van de PVV. Uiteraard is deze informatie vrij te gebruiken.

Verder zijn we natuurlijk geintereseerd in de uitkomsten van de besloten zaak komende woensdag. Dus ik hou me achteraf aanbevolen voor info daarover.

Met vriendelijke groet,

Rene Danen
Nederland Bekent Kleur
(06-40711911)

RTL-Nieuws over uitspraken Fritsma:

http://www.rtl.nl/(/actueel/rtlnieuws/binnenland/articleview/)/components/actueel/rtlnieuws/2008/12_december/02/binnenland/1202_2330_zware_kritiek_op_PVV.xml

Aangifte van de stichting Nederland Bekent Kleur

Betreft: Aangifte tegen 96 vermeende strafbare uitspraken van woordvoerders van de PVV, onderverdeeld in drie categorieën: belediging, discriminatie en haatzaaien.

- Datum eerste aangifte : 24-12-2007
- Datum derde update: 08-12-2008 (betreft nummers 79 t/m 96)

Belediging van bevolkingsgroepen

Uitspraken van PVV-woordvoerders in strijd met artikel 137c (belediging van een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging):

6) "De politieke cultuur in islamitische landen is achterlijk (...) wij krijgen mensen uit die landen in Nederland binnen en we moeten geen achterlijke radicale islamitische samenleving in ons land importeren."
Geert Wilders, AP Television News, 19 november 2004

19) "We hebben een gigantisch probleem met moslims, het loopt aan alle kanten de spuigaten uit."
Geert Wilders, Interview in De Volkskrant, 7 oktober 2006

21) "Een op de vijf Marokkaanse jongeren staat als verdachte bij de politie geregistreerd. Hun gedrag vloeit voort uit hun religie en cultuur. (...) De paus had laatst volkomen gelijk: de islam is een gewelddadige religie. (...) Het zit in die gemeenschap zelf."
Geert Wilders, Volkskrant 7 oktober 2006

27) "In Heerlen zijn al wijken waar je niet meer veilig kunt lopen, waar politiewagens in brand worden gestoken door bepaalde bevolkingsgroepen die onze democratie en ons geloof niet accepteren en onze vrouwen hoeren noemen."
PVV-Kamerlid Dion Graus live-uitzending tbv verkiezingen van de Limburgse omroep L1
(De politie ontkent de aantijgingen van Graus: "er zijn geen politieauto's door allochtonen aangestoken. Dat is in 2001 wel één keer gedaan door jongeren van Nederlandse origine", aldus een politie woordvoerder.)

39) "Ik heb ook een probleem met Marokkanen op een ander gebied. Eén op de vijf is als verdachte bij de politie bekend. Dat zijn de feiten. Ja, dan weet ik ook wel dat vier van de vijf niet crimineel zijn, maar het is gewoon te veel. Eén op de vijf!."
Geert Wilders, Interview in Contrast, maart 2007

41) "De Koran is een fascistisch boek dat oproept tot geweld. Verbied de Koran."
Geert Wilders, Volkskrant 8 augustus 2007

43) "De kern van het probleem is de fascistische islam, de zieke ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamitische Mein Kampf: de Koran."
Geert Wilders, Volkskrant, 8 augustus 2007

46) "De Koran. Het is een fascistisch boek. Dit is geen boek dat we hier moeten hebben. Misschien als je al die foute verzen eruit haalt, maar dan blijft er weinig over; dan is de Koran net zo dik als de Donald Duck.''
Geert Wilders AD, zaterdag 18 augustus 2007

48) De verdachten van een steekpartij in Almere zijn "drie beesten van Surinaamse komaf".
Geert Wilders, www.GeenStijl.nl, 28 juli 2007

52) Over Curaçao. „Het is een grote boevenbende."
Geert Wilders, AD, 22 oktober 2007

53) "Nog een fout en dan zetten we al die eilanden wat mij betreft op Marktplaats.nl. De hoogste bieder mag ze dan hebben.''
Geert Wilders, AD 22 oktober 2007

59) "De Antillen moeten te koop aangeboden worden op Marktplaats." en "Het is gewoon een corrupt boevennest". En "laten we dat corrupte boevennest zo snel mogelijk in de verkoop doen. De hoogste bieder mag het wat mij betreft hebben."
PVV-Kamerlid Hero Brinkman en Geert Wilders, o.a. AD, 9 januari 2008 en www.pvv.nl

60) "Veel fundamentele problemen in Nederland, zoals infrastructuur, files, huisvestingsproblemen en de verzorgingsstaat, kun je rechtstreeks toeschrijven aan migranten."
Geert Wilders in interview met DPA, 3 januari 2008

65) Mensen hebben genoeg van de criminaliteit en de belastingen die ze moeten betalen, die gepaard gaan met de islamisering van Nederland.
Geert Wilders, Fox News channel, 25 januari 2008

70) De vrouw die tasjesdief dood reed in Amsterdam moet een lintje krijgen omdat ze zich 'niet als een mak schaap had laten beroven door Marokkaanse straatrovers maar met veel moed achter dit geboefte aan ging'.
PVV-Kamerlid Raymond de Roon, Elsevier.nl, 7 maart 2008

79) Realiseert u zich dat het een wijdverbreid probleem is dat Marokkaanse jongeren onze samenleving verzieken met geweld, berovingen, bedreigingen en ander wangedrag?
Kamervragen Sietse Fritsma en Geert Wilders namens PVV 9 september 2008 (op pvv.nl)

80) We hebben Marokkaanse jeugd die zich echt als barbaren gedragen: mensen vermoorden, mensen aanvallen, de meest verschrikkelijke dingen doen. (originele tekst: We have Moroccon youth really acting like barbars: killing people. assaulting people, doing the most terrible things.)
Geert Wilders geïnterviewd door Glenn Beck (CNN 04:17-04:35) *– 25 september 2008 (op pvv.nl)*

Discriminatie en racisme

Uitspraken in strijd met artikel Artikel 429quater en/of 137d (discriminatie van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging) en racisme *]

1) "Waarom durven wij niet te zeggen dat moslims zich aan ons moeten aanpassen, omdat onze normen en waarden nu eenmaal van een hoger, beter, prettiger en humaner beschavingsniveau zijn? Niks integratie, assimilatie! En laat daarna de hoofddoekjes maar wapperen op het Malieveld. Ik lust ze rauw."
Geert Wilders, HP/De Tijd, 6 februari 2004

3) "We moeten de immigratie van moslims stoppen". "Ik wil moskeeën afbreken". "Ik ga er als eerste met cement en stenen heen om die moskeeën dicht te metselen".
Geert Wilders De Limburger, 4 september 2004

4) "Ook stelt de Groep Wilders voor de Wet op het Nederlanderschap zo te wijzigen dat genaturaliseerden hun Nederlandse nationaliteit verliezen en worden uitgezet indien zij de Nederlandse taal niet alsnog leren, in criminaliteit vervallen dan wel veroordeelt (sic) worden wegens handelingen in strijd met de openbare orde."
Eerste reactie Groep Wilders op Miljoenennota, www.geertwilders.nl, 21 september 2004

5) "Ook dienen criminele allochtonen na het uitzitten van hun straf hun verblijfsvergunning kwijt te raken en uit het land te worden gezet."
Geert Wilders, Volkskrant, 9 oktober 2004

7) "Artikel 23 van de grondwet blijft bestaan maar islamitische scholen mogen niet worden opgericht. Ongelijke gevallen hoeven niet gelijk te worden."
Onafhankelijkheidsverklaring Groep Wilders, 13 maart 2005

8) "Zolang men geen Nederlander is kan geen beroep worden gedaan op sociale zekerheid."
Onafhankelijkheidsverklaring Groep Wilders, 13 maart 2005

9) "We lijden in dit land aan een gelijkheidssyndroom. Ongelijke gevallen hoeven niet gelijk te worden behandeld. De islam is een ongelijk geval (...) Daarom behandelen we de islam anders. Ik wil niet toegeven aan een cultuur die ons wezensvreemd is. Geen islamonderwijs dus. Dat is het principe".
Geert Wilders, De Volkskrant, 13 maart 2005

10) "De immigratie uit niet-westerse landen moet de komende jaren geheel worden verboden."
Geert Wilders, opiniestuk NRC Handelsblad, 22 juli 2005

12) "Ik vind dat het eerste artikel van de grondwet (Non-discriminatie beginsel) geschrapt moet worden omdat ik WIL discrimineren"
Geert Wilders, Radio 1 ochtendjournaal 21 -03- 2006 en Nova 21-03-06

13) "De Nederlandse samenleving is gewoon beter dan die van de niet-westerse allochtonen."
Geert Wilders, Radio 1 ochtendjournaal 21 -03- 2006 en Nova 21-03-06

14) "Natuurlijk is het niet acceptabel als de grote steden in Nederland in meerderheid niet-blanke steden zijn."
Geert Wilders, BBC-Hardtalk interview 22 maart 2006

15) "Ik ben voor sluiting van de grenzen voor gezinshereniging en familiehereniging van nietwesterse, islamitische allochtonen. Negenennegentig procent van die mensen voegt niets toe. Daar hebben we alleen maar ellende van."
Geert Wilders, Zakenblad 'Zoete', juni/juli 2006

16) "Zo lang niet duidelijk is dat de Nederlandse moslimgemeenschap de orde en spelregels van de Nederlandse rechtsstaat van harte accepteert, ontbreekt het fundament van vertrouwen dat noodzakelijk is om grondwettelijke rechten en vrijheden in dezelfde mate toe te kennen als aan andere groepen in Nederland die deze orde en spelregels hebben gevormd en dragen."
Geert Wilders, Klare Wijn (manifest door Geert Wilders), 31 maart 2006

17) "Strengere sancties tegen geweld in het algemeen en in het bijzonder tegen geweld dat in toenemende door Marokkaanse jongeren wordt gepleegd, waarbij te denken valt aan uitzetting en denaturalisatie voor recidivisten".
Geert Wilders, NRC Handelsblad, 20 Juni 2006

18) "Criminele allochtonen zouden na het uitzitten van hun straf hun verblijfsvergunning kwijt moeten raken en het land moeten worden uitgezet".
Geert Wilders, Volkskrant, 6 oktober 2006

20) "Iedere niet-westerse allochtoon moet een assimilatiecontract tekenen. Daarin staat precies wat je wel en niet mag doen. Als je daar niet aan voldoet, moet je het land verlaten."
Geert Wilders, Volkskrant 7 oktober 2006

22) "Ik ontzeg niemand een gezinsleven. Ook niet-westerse allochtonen niet. Ze mogen trouwen, ze mogen samenwonen. Alleen niet in Nederland."
Geert Wilders, Volkskrant 7 oktober 2006

25) Wat is het eerste dat u verandert als u het morgen voor het zeggen krijgt in Nederland? 'De grenzen gaan nog diezelfde dag dicht voor alle niet-westerse allochtonen'."
Geert Wilders, interview in de Volkskrant, 7 oktober 2006

28) "Nieuw artikel 1 van de grondwet: christelijk/joods/humanistische cultuur moet in Nederland dominant blijven."
Verkiezingspamflet PVV voor de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2006

29) "Moratorium van 5 jaar op bouw nieuwe moskeeën en islamitische scholen."
Verkiezingspamflet PVV voor de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2006"

33) "We willen genoeg. De grenzen dicht, geen islamieten meer Nederland in, veel moslims Nederland uit, denaturalisatie van islamitische criminelen..."
Geert Wilders, interview in De Pers, 13 februari 2007

34) "Zolang beoogd staatssecretarissen een dubbele nationaliteit hebben, mogen ze niet toetreden tot het nieuwe kabinet."
Geert Wilders, Elsevier.nl 15 februari 2007

36) "Maar ik wil niet dat er meer moslims in Nederland komen, ik wil liever dat het er minder worden. Dus wil ik de grenzen voor migranten uit moslimlanden dichtgooien. Bovendien wil ik moslims aanmoedigen om Nederland vrijwillig te verlaten. De demografische ontwikkeling moet zo worden, dat de kans klein is dat er weer twee in het kabinet komen. Er is nu teveel islam in Nederland."
Geert Wilders, NRC Handelsbad, 24 februari 2007

37) "Ministers en staatssecretarissen mogen geen twee nationaliteiten hebben".
Geert Wilders, NOVA 28 februari 2007

38) "Ik zou niet graag willen dat een groeiend aantal mensen, wellicht in de toekomst een meerderheid, van de bevolking of van een kabinet uit moslims bestaat".
Geert Wilders, NOVA 28 februari 2007

40) "De immigratie van niet-westerse allochtonen moet worden gestopt".
Geert Wilders, Nederlandse Islamitische Omroep maart 2007

49) "De Tweede Kamer verzoekt de regering een immigratiestop in te voeren voor migranten uit moslimlanden, geen nieuwe moskeeën meer toe te staan, alle islamitische scholen te sluiten, de boerka te verbieden en criminele moslims – indien nodig na denaturalisatie – het land uit te zetten."
PVV Tweede-Kamermotie 30 800 VI Vaststelling van de begrotingsstaten Nr. 127, en diverse interviews in de media, 6 september 2007 – tevens gepubliceerd op de PVV-website

50) Alleen mensen met de Nederlandse nationaliteit mogen bij de IND werken.
PVV-kamerlid Sietse Fritsma, Boek "De immigratieramp van Nederland", september 2007

55) "Ik wil een nieuw artikel 1, waarin de Leitkultur van het Westen wordt verwoord. Er mogen van mij in Nederland best joodse en christelijke scholen bestaan, maar geen islamitische scholen."
Geert Wilders, HP/De Tijd 12 december 2007

56) "Onze cultuur een betere is dan die van veel immigranten."
Geert Wilders, HP/De Tijd, 12 december 2007

58) "Stuur de moslims die problemen veroorzaken het land uit, met familie en al."
Geert Wilders, HP/De Tijd, 12 december 2007

63) "Ik geloof niet dat Culturen gelijkwaardig zijn. Onze cultuur is veel beter dan de achterlijke islamitische cultuur"
Geert Wilders, Fox News channel, 25 januari 2008

64) "Als moslims assimileren en onze waarden overnemen dan heb ik niets tegen ze".
Geert Wilders, Fox News channel, 25 januari 2008

66) "Ik vind wel dat er minder moslims moeten zijn in Nederland.
Geert Wilders, Het Nieuwsblad (Vlaams), 9 februari 2008

69) Gestreefd dient te worden naar minder Islam in Nederland.
Zendtijd voor politieke partijen PVV, 10 februari 2008

71) "Bent u met mij van mening dat wanneer kinderen van allochtone ouders bij voortduring de boel verzieken en met politie en justitie in aanraking komen, het gezin moet worden gedenaturaliseerd en uitgezet?"
PVV-Kamerlid Fleur Agema, Vrij Nederland, 8 maart 2008

72) "Moslims moeten op het gebied van de zorg de normen en waarden van onze dominant joodschristelijke cultuur worden bijgebracht"
PVV-Kamerlid Fleur Agema, Vrij Nederland, 8 maart 2008

77) "Wanneer meer mensen langer door moeten werken, zijn in de ogen van de PVV eerst de Turken en Marokkanen aan de beurt: In de leeftijd 55-64 werkt nog geen 10% van hen. Het is onaanvaardbaar de werkende Nederlanders daar de rekening voor te laten betalen door hen tot hun 67e te laten doorwerken, waarbij de pensioenopbouw zelfs wordt beperkt."
Reactie PVV op rapport van de commissie Bakker, 16 juni 2008

78) "Voor de PVV is duidelijk wie er uit de luie stoel moeten komen en wie na een hard werkend leven erin mogen plaatsnemen. Voor de PVV is duidelijk dat Nederland geen immigratieland moet zijn; alleen dan kan de verzorgingsstaat overeind blijven voor wie daar tijdens en na een hardwerkend bestaan recht op heeft."
Reactie PVV op rapport van de commissie Bakker, 16 juni 2008

81) "Voer onmiddellijk een totale immigratiestop in voor mensen uit moslimlanden; sluit alle islamitische scholen, die scholen waar apartheid heerst".
PVV-inbreng Algemene Politieke Beschouwingen, september 2008 (op pvv.nl).

82) "Ik denk wel eens: in het vliegtuig wordt ze al geleerd: jij stemme op Wouter Bos, hij jou geve uitkering. Maar wie betaalt de rekening? Wie betaalt die honderd miljard? Dat zijn de mensen die Nederland hebben opgebouwd, de mensen die hard werken, de mensen die keurig sparen en netjes hun belasting betalen. De gewone Nederlander die het niet cadeau krijgt. Henk en Ingrid betalen voor Mohammed en Fatima."
Geert Wilders tijdens Algemeen Politieke Beschouwingen, 17 september 2008 (op pvv.nl)

83) Artikel 23 van de Nederlandse grondwet, waarin staat dat iedere groep in Nederland eigen scholen mag oprichten, moet komen te vervallen voor moslims. Dat heeft Tweede Kamerlid Martin Bosma van de rechts-populistische Partij voor de Vrijheid (PVV), de partij van Geert Wilders, vandaag gezegd. "Ik ben een warm pleitbezorger voor de vrijheid van onderwijs, maar niet voor islamitische scholen", aldus Bosma.
Martin Bosma, 2 oktober 2008, o.a. in Het Laatste Nieuws

84) "Dhr. Aboutaleb kan beter burgemeester worden van Rabat in Marokko in plaats van Rotterdam. Met hem als burgervader is Rotterdam Rabat aan de Maas", betoogt Geert Wilders. "Een Marokkaan als burgemeester van de tweede stad in Nederland is net zo gek als een Nederlander als burgemeester van Mekka. Het Kabinet mag dhr. Aboutaleb, die immers ook Marokkaan is, niet benoemen als burgemeester van Rotterdam. Nog even en we krijgen een imam als aartsbisschop. Dit is gekkenwerk", aldus de PVV-leider.
Geert Wilders in Persbericht PVV, 17 oktober2008 - pvv.nl

85) Raymond de Roon vroeg om een specifieke aanpak van wapenbezit voor Turkse mannen (motie van 3 juli 2007); een Turk met een schietgeweer is kennelijk gevaarlijker dan een Tukker of een Molukker?
Wat Wilders Wil, website SP.nl

86) "Palestijnen die op dit moment in de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever wonen, zouden zeer wel naar de andere kant van de Jordaan kunnen gaan - naar Jordanië of andere gebieden. Daar is ruimte en plaats genoeg en er wonen ook al veel Palestijnen."
U bent ook nog voor etnische zuivering?
Wilders: "Dat is geen etnische zuivering. Israël kan met recht aanspraak maken op dat gebied. Verder moeten we niemand kwaad doen, maar ik zie wat er nu gebeurt: Hamastan, regeert de Gazastrook."
De Standaard, zaterdag 28 juni 2008

87) "De moslims hangen (in 2020) in ieder geval onze normen en waarden aan. (..) Iedereen past zich aan onze dominante cultuur aan. Wie dat niet doet, is hier over twintig jaar niet meer. Die wordt het land uitgezet."
Geert Wilders, interview in De Volkskrant, 7 oktober 2006

88) De andere partijen in de Tweede Kamer vallen over de PVV van Geert Wilders omdat de partij zou discrimineren. Aanleiding is een voorstel van de PVV om Marokkaanse probleemjongeren samen met hun ouders het land uit te zetten als ze een misdrijf plegen. Dat vinden de andere partijen discriminatie omdat er voor autochtonen geen soortgelijke regeling wordt voorgesteld.
RTLnieuws.nl over PVV-Kamerlid Fritsma, 3 december 2008

89) Maar, zegt Fritsma om uit te leggen dat het allemaal niet zo erg is: hij denkt dat er maar één of hooguit twee vliegtuigen vol met Marokkanen teruggestuurd hoeven te worden. "Dan heeft de rest hier zijn lesje wel geleerd", zegt Fritsma pedagogisch.
PVV-Kamerlid Fritsma, NRC, vrijdag 3 oktober 2008

Xenofobie en haatzaaien

Uitspraken in strijd met artikel 137d (in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, aanzetten tot haat tegen mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging) en xenofobie/hatespeech *]

2) "Mocht het ooit tot rassenrellen komen, wat ik dus echt niet wil, dan hoeft daarvan niet bij voorbaat een negatieve werking uit te gaan."
Geert Wilders, HP/De Tijd, 6 februari 2004

11) "De omgang met de islam en moslims in ons land moet dus minder vrijblijvend worden. (...) De analyse is helder, we hebben een groot probleem met de islam, ook in Nederland. (..) Immigratie uit islamitische landen moet worden verboden. We moeten leren intolerant te zijn tegen de intoleranten, op straat, in de moskee en in de rechtbank. We moeten haat en geweld van terroristen beantwoorden met uitsluiting en intolerantie en laten zien wie de baas is in Nederland."
Geert Wilders, opiniestuk NRC Handelsblad, 22 juli 2005

23) "De demografische samenstelling van de bevolking is het grootste probleem van Nederland. Ik heb het over wat er naar Nederland komt en wat zich hier voortplant. Als je naar de cijfers kijkt en de ontwikkeling daarin... Moslims zullen van de grote steden naar het platteland trekken."
Geert Wilders Interview in de Volkskrant, 7 oktober 2006

24) "We moeten de tsunami van de islamisering stoppen." En: "Van die tsunami van een ons wezensvreemde cultuur die hier steeds dominanter wordt. Daar moet een halt aan worden toegeroepen."
Geert Wilders Interview in de Volkskrant, 7 oktober 2006

30) "De tsunami van islamisering vormt een directe bedreiging van het voortbestaan van de wereld zoals wij die kennen en is het begin van het einde van westerse normen en waarden als vrijheid, gelijkheid, tolerantie en scheiding van kerk en staat die ons terecht zo dierbaar zijn."
Geert Wilders op GeenStij.nll, 23 januari 2007

31) "De islam zal bij een continuering van het huidige wanbeleid het Westen overwinnen en overheersen. Maar dat gebeurt niet zolang ik hier ook maar iets voor het zeggen heb!"
Geert Wilders op GeenStij.nll, 23 januari 2007

32) "De eerste islamitische invasie werd na de verovering van Spanje, Portugal en het zuiden van Frankrijk in het jaar 732 gestopt bij Poitiers en de tweede invasiepoging door de Ottomaanse Turken werd voor de poorten van Wenen gekeerd toen ze daar in 1683 gelukkig de pan in werden

gehakt." "... het aantal islamieten in ieder Europees land neemt zorgwekkende vormen aan."; "De PVV zal zich met man en macht verzetten tegen deze derde islamitische invasiepoging."
Geert Wilders op GeenStijl.nl, 6 februari 2007

35) "Alles waar we trots op zijn, verkopen we aan de duivel. Oud-chef van de Mossad Efraim Halevy zegt dat de Derde Wereldoorlog is begonnen. Die woorden neem ik niet in de mond, maar het klopt wel."
Geert Wilders, interview in De Pers, 23 februari 2007

42) "En de Koran is het Mein Kampf van een religie die beoogt anderen te elimineren..."
Geert Wilders, Volkskrant 8 augustus 2007

44) "Die (politici) hebben lak aan de belangen van de Nederlandse burger en meewerken aan de transformatie van Nederland in Nederabië als provincie van de islamitische superstaat Eurabië. "
Geert Wilders, Volkskrant, 8 augustus 2007

45) De islam is een 'wezensvreemde cultuur' die nergens dominant mag worden, vindt hij. (...) "We moeten ons niet verkopen aan de islamitische cultuur en de ellende die dat met zich meebrengt".
Geert Wilders, AD 17 augustus 2007

47) "Het is volstrekt onwenselijk dat Amsterdam maar liefst 177 nationaliteiten telt".
Geert Wilders, AT5, 22 augustus 2007 n.a.v. Kamervragen PVV

51) "De Nederlandse samenleving is ernstig ontwricht door grote groepen allochtonen, die veel vaker dan gemiddeld crimineel zijn, veel vaker dan gemiddeld overlast (op straat) veroorzaken en veel vaker dan gemiddeld aanspraak maken op een uitkering. Bovendien zijn verreweg de meeste immigranten moslims. Aanhangers van dit geloof blijken vaak grote moeite te hebben met het accepteren en respecteren van onze westerse kernwaarden als de gelijkheid van man en vrouw, de vrijheid van meningsuiting en het afkeuren van geweld."
Sietse Fritsma, Boek "De immigratieramp van Nederland", september 2007

54) "Autochtonen planten zich minder snel voort dan allochtonen. Nu zitten allochtonen, overwegend moslims, voornamelijk in de grote steden. Over twintig jaar zitten ze overal, van Apeldoorn tot Emmen en van Weert tot Middelburg".
Geert Wilders, interview in De Pers, 27 november 2007

57) "De islam is Het Kwaad zelf."
Geert Wilders, HP/De Tijd, 12 december 2007

61) "Migranten bestaan, en hun hypothetische afwezigheid binnen de Nederlandse realiteit mag dan wel mijn Utopia zijn, maar is niet realistisch."
Geert Wilders in interview met DPA, 3 januari 2008

62) "Wij mogen nooit als dhimmi's zwijgend toekijken terwijl onze vrijheid en beschaving door de islamisering van onze cultuur steeds verder wordt afgebroken".
Geert Wilders, Volkskrant, 23 januari 2008

67) "Ik vind de ideologie van de islam abject, fascistisch en fout."
Geert Wilders, Het Nieuwsblad (Vlaams), 9 februari 2008

68) "De profeet Mohammed is een enge duivel die we in Nederland niet moeten aanbidden. Niet uit

haat, maar uit trots en zelfbehoud van onze Nederlandse identiteit en onze westerse waarden, verdedig ik een immigratiestop uit islamitische landen."
Geert Wilders, Het Nieuwsblad (Vlaams), 9 februari 2008

73) "Moslims willen dat u ruimte geeft aan de islam, maar de islam biedt geen ruimte aan u. Van de overheid moet u respect hebben voor de islam, maar de islam heeft geen enkel respect voor u. De islam wil overheersen en is uit op de vernietiging van onze Westerse beschaving. In 1945 werd in Europa het nazisme overwonnen. In 1989 werd in Europa het communisme overwonnen. Nu moet de islamitische ideologie worden overwonnen. Stop de islamisering. Verdedig onze vrijheid."
Film Fitna van Geert Wilders e.a., 27 maart 2008

74) "Je kan intolerantie alleen met intolerantie beantwoorden, het is niet anders, vrienden. Dat is misschien niet prettig, niet politiek correct. Maar als je niet wilt dat je zelf wordt opgegeten, zal je toch de ander moeten opeten."
Geert Wilders, NRC, 24 mei 2008

75) De islam infiltreert Nederland, nee het hele westen." "Niet alleen Israël voert een existentiele strijd, Ook Europa"
Geert Wilders, NRC, 24 mei 2008

76) "Maatregelen om de massa-immigratie te stoppen, remigratie te bevorderen en de grote mate van inactiviteit onder allochtonen te keren worden niet genomen. Jan en Annie betalen voor Achmed en Fatima. Nederland moet kiezen: immigratieland of verzorgingsstaat."
Reactie PVV op rapport van de commissie Bakker, 16 juni 2008

90) "Hoe dominanter de islamitische cultuur in Nederland wordt hoe verder we af zullen draaien van alles wat te maken heeft met vrijheid, tolerantie en gelijkheid. Omdat de islam in tegenstelling tot andere religies niets anders zal accepteren dan de islam." "De samenleving zal dan veranderen ten negatieve. Het is geen 'clash of civilizations', maar een botsing tussen cultuur en barbarisme en achterlijkheid."
Geert Wilders in interview Nu.nl op 11 september 2008

91) "Taqqiya is een bekend begrip in de islamitische wereld. Het wil zeggen dat moslims die nog niet in een moslimland leven vaak niet alles zeggen wat ze werkelijk vinden."
"Maar op het moment dat de islamitische cultuur sterker wordt zullen er ook moslims zijn, die nu als gematigd worden gezien, die meegaan in de dwangmatigheid van de Koran en zijn ideologie. Dat begrip komt uit de moslimwereld zelf en mag dus niet worden onderschat."
"Daarom is het dus ook te makkelijk om te zeggen dat er genoeg moslims met onze samenleving meedoen. Het zegt namelijk niets over hoe men zich gaat gedragen als er meer moslims in Nederland vertegenwoordigd zijn."
Geert Wilders in interview Nu.nl op 11 september 2008

92) Voorzitter, de elite noemt deze Marokkanen, die hier de boel verzieken, heel romantisch `nieuwe Nederlanders´. Ik noem ze liever `kolonisten´.Moslim-kolonisten. Want ze zijn niet gekomen om te integreren, maar om de boel hier over te nemen, om ons te onderwerpen.
Geert Wilders tijdens Algemeen Politieke Beschouwingen, 17 september 2008 en in een persbericht van de PVV

93) De terechte boosheid van zoveel mensen die klagen over hoge belastingen, over slechte zorg voor onze ouderen en de Marokkaanse intifada die ons land teistert.
Geert Wilders tijdens Algemeen Politieke Beschouwingen, 18 september 2008

94) De politieke elite in Europa gedraagt zich als Chamberlain, en behaagt de mensen die in werkelijkheid niet behaagd willen worden, die niet willen assimileren, die alles willen doodmaken waar we voor staan.
(originele tekst: The political elite in Europe is acting like Chamberlain, is (..) appeasing to the people who really don't want to be appeased, who don't want to assimilate, who want to kill everything that we stand for.)
Geert Wilders geïnterviewd door Glenn Beck (CNN 06:17-06:27) – 25 september 2008 (zie pvv.nl)

95) Europa is bijna verloren aan de verschrikkelijke ideologie die "islam" heet. (originele tekst: Europe is almost lost to the terrible ideology called "islam".)
Geert Wilders geïnterviewd door Robert Spencer (Jihad-watch) 5 oktober 2008 – zie pvv.nl

96) He acknowledges that "the majority of Muslims in Europe and America are not terrorists or violent people." But he says "it really doesn't matter that much, because if you don't define your own culture as the best, dominant one, and you allow through immigration people from those countries to come in, at the end of the day you will lose your own identity and your own culture, and your society will change. And our freedom will change -- all the freedoms we have will change."
Geert Wilders in Wall Street Journal, 29 november 2008

***] Definities van racisme, discriminatie en xenofobie:**
Bron: "Feiten tegen vooroordelen", Uitgave: Anne Frank Stichting, NBLC en SDU.

Racisme:
Racisme is een ideologie waarbij uitgegaan wordt van de superioriteit van de ene etnische groep ten opzichte van andere groepen. Dit kan zowel op basis van biologische verschillen als het tegenover elkaar plaatsen van culturen. Racisten vinden dat je culturen niet met elkaar moet mengen en dat er alles gedaan moet worden om de eigen cultuur te beschermen.

Discriminatie:
Discriminatie is het onrechtmatig onderscheid maken tussen mensen of groepen op basis van niet relevante kenmerken (argumenten die er niet toe doen).

Xenofobie
Xenofobie is een ongegronde angst voor vreemdelingen, en wordt in het Nederlands ook wel vreemdelingenangst genoemd. Haatspraak (ook wel: hatespeech) wordt als een belangrijke uiting van xenofobie beschouwd.

Amsterdam, 8-12-08
www.nederlandbekentkleur.nl

de Rechtspraak

Gerechtshof
Amsterdam

Postadres: Postbus 1312, 1000 BH Amsterdam

Bezoekadres:
Prinsengracht 436
Amsterdam

A. Ipenburg
Olympiaweg 91
6225 XX Maastricht

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Contactpersoon mr. R. Robroek
Doorkiesnummer 020-541-3273
Datum 27 november 2008 ontvangen 5-12-2008
Ons kenmerk K08/0374
Onderwerp beklagprocedure G. Wilders
zitting 10 december 2008

Weledele Heer,

Bijgaand zend ik u het verslag van de advocaat generaal in bovengenoemde zaak.
Bij de behandeling ter zitting krijgt u de gelegenheid de klacht van u en uw mede-indieners toe te lichten en daarbij tevens te reageren op dit verslag. Het hof zal bij die gelegenheid gaarne van u vernemen op grond waarvan u van mening bent dat u en uw mede-indieners rechtstreeks belanghebbenden zijn in de zin van art 12 Wetboek van Strafvordering.
Voor de goede orde wijs ik u erop dat de spreektijd op de zitting beperkt is.

Hoogachtend,

R. Robroek
Griffier Beklagkamer

Openbaar Ministerie
Ressortsparket Amsterdam

Postadres Postbus 1312, 1000 BH Amsterdam

Bezoekadres
Prinsengracht 436
Amsterdam
Telefoon (020) 541 2111
Fax (020) 541 3235

Aan het Gerechtshof
te
Amsterdam

Onderdeel: Intake (ik.152)
Contactpersoon: E. van Egdom
Doorkiesnummer: 020 5412986
Datum: 27 november 2008

ontvangen 5-12-2008

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden

K08/0277(mevrouw Wolthuis-Olf)
K08/0309 (Klacht de heer T. Eekhout c.s/ Mr. G. Spong)
K08/0310 (De heer Daskapan)
K08/0328 (de heer H. Raza)
K08/0329 (mevrouw Lucas)
K08/0330 (mevrouw Lucas)
K08/0353 (de heer Wolf)
K08/0374 (de heer Ipenburg)
K08/0444 (de heer Eekhoudt)

Ons kenmerk:
Uw kenmerk:
Bijlagen: Div.
Onderwerp: Klacht ex art. 12 Sv

VERSLAG

Inleiding

Hierbij doe ik u wederom toekomen de stukken met betrekking tot het beklag als bedoeld in artikel 12, eerste lid van het Wetboek van Strafvordering, van mevrouw Y. Wolthuis-Olf (binnen gekomen op 2 juli 2008 ter griffie van het hof). Mevrouw Wolthuis-Olf beklaagt zich over de niet-vervolging van de heer G. Wilders. Volgens klaagster heeft de heer G. Wilders zich schuldig gemaakt aan het aanzetten tot discriminatie ex art. 137d van het Wetboek van Strafrecht gezien zijn ingezonden brief in De Volkskrant van 8 augustus 2007.
Ook treft u de stukken aan van de heer T. Eekhoudt c.s., ingediend door mr. G. Spong, welk beklag is binnen gekomen ter griffie van het hof op 22 juli 2008. Volgens klagers heeft de heer G. Wilders zich schuldig gemaakt aan belediging en/of aanzetten tot discriminatie van een groep mensen wegens hun godsdienst

ingevolge de artikelen 137c en 137d van het Wetboek van Strafrecht, gezien zijn ingezonden brief in De Volkskrant van 8 augustus 2007.
Hierover beklaagt de heer A. Daskapan zich eveneens (klacht binnengekomen ter griffie van het gerechtshof op 24 juli 2008) .
Ook mevrouw E. Lucas klaagt over de niet-vervolging van de heer G. Wilders gezien zijn uitlating in De Volkskrant, welke klacht op 13 augustus 2008 ter griffie van het gerechtshof is binnengekomen.
De klacht van de heer Ipenburg ziet hier eveneens op (de klacht is binnengekomen op 24 september 2008 ter griffie van het gerechtshof).
De heer Eekhoudt klaagt tevens over de niet vervolging van de heer G. Wilders. Volgens klager heeft G. Wilders zich schuldig gemaakt aan belediging en aanzetten tot discriminatie ex artt. 137c en 137d van het Wetboek van Strafrecht, gezien zijn internetcolumn: "Mohammed (deel II), de islamitische invasie". Deze klacht is op 19 november 2008 binnengekomen.

Mevrouw Lucas klaagt tevens over het niet vervolgen van de heer G. Wilders naar aanleiding van het uitbrengen van de film Fitna. Volgens klaagster zou G. Wilders zich hebben schuldig gemaakt aan belediging en/of aanzetten tot discriminatie op grond van de artikelen 137c en 137 d van het Wetboek van Strafrecht. Deze strafbare feiten zouden zijn gepleegd op 27 maart 2008. Deze klacht is binnengekomen op 13 augustus 2008 bij de griffie van het gerechtshof.
Ook de heer P. de Wolf heeft hieromtrent een klacht ingediend, welke is binnengekomen op 29 augustus 2008.

Bij dit verslag treft u verder aan:
- Een ambtsbericht van de hoofdofficier van justitie te Amsterdam
- het als bijlage bij dat ambtsbericht gevoegde ambtsbericht van de officier van justitie mr. P. Velleman
- de op deze zaak betrekking hebbende processen-verbaal van aangifte;

Ontvankelijkheid van de klagers in hun beklag

De artikelen 137c en 137d van het Wetboek van Strafrecht hebben een openbare orde aspect[1]. Dit volgt reeds uit het feit dat deze artikelen in Titel V "Misdrijven tegen de openbare orde" zijn geplaatst. In het WODC-onderzoek "Godslastering, discriminerende uitingen wegens godsdienst en haatuitingen" (2007), wordt op pagina 113 opgemerkt dat het om delicten gaat die het gevaar van verstoring van het maatschappelijk leven moeten afwenden; die de samenleving moeten beschermen tegen onrust en wanorde. Nu klagers ieder voor zich deel uit maken van het maatschappelijk leven, kunnen zij als rechtstreeks belanghebbenden worden aangemerkt, waardoor zij ontvankelijk zijn in hun beklag.

Beoordeling van het beklag

Klagers hebben ieder voor zich aangifte gedaan tegen de heer G. Wilders nu hij zich –volgens klagers- schuldig zou hebben gemaakt aan belediging en/of aanzetten tot haat en/of tot discriminatie op grond van de artikelen 137c en 137d van het Wetboek van Strafrecht, gezien een aantal uitlatingen van de heer Wilders in kranten en op internet, alsmede gezien zijn film Fitna.
De Officier van Justitie te Amsterdam heeft geoordeeld dat geen van de uitlatingen van de heer Wilders in de internetcolumn, dan wel in de kranten, noch de film Fitna van de heer Wilders strafbaar zijn op grond van artikel 137c of artikel 137d Sr.

[1] Zie A.L.J. Janssens, Strafbare belediging, Amsterdam 1998 (diss. RuG), p 77.

Deze sepotbeslissingen zijn door de Officier van Justitie uitgebreid toegelicht, waarbij allereerst het toetsingskader van de strafbaarheid van de uitlatingen, respectievelijk van de film op grond van artikel 137c en 137d Sr is weergegeven, waarna vervolgens de uitlatingen, als ook de film aan het geschetste kader zijn getoetst.

De toetsing door de advocaat-generaal in de art. 12 Sv-procedure.

Het openbaar ministerie in de tweede lijn (de advocaat-generaal) beschouwt het als zijn taak om de beslissingen van het eerste-lijns-OM (de officier van justitie) te toetsen op rechtsinhoud, rechtsgelijkheid (in ruimte, hoe wordt er in gelijksoortige gevallen beslist in de rest van het land) en consistentie van OM-optreden (is – gelet op eerdere beslissingen in vergelijkbare gevallen – deze beslissing voorzienbaar en verklaarbaar, of zijn er redenen om hier een andere weg in te slaan?). Deze toets behelst niet een blik op de materie als ware er nog niets over gezegd door het OM; het is een toets op wat beslist is. Geen marginale toets, de beslissing wordt integraal gewikt en gewogen, aan de hand van een eigen beschouwing door de AG van de ins en outs van de zaak. Als vervolgens de AG meent dat de beslissing van de officier verantwoord is in het licht van rechtsinhoud, rechtsgelijkheid en consistentie, is er daarmee geen reden om die beslissing ter discussie te stellen. Recht doen in tweede instantie is, wat het OM betreft, niet vanaf een blanco situatie opnieuw recht doen; het is – na volledige kennisneming van alle relevante stukken en standpunten - bezien of een eerdere beslissing verantwoord is.

Bij beslissingen tot niet-vervolgen (hierna: sepot) vertaalt zich dit als volgt, en dat is ook de basis voor het verslag aan het Hof in artikel 12 Sv-zaken.

Als een sepot als reden heeft dat er geen of onvoldoende bewijs is, is dat een gemengd feitelijke-juridische situatie. Datgene wat aantoonbaar gebeurd is, voldoet niet aan een wettelijke delictomschrijving; of het voldoet wel aan een delictomschrijving,maar er kan niet bewijsbaar een verdachte aan gekoppeld worden. Dit is – bij de beoordeling van een klacht wegens niet-vervolging – de toets op rechtsinhoud: de bewijsbaarheid. De toets op rechtsgelijkheid en consistentie speelt bij zo een technisch sepot alleen als met een andere waardering van de bewijsmiddelen of een andere uitleg van wet of jurisprudentie, een vervolging geprobeerd had kunnen worden. De vraag is dan of rechtsgelijkheid en consistentie terecht de officier van vervolging hebben doen afzien, of waren er zodanige maatschappelijke belangen verbonden aan het zoeken naar nieuwe wegen (rechtsontwikkeling) dat hij toch had moeten vervolgen?
Daarbij hanteert het OM als uitgangspunt dat vervolgen in een (zo goed als) kansloze zaak, alleen om tot een publieke rechterlijke behandeling te komen, niet past binnen de taakopvatting van het OM. Rechtsontwikkeling kan een motief voor vervolging zijn (mits met redelijke kans op succes), publieke vrijspraak niet.

Bij een sepot om opportuniteitsredenen geldt, dat de toets zich (ook hier) richt op rechtsinhoud (belangenafweging: dader, slachtoffer, algemeen belang), op rechtsgelijkheid en op consistentie.

In de onderhavige gevallen gaat het om beslissingen tot niet-vervolging van de eerste categorie: technische redenen (het feitelijk/juridische complex van een niet-bewijsbare zaak). De aantoonbare handelingen voldoen, aldus de officier van justitie, niet aan een delictsomschrijving, of voldoen daar in andere gevallen wel aan maar verliezen hun strafbaarheid op grond van normen die de jurisprudentie heeft ontwikkeld.
Ik heb de beschouwingen van de officier van justitie daarover bijgevoegd en verzoek u deze als onderdeel van dit advies te beschouwen. Ik heb – in het kader van dit advies – de klachten bezien, de uitlatingen waarop ze betrekking hebben gewogen, wet en jurisprudentie erbij betrokken en heb bezien of de officier van

justitie met zijn beslissing om niet te vervolgen verantwoorde beslissingen heeft genomen. Mijn conclusies komt u verderop in dit advies tegen.

Wel en niet beschermde belangen

De overheid mag de burgers niet in hun grondrechten aantasten, tenzij de wet dat toestaat. Tegelijk dient de overheid de burgers te beschermen tegen aantasting van hun grondrechten door anderen. Dat levert nogal eens dilemma's op. De vrijheid van meningsuiting mag alleen op wettelijke gronden worden ingeperkt. Zo'n wettelijke grond is bijvoorbeeld het verbod op discriminatie of haatzaaien. Hoever mag de overheid gaan bij het beperken van de vrijheid van meningsuiting op die grond? In de onderhavige zaak gaat het om het beschermen van mensen tegen discriminatie of haatzaaien vanwege hun godsdienst. Dat vergt een korte voorbeschouwing over wat dan eigenlijk wel en niet beschermd wordt. Daarbij moet goed onderkend worden dat Europese jurisprudentie op het vlak van mensenrechten aangeeft, dat het de staat vrijstaat om te bepalen wat wettelijk beschermd wordt (en wat niet). Veel arresten van het Europees Hof voor de rechten van de mens hebben betrekking op strafrechtelijk optreden van de overheid tegen uitlatingen, die inbreuk maken op een door het betrokken land wettelijk beschermd belang . Niet alle landen beschermen hetzelfde, het ene land beschermt heilige personen en symbolen, het andere (bijvoorbeeld Nederland) niet. Dat maakt voorzichtigheid nodig bij het toepasselijk verklaren van dat soort uitspraken op de Nederlandse situatie.
Nederland stelt wel strafbaar: smalend bespotten van God (godslastering), en uitlatingen die beledigend zijn **over** een groep mensen vanwege hun geloof (discriminatie of haatzaaien).
Nederland stelt niet strafbaar: beledigen of bespotten van religieuze figuren of symbolen op zich, beledigen/bespotten van een godsdienst, uitlatingen die beledigend zijn **voor** een groep middels bespotten van hun godsdienst of religieus belangrijke mensen of symbolen.
Er wordt wetswijziging overwogen om dat laatste toch strafbaar te stellen. Daar kan dan ook tevens onder vallen het moeilijk bewijsbare begrip godslastering, door dat te begrijpen onder uitlatingen die beledigend zijn **voor** een groep mensen vanwege hun geloof.

Gezien de complexe materie die door de artikelen 137c en 137d Sr wordt geregeld[2], zal ook ik in dit verslag eerst aandacht besteden aan de artikelen 137c en 137d Sr en de wijze waarop de toetsing hieraan rechtens dient plaats te vinden. Vervolgens zal ik de respectievelijke uitlatingen van de heer Wilders, als mede de inhoud van de film Fitna, toetsen aan het geschetste kader en daarbij aangeven of de (motivering van de) sepotbeslissing van de Officier van Justitie juist en begrijpelijk is.

Het toetsingskader van artikel 137c van het Wetboek van Strafrecht

Artikel 137c van het Wetboek van Strafrecht stelt strafbaar hij die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk beledigend uitlaat over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap.

De Hoge Raad heeft in zijn jurisprudentie met betrekking tot artikel 137c Sr een toetsingskader ontwikkeld om te beoordelen in hoeverre uitingen strafbaar zijn op grond van deze bepaling. De contouren van dit kader verschijnen voor het eerst in

[2] In de WODC-uitgave "Godslastering, discriminerende uitingen wegens godsdienst en haatuitingen", B.A.M. van Stokkom, H.J.B. Sackers en J.P. Wils, 2007, merken de auteurs bij de inleiding op hoofdstuk 5 dan ook op dat gemeenschappelijk aan alle commentaren steeds de verzuchting klinkt dat het hier gaat om een uiterst lastige materie en een juridisch mijnenveld.

HR 9 januari 2001, NJ 2001, 203 en NJ 2001, 204. De expliciete uiteenzetting van het toetsingskader vindt plaats in HR 14 januari 2003, NJ 2003, 261 met uitgebreide conclusie van advocaat-generaal Jörg, en geannoteerd door prof. mr. P. Mevis. De eerste toets is de beoordeling van de uitlating op zijn beledigend karakter, de tweede toets is de context waarin deze uitlating is gedaan en de derde toets ziet op het al dan niet onnodig grievende karakter van de uitlating.

Stap 1

In de eerste plaats dient te worden beoordeeld in hoeverre de uitlating, op zichzelf beschouwd, beledigend is over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap. Hierbij wordt gekeken naar de feitelijke bewoordingen, als ook naar de samenhang met de rest van de tekst. Om te beoordelen of het woordelijk beledigend is, dient een objectieve toets plaats te vinden: is de uitspraak naar algemeen spraakgebruik beledigend.
In HR 30 oktober 2001, NJ 2002, 129, overweegt de Hoge Raad dat een uitlating beledigend is, wanneer zij de strekking heeft een ander bij het publiek in een kwaad daglicht te stellen. Het Arnhemse Gerechtshof had een aantal maanden eerder omschreven wat het onder strafbare belediging van een groep mensen verstaat: het miskennen van de waardigheid van een groep mensen (Hof Arnhem 26 juni 2001, LJN AB 2294)[3].
Het moet aldus gaan om het miskennen van de waarde van anderen of het in discrediet brengen van een groep, omdat die van een bepaald ras is, een bepaalde godsdienst aanhangt, etc.[4]

Bovendien moet de uitlating over een groep mensen en zijn kenmerk gaan. Janssens en Nieuwenhuis stellen in de bespreking van het bestanddeel " een groep mensen" dat vervulling ervan eist dat de uitlating op meer personen betrekking heeft. Dit laat onverlet dat een uitlating die gericht is tegen één bepaald persoon, tegelijkertijd voor een hele bevolkingsgroep beledigend kan zijn (vgl. HR 26 juni 1984, NJ 1985, 40)[5]. Janssens betwijfelt of de concrete belediging persé tegen een groep mensen moet zijn geuit. Naar zijn mening kan een individueel persoon in de zin van artikel 137c Sr worden beledigd op grond van de aldaar vermelde groepskenmerken[6].
De wetgever heeft tijdens de behandeling van het wetsvoorstel in de Eerste Kamer gesteld dat het gebruik van beledigende kwalificaties voor een overtuiging slechts een beledigingis, indien daarbij tevens conclusies ten aanzien van die mensen worden getrokken.[7]

Interessant in dit kader is de brief van de Minister van Justitie d.d. 31 oktober 2008, waarin de Minister aankondigt een wetsvoorstel voor te bereiden waarin artikel 147 Sr (verbod van godslastering) zal worden geschrapt, terwijl artikel 137c, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht zal worden aangepast. In deze brief overweegt de Minister:

> *"artikel 137c Sr beoogt het beledigen van een groep mensen tegen te gaan, doch het artikel bedreigt slechts met straf ".. het zich beledigend uitlaten over een groep mensen". De bepaling zal daarom in beginsel geen bescherming kunnen bieden indien niet gezegd kan worden dat de uiting expliciet een bepaalde groep betreft. Het maakt voor mensen echter niet uit of zij rechtstreeks als groep worden beledigd of door onzedelijke belediging van een eigenschap waaraan zij hun identiteit ontlenen. In beide gevallen zullen zij*

[2] A.L.J. Janssens, A.J.Nieuwenhuis, Uitingsdelicten, Deventer 2008, p. 34.
[3] Noyon, Langemeijer, Remmelink, Wetboek van Strafrecht, aantekening 10 ad. artikel 137c Wetboek van Strafrecht.
[4] A.L.J. Janssens, A.J.Nieuwenhuis, a.w., p.151-152.
[5] A.L.J. Janssens, a.w., p. 392-393.
[6] Zie Janssens, a.w., p. 70.

> *zich hevig gekwetst voelen en onder omstandigheden zelfs bedreigd in hun maatschappelijke positie*[8]

Dit voorstel van de Minister en het kabinet sluit aan op hetgeen hij in zijn annotatie onder de uitspraak van het EHRM *Wingrove tegen het Verenigd Koninkrijk* (EHRM 25 november 1996, LJN AD 4445) opmerkt:

> *"inmiddels is - naast het aanzetten tot discriminatie ook de opzettelijk beledigende uitlating over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging of hun hetero- of homoseksuele gerichtheid als misdrijf strafbaar gesteld (artikel 137c Wetboek van Strafrecht). Omdat mensen niet alleen worden beledigd door iets over henzelf te zeggen, maar ook over wat hen heilig is, is er reden de strafbaarstelling voor blasfemie te beschouwen als een noodzakelijk sluitstuk op de door artikel 137c Strafrecht geboden bescherming"*[9]

Als artikel 147 Sr wordt afgeschaft en het "noodzakelijk sluitstuk" er niet meer is, dient artikel 137c Sr meer bescherming te bieden.

In *Wingrove vs Verenigd Koninkrijk*, alsmede in *I.A. vs Turkije* (EHRM 13 september 2005, LJN: AU4048)[10], lijkt het Europese Hof in zijn jurisprudentie een onderscheid te maken met betrekking tot de vraag of een uiting moet worden beschouwd als objectieve en (relatief) abstracte kritiek op het geloof, dan wel eerder als een gratuite belediging aan het adres van gelovigen te zien is, waardoor zij direct en persoonlijk worden gekrenkt en/of waardoor door hen gekoesterde religieuze symbolen worden beschimpt. Opgemerkt dient hierbij te worden, dat dit een uitspraak betreft terzake in het Verenigd Koninkrijk strafbaar gestelde feiten. Voormeld wetsvoorstel wil kennelijk ook die kant op gaan: bescherming van gelovigen tegen belediging middels bespotting van voor hen heilige personen of zaken. Dat kan ook soelaas bieden ten aanzien van de bespotting van God, nu artikel 147 Sr al decennia lang niet meer toegepast is en een slapende strafbepaling is geworden[11].

Stap 2

De tweede stap van het toetsingskader zoals dat door de Hoge Raad is geformuleerd, is de context waarin de uitlating is gedaan. In Noyon, Langemeijer, Remmelink, wordt in aantekening 10 bij artikel 137c Sr opgemerkt dat juist die context aan een op zichzelf toelaatbare uitlating een strafbaar karakter kan geven, maar omgekeerd ook een uitlating die op het eerste gezicht beledigend of discriminerend is, dit karakter kan verliezen wanneer zij wordt bezien in die context. In de arresten, waarin de Hoge Raad het toetsingskader heeft geformuleerd, neemt de context het beledigende karakter van de uitlating weg. Voorbeelden van een dergelijke context zijn het maatschappelijke debat, de geloofsopvatting van degene die de uitlating doet (vrijheid van godsdienst) alsmede de artistieke expressie.

---

[8] Emeritus-hoogleraar informatierecht Egbert Dommering stelt in de NRC van 3 november 2008 dat hij de indruk heeft dat vervolging wegens belediging of haat zaaien van groepen makkelijker is gemaakt. Hij wijst erop dat het bestempelen van de Koran als een fascistoide boek "dan toch indirect beledigend kan zijn" in het nieuwe artikel. Ook H. Sackers stelt, in genoemd artikel in de NRC van 3 november 2008, er van overtuigd te zijn dat uitbreiding van de mogelijkheden om religiekritiek te vervolgen is bedoeld.
[9] NJCM-Bulletin, jrg 23 (1998), nr.1, p. 49-53.
[10] EVRM R&C, aanvulling 79 10-2006, artikel 10/3.10, p. 19.
[11] Zie hiertoe Janssens en Nieuwenhuis, a.w., p. 246, alsmede Van Stokkom, Sackers en Wils, a.w. p. 109.

De rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens inzake artikel 10 EVRM is voor de ontwikkeling van het nationale (straf-)recht van groot belang gebleken. Janssens en Nieuwenhuis vatten deze jurisprudentie als volgt samen:

> *"Een nationale veroordeling op grond van strafbare belediging van degene die zich – op zich zelf beschouwd kwetsend, schokkend, en/of beledigend – uitlaat, strijdt al snel met art. 10 Verdrag, en de aangesloten Staat schendt daardoor het Verdrag, indien de uitlating evident een bijdrage is en dienstig is, aan een publiek debat. De idee is dat de uitlatingen, indien en voor zover deze aan het "publieke debat" bijdragen, in beginsel niet verboden moeten worden, ook al "offend, shock or disturb" deze uitlatingen. Dat zou, zo stelt "Straatsburg", het publieke debat – de motor van de democratie – smoren*[12]*."*

De waarde die het Europese Hof hecht aan de door artikel 10 EVRM gewaarborgde vrijheid van meningsuiting, komt goed tot uiting in de uitspraak *Handyside vs Verenigd Koninkrijk*, EVRM 7 december 1976, NJ 1978, 236. Daarin overweegt het Hof:

> *"Freedom of expression constitutes one of the essential foundations of such a society, one of the basic conditions for its progress and for the development of every man. Subject to paragraph two of article 10, it is applicable not only to "information" of "idea's" that are favourably received or regarded as inoffensive or as a matter of indifference, but also to those that offend, shock or disturb the State or any sector of the population. Such are the demands of that pluralism, tolerance and broadmindedness without which their is no "democratic society"".*

In *Castells vs Spanje* (EHRM 23 april 1992, NJ 1994, 102) benadrukt het Europese Hof dat politici een zeer sterke bescherming van hun vrijheid van meningsuiting genieten, zie rechtsoverweging 42:

> *"While freedom of expression is important for everybody, it is especially so for an elected representateve of the people. He represents his electorate, draws attention to their preoccupations and defends their interests. Accordingly, interferences with the freedom of expression of an opposition Member of Parliament, like the applicant, call for the closest scrutiny on the part of the Court.*

In het losbladige commentaar op artikel 10 EVRM wordt op pagina 29 ingegaan op de status van degene die de uitlating doet, meer in het bijzonder op politici. Hierover wordt het volgende gesteld:

> *"Nauw aansluitend bij de algemene achtergrond van de vrijheid van meningsuiting, (...) heeft het Hof aangegeven dat (aan) uitingen door politici, parlementariërs, vakbondsleiders of andere publieke personen in het algemeen veel waarde toekomt. Daarmee corresponderend is de ervaring de margin of appreciation van de Staten in dit soort gevallen veelal beperkt. Inbreuken op de vrijheid van meningsuitingen van publieke personen zijn niet snel te rechtvaardigen en worden door het Hof zeer streng getoetst. Voor uitingen door leden van politieke partijen blijkt dit uit de al eerder genoemde zaak Incal tegen Turkije (1998)(9 Juni 1998, Reports 1998-IV)*

> > *"While precious to all, freedom of expression is particulary important for political parties and their active members (...). They represent their electorat, draw attention to their preoccupations and defend their interests. Accordingly, interferences with the freedom of expression of*

[12] Janssens en Nieuwenhuis, a.w., p. 36.

> *a politician who is a member of an opposition party, like the applicant, call for the closest scrutiny on the Courts part (...)".* (par 46).

> *Eenzelfde mate van bescherming komt parlementariërs toe. Met dezelfde redenering als de hierboven geciteerde, stelt het Hof ook daarbij dat beperkingen van hun vrijheid van meningsuiting "call for the closest scrutiny". Dit geldt ook (of misschien juist) als hun uitspraken gedaan zijn buiten het verband van het parlementaire debat. Nu dan de parlementaire immuniteit in de meeste gevallen geen bescherming biedt, dient op andere wijze extra bescherming te worden vergund; een strikte toetsing is daartoe een goed instrument".*

Het Commentaar geeft vervolgens aan:

> *"Tegelijkertijd heeft het Hof dit uitgangspunt genuanceerd. Ook politici en leiders van politieke partijen kunnen niet onbeperkt gebruik maken van hun vrijheid van meningsuiting. De ruimte van de Staat om beperkingen aan te brengen is bijvoorbeeld groter als de uitingen haat kunnen zaaien, zoals hiervoor in paragraaf 3.10.2.5 is gebleken".*

In het commentaar wordt, daar waar wordt opgemerkt dat het uitgangspunt is genuanceerd, naar de uitspraak *Erbacan vs Turkije* verwezen, van 6 juli 2006 Hierin merkt het Hof op:

> *"Soulignant que la lutte contre toute forme d'intolérance fait partie intégrante de la protection des droits des hommes, il est d'une importance cruciale que les hommes politiques, dans leurs discours publics, évitent de diffuser des propos susceptibles de nourrir l'intolérance (par. 64)"*

Hierin lijkt *Castells vs Spanje* op het punt van bescherming te worden geclausuleerd. Ook politici mogen geen haat zaaien.

Stap 3

Het recht op vrijheid van meningsuiting kan dus ook beperkt worden. Dit volgt uit artikel 10 lid 2 van het EVRM, waarin besloten ligt dat een dergelijke beperking moet zijn voorzien bij wet en dat deze nodig is in een democratische samenleving ter bescherming van de in dat lid genoemde belangen. Een van deze belangen is de bescherming van de goede naam of de rechten van anderen, hetgeen ook ziet op bescherming van religieuze gevoelens, zoals volgt uit onder andere *Otto Preminger vs Oostenrijk (EHRM 20 september 1994, NJ 1995, 366)*, en *Wingrove vs Verenigd Koninkrijk*[11]. Deze bescherming wordt op nationaal niveau in Nederland, in de vorm van bescherming tegen discriminatie, onder meer gewaarborgd door artikel 137c Sr. Dat brengt mij bij stap 3 in het toetsingskader van genoemd artikel.

De derde stap die de Hoge Raad heeft geformuleerd als onderdeel van het toetsingskader, is de vraag naar het al dan niet onnodig grievende karakter van de uiting. Zoals Mevis in zijn annotatie onder HR 14 januari 2003, NJ 2003, 261, stelt, heeft de Hoge Raad nagelaten aan te geven wanneer een uiting onnodig grievend is. De annotator merkt daar zelf over op dat de kans bestaat dat de contextualiteit van het maatschappelijk debat zal meebrengen dat er niet snel sprake zal zijn van een onnodig grievende uiting, waarbij wellicht meespeelt dat die bijdrage aan het maatschappelijk debat heden ten dage al in forse bewoordingen moet worden gedaan, wil zij gehoord worden.

[11] Zie EVRM R&C, artikel 10/3.10, pagina 42.

In de strafrechtelijke jurisprudentie is mij geen nadere invulling van het begrip "onnodig grievend" bekend. Het ontbreken van een dergelijk invulling is in zekere zin jammer, aangezien het begrip niet mag verworden tot niet meer dan een "machtswoord". Ook in de civiele rechtspraak (in het kader van de onrechtmatige daad en daarbij het beroep op vrijheid van meningsuiting) wordt geen heldere definitie gegeven van het criterium onnodig grievend. In de uitspraak van het Hof Amsterdam van 24 mei 2007 in het Kort Geding van Moszkowicz tegen Kelder, nr. 268/07 SKG, lijkt het Hof bij het oordeel dat Kelder zich onnodig grievend heeft uitgelaten de volgende omstandigheden mee te nemen: de uitlating was zeer diffamerend, de uitlating vond geen, althans onvoldoende steun in het beschikbare feitenmateriaal.

Nu de mij bekende rechtspraak geen concrete invulling van dit criterium biedt, dient te worden bezien in hoeverre dit in de literatuur wel is gebeurd.

Janssens en Nieuwenhuis stellen, naar aanleiding van HR 14 januari 2003, NJ 2003, 261 en naar aanleiding van de annotatie van Mevis dat:

> *"hiermee het grievende karakter van de uitlating in de sleutel van de proportionaliteit (wordt) gezet. Anders geformuleerd: is degene die de grievende uitlating deed, in het licht van de bijzonderheden van het geval, binnen de grenzen van het aanvaardbare gebleven?".*

Vervolgens schrijven de auteurs:

> *"Hiermee is niet gezegd dat deze (drietraps-, toevoeging AG) benadering ruimte laat voor het bezigen van grove termen. Naar onze opvatting is er, zoals hierboven is gezegd, te dezen nog enige ruimte voor het strafrecht, zij het dat deze is verkleind. Daar waar in het debat de proporties met betrekking tot bezigen van taalgebruik in ernstige mate worden overschreden, kan er strafrechtelijk worden gereageerd. Hierbij kan het "onnodig grievend" – criterium (als correctiemechanisme) op het ruime contextcriterium een rol spelen (en daardoor kan in elk afzonderlijk geval de nodige strafrechtelijke bescherming worden geboden). Problematisch is de nadere invulling van dat criterium, met name van de vraag wanneer het grieven onnodig is. Wellicht wordt de grens van de aanvaardbaarheid overschreden als "enige communicatieve meerwaarde" van de gebezigde termen ontbreekt (toevoeging AG; de auteurs verwijzen niet die term naar J. Griffiths, NJB 2004, pagina 2336). Dat gebrek zal overigens in het licht van de context moeten worden vastgesteld"* [14].

Aan het slot van hun boek komen de auteurs terug op dit criterium:

> *"Het concept van "de nodeloos (of: "onnodig) grievende" bewoordingen is in veel opzichten te beschouwen als een compromis tussen de belangen gediend met het tegengaan van beledigingen en het belang van een ongehinderd debat (...) wij zouden dan ook willen pleiten voor enige terughoudendheid bij de toepassing van genoemd criterium. In elk geval is objectivering op zijn plaats. "Nodeloos" of "onnodig" mag niet simpelweg gelijk worden gesteld aan datgene wat de gedegemeente als zodanig beschouwt. Daar staat tegenover dat het oordeel over de nodeloosheid evenmin volledig kan worden overgelaten aan degene die zich heeft uitgelaten. Dan zou elk onderscheidend vermogen ontbreken. In de vorige druk gaven wij aan dat een mogelijke aanzet tot objectivering wellicht te vinden zou zijn in het begrip "communicatieve meerwaarde" (toevoeging AG; andermaal verwijzing naar Griffiths, NJB 2004, pagina 2336). Als een bepaalde grievende term die "meerwaarde" ontbeert, en dus niets toevoegt aan de "communicatie", alteweel*

[14] Janssens en Nieuwenhuis, a.w., p. 79- 81 en p. 285-287.

aan het "debat", is hij "nodeloos grievend". Of dié toets meer helderheid verschaft, is echter de vraag. Het begrip "(communicatieve) meerwaarde" is niet eenduidig. Eenzelfde vraag komt namelijk terug: wiens meerwaarde, die van de spreker, die van de ontvanger of die van de bovengenoemde "goegemeente"? (...)al met al menen wij dat de term "communicatieve meerwaarde" als toetsingscriterium voor het al dan niet onnodig grievende karakter van een uitlating geen "meerwaarde" heeft. De vraag of een uitlating al dan niet iets "toevoegt" aan het debat, neigt wellicht naar een toetsing die verder gaat dan de door ons voorgestane terughoudende toetsing van de derde stap.
***Van geval tot geval zal geoordeeld moeten worden of een uitlating nodeloos grievend is, dan wel geen communicatieve meerwaarde heeft. Men dient zich te realiseren dat de vraag naar dat al dan niet onnodige karakter, niet meer dan een correctiemechanisme is op een al te ongenuanceerde toepassing van de contextualiteit. Of een uitlating buiten proporties is, zal dus ook sterk afhankelijk zijn van de context. Onnodig grievend is de uitlating, indien deze óók in de context van het debat evident, voor de gemiddelde waarnemer, buiten proporties is. Het zal bijvoorbeeld moeten gaan "harde gevallen van wezenlijke aantasting van de menselijke waardigheid" (Dommering 2006, pagina 166), terzake waarvan een "pressing social need" bestaat voor een veroordeling voor belediging. Een factor bij de beoordeling hiervan kan de toonzetting van de uitlating zijn (is deze niet gespeend van enige ironie of van enig sarcasme, of is het evident dat zij uiterst serieus is; is er wellicht sprake van enige overdrijving; zie Hof Arnhem 28 december 2006, LJN AZ 5504). De casuïstiek is derhalve bepalend voor de invulling van het begrip "nodeloos grievend"** (vet, AG).*

Janssens en Nieuwenhuis besluiten als volgt:

"Een eenduidige norm is niet te geven. Dat dat ten koste van de rechtszekerheid en wellicht de rechtseenheid gaat is evident (vgl. Rozemond 2007, pagina 487). Dat is echter onvermijdelijk. Dit maakt de rechterlijke motivering van een terzake van belediging veroordelend vonnis, voor de rechtsontwikkeling over deze kwestie van groot belang".[15]

In het losbladige commentaar op het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, EVRM, R&C wordt aan deze kwestie in de paragraaf over "ernst van de belediging" aandacht besteed . Aldaar wordt gesteld:

"Er bestaat immers een groot grijs vlak tussen kritische uitlatingen en uitingen die daadwerkelijk kwetsend en beledigend zijn. Een belangrijk criterium dat het Hof in dezen blijkt te hanteren is of een uiting zodanig is dat gesproken kan worden van een "gratuitous personal attack" op de betrokkene. De vraag is wanneer het Hof een dergelijke aanval aanwezig acht. Bij de beantwoording van die vraag blijkt het te letten op aspecten als de context waarin een uiting gedaan is, de persoon op wie de uiting betrekking had en de bewoordingen van de uiting"[16].

Op pagina 69 wordt er meer specifiek het volgende gesteld:

"Tenslotte heeft het Hof stelling genomen met betrekking tot uitingen die niet zozeer schadelijk zijn voor iemands reputatie, maar die gelavigen in hun

[15] Janssens en Nieuwenhuis, a.w., p. 285-287.

[16] EVRM R&C, artikel 10/3.10, p. 67

religieuze gevoelens kunnen treffen. In dat verband heeft het onderscheid gemaakt tussen "gewone" kritische uitingen, en uitingen die dusdanig van aard zijn dat ze de gelovigen rechtstreeks in hun gevoelens kunnen raken. Het lijkt er daarbij op dat het criterium is dat de uitingen zich daadwerkelijk en op een kwetsende manier moeten richten op belangrijke religieuze symbolen of personen. Dit criterium, dat in minder uitgesproken mate al was geformuleerd in Otto Preminger Institut vs Oostenrijk (1994) en Wingrove vs Verenigd Koninkrijk (1996), is met meer nadruk te vinden in de zaak I.A. vs Turkije (2005):

> *"(...) the present case concerns not only comments that offend or shock, or "provocative" opinion but also an abusive attack on the Prophet of Islam. Notwithstanding the fact that there is a certain tolerance of criticism of religious doctrine within Turkish society, wich is deeply attached to the principle of secularity, believers may legitimatly feel themselves to be the object of unwanted and offensive attacks through the following passages: "some of these works were, moreover, inspired in a search of exaltation in Asha's arms. Gods messenger broke his fast through sexual intercourse, after dinner and before prayer. Mohammed did not forbid sexual intercourse with a death person or a live animal". (par. 29).*

Wel is in dit verband van belang dat er verschillen tussen de Staten kunnen bestaan in hetgeen zij beschouwen als daadwerkelijk blasfemische uitingen, zoals het Hof al stelde in Wingrove. Juist op dit punt kunnen de opvattingen tussen de Staten redelijkerwijs uiteenlopen. De grens ligt echter bij hetgeen kan worden aangemerkt als meer objectieve kritiek – op dat punt zullen de verschillen tussen Staten van minder belang worden gevonden.

De balans opmakend geven Janssens en Nieuwenhuis naar mijn mening "handen en voeten" aan het criterium: hebben de uitlatingen, óók in de context, een communicatieve meerwaarde?; zijn de gebezigde uitlatingen, óók in de context van het debat, voor de gemiddelde waarnemer, evident buiten proportie?; gaat het om "harde gevallen van wezenlijke aantasting van de menselijke waardigheid"?

Alvorens ik de uitlatingen van de heer Wilders die door de Officier van Justitie als niet strafbaar ex. art. 137c Sr zijn gekwalificeerd, aan de drie stappen zal toetsen, bespreek ik eerst artikel 137d Sr.

Het toetsingskader van artikel 137d van het Wetboek van Strafrecht

Artikel 137d van het Wetboek van Strafrecht stelt strafbaar hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid, of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap.

Artikel 137 d Sr is een gevaarzettingsdelict, nu de bedreiging van het rechtsgoed, het gevaar voor krenking is strafbaar gesteld[17]. Volgens de toelichting in Tekst & Commentaar is artikel 137d Sr een concreet gevaarszetting delict omdat de te duchten gevaren zijn aangeven: haat en/of discriminatie en/of gewelddadig optreden tegen persoon of goed[18].

[17] Zie J. de Hullu, Materieel strafrecht, Deventer 2006, p. 70.
[18] Zie Tekst & Commentaar, Wetboek van Strafrecht, Deventer 2008, aantekening 8 ad artikel 137d, p. 768.

In Van Dale's Groot Woordenboek van de Nederlandse taal wordt aanzetten (onder andere) gedefinieerd als: het doen beginnen, in werking zetten, in beweging brengen, waarbij als synoniem "aandrijven" wordt genoemd[19].
Rosier stelt over de betekenis van het aanzetten het volgende:

> *"Aanzetten betekent hetzelfde als opruien en dat betekent gewoon zoiets als ophitsen, opstoken, aansporen. In die alledaagse zin zet je aan tot discriminatie als je werkgevers aanspoort geen banen meer aan zwarten te geven, als je schoolbesturen oproept homoseksuele leerkrachten uit het onderwijs te weren, als je kamerleden hun steun te geven aan een wet die islamieten uitsluit voor overheidsfuncties of als je verkondigt door belastingmaatregelen en lagere lonen terug in het gezin gedirigeerd moeten worden"[20].*

In het bestanddeel "aanzetten" ligt opzet besloten. Opgemerkt zij voorts dat "aanzetten" in artikel 137d Sr een ruimer begrip is dan uitlokken, nu ook aangezet kan worden wanneer hetgeen waartoe aangezet wordt al een aanvang heeft genomen[21].
Of dit "aanzetten tot" een opruiend karakter moet hebben, is een kwestie die ik – vanwege de uitgebreidheid van mijn beschouwing daarover – aan het eind van deze paragraaf zal bespreken.

Zoals gesteld kan er aangezet worden tot haat, discriminatie of geweld.
De term haat vloeit voort uit artikel 4 van het Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Rassendiscriminatie (IVURD)[22]. Rosier heeft haat omschreven als een houding van vergaande vijandigheid en daarbij, Van Dale citerend, gesteld dat in de term 'haat' besloten ligt "een gevoel van diepe afkeer voor iemand, gepaard met het verlangen om die persoon te zien ondergaan, al of niet om hem leed te doen"[23].

Discriminatie is omschreven in artikel 90 quater van het Wetboek van Strafrecht. "onder discriminatie of discrimineren wordt verstaan elke vorm van onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur, die ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijke leven wordt teniet gedaan of wordt aangetast".

Ten aanzien van gewelddadig optreden tegen persoon of goed wordt in aantekening 8 van Tekst en Commentaar bij artikel 137d Sr opgemerkt dat gedacht zal moeten worden aan mishandelingsdelicten en zaaksbeschadiging. Mijns inziens kan dat ruimer worden gezien: ook levensdelicten en brandstichting vallen hieronder.

Uit de jurisprudentie op 137d Sr kan worden afgeleid dat er sprake is van aanzetten tot haat en/of discriminatie als er een "intrinsiek conflictueuze tweedeling" wordt geschetst tussen een aangeduide groep en de rest van de samenleving. Dit criterium lijkt voor het eerst geïntroduceerd te zijn door het Hof Amsterdam 8 juni 2000[24]. Het gerechtshof heeft de politicus Michiel Koning

---

[19] Zie Van Dale, Groot woordenboek van de Nederlandse Taal, aantekening 9 en 10 bij: aanzetten.
[20] T. Rosier, Vrijheid van meningsuiting en discriminatie in Nederland en Amerika, Nijmegen 1997, p. 95.
[21] Zie Janssens en Nieuwenhuis, a.w. p. 158.
[22] Zie Janssens en Nieuwenhuis, a.w. p. 158.
[23] Rosier, a.w., p. 99.
[24] Zie hiertoe Handboek Discriminatie, een uitgave van het Landelijk Expertise Centrum Discriminatie, Amsterdam 2006, p. 109 en 110.

veroordeeld voor het in het openbaar bij geschrift aanzetten tot haat. Het Hof overweegt hierbij in een uitgebreide bewijsoverweging waarom er sprake is van het aanzetten tot haat:

> *"In de door verdachte overhandigde tekst van de redevoering wordt – naar het Hof begrijpt – (mede) de balans opgemaakt van het door de overheid gedurende jaren gevoerde beleid met betrekking tot toelating tot Nederland van vreemdelingen. Verdachte, tevens de steller van de tekst van de redevoering, geeft daarin een beschrijving van de huidige en toekomstige samenleving, onmiskenbaar bezien vanuit het perspectief vanuit een deel van de samenleving, gekarakteriseerd als "onze eigen Nederlandse burger". De uit die categorie van burgers bestaande groep zal worden overvleugeld door een andere, krachtigere, groep gevormd door de hier te lande verblijvende vreemdelingen. De samenleving is aldus in twee groepen verdeeld. Binnen dat onderscheid bevindt zich – aangemerkt als onwetend slachtoffer van het gevoerde beleid – "onze tot weerloosheid getrainde doorsnee – burger" tegenover de ingestroomde vreemdeling, waarmee onmiskenbaar wordt gedoeld op groepen mensen van zekere etnische afstamming, en in het bijzonder de tot die groepen behorende islamieten. Deze groepen kennen "gezaild en wel" louter rechten, terwijl het even bedoelde overheidsbeleid vijandig is gericht op de bestaansbronnen van "onze doorsnee burger", het kind van de rekening. Zo moet die "doorsnee burger" niet alleen vrezen voor zijn kansen op de arbeidsmarkt, voor beknotting in de uitoefening van grondrechten en voor het functioneren van een "adequate rechtspraak", maar hij moet bovendien op termijn vrezen voor zijn eigen veiligheid en welvaart. Door de aldus geschetste intrinsiek conflictueuze tweedeling worden etnische vreemdelingen tegenover "onze doorsnee" of wel autochtone burger en strekt de tekst van de redevoering tot het in discrediet brengen van vreemdelingen en zet het aan tot haat tegen hen".*

Deze uitspraak van het Hof is door de Hoge Raad in stand gelaten (HR 2 april 2002, NJ 2002, 421).

Ook in een eerdere uitspraak van de Hoge Raad tegen politicus Michiel Koning wordt uitgebreid aangegeven waarom er sprake is van het aanzetten tot discriminatie (zie HR 14 maart 1989, NJ 1990, 29). Een aantal mijns inziens belangwekkende overwegingen zal ik hier citeren.

> *6.2. Onderdeel II*
> *Door achtereenvolgens:*
> *- in r.o. a voorop te stellen dat de in de bewezenverklaring overgenomen passages **gezamenlijk kunnen worden beschouwd** en dat die passages hun beledigend resp. discriminerend karakter aan de gebruikte bewoordingen ontlenen,*
> *- in r.o. c met betrekking tot de passages 7 en 10 vast te stellen dat de verdachte daarin **uitdrukkingen heeft gebruikt die naar algemeen spraakgebruik beledigend** van aard zijn,*
> *- en in r.o. d naar voren te brengen dat van aanzetten tot discriminatie sprake is omdat 1. de bewezen verklaarde passages **in hun samenhang** de indruk wekken dat de Nederlandse samenleving op velerlei gebied door de in r.o. b bedoelde groepen mensen wordt bedreigd en 2. de verdachte zich heeft bediend **van suggestief taalgebruik als „zelfverdediging", „aanranding van mijn cultuurpatroon", en „liquidatie van het Nederlandse volk en zijn cultuur"**, hebben de Rb. en het hof, anders dan in onderdeel II wordt betoogd, duidelijk tot uitdrukking gebracht om welke redenen zij de in de bewezenverklaring opgenomen passages beledigend resp. discriminerend hebben geacht.*
> *6.3. Onderdeel III*
> *6.3.1. Tot de normale werkzaamheden van „politici, bewindslieden en beleidsmakers e.d." als in onderdeel III bedoeld behoort het bewerkstelligen*

dat daarvoor in aanmerking komende personen in diverse gezags- en bestuursorganen worden aangesteld. Indien reeds de enkele omstandigheid dat in die organen ook „buitenlanders" worden aangesteld aanleiding geeft tot het verwijt, dat zulks „even onbeschaamd" is „als na het tafelschuimen de vrouw van de gastheer aan te randen", behelst dat verwijt aan evenbedoelde politici, bewindslieden en beleidsmakers tevens een belediging van de betrokken buitenlanders.
*6.5.2. Het in onderdeel V vervatte betoog dat uitdrukkingen als „zelfverdediging", „aanranding van mijn cultuurpatroon" en „liquidatie van het Nederlandse volk en zijn cultuur", gelet op de in art. 90quater Sr gegeven definitie van „discriminatie", geen grond kunnen opleveren om te oordelen dat te dezen sprake is van „aanzetten tot discriminatie", is onjust. Immers, de Rb. en het hof hebben kunnen aannemen - zoals zij kennelijk hebben gedaan -, dat de verdachte **door het bezigen van evenbedoelde uitdrukkingen de suggestie wekte dat sprake was van een dreiging** - uitgaande van de in r.o. b bedoelde groepen mensen - welke noopte tot „zelfverdediging" en het zich te weer stellen tegen „aanranding" van het Nederlandse cultuurpatroon en welke zou kunnen leiden tot „liquidatie van het Nederlandse volk en zijn cultuur", weshalve degenen van wie deze dreiging uitging dienden te worden onderworpen aan zodanige beperkingen dat daardoor de uitoefening op voet van gelijkheid van rechten en vrijheden op diverse terreinen van het openbaar leven zouden worden teniet gedaan of aangetast."*

Een andere voor artikel 137d Sr belangrijke uitspraak is die van de rechtbank Zwolle van 6 februari 1986, NJ 1986, 454. De meest van belang zijnde overwegingen zal ik hierna citeren:

"Met betrekking tot de vraag of de uitlatingen in de pamfletten, bezien in onderlinge samenhang met de op de achterzijde gedrukte collage van krantenkoppen, aanzetten tot haat tegen een groep mensen wegens hun ras, overweegt de Rb. als volgt.
Zoals hierboven reeds werd uiteengezet, geldt voor de onderhavige uitlatingen, omdat zij neerkomen op het uiten van politieke opvattingen door middel van de drukpers, bij uitstek het grondrecht van de vrijheid van meningsuiting. Men zal daarom niet te snel tot ontoelaatbaarheid van dergelijke uitingen moeten concluderen en men zal, gelet op de voor de politieke strijd geldende normen, een zekere felheid en oogenschijnelijkheid bij het overbrengen van de boodschap voor lief moeten nemen.
Niettemin stelt het verbod van aanzetten tot haat van art. 137d Sr grenzen, en die grenzen worden niet alleen overschreden wanneer uitdrukkelijk tot haatgevoelens jegens anderen wegens hun ras wordt opgeroepen, maar ook wanneer die gevoelens opzettelijk worden opgewekt door de wijze waarop de politieke boodschap is verpakt. Naar het oordeel van de Rb. zijn die grenzen door de wijze waarop in het pamflet de boodschap van de Centrumpartij wordt uitgedragen inderdaad ruimschoots overtreden.
De Rb. wijst daarbij met name op de volgende facetten.
- Onder het hoofd „Sociale Voorzieningen" worden als middel tegen ten onrechte gedane uitkeringen in een adem aangeprezen het scherper controleren op ontduiking van sociale lasten en het vertrek van werkloze buitenlanders.
Daarmee wordt de suggestie gewekt dat buitenlanders misbruik maken van het Nederlandse sociale verzekeringsstelsel.
- Onder het hoofd „Drugs" wordt na de kreet „Het is oorlog en er vallen jonge slachtoffers" gemeld: „Verdachten van de handel in Amsterdam zijn volgens de politie voor ruim 71% buitenlanders en Surinamers".
Die vermelding kan voor de buitenlanders nog enige zin hebben in verband met de daarna volgende aanbeveling om alle drugshandelaren en drugsgebruikers zonder verblijfstitel meteen uit te zetten, maar voor Surinamers (waarmee gelet op de nevenstelling met buitenlanders kennelijk bedoeld is: Nederlanders van Surinaamse afkomst) geldt dat niet. Die

„Surinamers" kunnen immers niet uitgezet worden. De aparte vermelding van Surinamers is derhalve niet nodig voor de uitleg van het door de Centrumpartij voorgestane drugsbeleid en is, in de kontekst van de rest van het stukje dat over drugs handelt, geëigend om tegen Surinamers stemming te maken.
- Door de 600 000 werkloze Nederlanders te stellen tegenover de (weinige) banen die bij voorkeur voor buitenlanders openstaan, door daarvoor de kreet „aanfluiting" te gebruiken en door op te merken dat het voor organisaties van buitenlanders uitgetrokken geld bedoeld is om die organisaties „tegen ons een betere vuist te (laten) maken", wordt ook weer stemming gemaakt tegen „de buitenlanders".
- De sensationele krantenkoppen op de achterkant van het pamflet, waarbij Surinamers en (andere) buitenlanders figureren, en daarvan met name de kop „vrouw door vier Surinamers verkracht", zijn geëigend om bij de lezers een gevoel van wrevel op te roepen dat zich gemakkelijk tegen Surinamers en/of buitenlanders in het algemeen kan keren.
Wanneer deze facetten in onderling verband worden beschouwd, dan kan de conclusie geen andere zijn dan dat het pamflet geëigend is om gevoelens, irritatie, wrevel en zelfs haat jegens buitenlanders en al dan niet de Nederlandse nationaliteit bezittende Surinamers op te wekken, en dat de opstellers van het pamflet die uitwerking ook hebben gewild".

Uit de jurisprudentie op 137d Sr kan naar mijn mening het volgende toetsingskader worden gedestilleerd:

- Er dient sprake te zijn van een uitlating (mondeling dan wel schriftelijk) of een afbeelding die aanzet, aanspoort tot haat, discriminatie of geweddadig optreden.
- Van aanzetten tot haat en/of discriminatie kan sprake zijn als er een intrinsiek conflictueuze tweedeling wordt geschetst tussen de ene aangeduide groep en de rest van de samenleving.
- Gaat het om een politieke boodschap, dan is bij deze uitstek beschermd door de vrijheid van meningsuiting, waarbij een zekere felheid en ongenuanceerdheid van de boodschap voor lief moet worden genomen, maar wordt de grens overschreden als haat, discriminatie en/of geweld opzettelijk worden opgewekt door de wijze waarop de politieke boodschap is verpakt.
- De aard / vorm (bijvoorbeeld suggestief taalgebruik, ongenuanceerdheid) van de uitlating, de samenhang (het onderlinge verband van de uitlatingen in een tekst) en de wijze waarop (rustig, schreeuwerig, ophitsend, maar ook non-verbale lichaamstaal, is de wijze geëigend om gevoelens van irritatie, wrevel, haat, discriminatie op te wekken) de uitlating is gedaan spelen bij de beoordeling van een strafbaar aanzetten tot haat, discriminatie of geweld een belangrijke rol.

De Officier van Justitie stelt in zijn afdoeningsbrief aan artikel 137d Sr een extra eis, namelijk dat de uitlating daarenboven een opruiend karakter moet hebben.
Daarover zijn twee meningen mogelijk.
De eerste is, dat de hierna vermelde jurisprudentie op dit punt niet concludent is, en dat het recht deze eis niet kent. De ongenuanceerdheid van een uitlating en suggestief taalgebruik spelen wel een rol bij de toetsing van de aard / vorm van de uitlating.
De tweede mogelijke mening is, dat deze eis wel bestaat, op grond van hetgeen hierna gesteld wordt. Op die gronden meen ik dat deze zienswijze de juiste is. Dit artikel komt voort uit het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie van 7 maart 1966 (IVUR).
In artikel 5 daarvan staat dat de deelnemende landen:
'Shall declare an offence punishable by law all dissemination of ideas based on racial superiority or hatred, incitement to racial discrimination, as well as all acts of violence or incitement to such acts against any race or group of persons of another colour or ethnic origin'
Hetgeen in de Nederlandse tekst is vertaald als:

"... strafbaar bij de wet te verklaren het verspreiden, op welke wijze ook, van denkbeelden die zijn gegrond op rassuperioriteit of rassenhaat, aanzetting tot rassendiscriminatie, zomede alle daden van geweld of aanzetting daartoe, die zijn gericht tegen een ras of een groep personen van een andere huidskleur of etnische afstamming".

"Aanzetten tot" komt dus voort uit het begrip "incitement".
In een noot van Woltjer bij Hof Den Haag 28-3-95 RR 362 zegt deze: "*Een ander aspect van 137d is het bewijs dat is vereist voor het 'aanzetten tot haat of discriminatie.' Het IVUR spreekt van incitement en niet van advocating, hetgeen eerder neerkomt op 'opruien' dan op 'propageren'. Er zal sprake zijn moeten zijn van een zekere vorm van kwaadaardigheid.*"

De Memorie van Toelichting op art. 137 d Sr zegt niet veel over dit begrip.

Er zijn niet veel uitspraken over dit artikel; wel lezen we in Hof Amsterdam 23 december 1996, RR 416: "*In het bijzonder acht het Hof niet wettig en overtuigend bewezen dat de teksten onder (...) "aanzetten" tot: haat of discriminatie als bedoeld in artikel 137d (oud) van het Wetboek van Strafrecht en zoals dit begrip moet worden uitgelegd conform het Internationaal verdrag inzake uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie van 7 maart 1966. Niet buiten redelijke twijfel is aanmerkelijk geworden dat de aard en strekking van de uitgesproken teksten en de ernst van de daarin geuite aantijgingen het voor "aanzetten" noodzakelijke opruiingselement aanwezig doen zijn.*"
Woltjer vestigt hier in zijn noot de aandacht op.

De veroordeelde – die op andere punten dan waar bovenstaand citaat op doelt wel veroordeeld werd – is in cassatie is gegaan. De uitspraak is niet gepubliceerd, maar er blijkt het volgende uit (HR 14-10-97, Strafkamer nr. 106.807).

Opmerking vooraf: de voormelde passage heeft het Hof opgenomen onder de overwegingen die leidden tot vrijspraak van een deel der tenlastelegging. Verderop in het arrest wordt overwogen dat enkele andere uitlatingen wel strafbaar zijn omdat ze aanzetten tot haat wegens ras; de voormelde uitleg aan het begrip "aanzetten tot" wordt dan niet opnieuw gegeven.

In zijn cassatieschriftuur stelt veroordeelde (na k, onder l): "*ook is een onjuiste uitleg gegeven aan de wettelijke begrippen "beledigen", "aanzetten tot haat" en "discriminatie".*
De PG in zijn conclusie stelt: "De klacht sub I faalt omdat 's hofs uitleg van de onderhavige strafbepaling niet getuigt van een onjuiste rechtsopvatting."
Nogmaals, omdat van het vrijspraakdeel en de daarheen leidende overwegingen geen cassatie is ingesteld, is dit geen expliciet commentaar van de PG op de bovenvermelde stelling van het Hof. Maar wel impliciet, meen ik: als de voormelde uitleg van "aanzetten tot" onjuist was geweest, zou de PG de toepassing die eraan wordt gegeven in het veroordelend deel waarschijnlijk minstens becommentarieerd hebben.
De HR stelt: Het middel (waaronder de HR de hele cassatieschriftuur vat) "*kan niet tot cassatie leiden. Zulks behoeft, gezien art. 101a RO en in aanmerking genomen hetgeen de Hoge Raad reeds in zijn arrest in deze zaak van 16 april 1996 heeft overwogen en beslist, geen nadere motivering nu het middel niet noopt tot beantwoording van rechtsvragen in het belang van de rechtseenheid of van de rechtsontwikkeling*".
Hieruit mag m.i. worden afgeleid dat noch PG noch HR gevallen zijn over de uitleg die het Hof in het vrijsprekend deel gaf aan "aanzetten tot": anders had de HR het betreffende cassatiemiddel wel als houvast gebruikt om correctie op die uitleg toe te passen.

Het bovenstaande komt er op neer dat het opruiend karakter een onderdeel is van het aanzetten zelf, en dus een te bewijzen aspect van de beschuldiging is. Het hoeft – gelet op de voorgeschiedenis - niet te gaan om de formele opruiing van art. 131 Sr (daar gaat het om aanzetten tot delicten: als de wetgever dat bedoeld had, was *incitement* wel vertaald met *opruiing*). Het kan ook een minder soort opruiing zijn, meer een stemmingmakerij, een aanzetten op ophitsende toon. Dit opruien / ophitsen is als "incitement" een onderdeel van de beschuldiging tot "aanzetten" zelf.

Openbaar Ministerie
Ressortsparket Amsterdam

Toetsing van de uitlatingen en film

Uitlatingen in De Volkskrant van 8 augustus 2007

Op 8 augustus 2007 plaatste De Volkskrant een column van de heer Wilders met de titel 'Genoeg is genoeg: verbied de Koran'. Op deze column zien (mede) de klachten van mevrouw Wolthuis-Olf, de heer Eekhoudt c.s. (mr Spong), mr Raza, mw mr Lucas, de heer Daskapan en de heer Ipenburg, met betrekking tot het besluit van de Officier van Justitie om de heer Wilders hier niet voor te vervolgen. De Officier van Justitie heeft gemeend dat de volgende uitlatingen voor beoordeling van strafbaarheid in aanmerking komen. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de officier van justitie heeft aangegeven dat de overige tekstgedeelten in de column niet voor een -eigen- beoordeling van strafbaarheid in aanmerking komen. Deze zijn in het kader van de samenhang met bovengenoemde uitlatingen en met de gehele tekst van de column wel in de beoordeling meegenomen.

1. De kern van het probleem is de fascistische islam, de zieke ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamitische Mein Kampf: de Koran. De teksten uit de Koran laten weinig aan de verbeelding over.

2. Den Haag zit vol met laffe lieden.(..)Die een generaal pardon verlenen aan leugenaars en criminelen.

3. Ik heb genoeg van de islam in Nederland, geen moslimimmigrant er meer bij.

4. Ik heb genoeg van de aanbidding van Allah en Mohammed in Nederland: geen moskee er meer bij.

5. Ik heb genoeg van de Koran in Nederland: verbied dat fascistische boek.

Gezien de aangifte van de heer Raza, heeft de Officier van Justitie zich ook nog over de navolgende opmerking uitgelaten:

6. Dit boek zet aan tot haat en moord, en past daarom niet in onze rechtsorde. Als moslims willen participeren moeten ze afstand nemen van deze Koran. Ik zie in dat dit veel gevraagd is maar we moeten stoppen met het doen van concessies.

Uitlating 1: De kern van het probleem is de fascistische islam, de zieke ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamitische Mein Kampf: de Koran. De teksten uit de Koran laten weinig aan de verbeelding over.

Artikel 137c Sr
In de eerste plaats dient beoordeeld te worden in hoeverre deze uitlating beledigend is over een groep mensen wegens hun godsdienst. Waar in de uitlating wordt gesteld: de fascistische islam, de zieke ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamitische Mein Kampf: de Koran, zou kunnen worden gesteld dat dit niet alleen kan worden beschouwd als objectieve (relatief) abstract kritiek op geloof, maar dat er ook sprake is van een grature beledigend aan het adres van gelovigen waarbij de door hen gekoesterde religieuze symbolen worden beschimpt (*Wingrove vs Verenigd Koninkrijk en I.A vs Turkije*). Echter, zoals eerder

uiteengezet, is de hierop betrekking hebbende Europese jurisprudentie toepasselijk op landen waar dit laatste strafbaar is gesteld, en dat is in Nederland (nog) niet het geval.

In de afdoeningsbrief is gesteld dat de kritiek van de heer Wilders, hoe kwetsend deze ook voor moslims zal zijn, niet gericht is op de gelovige zelf.
In dit kader is de samenhang van de uitlating met de overige tekst van de column van belang. Direct na de onder 1 genoemde uitlating stelt de heer Wilders:

> *"In verschillende soera's worden moslims opgeroepen joden, christenen, andersgelovigen en niet-gelovigen te onderdrukken, vervolgen of vermoorden, vrouwen te slaan en te verkrachten en met geweld een wereldwijde islamitische staat te vestigen. Soera's te over die moslims oproepen en aanzetten tot dood en verderf".*

De vraag moet onder ogen worden gezien of, door direct na het kwalificeren van de Koran als een islamitische Mein Kampf, aan te geven wat moslims volgens dit boek allemaal moeten doen: onderdrukken, vervolgen, vermoorden, verkrachten etc., er een verband wordt gelegd tussen het geloof waarop kritiek is, en de gelovigen. Echter, de tekst geeft aan wat – in de visie van de heer Wilders – het geloof van de gelovigen verwacht. De stap van kritiek op het geloof naar het beledigen van de gelovigen is hiermee niet gezet.

Zelfs als dat anders zou zijn: dan volgt hieronder een subsidiaire beschouwing.
Als de uitlating een beledigend karakter heeft over een groep mensen, dient de context waarin de uitlating is gedaan te worden beoordeeld. Zoals volgt uit hetgeen ik in het juridisch toetsingskader heb geschetst, is een uitlating, ook al is deze kwetsend, schokkend en/of beledigend, niet strafbaar indien deze evident een bijdrage is en dienstig is aan een publiek maatschappelijk debat, gezien artikel 10 EVRM.
Het Europese hof hecht aan de vrijheid van meningsuiting, nu dit één van de essentiële fundamenten van een democratische rechtsstaat is en de motor van de democratie. Dit geldt zeker als een politicus deelneemt aan het maatschappelijke debat: zowel binnen als buiten het parlementaire debat zijn inbreuken op de vrijheid van meningsuitingen van publieke personen niet snel te rechtvaardigen. De reikwijdte van dit criterium lijkt aldus heel groot te zijn en neemt al snel het beledigende karakter weg van de uitlating volgens annotator Mevis. Hij stelt dat de context van het maatschappelijk debat al kan bestaan als uitlatingen "voor de verdachte" van betekenis is voor een maatschappelijk debat, waardoor veel betekenis wordt toegekend aan de subjectieve opvatting van de verdachte. Annotator Mevis ziet in dat deze context wel heel gemakkelijk disculperend werkt voor op zichzelf beledigende uitlatingen"[25].
Nu er kennelijk weinig inhoudelijke eisen worden gesteld aan de bijdrage aan het maatschappelijke en/of, politieke debat, kan de context al snel disculperend werken.
Ook voor wat betreft deze uitlating kan worden gesteld dat de heer Wilders door een dergelijke uitlating als politicus deelneemt aan het maatschappelijk debat over de invloed van de islam, de islamisering of nog ruimer het vreemdelingenbeleid. In deze tweede stap wordt zo bezien al snel het strafbare karakter aan deze uitlating ontnomen.

Hierbij geldt echter één voorwaarde: de uitlating dient niet onnodig grievend te zijn. Hier dient beoordeeld te worden in hoeverre de uitlating ook in de context van het debat, voor de gemiddelde waarnemer, evident buiten proportie is. Gaat het om 'harde gevallen van wezenlijke aantasting van de menselijke waardigheid'?
Door de islam en de Koran met het fascisme en met Mein Kampf te associëren, is de uitlating voor de gemiddelde waarnemer ook binnen de context van het vaak scherpe harde maatschappelijke politieke debat, zeer fors aangezet. Wilders licht

[25] P. Mevis onder HR 14 januari 2003, NJ 2003, 261.

zijn kwalificaties toe door te verwijzen naar de door hem geciteerde passages. Hoewel verwijzingen naar Hitler en diens leer door de tijd aan schokkend vermogen hebben ingeboet, komen ze nog steeds hard aan. Maar het is de vraag of hiermee sprake is van een "hard geval van wezenlijke aantasting van de menselijke waardigheid". Deze twijfel maakt de keuze om niet te vervolgen – als er al sprake is van kritiek niet op geloof maar op de gelovigen – een verantwoorde keuze.[35]

Artikel 137d Sr
Wil de uitlating strafbaar zijn ex art. 137d Sr dan dient er sprake te zijn van een uitlating die aanzet, aanspoort tot haat, discriminatie of gewelddadig optreden. In deze uitlating –ook in samenhang bezien met de rest van de tekst- is er geen, dan wel onvoldoende, sprake van aanzetten, het kernbestanddeel van art. 137d Sr. De gebruikte bewoordingen zijn er niet op gericht anderen te bewegen tot discriminatie en/of geweld, dan wel gevoelens van haat op te roepen, dan wel deze aan te wakkeren. Evenmin wordt er een intrinsiek conflictueuze tweedeling geschetst tussen een bepaalde groep en de rest van de samenleving. Derhalve kan reeds worden gesteld dat de uitlating niet strafbaar is ex art. 137d Sr.

Uitlating 2:
Den Haag zit vol met laffe lieden.(..)Die een generaal pardon verlenen aan leugenaars en criminelen.

Artikel 137c Sr
In deze uitlating lijkt de heer Wilders zich te richten tot politici, die een generaal pardon verlenen aan leugenaars en criminelen. Het is een feit van algemene bekendheid dat een generaal pardon is verleend aan asielzoekers. In zijn uitlating stelt de heer Wilders asielzoekers gelijk aan leugenaars en criminelen. Het standpunt van de Officier van Justitie in zijn afdoeningsbrief over deze uitlating, dat de woorden in de heer Wilders' uitlating kennelijk betrekking hebben op individuen binnen de groep asielzoekers die liegen of crimineel zijn, verdient nadere beschouwing. Is het zo dat de heer Wilders in zijn uitlating asielzoekers gelijk stelt aan leugenaars en criminelen? En heeft hij het dan – gezien zijn andere uitlatingen – op islamieten? Dan brengt hij asielzoekers in diskrediet en is de uitspraak daardoor beledigend. Echter, de uitlating dient goed gelezen te worden en in zijn samenhang met de hele zin bezien te worden. De uitleg dat - volgens de heer Wilders - het generaal pardon **ook** leugenaars en criminelen betreft, en niet doelt op alle asielzoekers als groep, is verantwoord. Het is dan geen overtreding van art. 137c Sr.

Artikel 137d Sr
Wil de uitlating strafbaar zijn ex art. 137d Sr dan dient er sprake te zijn van een uitlating die aanzet, aanspoort tot haat, discriminatie of gewelddadig optreden. In deze uitlating –ook in samenhang bezien met de rest van de tekst- is er geen, dan wel onvoldoende, sprake van aanzetten, het kernbestanddeel van art 137d Sr. De

[35] Overigens, ik wil hier benadrukken dat de strafrechtelijke toets een andere is dan de civiele. Daar waar de voorzieningenrechter te Den Haag op 7 april 2008 geoordeeld heeft dat de term fascisme niet zo beperkt moet worden uitgelegd dat deze uitsluitend betrekking heeft op de holocaust en andere kwaadaardigheden van nazi-Duitsland, maar veel eerder moet worden gezien als een verzamelbegrip voor ideologieën met beginselen die in totalitair politiek systeem omarmen dat geen ruimte laat aan anders-denkenden, is gebruik gemaakt van een ander toetsingskader dan het strafrechtelijke, waarbij de onnodig grievendheid objectief, vanuit de gemiddelde waarnemer, wordt beoordeeld.

gebruikte bewoordingen zijn er niet op gericht anderen te bewegen tot discriminatie en/of geweld, dan wel gevoelens van haat op te roepen, dan wel aan te wakkeren. Evenmin wordt er een intrinsiek conflictueuze tweedeling geschetst tussen een bepaalde groep en de rest van de samenleving. Derhalve kan reeds worden gesteld dat de uitlating niet strafbaar is ex art. 137d Sr.

Uitlating 3:
Ik heb genoeg van de islam in Nederland: geen moslimimmigrant er meer bij.

Artikel 137c Sr
Deze uitlating van de heer Wilder stelt moslims in een ongunstig daglicht en hun waardigheid wordt miskend. Door moslims vanwege hun godsdienst niet meer te willen toelaten tot Nederland worden zij minderwaardig behandeld ten opzichte van andere groepen immigranten. Dit maakt dat de uitlating een beledigend karakter heeft.

Vervolgens dient te worden gekeken naar de context waarin de uitlating is gedaan. De context van het maatschappelijke debat waaraan een politicus deelneemt, biedt veel ruimte. Ik verwijs hiervoor naar hetgeen door mij binnen het juridische kader onder punt 2 is opgemerkt. Er kan worden gesteld dat de heer Wilders als politicus een bijdrage heeft geleverd aan het maatschappelijke debat over de islamisering of ruimer, het vreemdelingenbeleid. Zoals gesteld is de marge hier ruim, daar de Hoge Raad oog heeft voor de subjectieve bedoeling van degene die de uitlating doet. Derhalve kan gesteld worden dat het beledigende karakter door deze context aan deze uitlating wordt ontnomen.

Tot slot dient te worden beoordeeld in hoeverre de uitlating onnodig grievend is. In hoeverre is de uitlating binnen de context van het maatschappelijke debat voor de gemiddelde waarnemer buiten proportie? Niet kan worden gesteld dat de uitlating voor de gemiddelde waarnemer binnen de context van het maatschappelijke debat over vreemdelingenbeleid en islamisering evident buiten proportie is. In de uitlating gaat het niet om een "hard geval van de wezenlijke aantasting van menselijke waardigheid". Nu de uitlating niet onnodig grievend is, blijft de uitlating door de context waarvan zij deel uit maakt, buiten het regime van 137c Sr.

Artikel 137d Sr
Bij de beoordeling van deze uitlating dient er ook te worden gekeken naar de samenhang met de overige tekst. In de twee alinea's voor deze uitlating benoemt de heer Wilders wat "de laffe lieden in Den Haag" doen (de politici). Zo stelt hij in de laatste regel in de alinea voorafgaande aan de betreffende uitlating en aldus direct voorafgaand aan de uitlating:

> *"Die iek hebben aan de belangen van de Nederlandse burger en meewerken aan de transformatie van Nederland in Nederabië als provincie van de islamitische superstaat Eurabië."*

Door vervolgens te stellen: "Ik heb genoeg van de islam in Nederland: geen moslim-immigrant er meer bij", wordt door deze uitlating -in samenhang met de eerdere tekst- een tweedeling geschetst, die als intrinsiek conflictueus kan worden betiteld, nu door de formulering de belangen van de Nederlandse burger gevaar lopen als er meer moslim-immigranten bijkomen, zodat die Nederlandse burger moet vrezen voor zijn belangen (vgl. de jurisprudentie zoals aangehaald in mijn juridisch toetsingskader van art. 137d Sr, p. 10-15 van dit verslag).
De aard van de uitlating, de samenhang en de wijze waarop de uitlating is gedaan, zijn vervolgens van belang om te beoordelen of er sprake is van strafbaar aanzetten tot haat, discriminatie of geweld. Voorop staat dat bij een politiek

boodschap een zekere felheid en ongenuanceerdheid voor lief moet worden genomen. Alhoewel de uitlating robuust te noemen is, volgt uit de aard en de wijze waarop de boodschap is verpakt dat er een vorm van sarcasme in zit (waar over Nederabie en Eurabie wordt gesproken) en kan niet worden gesteld dat de uitlating geëigend is om gevoelens van haat en/of discriminatie op te wekken. Daarmee is de uitlating niet strafbaar ingevolge art. 137d Sr.

Uitlating 4:
Ik heb genoeg van de aanbidding van Allah en Mohammed in Nederland: geen moskee er meer bij.

Artikel 137c Sr
In deze uitlating heeft de heer Wilders kritiek op het aanbidden van Allah en Mohammed. Door kritiek te uiten op het aanbidden, is er geen sprake van een aantasten van de eigenwaarde of het in discrediet brengen van een groep omdat ze de Islam aanhangen. Dat geldt ook voor het gedeelte van de uitlating waarin de heer Wilders aangeeft dat hij geen moskee er meer bij wenst. Hier is geen sprake van een strafbare belediging.
Nu bij stap 1 reeds deze conclusie kan worden getrokken, behoeven de stappen 2 en 3 geen bespreking.

Artikel 137d Sr
Waar de heer Wilders aangeeft dat hij geen moskeeën er meer bij wil, dient de vraag te worden beantwoord in hoeverre hij daarmee aanzet tot discriminatie en/of haat. Opgemerkt zij dat door deze opmerking moslims bij de uitoefening van hun godsdienstvrijheid enigszins zouden kunnen worden beperkt. De heer Wilders roept niet op tot het verbieden van alle moskees, maar hij wil er geen moskees meer bij. Maar voorzover er hier een tweedeling wordt geschetst, is er geen sprake van een intrinsiek conflictueuze tweedeling, een tweedeling die wezenlijk aanleiding kan geven tot conflicten. Dit volgt ook uit de aard, de samenhang en de wijze waarop de uitlating is gedaan. Gezien de heer Wilders expliciete verwijzing naar politici ("Den Haag zit vol laffe lieden") en hij in de voorgaande twee alinea's aangeeft wat deze politici allemaal doen en laten, kan de onderhavige uitlating, voor zo ver het al als een oproep kan worden gezien, worden beschouwd als een oproep tot politici. De wijze waarop de politieke boodschap is verpakt is in casu niet geëigend om gevoelens van haat tegen of discriminatie van een groep mensen wegens hun godsdienst op te wekken.

Uitlating 5: Ik heb genoeg van de koran in Nederland: verbied dat fascistische boek.

Artikel 137c Sr
De Officier van Justitie heeft gesteld dat met zijn uitlating, de heer Wilders kritiek heeft op de inhoud van de Koran en daarmee geen kritiek uit op een groep mensen en derhalve geen conclusies ten aanzien van een groep trekt.
Nu de Koran het heilige boek van de islam is, komt de vraag op of - door te stellen dat de Koran fascistisch is - een tekstuele koppeling gemaakt wordt tussen moslims en het fascisme, waardoor -weliswaar indirect - een conclusie wordt getrokken over een groep mensen wegens hun godsdienst. Deze stap is m.i. te ver en is in een strafproces niet staande te houden.
Verder zou kunnen worden gesteld dat het hier niet alleen gaat om objectieve en (relatief) abstracte kritiek van het geloof, maar ook om een gratuite belediging aan het adres van gelovigen, waardoor zij direct en persoonlijk worden gekrenkt en

waarbij een door hen gekoesterd religieus symbool wordt beschimpt. Echter, zoals eerder vermeld, noch het een noch het ander is in Nederland strafbaar gesteld.

Nu naar mijn mening er geen sprake van is dat door deze uitlating een groep mensen wegens hun godsdienst in een ongunstig daglicht wordt geplaatst en de uitlating daarmee een beledigend karakter heeft, is er geen sprake van discriminatie in de zin van art. 137 c Sr.

Artikel 137d Sr
Waar de heer Wilders aangeeft dat de Koran verboden moet worden, dient de vraag te worden beantwoord in hoeverre hij daarmee aanzet tot discriminatie en tot haat. Opgemerkt dient te worden dat door deze opmerking moslims bij de uitoefening van hun godsdienstvrijheid ernstig worden beperkt en worden achtergesteld bij andere bevolkingsgroepen, die wél in vrijheid over voor hen heilige geschriften kunnen beschikken. Er wordt aldus een tweedeling geschetst, maar er is geen sprake van een intrinsiek conflictueuze tweedeling, een tweedeling die wezenlijk aanleiding kan geven tot conflicten. Dit volgt ook uit de aard, de samenhang en de wijze waarop de uitlating is gedaan. Gezien de heer Wilders expliciete verwijzing naar politici ("Den Haag zit vol laffe lieden") en hij in de voorgaande twee alinea's aangeeft wat deze politici allemaal doen en laten, kan de onderhavige uitlating worden beschouwd als een -exclusieve- oproep tot politici. De wijze waarop de politieke boodschap is verpakt, is in casu niet geëigend om gevoelens van haat en/of discriminatie op te wekken. Derhalve is de uitlating niet strafbaar ex artikel 137d Sr.

Uitlating 6: Dit boek zet aan tot haat en moord, en past daarom niet in onze rechtsorde. Als moslims willen participeren moeten ze afstand nemen van deze koran. Ik zie in dat dit veel gevraagd is maar we moeten stoppen met het doen van concessies.

In de afdoeningsbrief gericht aan klager Raza is aangegeven dat de uitlating is gedaan in de column van de heer Wilders in De Volkskrant van 8 augustus 2007. Opgemerkt dient te worden dat de uitlating niet in de column zelf is gedaan, maar in een artikel van Volkskrantverslaggeefster S. Berkeljon d.d. 8 augustus 2007, waar wordt ingegaan op de ingezonden brief van Wilders in diezelfde Volkskrant van 8 augustus 2007. In dit betreffende artikel, maakt de uitlating onderdeel uit van de navolgende alinea:

> *"Hij zal voor zijn voorstel geen Kamermeerderheid krijgen, beseft de PVV-voorman. "Helaas worden onze voorstellen wel vaker met 141 tegen 9 stemmen worden verworpen. Maar als ik me daardoor zal laten leiden, kan ik er beter meteen mee stoppen. Dit boek zet aan tot haat en moord en past daarom niet in onze rechtsorde. Als moslims willen participeren, moeten ze afstand nemen van deze koran. Ik zie in dat dit veel gevraagd is maar we moeten stoppen met het doen van concessies."*

Artikel 137c Sr
Door deze uitlating is er geen sprake van belediging naar algemeen spraakgebruik. Het gaat in casu niet om het aantasten van de eigenwaarde of het in discrediet brengen van een groep. Nu de uitlating geen beledigend karakter heeft, zijn de stappen 2 en 3 van het toetsingskader niet aan de orde.

Artikel 137d Sr
Met en in deze uitlating zet de heer Wilders niet aan tot discriminatie, haat of geweld tegen moslims. Er is geen sprake van een aanzetten of aansporen. In deze

uitlating wordt enkel aangegeven hoe moslims volgens de heer Wilders met de Koran moeten omgaan. Er wordt geen intrinsiek conflictueuze tweedeling geschetst. Derhalve is er geen sprake van een strafbare uitlating in de zin van art. 137d Sr.

Uitlatingen in De Volkskrant van 7 oktober 2006

De heer Wilders spreekt in dit artikel over de wijk Kanaleneiland in Utrecht. De klacht van mr Raza ziet hier (mede) op. De uitspraken die naar het oordeel van de officier van justitie voor beschouwing in aanmerking komen zijn de volgende :

'Toen ik er kwam, waren minderheden nog in de minderheid, toen ik er vertrok was het precies andersom. Dat merkte je: veel inactiviteit, veel criminaliteit. (...) Het is gewoon een vieze, smerige wijk geworden.'
Vraag van de interviewer: 'Heeft dat iets met de Islam te maken?' De heer Wilders antwoordt:
'Natuurlijk. 99 procent van de mensen die daar zijn komen wonen, is van islamitische afkomst.'
Vraag van de interviewer: 'Dus er is een verband tussen de islam en criminaliteit?'
'Absoluut. De cijfers tonen dat aan. Een op de vijf Marokkaanse jongeren staat als verdachte bij de politie geregistreerd. Hun gedrag vloeit voort uit hun religie en cultuur. Je kunt dat niet los van elkaar zien. De paus had laatst volkomen gelijk: de islam is een gewelddadige religie. Islam betekent onderwerping en bekering van niet-moslims. Die interpretatie geldt in de huiskamers van die probleemjongeren, in de moskeeën. Het zit in die gemeenschap zelf.'

Artikel 137c Sr
In de eerste plaats dient beoordeeld te worden in hoeverre deze uitlating beledigend is over een groep mensen wegens hun godsdienst. De heer Wilders stelt de komst van islamieten in de wijk Kanaleneiland, zonder uitzondering, als oorzaak voor de teloorgang van de wijk. Door hun komst, zo stelt hij, is de wijk vies en smerig geworden. Hierdoor worden de moslims vanwege hun godsdienst in een ongunstig daglicht gesteld en wordt hun waardigheid miskend. Dit maakt dat de uitlating een beledigend karakter heeft.
Ook waar de heer Wilders aangeeft dat het gedrag van bij de politie geregistreerde Marokkaanse jongeren voortvloeit uit hun religie en cultuur, worden Marokkanen vanwege hun godsdienst in een ongunstig daglicht gesteld en wordt hun waardigheid miskend.

Vervolgens dient te worden gekeken naar de context waarin de uitlating is gedaan. Zoals uit het door mij weergegeven juridische toetsingskader blijkt, is de reikwijdte van dit criterium zeer groot: daar waar de heer Wilders stelt een bijdrage te leveren aan het maatschappelijk debat als politicus, is er al snel sprake van een bijdrage aan het debat. In dit artikel wordt de heer Wilders geïnterviewd en geportretteerd als lijsttrekker van de Partij voor de Vrijheid. Hij spreekt over de teruglopende leefbaarheid van een wijk en wijst een door hem gepercipieerde oorzaak aan. Er is sprake van deelname aan het publieke debat. Derhalve kan worden gesteld dat het strafbare karakter aan de uitlating wordt ontnomen.

De uitlating dient dan echter niet onnodig grievend te zijn. Voor de gemiddelde waarnemer is ook binnen het scherpe en vaak harde debat over vreemdelingenbeleid en integratievraagstukken, het kwalificeren van een wijk als vies en smerig en daarbij een oorzakelijk verband te leggen met de islamitische bewoners, pittig. Maar het is geen bewijsbare zaak om te stellen dat er sprake is van een "hard geval van wezenlijke aantasting van de menselijke waardigheid". De uitlating blijft niet strafbaar ex art. 137c Sr.

Artikel 137d Sr
Waar de heer Wilders de komst van islamieten in de wijk Kanaleneiland, zonder uitzondering, als oorzaak voor de teloorgang van de wijk noemt, schetst hij een tweedeling. Maar er is geen sprake van een intrinsiek conflictueuze tweedeling, een tweedeling die wezenlijk aanleiding kan geven tot conflicten, die door suggestie en ongenuanceerdheid –in onderling verband bezien– een gevaar schetst. Er wordt niet daadwerkelijk aangezet, aangespoord. Derhalve is er geen sprake van een strafbare uitlating in de zin van art. 137d Sr.

Uitlatingen in De Pers van 13 februari 2007

De Klacht van mr Raza ziet hier (mede) op. De officier van justitie heeft gemeend dat de volgende uitlatingen voor beoordeling van strafbaarheid in aanmerking komen:

1. *We willen genoeg. De grenzen dicht, geen islamieten meer Nederland in, veel moslims Nederland uit, denaturalisatie van islamitische criminelen.*

2. *Het zijn de feiten. De islam is een gewelddadige religie. Als Mohammed hier vandaag leefde zou ik voorstellen om hem als extremist met pek en veren het land uit te jagen.*

3. *Als moslims hier willen blijven, moeten ze de helft uit de Koran scheuren en weggooien.*

Uitlating 1: we willen genoeg. De grenzen dicht, geen islamieten meer Nederland in, veel moslims Nederland uit, denaturalisatie van islamitische criminelen.

Artikel 137c Sr
In deze uitlating tast de heer Wilders de eigenwaarde van moslims aan en brengt hen in discrediet omdat ze de islam aanhangen. Daardoor wordt hun waardigheid miskend en daarmee worden de moslims woordelijk beledigd.

Nu de uitlating een beledigend karakter heeft over een groep mensen, dient de context waarin de uitlating is gedaan te worden beoordeeld. Zoals volgt uit hetgeen ik in het juridisch toetsingskader heb geschetst, is een uitlating, ook al is deze kwetsend, schokkend en/of beledigend, niet strafbaar indien deze evident een bijdrage is en dienstig is aan het maatschappelijk debat.
Nu er weinig inhoudelijke eisen worden gesteld aan de bijdrage aan dat debat, kan er al snel van een dergelijke context worden gesproken.
Ook voor wat betreft deze uitlating kan worden gesteld dat de heer Wilders door een dergelijke uitlating als politicus deelneemt aan het maatschappelijk debat over

de invloed van de islam, de islamisering of nog ruimer het vreemdelingenbeleid, waardoor het strafbare karakter aan deze uitlating wordt ontnomen.

Tot slot dient te worden beoordeeld in hoeverre de uitlating onnodig grievend is . In hoeverre is de uitlating binnen de context van het maatschappelijk debat voor de gemiddelde waarnemer evident buiten proportie? Niet kan worden gesteld dat de uitlating voor de gemiddelde waarnemer binnen de context van het maatschappelijke debat over vreemdelingenbeleid en islamisering, evident buiten proportie is. In de uitlating gaat het niet om een "hard geval van de wezenlijke aantasting van menselijke waardigheid". Nu de uitlating niet onnodig grievend is, blijft het zo dat het beledigende karakter aan de uitlating is ontnomen, waardoor de uitlating niet strafbaar is ex artikel 137c Sr.

Artikel 137d Sr
Bij deze uitlating is van belang dat de heer Wilders antwoord geeft op een vraag in een interview, welke vraag luidt:

> *"Maar over 4 jaar moet u toch kunnen laten zien dat u iets aan de islam heeft gedaan?"*

Hoewel de heer Wilders in zijn bewoordingen discrimineert door moslims achter te stellen bij andere bevolkingsgroepen in Nederland, en hij aldus een conflictueuze tweedeling schetst, is er geen sprake van een strafbaar aanzetten tot haat en/of discriminatie in de zin van art. 137d Sr, gezien de wijze waarop zijn politieke boodschap is verpakt. De heer Wilders geeft hier een concreet antwoord op de vraag wat hij tegen de islam zou willen doen. In het antwoord wordt de doelstelling van de PVV weergegeven. Hierbij is geen sprake van suggestief of ongenuanceerd taalgebruik en de samenhang en de wijze waarop de uitlating is gedaan, maakt dat de boodschap niet geëigend is om gevoelens van haat en/of discriminatie op te wekken. Derhalve is deze uitlating niet strafbaar ex art. 137d Sr.

Uitlating 2: Het zijn de feiten. De islam is een gewelddadige religie. Als Mohammad hier vandaag leefde zou ik voorstellen om hem als extremist met pek en veren het land uit te jagen.

Deze uitlating is een antwoord op de vraag van de journalist: "*U gebruikt raciale argumenten, zegt Halsema*".

Artikel 137c Sr
Door deze uitlating geeft de heer Wilders kritiek op het geloof. De uitlating moet worden beschouwd als objectieve (relatief) abstracte kritiek op het geloof. Dit maakt dat de uitlating geen beledigend karakter heeft en dat een verdere toetsing aan de stappen 2 en 3 niet meer noodzakelijk is.

Artikel 137d Sr
De uitlating sec, noch in samenhang met de rest van de tekst, is er op gericht anderen tot discriminatie, dan wel gewelddadig handelen, dan wel gevoelens van haat te bewegen. Er is geen sprake van aanzetten, noch van aansporen. In de uitlating wordt geen intrinsiek conflictueuze tweedeling geschetst. Daarmee is de uitlating niet strafbaar in de zin van artikel 137d Sr.

Uitlating 3: Als moslims hier willen blijven, moeten ze de helft uit de Koran scheuren en weggooien.

Deze uitlating is gedaan in een alinea, die een onderdeel vormt van de navolgende vraag:

> *"En u wakkert die (onvrede, toevoeging AG) aan".*

De heer Wilders geeft daar het navolgende antwoord op, dat ik in het geheel zal citeren om de uitlating goed, in samenhang met de rest van de tekst, te kunnen beoordelen. Het antwoord luidt als volgt:

> *"Nee, ik wil mensen er alleen op wijze dat de islam het grootste gevaar is dat ons bedreigt. Ik geloof dat de Partij voor de Vrijheid de grootste of een van de grootste partijen van Nederland kan worden. Andere partijen vermijden de thema's die ons in onze existentie bedreigen. Alles waar we trots op zijn, verkopen we aan de duivel. Oud-chef van de Mossad Efraim Halevy zegt dat de Derde Wereldoorlog is begonnen. Die woorden neem ik niet in de mond, maar het klopt wel"*
>
> *"Ik heb goede bedoelingen. We laten iets gebeuren waardoor dit een totaal andere samenleving wordt. Ik weet ook wel dat er over een paar decennia nog geen islamitische meerderheid is. Maar het groeit wel. Met agressieve elementen, imperialisme. Loop over straat en zie waar het toe leidt. Je voelt dat je niet meer in je eigen land leeft. Er is een strijd gaande en we moeten ons verdedigen. Er zijn straks meer moskeeën dan kerken!"*
> *"Als moslims hier willen blijven moeten ze de helft uit de Koran scheuren en weggooien. Ze moeten niet luisteren naar de imam. Ik heb de Koran gelezen. Niet in één keer, maar wel helemaal. Ik weet dat er genoeg verschrikkelijke dingen in staan. Als moslims wel assimileren, dan zijn het ook volwaardige burgers, geen millimeter minder waard dan jij of ik".*

Artikel 137c Sr
In deze uitlating geeft de heer Wilders aan dat moslims, als ze in Nederland willen blijven, een deel uit de Koran moeten scheuren en weggooien. Het scheuren van een deel uit de Koran moet worden beschouwd als een objectieve (relatief) abstracte kritiek op het geloof. Dit maakt dat deze uitlating geen beledigend karakter heeft in de zin van artikel 137c Sr, waardoor de stappen 2 en 3 niet meer aan de orde komen

Artikel 137d Sr
Deze uitlating dient bezien te worden binnen het bredere tekstuele verband, zoals hierboven geciteerd. In dit bredere verband geeft de heer Wilders aan dat de islam een thema is, dat ons in onze existentie bedreigt; dat er een strijd gaande is en dat we ons verdedigen moeten; dat moslims ook volwaardige burgers zijn als zij assimileren.
De uitlating -bezien in de bredere tekstuele samenhang- schetst een intrinsiek conflictueuze tweedeling tussen moslims tegenover de autochtone burger (vgl. HR 2 april 2002, NJ 2002, 421).
De uitlating kan, nu de heer Wilders als lijsttrekker voor de Partij voor de Vrijheid wordt geïnterviewd, als een politieke boodschap worden gezien. Deze wordt bij uitstek beschermd door de vrijheid van meningsuiting, waarbij een zekere felheid en ongenuanceerdheid van die boodschap voor lief moet worden genomen, maar waar de grens wordt overschreden als haat, discriminatie en/of geweld opzettelijk worden opgewekt door de wijze waarop de politieke boodschap is verpakt. Daar is in de onderhavige tekst geen sprake van; enige overdrijving is eigen aan menige politieke stellingname.

Openbaar Ministerie
Ressortsparket Amsterdam

Uitlatingen in internetcolumn getiteld "Mohammed (deel II): de islamitische invasie"

De klacht van de heer Eekhoudt (oorspronkelijk ingediend bij de griffie van het Gerechtshof te Den Haag) ziet hier op. De Officier van Justitie heeft gemeend dat de volgende uitlatingen voor beoordeling van strafbaarheid in aanmerking komen:

1. *De moslimpopulatie verdubbelt elke generatie -25 jaar- en het aantal islamieten in ieder Europees land neemt meer dan zorgwekkende vormen aan.*

2. *Nederland als islamitisch missieland. Was een terrorist als Mohammed B. al niet te stoppen, de tactiek van penetratie, propaganda, bekering en demografische verandering zal inderdaad succesvol blijken indien de laffe politieke elite van VVD tot PvdA en SP tot CDA en hun Europese geestverwanten erover blijven zwijgen en diegenen die dat niet doen verketteren en demoniseren.*

3. *Er is genoeg islam in Europa en Nederland. De PVV zal zich met man en macht verzetten tegen deze derde islamitische invasiepoging.*

Uitlating 1: De moslimpopulatie verdubbelt elke generatie -25 jaar- en het aantal islamieten in ieder Europees land neemt meer dan zorgwekkende vormen aan.

Artikel 137c Sr
Door in de uitlating aan te geven dat de toename van het aantal islamieten in Europa zorgwekkende vormen aanneemt, geeft de heer Wilders aan dat er te veel islamieten in Europa leven en dat de groei van dit aantal iets is om je zorgen over te maken. Hierdoor brengt de heer Wilders de groep islamieten in diskrediet. Dit betekent dat de uitlating een beledigend karakter heeft.

Nu de uitlating een beledigend karakter heeft over een groep mensen, dient de context waarin de uitlating is gedaan, te worden beoordeeld. Zoals volgt uit hetgeen ik in het juridisch toetsingskader heb geschetst, is een uitlating, ook al is deze kwetsend, schokkend en/of beledigend, niet strafbaar indien deze evident een bijdrage is en dienstig is aan een publiek maatschappelijk debat, gezien artikel 10 EVRM. Dergelijke bijdragen kan een politicus ook buiten het parlement leveren, zoals via het internet.
Nu er weinig inhoudelijke eisen worden gesteld aan de bijdrage aan het maatschappelijke, politieke debat, kan er al snel van een dergelijke context worden gesproken.
Ook voor wat betreft deze uitlating kan worden gesteld dat de heer Wilders door een dergelijke uitlating als politicus deelneemt aan het maatschappelijk debat over de invloed van de islam, de islamisering of nog ruimer het vreemdelingenbeleid. In deze stap wordt dus al snel het strafbare karakter aan deze uitlating ontnomen.

Een en ander brengt met zich mee dat beoordeeld moet worden in hoeverre de uitlating onnodig grievend is. In hoeverre is de uitlating binnen de context van het maatschappelijke debat voor de gemiddelde waarnemer evident buiten proportie. Niet kan worden gesteld dat de uitlating voor de gemiddelde waarnemer binnen de

context van het maatschappelijke debat over vreemdelingenbeleid en islamisering evident buiten proportie is. In de uitlating gaat het niet om een "hard geval van de wezenlijke aantasting van menselijke waardigheid". Nu de uitlating niet onnodig grievend is, blijft het zo dat het beledigende karakter aan de uitlating is ontnomen, waardoor de uitlating niet strafbaar is ex artikel 137c Sr.

Artikel 137d Sr
De heer Wilders geeft aan dat het aantal islamieten toeneemt. In de column illustreert hij dat vervolgens met een aantal voorbeelden, waarbij hij de groei als een dreiging voorstelt. Daarmee schetst de heer Wilders een conflictueuze tweedeling in de samenleving. Er kan echter gesteld worden dat de heer Wilders hier een politieke boodschap verkondigt. Deze is bij uitstek beschermd door de vrijheid van meningsuiting waarbij een zekere felheid en ongenuanceerdheid van de boodschap voor lief moet worden genomen. De grens wordt overschreden als haat, discriminatie en/of geweld opzettelijk worden opgewekt door de wijze waarop de politieke boodschap is verpakt. De aard, de samenhang en de wijze waarop de uitlating is gedaan, is niet zodanig dat het geëigend is om gevoelens van haat, discriminatie of geweld op te wekken. Derhalve is de uitlating niet strafbaar in gevolge art. 137d Sr.

Uitlating2: Nederland als islamitisch missieland. Was een terrorist als Mohammed B. al niet te stoppen, de tactiek van penetratie, propaganda, bekering en demografische verandering zal inderdaad succesvol blijken indien de laffe politieke elite van VVD tot PvdA en SP tot CDA en hun Europese geestverwanten erover blijven zwijgen en diegenen die dat niet doen verketteren en demoniseren.

Artikel 137c Sr
In deze uitlating schetst de heer Wilders een sfeer van een islamitisch complot, dat zorgdraagt voor de verspreiding van de islam, waarbij Mohammed B. als kwalijk voorbeeld wordt genoemd. De uitlating is echter voor de moslims als zodanig beledigend, nu door de bewoordingen wordt geïmpliceerd dat de aanhangers van de islam penetreren, propageren en bekeren. Daarmee worden de moslims als groep in diskrediet gebracht en heeft de uitlating dus een beledigend karakter.

Nu de uitlating een beledigend karakter heeft over een groep mensen, dient de context waarin de uitlating is gedaan te worden beoordeeld. Zoals volgt uit hetgeen ik in het juridisch toetsingskader heb geschetst, is een uitlating, ook al is deze kwetsend, schokkend en/of beledigend, niet strafbaar indien deze evident een bijdrage is en dienstig is aan een publiek maatschappelijk debat, gezien artikel 10 EVRM. Dergelijke bijdragen kan een politicus ook buiten het parlement leveren, zoals via het internet.
Nu er weinig inhoudelijke eisen worden gesteld aan de bijdrage aan het maatschappelijke, politieke debat, kan er al snel van een dergelijke context worden gesproken.
Ook voor wat betreft deze uitlating kan worden gesteld dat de heer Wilders door een dergelijke uitlating als politicus deelneemt aan het maatschappelijk debat over de invloed van de islam, de islamisering of nog ruimer het vreemdelingenbeleid. In deze tweede stap wordt dus al snel het strafbare karakter aan deze uitlating ontnomen.

Tot slot dient te worden beoordeeld in hoeverre de uitlating onnodig grievend is. In hoeverre is de uitlating binnen de context van het maatschappelijke debat voor de

gemiddelde waarnemer evident buiten proportie? Niet kan worden gesteld dat de uitlating voor de gemiddelde waarnemer binnen de context van het maatschappelijke debat over vreemdelingenbeleid en islamisering evident buiten proportie is. In de uitlating gaat het niet om een "hard geval van de wezenlijke aantasting van menselijke waardigheid". Nu de uitlating niet onnodig grievend is, blijft het zo dat het beledigende karakter aan de uitlating is ontnomen, waardoor de uitlating niet strafbaar is ex artikel 137c Sr.

Artikel 137d Sr
Door in deze uitlating de sfeer te creëren van een islamitisch complot, hetgeen als een kennelijke dreiging wordt ervaren, schetst de heer Wilders een intrinsiek conflictueuze tweedeling tussen moslims en de rest van de Nederlandse samenleving. Een dergelijke tweedeling kan aanzetten tot haat en/of discriminatie.
Ook hier kan worden verdedigd dat het gaat om een politieke boodschap die bij uitstek beschermd is door de vrijheid van meningsuiting. De aard, de samenhang en de wijze waarop de politieke boodschap is verpakt dient dan ook beoordeeld te worden. Deze wijze is niet zodanig ongenuanceerd, suggestief, ophitsend, dat gesteld kan worden dat gevoelens van haat en/of discriminatie worden opgewekt. Daarmee is de uitlating niet strafbaar ex artikel 137d Sr.

Uitlating 3: Er is genoeg islam in Europa en Nederland. De PVV zal zich met man en macht verzetten tegen deze derde islamitische invasiepoging.

Artikel 137c Sr
De uitlating sec levert geen belediging op van moslims wegens hun geloof. Als de uitlating echter wordt bezien in samenhang met de overige tekst van de column, zoals de eerder genoemde uitlatingen onder 1 en 2, kan worden gesteld dat waar de heer Wilders spreekt over de islamitische invasie-poging, hij negatieve conclusies trekt over de mensen die het geloof aanhangen. Hierdoor wordt de groep islamieten in diskrediet wordt gebracht. De uitlating heeft -in samenhang bezien met de rest van de tekst- een beledigend karakter.

De context waarin de uitlating is gedaan, dient vervolgens te worden beoordeeld. Zoals volgt uit hetgeen ik in het juridisch toetsingskader heb geschetst, is een uitlating, ook al is deze kwetsend, schokkend en/of beledigend, niet strafbaar indien deze evident een bijdrage is en dienstig is aan een publiek maatschappelijk debat. Dergelijke bijdragen kan een politicus ook buiten het parlement leveren, bijvoorbeeld via het internet.
Nu er weinig inhoudelijke eisen worden gesteld aan de bijdrage aan het maatschappelijke, politieke debat, kan er al snel van een dergelijke context worden gesproken.
Ook voor wat betreft deze uitlating kan worden gesteld dat de heer Wilders door een dergelijke uitlating als politicus deelneemt aan het maatschappelijk debat over de invloed van de islam, de islamisering of nog ruimer het vreemdelingenbeleid. In de tweede stap wordt dus al snel het strafbare karakter aan deze uitlating ontnomen.

Tot slot dient te worden beoordeeld in hoeverre de uitlating onnodig grievend is. In hoeverre is de uitlating binnen de context van het maatschappelijke debat voor de gemiddelde waarnemer buiten proportie? Niet kan worden gesteld dat deze uitlating –ook in samenhang met de rest van de tekst- voor de gemiddelde

waarnemer binnen de context van het maatschappelijke debat over vreemdelingenbeleid en islamisering evident buiten proportie is. In de uitlating gaat het niet om een "hard geval van de wezenlijke aantasting van menselijke waardigheid". Nu de uitlating niet onnodig grievend is, blijft het zo dat het beledigende karakter aan de uitlating is ontnomen, waardoor de uitlating niet strafbaar is ex art. 137c Sr. Ook de toonzetting maakt dit niet anders.

Artikel 137d Sr
De genoemde uitlating zet niet aan tot haat, discriminatie of gewelddadig optreden. De heer Wilders geeft aan dat zijn partij, de PVV, zich met man en macht zal verzetten tegen de derde islamitische invasiepoging. Daarmee geeft hij aan wat zijn partij zal doen. De bewoordingen zijn er echter niet, althans onvoldoende, er op gericht om anderen tot discriminatie, dan wel tot geweld te bewegen, dan wel gevoelens van haat tegen aanhangers van de islam op te wekken. Dat betekent dat de uitlating niet strafbaar is in gevolge artikel 137d Sr.

Fitna, de film

De officier van Justitie heeft in zijn afdoeningsbrief de inhoud van de film omschreven, hetgeen ik hier deels zal herhalen, maar ook verder zal expliciteren.

De film is qua inhoud twee-delig.
De film opent met de omslag van de Koran. Op de eerste bladzijde is in de oorspronkelijke versie van de film de cartoon te zien waarin Mohammed wordt afgebeeld met een tulband in de vorm van een bom. Aan de bom zit een brandende lont en er verschijnt een klok die begint af te tellen vanaf 15.00 minuten. De duur van de film is 15:12 minuten.
Het eerste deel van de film toont, door middel van een aantal weergegeven Koranverzen, het gevaar dat volgens de heer Wilders te verwachten is van de islam. Dit gedeelte van de film richt zich vooral op de invloed die vanuit de islamitische wereld op de niet-islamitische buitenwereld wordt uitgeoefend. Er volgt een aantal keren een vast patroon van fragmenten.
Eerst wordt een vers uit de Koran getoond in een Nederlandse vertaling. Het betreft verzen met een gewelddadige of vijandige boodschap jegens niet-moslims. Dan volgen beelden van de aanslagen op het World Trade Centre op 11 september 2001, op de stations in Madrid op11 maart 2004 en in Londen op 7 juli 2005, waarbij de stemmen van slachtoffers hoorbaar zijn en dodelijke slachtoffers worden getoond; beelden van Theo van Gogh, waarbij zijn stem hoorbaar is, beeld van Mohammed B., waarbij zijn stem hoorbaar is; een onthoofding van een Westerse man door (kennelijk) moslims en krantenkoppen over de bedreigingen tegen Hirshi Ali, Jami en Rushdi, dit alles in combinatie met beelden van moslims of moslimvoormannen die uitspraken doen die in lijn liggen met het aangehaalde Koranvers, waarbij wordt opgeroepen tot gewelddadig handelen.

In het tweede gedeelte van de film wordt op een pagina van de Koran de tekst 'Nederland in de ban van de islam' afgebeeld. Er verschijnen beelden van moskeeën in Europese steden, een vrouw met boerka (gecombineerd met de krantenkop *'Kabinet: geen boerkaverbod'*), en schotelantennes op flatgebouwen. Daarbij worden grafieken getoond van (de toename van) het aantal moslims in Nederland en Europa. Een moslim vertelt: *'Als mijn zus en moeder seks hebben met een ander dan*

vermoord ik ze ook. Dan pleeg ik absoluut eerwraak.' Een ander zegt: *'Je mag in Nederland bijvoorbeeld overspelig zijn of homo. Maar ik voel me niet geroepen daar aan mee te doen, want de islam vindt zoiets een misdaad.'*

Een beeld verschijnt van een ansichtkaart 'Groeten uit Nederland' met daarop uitsluitend moskeeën.
Er volgt een preek ('uitgesproken in Nederland'): *'Ze moeten politieke partijen afzweren en het wereldse gedachtegoed zoals liberalisme, democratie, socialisme en alles wat ernaar riekt en aan het menselijke brein is ontsproten,'* en ('uitgesproken in de El Tawheed moskee'): *'Als de gehuwde man, Allah behoede, overspel pleegt, of de gehuwde vrouw overspel pleegt, dan wordt zij gestenigd.'*
De film vraagt: *'Nederland in de toekomst?'* Dit wordt gevolgd door beelden van mogelijk homoseksuele mannen die worden opgehangen (in beeld staat tekst: *homo*), bebloede kinderen (in beeld staat tekst: *kinderen*), een vrouw die, naar het OM aanneemt, wordt besneden (in beeld staat tekst: *vrouwen*), een vrouw in boerka die door haar hoofd wordt geschoten en een afgehakt hoofd van een moslimvrouw. Deze scène sluit af met een groot aantal krantenkoppen die de toenemende invloed van de islam in Nederland en Europa suggereren.

Deze krantenkoppen luiden onder andere:

- "Politiek gedreven moslims krijgen steeds meer invloed in Europa"
- "De hel zal losbarsten", wat jullie nodig hebben is een zware bomaanslag", "Ons alternatief is de islam", met daarbij een plaatje waarop – overduidelijk – allochtonen staan
- "Explosieve toename eerwraak Amsterdam"
- "School gaat dicht op feestdagen moslims"
- "Jihad-les op basisschool"
- "Mohammed B: mijn opvolgers staan klaar"
- "Bijna helft jonge Marokkanen anti-westers"
- "Moskeeën in de ban radicale moslimgroep"
- "Zelfmoord-commando's in Nederland"
- "Marokkanen gooien homo in het water"
- "Imams houden niet van homo's"
- "Imam legaliseert geweld tegen homo's"
- "Moskee: Nederland moslimstaat maken"
- "Moslims hinderen artsen bij zorg voor vrouwen"
- "Hallalfonds: beleggen voor moslims"
- "Jihad tegen Wilders"
- "Koran jachtakte"

Vervolgens verschijnt een hand in beeld die een bladzijde van de Koran pakt, het beeld wordt zwart en een scheurend geluid is hoorbaar. Dan verschijnen de navolgende teksten:

"Het geluid dat u hoorde was een pagina uit het telefoonboek".

"Want het is niet aan mij, maar aan moslims zelf om de haatdragende verzen uit de Koran te scheuren"

"Moslims willen dat u de ruimte geeft aan de islam, maar de islam biedt geen ruimte aan u."

"Van de overheid moet u respect hebben voor de islam, maar de islam heeft geen enkel respect voor u."

"De islam wil overheersen, onderwerpen en is uit op de vernietiging van onze Westerse beschaving".

"In 1945 werd in Europa het nazisme overwonnen"
In 1989 werd in Europa het communisme overwonnen"

"Nu moet de islamitische ideologie worden overwonnen,"

"Stop de islamisering".

"Verdedig onze vrijheid".

De film sluit af met de cartoon van Mohammed met een bom op zijn hoofd, een tikkend geluid is hoorbaar. De lont is bijna opgebrand, de klok telt af van 00:03 tot 00:00. Als de nul wordt bereikt komt een bliksemschicht in beeld en is een donderslag te horen.

Artikel 137c Sr

Deel één van de film
De Officier van Justitie heeft bij dit onderdeel van de film beoordeeld of en in hoeverre de getoonde cartoon van Mohammed in samenhang met de rest van de film strafbaar is. Hij geeft aan dat de cartoon de Islam als godsdienst verbeeldt en er geen verwijzing is in de cartoon naar de moslims als groep.
Gezien de samenhang met de rest van de film, zowel deel 1 als deel 2 (dat weer wordt afgesloten met een cartoon van Mohammed), meen ik dat de beoordeling van de Officier van Justitie verantwoord is.

Deel twee van de film
In de eerste plaats dient beoordeeld te worden in hoeverre dit gedeelte van de film, gezien de beelden en de teksten, beledigend is voor moslims wegens hun godsdienst. Worden de moslims in discrediet gebracht vanwege hun geloof?
Gezien de opbouw van dit tweede gedeelte van de film waarbij eerst grafieken verschijnen met het toenemend aantal moslims en er vervolgens beelden volgen onder het kopje *"Toekomst van Nederland!?"* van geweld, waarbij kennelijk homoseksuele mannen worden opgehangen, bebloede kinderen worden getoond en vrouwen worden gedood, alsmede er een groot aantal krantenkoppen worden getoond, waarin gerefereerd wordt aan moslims, allochtonen en Marokkanen – in een negatieve setting -, en de film afsluit met de opmerking *"moslims willen dat u de ruimte geeft aan de islam, maar de islam biedt geen ruimte aan u", "de islam wil overheersen, onderwerpen, en is uit op vernietiging van onze westerse beschaving"*, kan niet anders worden gesteld dan dat de heer Wilders de rand nadert waar kritiek op het geloof overgaat in kritiek op de gelovigen als groep.
Maar voor een strafzaak is nodig dat die rand duidelijk overschreden wordt, en ik ben het met de officier van justitie eens dat zo'n strafzaak vanwege dit punt erg weinig kans van slagen heeft, te weinig om een vervolging te rechtvaardigen.

Subsidiair zou ik hier het volgende aan toe willen voegen. Als de heer Wilders door een koppeling tussen geloof en gelovigen deze laatsten in een kwaad daglicht stelt, dient de context waarin de beelden en teksten van de film zijn getoond, te worden beoordeeld. Zoals volgt uit het juridische toetsingskader, is een uiting dan wel een afbeelding, ook al is deze kwetsend, schokkend en/of beledigend, niet strafbaar indien deze evident een bijdrage is en dienstig is aan een publiek maatschappelijk debat.
Het Europese Hof hecht aan de vrijheid van meningsuiting, nu dit een van de essentiële fundamenten van een democratische rechtsstaat is en de motor van de democratie. Dat geldt zeker als een politicus deelneemt aan het maatschappelijk debat, zowel binnen als buiten het parlementaire debat zijn inbreuk op de vrijheid

van meningsuitingen van publieke personen niet snel te rechtvaardigen. Zoals eerder aangegeven kent de Hoge Raad in deze betekenis toe aan de subjectieve opvatting van degene die de uitlating doet dan wel de afbeelding toont. Gezien de weinig inhoudelijke eisen die worden gesteld aan de bijdrage aan het maatschappelijk, politieke debat, wordt er al snel van een dergelijke context gesproken.
Ook met de film Fitna kan worden gesteld dat de heer Wilders deze film vertoont om deel te willen nemen aan het maatschappelijk debat over de invloed van de islam, de islamisering of nog ruimer het vreemdelingenbeleid. In deze tweede stap wordt dus het strafbare karakter aan de in de film getoonde beelden en de aldaar getoonde teksten, ontnomen.

Dan dient de film echter niet onnodig grievend te zijn. De opbouw van dit gedeelte van de film, de getoonde beelden en de getoonde teksten, zijn generaliserend en incriminerend van aard. Het geheel schetst een eenzijdig beeld van de Islam en maakt geen melding van de vele stromingen en opvattingen binnen die godsdienst. In het publieke debat is een eenzijdige en ongenuanceerde belichting van een onderwerp een meer voorkomend iets. Ik meen dat in dit licht de uitlating niet als onnodig grievend kan worden beschouwd

Artikel 137d Sr
De Officier van Justitie heeft aangegeven dat er geen aanknopingspunten zijn om aan te nemen dat de cartoons (zowel de oorspronkelijke als de aangepaste versie) strafbaar zijn op grond van artikel 137d Sr. Gezien de samenhang met de rest van de film, zowel deel 1 als deel 2 (dat weer wordt afgesloten met een cartoon van Mohammed), meen ik dat de beoordeling van de Officier van Justitie verantwoord is.

In het tweede gedeelte van de film schetst de heer Wilders een intrinsiek conflictueuze tweedeling tussen de islam en de cultuur van de rest van de samenleving, door in beeld en in woord -in onderling verband beschouwd- het voor te stellen alsof de Nederlandse burgers, *"onze Westerse beschaving"*, worden overvleugeld door een andere, krachtige, groep gevormd door de moslims. Deze andere krachtige groep wil dat er ruimte wordt gegeven aan de islam, die wil overheersen, onderwerpen en uit is op vernietiging van westerse beschaving. Dit wordt geïllustreerd met beelden die Nederland in de toekomst voorstellen, waarbij zoals gesteld kennelijke homo's worden opgehangen en vrouwen worden besneden en opgehangen en doodgeschoten. Ook de achter elkaar getoonde krantenkoppen versterken dit beeld, waar bijvoorbeeld een plaatje van allochtonen wordt getoond met teksten als *"De hel zal losbarsten"*, *"Marokkenen gooien homo's in het water"* enz. (vgl. HR 2 april 2002, NJ 2002, 421).
De heer Wilders gebruikt beelden of vermeldingen van op zich echte gebeurtenissen als illustratie van – wat hij ziet als – de dreiging van de Islam. Het blijft kritiek op die godsdienst, en de stap naar aanzetten tot discriminatie, haat of geweld is daarmee niet gezet. Het is daarmee niet strafbaar.

Zelfs als men zou menen dat dit onderscheid te zeer is vervaagd en de kritiek de gelovigen als groep betreft, dan subsidiair het volgende.
Nu de boodschap van de heer Wilders als een politieke boodschap kan worden gezien, is deze bij uitstek beschermd door de vrijheid van meningsuiting, waarbij een zekere felheid en ongenuanceerdheid van de boodschap voor lief moet worden genomen. De grens wordt echter overschreden als haat en/of discriminatie en/of geweld opzettelijk worden opgewekt door de wijze waarop de politieke boodschap is verpakt.
De aard van de beelden en de teksten van de film Fitna zijn suggestief en ongenuanceerd. Dit is in het maatschappelijk debat – ook het politieke debat – nogal eens het geval. In dit licht meen ik dat de uitlating niet als onnodig grievend kan worden beschouwd. Daarom meen ik dat ook in deze subsidiaire benadering

Openbaar Ministerie
Ressortsparket Amsterdam

Conclusie

Ik geef het gerechtshof in overweging de klachten ongegrond te verklaren.

De advocaat-generaal,

Mr P. van Kesteren

Arrondissementsparket Amsterdam

Hoofdofficier van Justitie ← nr. W.1305

Postbus 34506, 1020 BN Amsterdam

Bezoekadres
Parnassusweg 222-228
Toren F
Telefoon (020) 541 2111

De Hoofd Advocaat-Generaal bij
Het Gerechtshof te Amsterdam
D.t.v. de heer E. van Egdom
Postbus 1312
1000 BH Amsterdam

Onderdeel	Beleid en Strategie
Contactpersoon	Mw. S.M. Spanjaard
Doorkiesnummer(s)	(020) 541 3818
Datum	17 november 2008
Ons kenmerk	12Sv-NO-3221-08/123 (Ipenburg) 12Sv-NO-3221-08/110 (Wolf) 12Sv-NO-3221-08/109 (Raza) 12Sv-NO-3221-08/108 (Lucas) 12Sv-NO-3221-08/107 (Lucas) 12Sv-NO-3221-08/106 (Daskapan) 12Sv-NO-3221-08/105 (Fokhoudt) 12Sv-NO-3221-08/104 (Wolthuis-Olf)
Uw kenmerk	K08/0374 K08/0353 K08/0328 K08/0330 K08/0329 K08/0310 K08/0309 K08/0277
Onderwerp	Klacht ex 12 Sv (meerdere klagers)

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden

Geachte heer Van Kesteren,

Naar aanleiding van uw brieven van 27 augustus 2008 inzake de bovengenoemde ingediende beklagen op grond van artikel 12 van het Wetboek van Strafvordering kan ik u het volgende meedelen.

Van belang zijnde feiten voorafgaande aan het beklag
Het Gerechtshof te Amsterdam heeft negen klachten ex artikel 12 Wetboek van Strafvordering (Sv) ontvangen, gericht tegen de beslissing van het OM om geen vervolging in te stellen tegen de heer Wilders vanwege zijn uitspraken in diverse artikelen en vanwege zijn film Fitna. Met deze brief geef ik u mijn reactie op de klachten.

Allereerst verwijs ik naar mijn twee brieven van 30 juni 2008 inzake de uitlatingen van Wilders in de Volkskrant en de film Fitna, en naar de brief van de officier van justitie te Den Haag d.d. 30 juni 2008 inzake de column 'Mohammed deel II: de islamitische invasie' (zie bijlagen). Ik meen dat alle

grieven die naar voren worden gebracht in de ..... zeven reeds beantwoord worden. Echter, ik zal ter verduidelijking per klacht ingaan op de naar voren gebrachte punten waarvoor ik een verdere of aanvullende uitleg wenselijk acht. In veel klachten worden min of meer dezelfde grieven naar voren gebracht. Indien een bepaald punt in meerdere brieven voorkomt zal ik voor zover mogelijk verwijzen naar mijn eerdere uitleg.

De volgende klachten ex 12 Sv zijn ontvangen:

1. Klacht van de heer H. Raza;
2. Klacht van mevrouw mr. E. Lucas, betreffende de film 'Fitna';
3. Klacht van mevrouw mr. E. Lucas, betreffende uitlatingen van de heer Wilders in de Volkskrant van 8 augustus 2007;
4. Klacht van de heer A. Duskapan;
5. Klacht van de heer T.A.H. Eekhoudt en anderen, betreffende uitlatingen van de heer Wilders in de Volkskrant van 8 augustus 2007;
6. Klacht van mevrouw Y.B. Wolthuis-Olf;
7. Klacht van de heer A. Ipenburg en anderen;
8. Klacht van de heer T.A.H. Eekhoudt, betreffende de column van de heer Wilders 'Mohammed deel II: de islamitische invasie';
9. Klacht van de heer P. de Wolf.

1. Klacht van de heer H. Raza

De klacht is gericht tegen het niet vervolgen van de heer Wilders voor zijn uitlatingen in de Volkskrant van 7 oktober 2006 en 8 augustus 2007, in een interview in dagblad de Pers van 13 februari 2007, en inzake het niet vervolgen van de heer Wilders voor de film Fitna.

Ik verwijs allereerst naar mijn brieven aan de heer Raza van 30 juni 2008. Hieronder zal ik nader ingaan op enkele andere punten die hij in zijn klacht naar voren brengt.

Artikel 31 en 31a Auteurswet
De heer Raza geeft aan de vervolging van de heer Wilders te wensen op grond van de volgende artikelen:

- opzettelijk inbreuk maken op een anders auteursrecht ex artikel 31 Auteurswet;
- opzettelijk een voorwerp verspreiden waarin inbreuk wordt gemaakt op een anders auteursrecht ex artikel 31a Auteurswet.

In eerste instantie merk ik op dat ten aanzien van deze artikelen de heer Raza geen rechtstreeks belanghebbende is in de zin van artikel 12 Sv. De heer Raza heeft eerder aangifte gedaan van overtreding van bovengenoemde artikelen in zijn aangifte tegen de film Fitna d.d. 28 maart 2008. Blijkens de aangifte wordt met de vraag om vervolging van de heer Wilders op grond van deze artikelen gedoeld op drie zaken, namelijk het gebruik in de film van de beelden waar het auteursrecht van de Nederlandse Moslim Omroep op rust, een cartoon die de profeet Mohammed voorstelt, getekend door de Deense cartoonist Kurt Westergaard, en het gebruik van een foto van de rapper Salah Edin in plaats van een foto van de moordenaar van Theo van Gogh, Mohammed B.

~~In discriminatiezaken geldt dat de opportuniteit op voorhand gegeven is.~~ De bovenstaande artikelen op grond waarvan aangifte is gedaan hebben echter geen betrekking op discriminatie. Voor deze artikelen geldt derhalve dat het OM een afweging kan maken met betrekking tot de opportuniteit van vervolging. Eventuele strafbaarheid op grond van deze artikelen, zo daar al

sprake van is, is zozeer een bijzaak bij de hoofdzaken waar het om gaat, dat ik het niet opportuun acht om de heer Wilders hiervoor te vervolgen. Hierbij speelt een rol dat de heer Westergaard en de heer Edin zelf voor zover mij bekend geen aangifte hebben gedaan op grond van deze artikelen, en dat deze kwesties voor zover ik uit de media heb begrepen inmiddels civielrechtelijk of anderszins zijn of worden afgehandeld.

Juridische analyse Art. 1
De heer Raza verwijst naar een bijgevoegde juridische analyse van de uitspraken van Wilders door Art. 1. Ik heb hier met grote belangstelling kennis van genomen. Naar aanleiding hiervan heb ik sommige standpunten mijnerzijds nogmaals overdacht, maar dit heeft er niet toe geleid dat ik uiteindelijk tot een ander dan mijn oorspronkelijke standpunt ben gekomen. Overigens merk ik op dat in deze analyse niet met stelligheid wordt beweerd dat de in de analyse beoordeelde uitlatingen van Wilders strafbaar zijn.

Artikel R.A. Lawson: 'Wild, Wilder, Wildst'
Voorts voegt de heer Raza een artikel bij, ter illustratie van de in zijn ogen bestaande ruimte voor vervolging, geschreven door de heer R.A. Lawson: 'Wild, Wilder, Wildst'[1] In dit artikel gaat Lawson in op de ruimte die er naar internationaal recht en internationale rechtspraak bestaat om politici te vervolgen voor de uitlatingen die zij doen. Ik zal nader ingaan op enkele stellingen die in dit artikel naar voren worden gebracht.

Lawson baseert zijn artikel op uitspraken van internationale gerechtelijke instanties, voornamelijk het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (het Hof). Allereerst merk ik op dat het bepalen van de grenzen die gesteld worden aan het beperken van de vrijheid van meningsuiting door het Hof een lastige aangelegenheid is. Binnen de grenzen die het Hof trekt wordt aan de staten een grote beoordelingsruimte, de zogenaamde 'margin of appreciation' gelaten, om te bepalen wat wel en niet strafbaar wordt gesteld. Het Hof acht de nationale overheden in die gevallen beter in staat om te bepalen wat in een bepaalde cultuur strafbaar moet zijn. Het is verder vaste jurisprudentie van het Hof dat een oordeel wordt gegeven op grond van de feiten en omstandigheden van de betreffende zaak. Het Hof blijft de instantie die toetst of een beslissing op nationaal niveau acceptabel is in het licht van het EVRM. Dat betekent niet per se dat het Hof haar oordeel in alle specifieke zaken ook dwingend voorschrijft aan de andere staten die partij zijn bij het EVRM. Bij het trekken van conclusies over wat op grond van EHRM-rechtspraak wel en niet mag, moet daarom enige voorzichtigheid in acht moet worden genomen. Uitspraken waarin veel bijzondere omstandigheden speelden kunnen alleen worden toegepast in andere zaken als de feiten en omstandigheden in grote mate overeenkomen. En zelfs dan is het goed voorstelbaar dat een uitspraak niet leidend kan worden geacht voor een andere zaak. Het is bijvoorbeeld goed voorstelbaar dat in het ene land bepaalde uitingen strafbaar worden gesteld die in een ander land toelaatbaar worden geacht, terwijl het Hof in het licht van de 'margin of appreciation' beide mogelijkheden in beginsel als acceptabel beoordeelt. Er kan derhalve niet voetstoots vanuit worden gegaan dat een uitspraak van het Hof in een bepaalde zaak één op één kan worden toegepast op de Nederlandse situatie.

In de inleiding van zijn artikel schrijft de heer Lawson dat de Van Dijke-jurisprudentie van de Hoge Raad[2] een obstakel voor vervolging van de heer

[1] R.A. Lawson, 'Wild, Wilder, Wildst. Over de ruimte die het EVRM laat voor de vervolging van kwetsende politici.', *NJCM-Bulletin*, 2008, jrg 33 nr 4, p. 469-484.
[2] HR 9 januari 2001, NJ 2001, 203 (Van Dijke)

Wilders zou kunnen zijn. Zijn toevoeging in de voetnoot dat de vergelijking met het geval Wilders niet helemaal opgaat nu het in het Van Dijke arrest ging om een uitlating gedaan in het kader van een godsdienstige overtuiging, snijdt geen hout. Uit het betreffende arrest en vooral uit het arrest Herbig[3], van latere datum, blijkt dat het beledigende karakter aan een uitlating kan worden ontnomen indien de uitlating is gedaan in het kader van een geloofsovertuiging en als zodanig voor de betreffende persoon van belang is in het maatschappelijk debat. Niet slechts de context van de geloofsovertuiging, maar juist ook de context van het maatschappelijk debat is van belang. De vergelijking met de heer Wilders, die de door het OM beoordeelde uitlatingen evenmin doet in het kader van een maatschappelijk debat, gaat wel degelijk op.

Terecht merkt Lawson op dat de ruimte die het EVRM laat voor vervolging van politici zoals Wilders 'slechts één van de factoren (is) waarmee het OM rekening heeft te houden als het strafvervolging overweegt.'[4] Ik merk op dat in het artikel de vraag of een vervolging überhaupt mogelijk is op grond van één van de discriminatieartikelen door de auteur buiten beschouwing wordt gelaten.

Lawson brengt in zijn artikel jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) naar voren, namelijk de zaak *Castells*[5], waaruit blijkt dat juist de uitingen van politici, zeker als zij deel uitmaken van de oppositie, een sterke bescherming van artikel 10 EVRM genieten. Daarbij mag een politicus overdrijven of zelfs provocerende uitspraken doen.[6] Ik merk hierbij op dat het EHRM, blijkens het geciteerde fragment, aanvaardt dat ook politieke uitspraken die niet gedaan zijn tijdens een parlementaire zitting, maar in een tijdschrift, onder de bescherming van artikel 10 EVRM vallen. Het Hof benadrukt daarbij (zoals in veel van haar jurisprudentie) de belangrijke rol die de pers in een democratische samenleving speelt. Lawson concludeert dan ook dat het strafrechtelijk vervolgen van uitspraken van een politicus die deelneemt aan het publieke debat ongepast is, zelfs als de uitspraken ver gaan.[7]
Ik ben het hiermee eens, uiteraard mits de uitspraken niet vallen onder de gelegitimeerde beperkingen die door het strafrecht en de jurisprudentie worden gesteld. Bij de onderhavige uitingen van de heer Wilders is dit niet het geval.

Met een verwijzing naar twee uitspraken van het EHRM, *Zana*[8] en *Erbakan*[9], beargumenteert Lawson dat een politicus echter ook gehouden kan zijn een bepaalde terughoudendheid te betrachten met zijn uitspraken. Deze zaak kan mijns inziens niet zomaar toegepast worden op de uitlatingen van Wilders en de Nederlandse situatie. Ten eerste moet men goed in gedachten houden dat het Europese Hof hier ingaat op zaken die in Turkije spelen, waar andere strafbepalingen gelden dan in Nederland. Het Hof toetst het vonnis dat gestoeid is op Turkse nationale wetgeving en doet daar een uitspraak over. Het Hof toetst altijd met inachtname van alle omstandigheden, waaronder het

[3] HR 14 januari 2003, NJ 2003, 261 (Herbig).
[4] R.A. Lawson, 'Wild, Wilder, Wilds. Over de ruimte die het EVRM laat voor de vervolging van kwetsende politici.', *NJCM-Bulletin*, 2008, jrg 33 nr 4, p. 470.
[5] EHRM, 23 april 1992, *Castells – Spanje*, 11798/85
[6] R.A. Lawson, 'Wild, Wilder, Wilds. Over de ruimte die het EVRM laat voor de vervolging van kwetsende politici.', *NJCM-Bulletin*, 2008, jrg 33 nr 4., p. 471.
[7] Idem, p. 472.
[8] EHRM, 25 november 1997, *Zana – Turkije*, 18954/91.
[9] EHRM, 6 juli 2006, *Erbakan – Turkije*, 59405/00.

in de betreffende staat geldende recht. Een uitspraak van het EHRM kan daarom wel maatgevend zijn, maar kan slechts ruimere gelding krijgen indien de omstandigheden vergelijkbaar zijn met de omstandigheden in het betreffende arrest. Bij het toepassen van jurisprudentie van het Hof moet men er daarom rekening mee houden dat andere situaties tot een andere afweging kunnen leiden. Behalve verschillen in lokale wetgeving zijn ook verschillen in de lokale omstandigheden relevant voor het oordeel. Zoals blijkt uit de tekst die wordt aangehaald, gaat het in het arrest om een extreme situatie die ten tijde van de uitlatingen door de verdachte in Turkije gold. Het Hof wijst er in de *Zana*-uitspraak op dat "The statement cannot, however, be looked at in isolation. It had a special significance in the circumstances of the case, as the applicant must have realised. (...) the interview coincided with **murderous attacks carried out by the PKK on civilians in south-east Turkey, where there was extreme tension at the material time.** In those circumstances the support given to the PKK — described as a "national liberation movement" — by the former mayor of Diyarbakir, the most important city in south-east Turkey, in an interview published in a major national daily newspaper, had to be regarded as likely to exacerbate **an already explosive situation in that region.**"

Diyarbakir, een plaats in Oost-Turkije, was in de jaren negentig het toneel van gevechten. Heden ten dage bestaan er nog altijd enorme spanningen tussen etnische Koerden en Turken. Op het moment van schrijven van deze reactie vinden er (nog steeds) regelmatig confrontaties plaats tussen het Turkse leger en aanhangers van de PKK. Van een dergelijke extreme situatie is in Nederland bij lange na geen sprake geweest, ook niet ten tijde van de uitspraken van Wilders. Er wordt hier dus een extreem voorbeeld als maatstaf aangehaald, dat met betrekking tot de uitlatingen van Wilders geen opgeld doet.

Lawson vermeldt op pagina 473 van het artikel een algemene aanbeveling van het CERD-rassencomité waarin wordt gesteld dat de overheid juist op dient te treden als (onder meer) politici stigmatiserende uitspraken doen over groepen wegens hun ras, huidskleur, afkomst, en nationale en etnische afstamming. In de voetnoot wordt echter reeds opgemerkt dat godsdienst niet in de opsomming voorkomt. Met betrekking tot de opmerkingen over het CERD committee in paragraaf 2.6 en de verplichting tot vervolging wil ik nog opmerken dat de uitspraken van het CERD-committee een geheel andere zwaarte hebben dan die van het Hof (niet bindend). De betreffende uitspraak mist naar mijn oordeel hier zijn relevantie. Bovendien blijkt uit het artikel van Lawson dat het CERD-comité meent dat discriminatie op grond van geloof geen deel uitmaakt van de Conventie.[10]

Op pagina 474 geeft de heer Lawson aan dat het instellen van strafvervolging tegen een politicus in beginsel *kan*, maar dat terughoudendheid geboden is. Ik onderschrijf deze stelling en teken daarbij aan dat strafvervolging uiteraard *niet* kan, als een uiting niet valt onder wat in de geldende wetten en jurisprudentie van een land als strafbaar wordt aangemerkt.

In de uitspraak *Otto Preminger vs. Oostenrijk*[11] accepteert het Hof dat een staat maatregelen treft om gelovigen te beschermen tegen voor hen kwetsende artistieke uitingen. Het betrof een zaak strekkend tot verbeurdverklaring van een omstreden film, waarin God, Maria en Jezus op een grove en voor katholieken kwetsende wijze worden opgevoerd. In de Oostenrijkse strafwet wordt het geringschattend of kleinerend spreken over religieuze objecten,

[10] R.A. Lawson, 'Wild, Wilder, Wildst. Over de ruimte die het EVRM laat voor de vervolging van kwetsende politici.', *NJCM-Bulletin*, 2008, jrg 33 nr 4,, p. 480.
[11] EHRM, 20 september 1994, *Otto Preminger Institut - Oostenrijk*, 13470/87

gewoonten of instituties strafbaar gesteld. Het Hof accepteert hier inderdaad dat objecten van religieuze betekenis bescherming kunnen genieten onder het EHRM en dat het op grond daarvan mogelijk is de vrijheid van meningsuiting te beperken. Dat betekent echter niet dat een dergelijk gezichtspunt door het Hof dwingend wordt voorgeschreven. Het Hof merkt in de uitspraak namelijk ook op dat het niet mogelijk is om voor heel Europa tot een eenduidende opvatting te komen over de vraag welke inmenging in de vrijheid van meningsuiting is toegestaan ter bescherming van religieuze gevoelens. Lidstaten bij het EVRM hebben bij het vaststellen van beperkende maatregelen een discretionaire bevoegdheid, de 'margin of appreciation'. In de Nederlandse wet is kritiek op de religie zelf en op aan de religie verbonden voorwerpen en gebruiken buiten het bereik van de discriminatieartikelen gelaten. Desondanks voldoet Nederland wel aan internationale wetgeving op het gebied van discriminatie. Daar moet nog aan toegevoegd worden dat het in de zaak *Otto Preminger* ging om een artistieke uiting, en dat uit de uitspraak niet blijkt dat het Hof een publiek debat aanwezig achtte. In het geval van Wilders gaat het niet om een artistieke uiting en juist wel om uitingen die zijn gedaan in het kader van een maatschappelijk debat. Het Hof nam bij de beslissing inzake *Otto Preminger* in aanmerking dat de Tiroler bevolking voor een groot gedeelte uit katholieken bestaat, maar benadrukt daarnaast dat het aan de nationale autoriteiten is om (wetteliijke) afwegingen te maken over de noodzaak tot maatregelen ter bescherming van een religie.

Voor wat betreft de zaak I.A. die Lawson aanhaalt op pagina 474 en 475: dit betreft een toetsing van Turkse wetgeving. Kennelijk gelden er in Turkije strafbepalingen die strekken tot bescherming van de Islam en Mohammed tegen beledigingen en/of kritiek. De uitspraak van het Hof geeft aan dat een dergelijke strafbepaling gedoogd is en in casu juist werd toegepast. Dit is echter niet vertaalbaar naar de Nederlandse situatie, waar we een dergelijke strafbepaling juist niet kennen en alleen kritiek op een groep mensen wegens hun godsdienst onder de strafwet valt. Daar komt bij dat het in deze zaak om een blasfemische publicatie gaat en het een vrij extreme vorm van blasfemie betreft. Bovendien moet men ook rekening houden met het feit dat de islam in Turkije de dominante godsdienst is en dus een heel andere plaats in het maatschappelijk leven inneemt dan in de Nederlandse maatschappij. In dat kader is het ook voor te stellen dat een weging van de vrijheid van meningsuiting tegenover de vrijheid van godsdienst in Turkije anders uitvalt dan in Nederland.

Lawson haalt op pagina 475 de zaak *Giniewski* aan waarin het Hof overwoog: "*the aim of this interference was to protect a group of persons from defamation on account of their membership of a specific religion, in this case the Christian community. This aim corresponds to that of the protection of "the reputation or rights of others" within the meaning of paragraph 2 of Article 10 of the Convention. It is also fully consonant with the aim of the protection afforded by Article 9 to religious freedom.*"[12]
Het is mijns inziens van belang in het oog te houden dat het Hof in deze zaak een *civiele* veroordeling toetst. Er moet rekening mee worden gehouden dat de toetsing van een strafrechtelijke uitspraak anders uit zou kunnen vallen.

Voor wat betreft de zaak *Tatlav vs. Turkije*[13] die wordt aangehaald op pagina 476: dat de omstandigheden in deze zaak ertoe leidden dat het Hof een veroordeling in strijd met artikel 10 EVRM achtte, betekent niet dat als de omstandigheden anders zijn, zoals bij Wilders het geval is, om die reden een vervolging of veroordeling wel gerechtvaardigd is.

---

[12] EHRM, 31 januari 2006, *Giniewski – Frankrijk*, 64016/00 r.o. 44.
[13] EHRM, 2 mei 2006, *Tatlav – Turkije*, 50692/99

Met betrekking tot het gebruik van het woord 'fascistisch' en de vergelijking met *Mein Kampf* haalt Lawson op pagina 476 de zaak *Wabl*[14] aan. Hij geeft aan dat het in deze zaak volgens het Hof ging om een term die werd gebruikt "*without any connection to the underlying debate*" — en dat maakt ingrijpen door de rechter toelaatbaar.
Ik ben van oordeel dat de uitlatingen van Wilders wel verband houden met het onderliggende debat. Bovendien gaat het in de zaak Wabl om een civiele procedure waarbij de betrokkene een verbod tot het herhalen van de woorden "*This is Nazi-journalism*" kreeg opgelegd. Het Hof acht de overwegingen van de hoogste Oostenrijkse rechter toereikend om een veroordeling te rechtvaardigen. Het Hof heeft hierbij inderdaad in het bijzonder oog gehad voor het stigma dat kleeft aan activiteiten die geïnspireerd zijn op nationaal-socialistische ideeën. Het merkt daarbij echter ook op dat het na de Tweede Wereldoorlog in Oostenrijk strafbaar is geworden om nationaal-socialistische activiteiten te ontplooien. Wabl beschuldigde de krant daarom met zijn opmerking de facto van een strafbaar feit volgens de Oostenrijkse wet. Het Hof heeft zich in dit geval dus tevens uitgesproken over de vraag of een nationale rechter een persoon mag verbieden om een ander (nogmaals) te beschuldigen van strafbare feiten. Dat maakt deze zaak wezenlijk anders dan de uitlatingen van Wilders. De heer Wilders beschuldigt niemand van een strafbaar feit. Hij beoogt met zijn uitspraken te waarschuwen tegen de, in zijn ogen gevaarlijke, teksten in de Koran. Het arrest *Wabl* kan daarom niet als leidraad worden gebruikt voor het beoordelen van de uitspraken van Wilders. Ook moet in ogenschouw worden genomen dat opmerkingen met betrekking tot het nationaal-socialisme en fascisme in Oostenrijk historisch gezien zeer gevoelig liggen en een beschuldiging van nazi-journalisme een zeer beladen term is, en in ieder geval niet te vergelijken met de uitlatingen van Wilders in de Nederlandse maatschappij. Wellicht ten overvloede zij vermeld dat, in de woorden van de rechtbank Den Haag, "de term fascisme niet zo beperkt moet worden uitgelegd dat deze uitsluitend betrekking heeft op de Holocaust en andere kwaadaardigheden van Nazi-Duitsland, maar veeleer moet worden gezien als een verzamelbegrip voor ideologieën met beginselen die een totalitair politiek systeem omarmen dat geen ruimte laat aan andersdenkenden."[15]

Bovenaan pagina 477 wordt ingegaan op artikel 17 EVRM dat misbruik van het recht verbiedt. Lawson haalt in dat kader de zaak *Glimmerveen en Hagenbeek*[16] aan. Hij merkt op dat de uitspraak later met instemming door het EHRM is aangehaald, doorgaans in de context van onversneden racisme of nazisme. De heer Wilders haalt termen als fascisme en, in zekere zin, nazisme aan in vergelijking met de islam. Daarmee kan echter zeker niet gezegd worden dat hij zich schuldig maakt aan onversneden racisme of nazisme. Het doel van Wilders is blijkens zijn uitspraken immers niet het navolgen van het nazisme (zoals meestal bij 'onversneden racisme of nazisme' het geval is) maar juist het waarschuwen hiertegen.

Met betrekking tot het toepassingsbereik van artikel 17 EVRM citeert Lawson uit *Gündüz*[17] vervolgens de volgende tekst van het Hof: '*there is no doubt that, like any other remark directed against the Convention's underlying values, expressions that seek to spread, incite or justify hatred based on intolerance, including religious intolerance, do not enjoy the protection afforded by Article 10*

[14] EHRM, 21 maart 2000, *Andreas Wabl – Oostenrijk*, 24773/94.
[15] Rechtbank Den Haag, 07 april 2008, LJN: BC8732.
[16] EHRM, 11 oktober 1979, *Glimmerveen & Hagenbeek – Nederland*, 8348/78, onvankelijkheidsbeslissing
[17] EHRM, 4 december 2003, *Gündüz – Turkije*, 35071/97, r.o. 51

of the Convention'. Zoals in de brieven aan de aangevers tegen Wilders wordt geconcludeerd vallen de uitlatingen van Wilders niet onder de categorie haatzaaien op basis van intolerantie. De uitspraak is daarom niet van toepassing voor de beoordeling van zijn uitlatingen.

Als voorbeeld van aanzetten tot haat en religieuze intolerantie haalt Lawson de zaak *Norwood*[18] aan. Allereerst dient te worden opgemerkt dat er hier sprake is van een ontvankelijkheidsbeslissing. Omdat het Hof in deze zaak niet tot een inhoudelijke behandeling is gekomen lijkt de uitspraak van het Hof onvoldoende overwegingen te bevatten voor een vergelijking met de uitlatingen van Wilders. Ten tweede gaat het om strafbepalingen onder Brits recht die verschillen van de Nederlandse. Ten derde gaat het hier om een zaak waarin met de betreffende uitlating een direct verband lijkt te worden gelegd tussen een concrete terroristische aanslag en de moslims. De klager in deze zaak is door de nationale Britse instanties veroordeeld voor het ophangen van een poster met daarop de brandende Twin Towers, de woorden '*Islam out of Britain — Protect the Britisch people*' , en een symbool van een halve maan en een ster in een verbodsbord. De poster was verstrekt door de British National Party (BNP), een extreemrechtse partij met een ideologie die gestoeld is op raciaal onderscheid, waar alleen mensen van etnisch Britse of een verwante Kaukasische afkomst lid van mogen worden. De BNP ontkent de holocaust, is tegen homoseksualiteit en richt zich de laatste jaren vooral tegen moslims en de islam. De klager was actief lid van deze partij. Door de woorden '*Islam out of Britain-Protect the British People*', in combinatie met de context waarin de poster wordt getoond, wordt geïnsinueerd dat moslims in Groot Brittannië aanslagen zullen plegen en een gevaar voor de samenleving betekenen. Hiermee wordt een concrete conflictueuze tweedeling geschapen tussen moslims als groep en de rest van de Britse bevolking. Hiermee wordt direct aangezet tot haat en het is niet ondenkbaar dat in een soortgelijke situatie ook naar Nederlands recht tot vervolging over wordt gegaan. In het geval van Wilders leidt de strafrechtelijke beoordeling van de uitspraken echter niet tot het oordeel dat sprake is van aanzetten tot discriminatie of haat in de zin van de toepasselijke strafrechtartikelen.

Lawson vervolgt paragraaf 2.4 met de opmerking dat in geen van de genoemde zaken het Hof afzag van toepassing van artikel 17 EVRM, het misbruik van recht, *omdat* de betreffende uiting was gedaan in het kader van een maatschappelijk debat. Het feit dat het maatschappelijk debat niet een reden is voor het Hof om af te zien van toepassing van artikel 17 zegt niets over het belang van de vraag of uitingen wel of niet gedaan zijn in het kader van een maatschappelijk debat. Het Hof kent bij de toetsing van de beperkingen van grondrechten, in het bijzonder artikel 10 EVRM, veel belang toe aan het publieke debat, zonder welke een democratische samenleving niet goed mogelijk is. Dat het in deze uitspraken geen issue vormt, zou eerder een teken kunnen zijn dat het Hof dat publieke debat hier niet of nauwelijks aanwezig achtte of in deze specifieke zaak een ondergeschikte rol toebedeelde. Maar dat in deze beslissingen het maatschappelijk debat buiten beschouwing blijft, betekent uiteraard niet dat geoordeeld kan worden dat er bij de uitspraken van Wilders geen sprake is van een maatschappelijk debat, of dat dat maatschappelijk debat niet van belang is voor de beoordeling van zijn uitlatingen.
Verder is van belang hier op te merken dat de klagers wilden toetsen of een veroordeling in overeenstemming was met de vereisten van het EVRM. Dit heeft dus weinig te maken heeft met de vraag of er een vervolging moet

[18] EHRM, 16 november 2004, *Norwood – Verenigd Koninkrijk*, 23131/03, ontvankelijkheidsbeslissing

worden ingesteld. Artikel 17 EVRM wordt verder met name gehanteerd bij vrij extreme situaties. Van een dergelijke situatie is in Nederland en met de uitspraken van Wilders geen sprake, dus of een veroordeling voor het Hof stand zou houden is op grond van deze voorbeelden niet te voorspellen. De aangehaalde voorbeelden met betrekking tot artikel 17 EVRM zijn niet te vergelijken met de uitlatingen die Wilders in de Nederlandse situatie doet.

Evenmin kan betoogd worden dat de voorzieningenrechter te Den Haag in een tegen Wilders aangespannen procedure *niet* de lijn van de EHRM-uitspraken Gündüz en Norwood volgt. De rechter oordeelde met betrekking tot de uitspraken van Wilders over de 'fascistische islam': "*dat eiseres evenmin de opvatting van gedaagde heeft betwist dat binnen de islam bepaalde denkbeelden gehuldigd worden die op gespannen voet staan met democratische beginselen. Anders dan eiseres, is de voorzieningenrechter met gedaagde van oordeel dat de door laatstgenoemde gebezigde term 'fascisme' niet zo beperkt moet worden uitgelegd dat deze uitsluitend betrekking heeft op de Holocaust en andere kwaadaardigheden van nazi-Duitsland, maar veeleer moet worden gezien als een verzamelbegrip voor ideologieën met beginselen die een totalitair politiek systeem omarmen dat geen ruimte laat aan andersdenkenden. Gedaagde meent vergelijkbare beginselen te herkennen in de islam en de Koran en hij heeft deze analyse met de door hem betrokken parallel aan de orde willen stellen als politicus en deelnemer aan het publieke debat.*"[27] Lawson stelt dat de uitkomst van de procedure niet werd gedicteerd door Straatburgse jurisprudentie. In aanmerking nemend dat het publieke debat volgens het EHRM bij uitstek een belangrijke rol speelt in een democratische samenleving, zou men ook kunnen beargumenteren dat hier juist wel de lijn van het EHRM wordt gevolgd.

Onder paragraaf 2.5 gaat Lawson in op de bescherming van religieuze gevoelens. Hij haalt in het kader van de '*constant search for a balance*' de zaak *Chassagnou*[28] aan en gaat vervolgens in op de ruime *margin of appreciation*. De ruime *margin of appreciation* waarover staten beschikken voor de regulering van de vrijheid van meningsuiting wordt door Nederland op die manier ingevuld dat een zeer groot belang wordt gehecht aan die vrijheid van meningsuiting. Nederland is van oudsher een tolerant land waarin het uiten van kritiek op opvattingen en gedragingen, ook en juist die van godsdienst en de verschijningsvormen daarvan, altijd een ruime bescherming hebben genoten (Spinoza en Descartes kregen in Nederland, anders dan in de ons omringende landen, de vrijheid om hun kritische geschriften te publiceren). De ruime *margin of appreciation* geeft aan dat Staten een grote ruimte is gegeven om een afweging te maken ter bescherming van bijvoorbeeld groepen met een bepaalde religie tegen uitingen van anderen. Nederland heeft deze ruimte op die wijze gebruikt om strafbepalingen te ontwerpen die specifieke groepen in onze samenleving beschermen. Beledigende uitlatingen over een groep mensen op grond van hun ras, godsdienst, seksuele gerichtheid en handicap of het aanzetten tot haat of geweld tegen die groepen mensen vallen hieronder. Bij de totstandkoming van de discriminatieartikelen is daarnaast in de memorie van toelichting benadrukt dat kritiek op een godsdienst of de daarbij behorende opvattingen en gedragingen niet vallen onder de discriminatieartikelen, tenzij daarbij tevens negatieve conclusies worden getrokken ten aanzien van de groep mensen.[29] Daarmee voldoet Nederland aan de verplichtingen onder internationaal recht. Dat het Hof in haar jurisprudentie aanvaardt dat de *margin of appreciation* ook nauwer wordt toegepast dan in Nederland het geval is, is niet zo vreemd. De rechtspraak van het Hof dient namelijk rekening te houden met de diversiteit aan wetgeving en aan samenlevingen van alle staten binnen de Raad van Europa. Het Hof toetst dus of een beslissing van de nationale instanties door de beugel kan.

[27] Rechtbank Den Haag, 7 april 2008, LJN BC8732, r.o. 4.9.
[28] EHRM 29 april 1999, *Chassagnou – Frankrijk*, 25088/94, r.o. 113.
[29] Kamerstukken II 1969/70, 9724, nr. 6, p. 4.

maar dit betekent niet dat het Hof dwingend één bepaalde nauwe uitleg van het EVRM dicteert.

Met betrekking tot de vraag of er een verplichting tot vervolging kan bestaan stelt Lawson dat de jurisprudentie van het EHRM duidelijk maakt (vanwege de *margin of appreciation*) dat er ruimte is voor het maken van beleidsoverwegingen bij de vraag of al dan niet strafvervolging tegen de heer Wilders moet worden ingesteld. Hij vraagt zich af of zelfs gesteld kan worden dat Nederland *verplicht* is op te treden tegen de uitlatingen van Wilders.[32] Lawson heeft het hier over een ruimte voor beleidsoverwegingen inzake strafvervolgingen. Dat is echter niet het punt waar het Hof zich over uitlaat in de jurisprudentie met betrekking tot de *margin of appeciation*. Het Hof doelt met haar uitspraak op beleidsoverwegingen die staten in de (straf)wetgeving kunnen maken. Dit zijn geen beleidsoverwegingen met betrekking tot de afweging om al dan niet tot strafvervolging over te gaan. Een beperking van de vrijheid van meningsuiting moet immers ook voldoen aan het criterium van het EHRM dat de beperking is voorgeschreven bij wet (*prescribed by law*). Het EHRM laat derhalve zeker geen ruimte om ongelimiteerd *ad hoc* beleid te voeren met betrekking tot het vervolgen van uitingen. In het geval van Nederland blijkt, zoals hierboven reeds overwogen, dat bij de totstandkoming van de discriminatieartikelen is gesteld dat kritiek op een godsdienst buiten de discriminatieartikelen valt. Een vervolging enkel wegens geleverde kritiek op een godsdienst zou daarmee waarschijnlijk in strijd zijn met de eis van het EHRM dat beperkingen van de vrijheid van meningsuiting *prescribed by law* moeten zijn.

Tot slot moet worden opgemerkt dat het artikel van Lawson niet het doel heeft de specifieke uitlatingen van Wilders concreet te toetsen. Daarvoor zou, zo geeft Lawson zelf ook aan, een uitgebreidere analyse nodig zijn, waarbij ook artikel 137 Sr wordt betrokken[33]. Uiteraard heeft het OM wel een dergelijke uitgebreide analyse verricht, deze is verwoord in de brief aan de aangevers van 30 juni 2008. Lawson gaat in dit artikel niet in op de in Nederland geldende strafbepalingen. Hij beoogt slechts de contouren van de jurisprudentie van het EHRM te schetsen en daarmee een bijdrage te leveren aan de discussie over hoe om te gaan met dergelijke situaties, zoals hij zelf ook stelt[34].

Overzicht uitspraken Wilders

Bij de klacht van de heer Raza is een overzicht gevoegd van andere uitspraken van Wilders en andere PVV-leden. Tegen het merendeel van deze uitspraken is in eerste instantie geen aangifte gedaan en deze uitlatingen zijn derhalve niet in de beoordeling van het OM betrokken. Ik meen dan ook dat het Hof de klachten voor zover deze betrekking hebben op het niet vervolgen van deze uitspraken buiten beschouwing moeten laten.

Mogelijkerwijs zijn deze uitspraken bijgevoegd vanuit het idee dat deze uitspraken zouden kunnen meewegen bij de beoordeling van de uitingen waar het in de onderhavige zaak om draait. De uitspraken van de heer Wilders waar in deze zaak aangifte tegen is gedaan zijn, conform de geldende jurisprudentie, beoordeeld naar hun bewoordingen en in samenhang met en in de context van de rest van de uiting. Uit de toepasselijke jurisprudentie blijkt dat deze samenhang en context zich beperken tot de uiting, bijvoorbeeld het boek, geschrift of de bijeenkomst, waarin de uitlating is gedaan. Uit de jurisprudentie blijkt niet dat deze context zich uit kan strekken tot andere uitlatingen die in een andere situatie en setting zijn gedaan, zodat

[32] R.A. Lawson, 'Wild, Wilder, Wildst. Over de ruimte die het EVRM laat voor de vervolging van kwetsende politici.', *NJCM-Bulletin*, 2008, jrg 33 nr 4, p. 479.
[33] Idem, p. 471.
[34] Idem, p. 470.

bijvoorbeeld uitspraken van andere data meegenomen zouden kunnen worden in de beoordeling. Een dergelijke beoordeling zou tot gevolg hebben dat de omstandigheden die mee zouden wegen bij de beoordeling veel te ruim zijn.

Voor de volledigheid deel ik u hierbij tevens mede, dat bij het Arrondissementsparket Amsterdam inmiddels door een andere aangever aangifte is gedaan tegen alle uitlatingen die in het overzicht voorkomen. De beoordeling van deze uitlatingen op hun strafbaarheid is nog niet afgerond.

2. **Klacht van mevrouw mr. E. Lucas, betreffende de film 'Fitna'**

De klacht is geadresseerd aan het Gerechtshof te Leeuwarden, vermoedelijk omdat de brief aan de aangever verstuurd is vanuit het parket Zwolle-Lelystad. Naar aanleiding van de film 'Fitna' werden in het hele land aangiften gedaan tegen deze film. De aangevers hebben weliswaar bericht ontvangen over hun aangifte vanuit het regionale parket, maar de brief aan de aangevers is opgesteld in, en de verzending van de brieven is gecoördineerd door het Arrondissementsparket Amsterdam. De brief aan de aangever zou derhalve niet anders hebben geluid wanneer deze was verzonden vanuit het parket Amsterdam. Ik acht het, mede gezien het feit dat in Amsterdam meerdere klachten zijn ontvangen tegen het niet vervolgen van Wilders, wenselijk om de klacht te behandelen bij het Gerechtshof te Amsterdam. Overigens is de klacht, hoewel geadresseerd aan het Hof te Leeuwarden, blijkbaar verstuurd naar het Hof te Amsterdam.

Voor een strafrechtelijke beoordeling verwijs ik allereerst naar de brief aan de aangevers tegen 'Fitna' van 30 juni 2008. Hieronder zal ik nog nader ingaan op enkele punten die worden aangedragen in de klacht.

Bij 2, pagina 2:
Er wordt aangevoerd dat het onbegrijpelijk is dat de officier van justitie op pagina 7 van de bovengenoemde brief tot de conclusie komt dat de heer Wilders zich richt tegen de islam als godsdienst en de daarop gebaseerde gebruiken. Aangevoerd wordt, met een verwijzing naar de uitspraak *Otto Preminger vs. Oostenrijk* van het EHRM, dat het EHRM heeft aanvaard dat kritiek op een godsdienst ook kritiek op de aanhangers van die godsdienst impliceert. In mijn commentaar op het artikel van de heer R.A. Lawson wordt uitgebreid ingegaan op dit arrest, zie eerder in deze brief.

Bij 3, pagina 3:
Er wordt aangevoerd dat 'de aard van de uitlatingen van de heer Wilders en de enorme impact die deze kunnen hebben in de samenleving vergt dat een groot gewicht wordt toegekend aan de mogelijkheid om door een onafhankelijk rechterlijk college te laten toetsen of de uitlatingen van Wilders al dan niet als aanvaardbare uitlatingen worden beschouwd.' Ik benadruk dat eerst en vooral het oordeel of een uitlating al dan niet strafbaar is op grond van de discriminatieartikelen meeweegt in het besluit van het OM om al dan niet tot strafvervolging over te gaan. De uitlatingen van de heer Wilders hebben inderdaad veel verontwaardigde en afwijzende reacties opgeroepen. Zou dit echter een reden zijn om tot strafvervolging over te gaan, dan zou een ieder die uitspraken doet die (een gedeelte van) het publiek onwelgevallig zijn, moeten vrezen voor strafvervolging. Een democratische rechtsstaat vereist mijns inziens dat slechts dan strafvervolging plaatsvindt als het OM meent dat een strafwet is overtreden. Het is zeer wel denkbaar dat strafvervolging wel, of juist niet, plaatsvindt tegen de zin van een meerderheid van de bevolking in: de discriminatiebepalingen zijn immers bedoeld om minderheden te beschermen, niet om gehoor te geven aan de wensen van een meerderheid van de bevolking.

Dit is overigens in lijn met het standpunt van het Europese Hof voor de

Rechten van de Mens: het is vaste jurisprudentie van het EHRM dat niet alleen uitlatingen die het publiek welgevallig zijn, maar ook uitlatingen die 'offend, shock or disturb' de bescherming van artikel 10 EVRM genieten.

Overigens is, met het indienen van deze klacht, voldaan aan de wens van de klager om de zaak voor te leggen aan een onafhankelijk gerecht, namelijk het Gerechtshof te Amsterdam.

Bij 3, pagina 3 onderaan:
De klager noemt het artikel van de heer Lawson 'Wild, wilder, wildst'. Ik verwijs naar mijn opmerkingen bij dit artikel eerder in deze brief.

Bij 3, pagina 4:
De klager voert aan dat de heer Wilders zich op personen richt (en dus, volgens de klager, niet slechts op de godsdienst islam). Dit blijkt volgens klager uit het feit dat hij er gewag van maakt, dat de grenzen gesloten dienen te worden voor moslimimmigranten. Allereerst stel ik vast dat in de film 'Fitna' het sluiten van de grenzen voor moslimimmigranten nergens ter sprake komt. Zoals hierboven is overwogen kunnen uitspraken van verschillende data, gedaan in verschillende situaties, niet gezien worden als één geheel waarop een strafrechtelijke beoordeling gebaseerd kan worden. Deze waarneming berust derhalve blijkbaar op een veronderstelling van de klager waarvoor ik geen aanwijzingen vind in de film. Wel heeft de heer Wilders, zoals bekend, in andere uitingen gesproken over het weren van moslimimmigranten. Voor een strafrechtelijke beoordeling van een dergelijke uitspraak verwijs ik naar mijn brief van 30 juni 2008 inzake de uitlatingen van de heer Wilders in de Volkskrant van 8 augustus 2007.

3. Klacht van mevrouw mr. E. Lucas, betreffende uitlatingen nr. 3 en 5 van Wilders in de Volkskrant van 8 augustus 2007

Deze klacht is gericht tegen het niet vervolgen van de uitlatingen die de heer Wilders deed in het artikel in de Volkskrant van 8 augustus 2007, en met name tegen twee uitlatingen in dit artikel, te weten: 'Ik heb genoeg van de islam in Nederland: geen moslimimmigrant er meer bij' (uitlating 3), en 'Ik heb genoeg van de Koran in Nederland: verbied dat fascistische boek' (uitlating 5).

Ik verwijs voor een beoordeling van deze uitlatingen naar mijn brief van 30 juni 2008 inzake de uitlatingen van de heer Wilders in de Volkskrant van 8 augustus 2007. Daarnaast worden in de brief van de klager enkele punten aangevoerd die eveneens worden genoemd in de brief van deze klager betreffende het niet vervolgen van de heer Wilders vanwege de film 'Fitna'. Ik verwijs dan ook tevens naar mijn opmerkingen bij klacht 2.

Bij 4, 'Uitlating 3', pagina 3:
Op pagina 3 van de klacht wordt ingegaan op het oordeel van de officier van justitie dat de eerstgenoemde uitlating (hierna aan te duiden als 'uitlating 3') is gedaan in het kader van een politiek debat, waarmee het beledigende karakter aan de uitlating wordt ontnomen. De klager stelt: 'Hiermee miskent de officier van justitie, dat onderhavige uitlating niet is gedaan in een politiek debat, doch in een open brief in een vrijelijk te verkrijgen ochtendkrant, in een periode dat de Tweede Kamer der Staten Generaal wegens zomerreces niet 'in dienst' is.'
Mijns inziens wordt hier een te beperkte uitleg gegeven aan het begrip 'politiek debat'. Het is algemeen aanvaard dat een politicus die zijn mening over een bepaald maatschappelijk onderwerp verkondigt, dit niet slechts doet binnen de muren van het Tweede Kamergebouw, maar juist en vooral ook in de pers, in radio- en televisieprogramma's, door middel van openbare optredens en dergelijke. Als een politicus duidelijk een bepaalde lijn voorstaat, is hij overal waar hij zijn standpunten uitdraagt bezig met het bedrijven van politiek (en dus met het werven van kiezers). De onderhavige uitspraken zijn

gedaan in een opiniërend artikel in een landelijk dagblad en maken deel uit van een politiek geladen debat, met als doel om op politiek gebied iets te bereiken. Dit blijkt nog eens des te duidelijker uit de zinsneden waarin de heer Wilders politici van andere politieke partijen ter sprake brengt. De uitspraken zijn derhalve naar mijn mening gedaan in het kader van een politiek debat.

In een politiek debat moeten vele — ook onbesE — uitlatingen gedoogd worden. De meest uiteme vorm van maatschappelijk debat wordt gevoerd in de politieke arena. Het politieke debat vormt een zeer krachtige context, die het beledigend karakter aan een uitlating relatief gemakkelijk kan ontnemen. In het kader van het Palestijns-Israëlisch conflict bijvoorbeeld, kunnen scherpe opmerkingen gemaakt worden over de beide bevolkingsgroepen. Ook bij een politiek debat over het vreemdelingenbeleid geeft de politieke context van die uitlatingen, strafrechtelijk gezien, relatief veel ruimte voor beledigende uitlatingen. Een voorbeeld is de uitlating 'Rita Moordenaar', aangebracht op een spandoek. De Rechtbank Utrecht heeft geoordeeld over de (voorlopende) inbeslagneming van het spandoek. De klager stelt dat deze met het spandoek uiting heeft willen geven aan boosheid en verontwaardiging over de brand in het cellencomplex op Schiphol-Oost in oktober 2005. De Rechtbank oordeelt dat de uitlating op zichzelf (woordelijk) beledigend is, maar overweegt over de context het volgende: "*Echter, deze aanduiding kan niet los worden gezien van het ten tijde van het ophangen van dit spandoek hoog oplopende debat in de samenleving over de gevolgen van het door de Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie gevoerde uitzetningsbeleid, waarbij door sommigen een verband werd gelegd met dit beleid en de dood van in het cellencomplex Schiphol gedetineerde vreemdelingen.(...) Weliswaar is de door klager gekozen kwalificatie — moordenaar — kwetsend, maar bezien tegen de achtergrond van de hiervoor geschetste context en het door hem gekozigde middel van meningsuiting niet als onnodig grievend te beitelen. De bedoeling van klager, namelijk dat er volgens hem een direct verband bestond tussen het beleid van de Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie en de dood van gedetineerden, is daarmee immers op weinig kiese maar duidelijke wijze onder woorden gebracht. Gelet op het vorenstaande is de Rechtbank van oordeel dat klager door het ophangen van het spandoek met voormelde tekst zich niet heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit.*"[25]

Het brengen van een politieke boodschap is bij uitstek beschermd door de vrijheid van meningsuiting. Een zekere felheid en ongenuanceerdheid van de boodschap moet daarom voor lief worden genomen. Als iemand zich negatief uitlaat over het vreemdelingenbeleid of immigratie van vreemdelingen is dat niet enkel daarom strafbaar. Zo stelt annotator 't Hart bij een arrest, dat een uitspraak over het afschaffen van de multiculturele samenleving op zichzelf genomen nog geen enkele discriminerende strekking heeft. Waarom zou iemand zich niet mogen uitspreken tegen de multiculturele samenleving?[26] Zolang er door de wijze van het brengen van de boodschap niet opzettelijk tot haatgevoelens wordt opgeroepen, vallen de uitlatingen binnen de grenzen van de vrijheid van meningsuiting.

Bij 4. 'Uitlating 3', pagina 5:

De klager voert aan dat uit de omstandigheid dat Wilders er gewag van maakt dat volgens hem de grenzen gesloten dienen te worden voor moslimimmigranten blijkt, dat hij zich op personen richt. Ik heb geoordeeld dat deze uitspraak naar de bewoordingen bezien beledigend is over moslims. Uit de context van de uitlating blijkt echter (Ik heb genoeg van de islam in

[25] Rb. Utrecht 15 juni 2006, LJN: AX8760

[26] Annotatie 't Hart bij HR 18 mei 1999, NJ 1999, 634, punt 3.

Nederland: geen moslimimmigrant er meer bij') dat de heer Wilders zich richt tegen de in zijn ogen verwerpelijke godsdienst islam. Voor een beoordeling van deze uitspraak verwijs ik naar mijn brief van 30 juni 2008.

Bij 5. 'Uitlating 5', pagina 5 onderaan:
Ik heb geoordeeld dat de oproep van Wilders om de Koran te verbieden niet strafbaar is op grond van artikel 137c Sr, omdat hiermee geen kritiek wordt geuit op de groep mensen en er geen conclusies worden getrokken ten aanzien van die groep.

De klager voert aan dat dit standpunt geen hout snijdt, omdat dit eraan voorbijgaat dat Wilders deze uitspraak doet 'in één adem en weloverwogen, met de stelling dat de grenzen van Nederland moeten worden gesloten voor moslimimmigranten, alsook dat het heilige boek van deze gelovigen op één lijn is te stellen met 'Mein Kampf'.' De klager meent dat Wilders daarmee stelt dat de moslimbewoners van Nederland en elke moslimimmigrant die verzoekt om een verblijfsvergunning, een 'dood- en verderfzaaier' is.

Naar mijn mening is dit een uitleg die niet herleid kan worden uit de tekst van Wilders, noch uit de enkele uitlating over de Koran, noch uit fragmenten van de tekst of uit de tekst als geheel. Een beoordeling van een tekst, een strafrechtelijke beoordeling in het bijzonder, dient te worden gebaseerd op de inhoud van de tekst en niet op veronderstellingen van de lezer. Het onderwerp van de tekst zijn de islam en de Koran, en de uitspraken van Wilders moeten dan ook in dat licht worden beoordeeld.

4. Klacht van de heer A. Daskapan.

Deze klacht is kennelijk gericht tegen het niet vervolgen van de heer Wilders wegens zijn uitspraken in de Volkskrant van 8 augustus 2007. Een toelichting van de klacht ontbreekt. De klacht werpt derhalve geen nieuw licht op de zaak. Ik verwijs naar mijn brief van 30 juni 2008 inzake de beoordeling van de uitlatingen van Wilders in de Volkskrant van 8 augustus 2007.

5. Klacht van de heer T.A.H. Eekhoudt en anderen betreffende de uitlatingen van Wilders in de Volkskrant van 8 augustus 2007;

De brief van de heer Spong, namens de klagers, is gericht tegen het niet vervolgen van de heer Wilders vanwege de volgende uitspraken in de Volkskrant van 8 augustus 2007:

'En de Koran is het Mein Kampf van een religie die beoogt anderen te elimineren...'

'De kern van het probleem is de fascistische islam, de zieke ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamitische Mein Kampf: de Koran.'

In mijn brief van 30 juni 2008 aan de heer Spong wordt toegelicht waarom termen als 'de fascistische islam' en de vergelijking van de Koran met Mein Kampf niet vallen onder artikel 137c en 137d Sr. In deze brief aan de heer Spong wordt apart ingegaan op de in de aangifte van Spong namens Eekhoudt en anderen aangedragen argumenten. De beoordeling houdt, kort samengevat, in dat met uitspraken als 'de fascistische islam' en de vergelijking van de Koran met Mein Kampf niets wordt gezegd over de groep moslims als zodanig. Kritiek op een godsdienst en de daarbij behorende gewoonten en gebruiken is toegestaan. Alle argumenten die in de aangifte en in de klacht worden aangevoerd door de klagers, ketsen hierop reeds af. Bij enkele punten die in de klacht worden aangevoerd zie ik desondanks reden om er kort op in

te gaan.

Paragraaf 6, pagina 2
Verwezen wordt naar een artikel in NRC Handelsblad van 4 juli 2008, een commentaar van R. Wijnberg op het besluit van het OM om de heer Wilders niet te vervolgen. De columnist betoogt dat het onderscheid tussen moslims en islam een onmogelijk onderscheid is. In strafrechtelijk opzicht dient dit onderscheid echter wel gemaakt te worden, nu artikel 137c Sr alleen zien op belediging van een groep mensen op grond van hun godsdienst, en uit de wetsgeschiedenis blijkt dat kritiek op een godsdienst buiten het bereik van de strafwet dient te blijven. Volgens de columnist heeft Wilders het over een 'tsunami van moslims'. Deze uitspraak van Wilders is mij niet bekend; wel bekend is dat Wilders het enkele malen heeft gehad over een 'tsunami van islamisering.' De heer Wijnberg meent overigens, blijkens de column, dat discriminatie met woorden onmogelijk is, en dat discriminatie slechts kan bestaan uit het ongelijk behandelen van personen. Hieruit blijkt dat deze columnist niet bekend is met het bestaan en de toepassing van de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht, dan wel dat hij aan deze artikelen een verkeerde uitleg geeft.

Paragraaf 8, pagina 3
De heer Spong vergelijkt de uitlatingen waar hij over klaagt met uitlatingen die strafbaar werden geacht door de Hoge Raad op grond van artikel 266 Sr, de eenvoudige belediging. Hoewel er op sommige punten overeenkomsten zijn tussen artikel 266 Sr en de discriminatieartikelen, artikel 137 e.v. Sr, kan de vergelijking niet één op één worden gemaakt. De aangehaalde uitlatingen die in de genoemde casus strafbaar werden geoordeeld op grond van artikel 266 Sr waren immers kennelijk gericht tegen een bepaalde persoon; zoals eerder al is overwogen hebben de in de onderhavige uitlatingen gebruikte termen 'fascistisch' en 'Mein Kampf' geen betrekking op personen, maar op de islam respectievelijk de Koran. Van de uitlatingen kan daarom niet worden gezegd dat hiermee iets wordt gezegd over een groep mensen wegens hun godsdienst, zodat wat dat betreft niet is voldaan aan de delictsomschrijving van artikel 137c en d Sr. De vergelijking die hier wordt gemaakt gaat reeds daarom niet op.

Paragraaf 11, pagina 4:
Voor een reactie op het arrest *Otto Preminger* van het EHRM: zie de opmerkingen bij het artikel van Lawson.

Paragrafen 12, 14 en 15, pagina 4 — 15
Verwezen wordt naar het arrest *Wingrove* van het EHRM[27]. Het Hof spreekt in deze uitspraak van een '*duty to avoid as far as possible an expression that is, in regard to objects of veneration, gratuitously offensive to others and profanatory*'. Het is evident dat de Koran tot deze categorie behoort. Dat Wilders' uitspraken 'offeusive' zijn wordt niet betwist. Maar zoals in mijn brief is geoordeeld zijn de uitspraken die Wilders doet en de bewoordingen die hij daarvoor gebruikt functioneel in het kader van het debat dat hij wil voeren. Naar mijn mening zijn deze uitspraken derhalve niet *gratuitously* offensive.

Paragraaf 13, pagina 12:
Voor mijn commentaar op het artikel van Lawson, zie hierboven.

Paragraaf 12, pagina 7:
Aangevoerd wordt dat belediging van een beschaving impliceert dat mensen die deze beschaving koesteren eveneens beledigd en gekwetst worden. Het is toegestaan een mening te hebben over een bepaalde cultuur of beschaving. Het leveren van kritiek op een cultuur of beschaving betekent niet per se dat daarmee tevens kritiek wordt geleverd op de mensen die tot die cultuur

[27] EHRM 25 november 1996, *Wingrove – Verenigd Koninkrijk*, 17419/90.

behoren of dragers zijn van die cultuur. Voor mensen die tot een bepaalde cultuur behoren, zal deze scheiding niet altijd makkelijk te begrijpen zijn, omdat zij hun cultuur als onderdeel van zichzelf zien. In juridische zin dient dit onderscheid echter wel te worden gemaakt. Immers, evenals het

geoorloofd is kritiek op een godsdienst te uiten, is het ook geoorloofd je kritisch uit te laten over (aspecten van) een cultuur. Als er een oordeel wordt geveld over een cultuur, wordt het oordeel wel meer in de richting van de mensen zelf gebracht, omdat zij deel uitmaken van die cultuur. Toch is er dan nog geen sprake van belediging van een groep, tenzij er expliciete conclusies worden getrokken ten aanzien van de mensen. De groep zelf wordt niet enkel door het beledigen van de beschaving in discrediet gebracht of als minderwaardig afgeschilderd. Vergelijkende waarderingen omtrent culturen op zich zijn geoorloofd en niet strafbaar. Zo spreekt men bijvoorbeeld ook vaak van de schitterende en rijke moslimcultuur in de 13-15e eeuw die ver uitsteeg boven de stagnerende westerse cultuur. Overigens meen ik dat de uitlatingen waar de klacht tegen is gericht, geen kritiek op een beschaving of cultuur inhouden, maar slechts zien op de godsdienst islam en op de Koran.

Paragraaf 20, 21 en 22, pagina 8
Met betrekking tot artikel 137d Sr (aanzetten tot haat) wordt aangevoerd dat de conflictueuze tweedeling niet gepaard hoeft te gaan met opruiende uitlatingen. Het is mijns inziens evident dat voor een strafbaar 'aanzetten tot haat' een opruiend element is vereist. Ware dat niet zo, dan zou iedere (neutrale) bespreking van een conflictueuze tweedeling in een samenleving al als 'aanzettend tot' moeten worden bestempeld. Zo moet het bijvoorbeeld mogelijk zijn om te betogen dat orthodoxe Christenen, doordat zij weigeren hun kinderen te laten vaccineren, bijdragen aan het risico dat gevaarlijke ziekten weer opduiken in Nederland, wat voor de gehele samenleving een gevaar zou kunnen opleveren.

Paragraaf 24, pagina 9
Voor opmerkingen bij het arrest *Wabl* van het EHRM verwijs ik naar mijn opmerkingen bij het artikel van Lawson. Het arrest van de Hoge Raad uit 1953 waar naar wordt verwezen heeft kennelijk betrekking op de beschuldiging dat een betrokkene in de Tweede Wereldoorlog werkzaam was onder Duitse meesters, omdat hij in die periode ariërformulieren had ingevuld. Het ging in deze zaak kennelijk om een eenvoudige belediging in de zin van artikel 266 Sr en niet om een discriminatieartikel. Het beschuldigen van een persoon van medewerking met de Duitse bezetter, en dat relatief kort na de Tweede Wereldoorlog, maakt mijns inziens dat dit arrest speelde onder omstandigheden die onvergelijkbaar zijn met de huidige en hier zijn relevantie miat.

Paragraaf 29, pagina 11
Voor een omschrijving van het begrip 'politiek debat' verwijs ik naar hetgeen wordt overwogen bij klacht 3, eerste opmerking.

Paragraaf 30, 31, 32, pagina 11 en 12
Klager haalt de zaken *Zana* en *Erbakan* van het EHRM aan. Ik verwijs naar mijn commentaar bij het artikel van Lawson.
In paragraaf 32 wordt een arrest van de Hoge Raad aangehaald dat betrekking heeft op een inbeslagname van het boek 'Mein Kampf' op grond van artikel 137e Sr. In artikel 137e Sr wordt onder meer strafbaar gesteld het ter verspreiding in voorraad hebben van een voorwerp waarin een uitlating is vervat zoals bedoeld in artikel 137c en artikel 137d Sr. Dit artikel is van een andere aard dan artikel 137c en d Sr, en overwegingen die betrekking hebben op het toepassen van dit artikel kunnen dan ook niet zonder meer worden

toegepast op artikel 137c en d Sr.

Paragraaf 37, pagina 14
De vergelijking van de uitspraken van Wilders met de oproepen tot etnische moorden in Rwanda mist mijns inziens iedere grond.

6. Klacht van mevrouw Y.B. Wolthuis-Olf betreffende de uitlatingen van Wilders in de Volkskrant van 8 augustus 2007.

De klacht betreft het artikel in de Volkskrant van 8 augustus 2007. Er worden geen inhoudelijke argumenten aangevoerd voor de klacht. Ik verwijs derhalve slechts naar mijn brief van 30 juni 2008.

7. Klacht van de heer A. Ipenburg en anderen.

De klacht betreft het artikel in de Volkskrant van 8 augustus 2007.

De klagers menen ten eerste dat andere uitlatingen van Wilders, zoals zijn uitspraak over de 'tsunami van islamisering', meegenomen hadden moeten worden in de beoordeling van de strafbaarheid. Ik verwijs naar hetgeen ik heb overwogen bij klacht 1, onder 'Overzicht uitspraken Wilders'. Uitspraken van verschillende data, gedaan in verschillende situaties, kunnen niet beschouwd worden als één geheel waarop een strafrechtelijke beoordeling gebaseerd kan worden. Daar voeg ik aan toe dat ook als de uitspraak over de 'tsunami van islamisering' bij de andere uitspraken zou zijn betrokken, dit niet tot een ander oordeel zou hebben geleid, nu 'islamisering' betrekking heeft op de verspreiding van een politieke variant van een godsdienst en niet per definitie op de mensen die deze godsdienst aanhangen.

Het staat dat door de klagers wordt aangedragen onder het tweede punt is overigens niet eerder door het OM beoordeeld op strafbaarheid en komt niet voor in de oorspronkelijke aangifte van de klagers. Ik meen dan ook dat de klacht met betrekking tot deze uitspraak buiten beschouwing dient te blijven.

Klagers verwijzen naar het derde rapport over Nederland van de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie van de Raad van Europa (ECRI), gepubliceerd op 12 februari 2008. In dit rapport wordt in scherpe bewoordingen gesproken over de, volgens het rapport, toegenomen islamofobie in Nederland. Ik wijs erop dat het kabinet deels afstand heeft genomen van de bevindingen in het rapport. Het kabinet erkent dat de toon van het debat is verscherpt, maar meent dat dit wordt veroorzaakt door reële zorgen van burgers, en dat dit debat er aan heeft bijgedragen dat problemen worden benoemd en opgelost.[28] De ECRI trekt zelf geen conclusies ten aanzien van de strafbaarheid van de uitlatingen van Wilders. Zij concludeert slechts dat volgens de mening van 'vele waarnemers' de grenzen van de strafbaarheid overschreden zijn. Wie deze vele waarnemers precies zijn, blijkt niet uit het rapport. Overigens wijs ik er op dat de ECRI zelf geen onderzoek heeft gedaan in Nederland, maar haar conclusies baseert op rapporten van verschillende organisaties[29]. Mijns inziens dient onderscheid te worden gemaakt tussen organisaties die zich ten doel stellen alle aspecten van discriminatie, onverdraagzaamheid en intolerantie in Nederland te signaleren, en organisaties die een oordeel kunnen vellen over de strafbaarheid van uitlatingen. Het behoeft geen toelichting dat vele maatschappelijke vraagstukken en problemen onder de noemer 'discriminatie' kunnen worden gebracht, terwijl *strafbare* discriminatie hiervan slechts een klein, nauw gedefinieerd onderdeel is.

---

[28] *Kamerstukken II*, 2007/08, 30 950, nr. 12
[29] ECRI Derde rapport over Nederland, Raad van Europa, Straatsburg: 12 februari 2008, p. 5.

De klagers spreken over het opportuniteitsbeginsel dat geldt voor het OM. Dit opportuniteitsbeginsel geldt in principe niet voor het overtreden van één van de discriminatieartikelen. In de Aanwijzing Discriminatie[30] is neergelegd dat bij discriminatiezaken wordt aangenomen dat de opportuniteit voor vervolging op voorhand aanwezig is. Hoofdregel is dan ook dat een strafrechtelijke reactie volgt indien de zaak bewijsbaar en de verdachte strafbaar is. Dit geldt uiteraard enkel wanneer een uitlating strafbaar wordt geoordeeld. Nu de door het OM beoordeelde uitlatingen van Wilders niet strafbaar worden geoordeeld, is de vraag naar de opportuniteit niet aan de orde.

8. Klacht van de heer T.A.H. Eekhoudt betreffende een column van de heer Wilders: 'Mohammed deel II: de islamitische invasie.'

Mij is ter kennis gekomen dat bij het Gerechtshof te Den Haag per brief d.d. 29 september 2008 een klacht ex 12 Sv is ingediend tegen het niet vervolgen van de heer Wilders vanwege zijn uitspraken in de column 'Mohammed deel II: de islamitische invasie' Het Landelijk Expertise Centrum Discriminatie (LECD) heeft in deze zaak een advies uitgebracht ten aanzien van de strafbaarheid van de uitlatingen die in deze column worden gedaan. Op 30 juni 2008 werd vanuit het Arrondissementsparket te Den Haag een brief verstuurd naar de aangever waarin de redenen van het OM om de heer Wilders niet te vervolgen vanwege zijn uitlatingen in deze column uiteen werden gezet.

Het advies van het LECD, gevestigd bij het parket Amsterdam, is neergelegd in een ambtsbericht dat vanuit het parket Amsterdam is verstuurd naar het College van procureurs-generaal. Voor zover aangifte in Amsterdam zou zijn gedaan, zou de beslissing op deze aangifte derhalve niet anders hebben geluid dan nu deze is behandeld in Den Haag.

De voorzitter van het Hof te Amsterdam heeft aan de Advocaat-Generaal (AG) te kennen gegeven het wenselijk te achten dat de klacht van de heer Eekhoudt wordt behandeld bij het Hof te Amsterdam, tezamen met de andere klachten. De Advocaat-Generaal heeft inmiddels contact gezocht met de heer Eekhoudt. Hij heeft te kennen gegeven bereid te zijn zijn klacht in te trekken bij het Hof te Den Haag en opnieuw in te dienen bij het Hof te Amsterdam, mits de klacht op 19 december aanstaande wordt behandeld. De AG is hiermee akkoord gegaan.

Ik zal derhalve bij deze mijn reactie geven op de klacht van de heer Eekhoudt, alsof deze reeds is ontvangen door het Hof te Amsterdam. Ik verwijs allereerst naar de brief aan de heer Eekhoudt van de officier van justitie te Den Haag van 30 juni 2008 en zal op enkele punten van de klacht nader ingaan voor zover ik dat nodig acht.

Keuze van de citaten

De heer Eekhoudt maakt bezwaar tegen de keuze van de citaten waarvan het OM oordeelt dat ze in aanmerking komen voor een beoordeling van de strafbaarheid, en de in zijn ogen gebrekkige verantwoording hiervoor. Ten eerste merk ik op dat als een aangever aangifte doet tegen een gehele uiting, zoals in dit geval een column, het onvermijdelijk is dat het OM een selectie maakt van uitspraken in deze uiting die voor beoordeling in aanmerking komen. Het OM heeft de citaten waarvan min of meer evident is dat deze geen strafbaar element in zich dragen niet opgenomen in de brief aan de aangever. Verder zijn sommige uitlatingen niet opgenomen omdat deze sterk

[30] Aanwijzing Discriminatie van het College van Procureurs-Generaal, (2007A010), in werking getreden op 1 december 2007.

Zouden mensen die dat pruimen ook goede voornemens hebben?

INJAN · 2010 VERVANGEN DOOR EEN NIEUWE EN AANGEPASTE VERSIE

~~November 2008~~:

Verlate

~~Nieuwe~~ rechtstreekse bijdragen van het OM aan de aanranding van de fundamentele mensenrechten van bijna 1 miljoen burgers hier te lande en aan de vernietiging van de rechtsstaat

DECEMBER ~~November~~ 2008

DE NOVEMBER 2008 NIEUWE RECHTSTREEKSE BIJDRAGEN VAN HET OM AAN DE AANRANDING VAN DE FUNDAMENTELE MENSENRECHTEN VAN BIJNA 1 MILJOEN BURGERS HIER TE LANDE EN AAN DE VERNIETIGING VAN DE RECHTSSTAAT

Hoedt u voor de waanzin van het recht
de dorre wijsheid van de letterknecht
zij is als wilde haver op de akker
van buiten glanzend en van binnen slecht

(W. de Mérode)

In de maand november 2008 zette het OM te Amsterdam een aantal nieuwe stappen op het al eerder ingezette verderfelijke pad, gericht op de aanranding van de fundamentele mensenrechten van bijna 1 miljoen medeburgers hier te lande en de vernietiging van de rechtsstaat.

Dit in vervolg op eerdere besluiten van 30 juni 2008, waarbij door de Hoofdofficer van Justitie bij het Arrondissementsparket te Amsterdam werd geweigerd om over te gaan tot een strafrechtelijke vervolging van **Geert Wilders** voor diens publieke oproepen om te komen tot een verbod om nog langer moslims tot ons land toe te laten en om die moslims die er al zijn hier te lande te verbieden om nog langer hun religie uit te oefenen.

Deze eerdere besluiten van 30 juni 2008 werden door ondergetekende reeds uitvoerig geanalyseerd, becommentariëerd en bekritiseerd in mijn ruim 120 pagina's omvattende schriftuur, getiteld **'Het Schandaal van Nederland - juni 2008: de uitverkoop van de mensenrechten van bijna 1 miljoen burgers in Nederland door het openbaar ministerie'** van augustus 2008.

In deze nadere stukken, waarmee het OM te Amsterdam kwam in de maand november 2008, wordt de lijn die eerder al, bij besluiten van 30 juni 2008, door het OM werd uitgezet gewoon doorgetrokken.

Het betreft dan een lijn van volstrekte medeplichtigheid, ook in strafrechtelijk opzicht, aan een voor elk met rede begiftigd mens onmiskenbare politieke opzet van **Wilders** om bijna 1 miljoen mensen hier te lande fundamenteel te ontrechten en van hun onvervreemdbare mensenrechten af te trekken en om de rechtsstaat omver te werpen.

Allereerst is hierbij dan aan de orde de memorie van Hoofdofficier van Justitie van het Arondissementsparket te Amsterdam, mr. W. Bos, van 17 november 2008, gericht aan de Hoofd Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Amsterdam, doch uiteindelijk bestemd voor dit hof.

En vervolgens de conclusie van Advocaat-Generaal bij het Ressortsparket te Amsterdam, mr. P. van Kesteren, van 27 november 2008, eveneens bestemd voor het Gerechtshof te Am-

sterdam.

Beide schrifturen zijn erop gericht om, in een artikel 12 Sv-procedure voor dit hof, **Wilders** ook verder vrij te pleiten van strafrechtelijke vervolging.

Beide stukken zullen, in het verlengde van mijn eerdere schriftuur '**Het Schandaal van Nederland - juni 2008: de uitverkoop van de mensenrechten van bijna 1 miljoen burgers in Nederland door het openbaar ministerie**', waarin commentaar wordt geleverd op de eerdere besluiten van het Arrondissementsparket te Amsterdam van 30 juni 2008, hieronder eveneens worden becommentariëeerd en becritiseerd.

I. DE MEMORIE VAN DE HOOFDOFFICIER VAN JUSTITIE VAN HET ARRONDISSEMENTSPARKET TE AMSTERDAM MR. W. BOS VAN 17 NOVEMBER 2008 INZAKE DE VERVOLGBAARHEID VAN DE PUBLIEKE OPROEPEN VAN WILDERS IN DIENS VOLKSKRANT-ARTIKEL VAN 8 AUGUSTUS 2007 ONDER DE TITEL 'GENOEG IS GENOEG - VERBIED DE KORAN' OM TE KOMEN TOT EEN VERBOD OM NOG LANGER MOSLIMS TOT NEDERLAND TOE TE LATEN EN OM DE MOSLIMS DIE HIER AL ZIJN TE VERBIEDEM ON NOG LANGER HUN GODSDIENST UIT TE OEFENEN

I.1 Op blz. 4 van diens hierboven genoemde memorie van 17 november 2008 inzake de vervolgbaarheid van de publieke oproepen van Wilders in diens Volkskrant-artikel van 8 augustus 2007 onder de titel '**Genoeg is genoeg - verbied de koran**' om te komen tot een verbod om nog langer moslims tot Nederland toe te laten en om de moslims die hier al zijn te verbieden om nog langer hun godsdienst uit te oefenen, brengt mr. W. Bos, Hoofdofficier van Justitie te bij het Arrondissementsparket te Amsterdam, allereerst tot uitdrukking dat **Wilders** zijn uitspraken zou hebben gedaan op gelijke voet met iemand die een geloofsovertuiging belijdt en dat **Wilders** als zodanig in zijn uitlatingen, althans vanuit een juridisch oogpunt, even respectabel is als iemand die in zijn uitlatingen een bepaalde geloofsovertuiging tot uitdrukking brengt.

I.2 Met andere woorden: volgens deze Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam zijn keiharde racisten en fascisten, dat wil zeggen racisten en fascisten die hun eigen overtuiging echt diep koesteren, in daarop gebaseerde uitlatingen juridisch even respectabel te achten als willekeurig welke aanhangers van welke geloofsovertuiging dan ook. En dienen hun fascistische en racistische uitingen juridisch als evenwaardig te worden beschouwd aan uitingen van degenen die een bepaalde overtuiging op basis van religie tot uitdrukking brengen.

I.3 'Geloof' je dus <u>echt</u> dat alle Mohammedanen moeten worden

uitgeroeid of, zoals **Wilders**, dat tenminste geen Mohammedanen meer tot Nederland moeten worden toegelaten, dan zijn uitlatingen dat alle Mohammedanen moeten worden uitgeroeid, of tenminste dat er geen Mohammedanen meer tot Nederland moeten worden toegelaten en dat die er al zijn in elk geval geen nieuwe moskeeën meer bij mogen bouwen en niet langer de koran mogen lezen, dan vormt dat een soortement van 'geloofsovertuiging', aldus deze Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam, die voor het OM op juridisch gelijk plan staat met bepaalde uitlatingen als van Van Dijke, door hem gedaan op basis van diens geloofsovertuiging.

I.4 Die context van 'geloofsovertuiging' is , zo stelt de Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam hier immers letterlijk, voor de beoordeling van dergelijke uitlatingen van **Wilders**

> - in casu dus diens oproepen om te komen tot een verbod om nog langer moslims tot Nederland toe te laten en om de moslims die er al zijn te verbieden om nog langer moskeeën te bouwen en om nog langer de koran te lezen - dat wil dus zeggen: te verbieden om nog langer hun godsdienst uit te oefenen en beleven -

'van belang'.
Daarom, zo stelt deze Hoofdofficier, zijn deze uitlatingen van **Wilders** dus heel goed vergelijkbaar met die van Van Dijke en Herbig.

I.5 Ook nog op een andere grond zijn volgens de Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam de arresten Van Dijke en Herbig voor een juridische beoordeling van deze uitlatingen van **Wilders** van belang. En dat is omdat deze publieke oproepen van **Wilders**, zo stelt deze Hoofdofficier hier,

> - in casu dus diens oproepen om te komen tot een verbod om nog langer moslims tot Nederland toe te laten en om de moslims die er al zijn te verbieden om nog langer hun godsdienst uit te oefenen en beleven -,

evenals dit voor Van Dijk en Herbig gold,

> "voor de betreffende persoon van belang zijn in het maatschappelijk debat".

I.6 De Hoofdofficier te Amsterdam vervolgt dan met hier te verordonneren dat Wilders deze uitlatingen

> - en dan hebben we het hier nog steeds over diens oproepen om te komen tot een verbod om nog langer moslims tot Nederland toe te laten en om de moslims die er al zijn te verbieden om nog langer hun godsdienst uit te oefenen en beleven -

immers doet

"in het kader van een maatschappelijk debat".

I.7 Deze Hoofdofficier komt daarna dan met een aantal beweringen naar aanleiding van het artikel van professor R.A. Lawson, onder de titel **'Wild, Wilder, Wildst'**, in het NJCM-Bulletin 2008, nummer 4 en stelt dan op bladzijde 4 van zijn memorie van 17 november 2008 vervolgens dat ook Lawson concludeert dat het strafrechtelijk vervolgen van uitspraken van een politicus die, zo heet het dan, 'deelneemt aan het publieke debat' ongepast zou zijn, "zelfs als de uitspraken ver gaan".

I.8 Met andere woorden: volgens de Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam neem je deel aan een 'maatschappelijk debat' als je publieke oproepen doet om te komen tot, alsmede als een politiek programma agendeert tot, een verbod om nog langer moslims tot Nederland toe te laten en om die moslims die er al zijn te verbieden om hier nog langer hun godsdienst te beleven.

Of - anders geformuleerd - volgens de Hoofdoffcier van Justitie te Amsterdam kunnen oproepen om te komen tot, alsmede het propageren van een politiek programma tot, het verbieden om nog langer moslims tot Nederland toe te laten en om de moslims die hier al zijn te verbieden om hier nog langer hun godsdienst te beleven, gekwalificeerd worden in termen van een 'maatschappelijk debat'.

I.9 Tussen openlijke oproepen om te komen tot een verbod om nog langer moslims tot ons land toe te laten en openlijke oproepen om de moslims die in ons land zijn te liquideren, bestaat alleen nog maar een enorm <u>kwantitatief</u> onderscheid, maar is, vanuit een juridisch oogpunt, geen enkel wezenlijk <u>kwalitatief</u> verschil. In beide gevallen gaat het immers om onvoorstelbare mensenrechtenschendingen.

I.10 De Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam kwalificeert dus publieke oproepen gericht op de meest ernstige mensenrechtenschendingen in termen van een 'maatschappelijk debat'.
Deze Hoofdofficier van Justitie ontkent dan ook brutaalweg het verschil tussen een 'maatschappelijk debat' en regelrechte hetze.

1.11 Door **willens** en **wetens** dit onderscheid tussen een 'maatschappelijk debat' en een regelrechte hetze te loochenen, maakt deze Hoofdofficier van Justitie zich **opzettelijk** en **doelbewust** <u>rechtstreeks</u> medeplichtig aan de hetze, die **Wilders** met diens publieke oproepen om te komen tot een verbod om nog langer moslims tot ons land toe te laten en om die er al zijn de uitoefening van hun religie verder onmogelijk te maken, bedrijft.

I.12 Hij komt daarmee **zelf, individueel** en **als persoon**, in aanmerking voor strafrechtelijke vervolging wegens medeplichtigheid aan aanzetten tot haat en tot discriminatie jegens de groep van moslims in ons land.
Datzelfde geldt dan voor alle OM-functionarissen die achter zijn rug wegkruipen of hem in zijn juridisch en maatschappelijk perverse opstelling steunen.

I.13 Aanzetten om te komen tot een strafrechtelijke vervolging van deze Hoofdofficier van Justitie van het Arrondissementsparket te Amsterdam mr. W. Bos zullen dan ook in de toekomst niet kunnen uitblijven.

I.14 Voorts geldt hier dan het volgende.
Als de Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam vervolgens meent te moeten opmerken dat ook prof. Lawson in diens artikel **'Wild, Wilder, Wildst'** zou concluderen dat het strafrechtelijk vervolgen van uitspraken van een politicus die, zo heet het dan, "deelneemt aan het publieke debat ongepast" zou zijn, "zelfs als de uitspraken ver gaan", dan misbruikt deze Hoofdofficier hier deze uitlating van Lawson grovelijk voor de eigen doeleinden en haalt deze volkomen uit zijn verband, hetgeen al aanstonds duidelijk is als men zich realiseert dat prof. Lawson's artikel er nu juist toe strekt om aan te geven dat er wel degelijk ruimte bestaat voor vervolging van bepaalde uitlatingen van Wilders, dwars tegen datgene wat nu juist deze Hoofdofficier daarover meent te moeten stellen.

I.15 Deze Hoofdofficier van Justitie doet het vervolgens voorkomen alsof hij zich er niettemin van bewust zou zijn dat ook uitlatingen in het kader van een zogenaamd 'maatschappelijk debat' niet onbegrensd toelaatbaar zouden zijn, waar hij, eveneens op blz. 4 van zijn memorie van 17 november 2008, stelt dat een dergelijke opvatting, ondanks het feit dat het strafrechtelijk vervolgen van uitspraken van een politicus, gedaan in een zogenaamd 'maatschappelijk debat' ongepast zou zijn, zelfs als de uitspraken ver zouden gaan, uiteraard alleen geldt:

> "mits de uitspraken niet vallen onder gelegitimeerde beperkingen die door het strafrecht en de jurisprudentie worden gesteld".

Maar dat deze Hoofdofficier van Justitie hier alleen maar uit is op een puur misleidende manoeuvre bewijst hij aansluitend, waar hij onmiddelijk daarop dan concludeert:

> "Bij de onderhavige uitingen van de heer **Wilders** is dit niet het geval".

I.16 De kern van de hier beleden opvatting van deze Hoofdofficier komt er dus op neer dat uitspraken die de publieke oproep bevatten om geen moslims meer tot Nederland toe te laten en degenen die hier al zijn verder te verbieden om

hun godsdienst te belijden, niet zouden vallen onder de gelegitimeerde beperkingen die door het strafrecht worden gesteld.
Met andere woorden: dergelijke publieke oproepen worden door het OM, in de persoon van deze Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam, als juridisch volledig aanvaardbaar en respectabel voorgesteld.

I.17 Als prof. Lawson dan vervolgens in zijn artikel **'Wild, Wilder, Wildst'** en passant ook nog eens een aantal uitspraken van het Europese Hof voor de rechten van de mens aanwijst waaruit niet anders kan worden afgeleid dan dat, nog afgezien van de juridisch vanzelfsprekend te achten - maar niettemin door deze OM-functionaris volledig gelochende - volstrekte ontoelaatbaarheid van regelrechte hetze-uitingen

> - zoals dus bijvoorbeeld ook publieke oproepen om verder geen moslims meer tot ons land toe te laten en die er al zijn hun uitoefenen van hun godsdienst verder onmogelijk te maken -,

ook overigens in de publieke discours gewone terughoudendheid en fatsoen voor wat betreft het doen van uitlatingen ook voor politici gelden, een en ander onder verwijzing naar de uitspraken **Zana** en **Erbakan**, dan voert de deze Hoofdofficier aan dat hetgeen het Europese Hof hier tot uitdrukking brengt

> "niet zo maar toegepast kan worden op de uitlatingen van **Wilders** (..)".

I.18 Nee, dat kan niet volgens deze OM-functionaris, want het OM is er immers op uit om **Wilders** volledig zijn gang te laten gaan bij de maatschappelijke ontwrichting die hij teweeg brengt. Dit nu het OM bij een dergelijke maatschappelijke ontwrichting zelf garen hoopt te kunnen spinnen, zoals door ondergetekende al eerder uitvoerig is uiteengezet en beargumenteerd in zijn schriftuur **'Het Schandaal van Nederland - juni 2008: de uitverkoop van de mensenrechten van bijna 1 miljoen burgers in Nederland door het Openbaar Ministerie'** in reactie op het besluit van het OM van 30 juni 2008 om **Wilders** van strafrechtelijke vervolging te vrijwaren.

I.19 Op blz. 5 van zijn memorie van 17 november 2008 komt deze Hoofdofficier van Justitie dan opnieuw expliciet en met nadruk tot de uitspraak dat de publieke oproepen van Wilders om geen moslims meer tot Nederland toe te laten en de hier te lande reeds aanwezige moslims verder te verbieden om hun religie uit te oefenen niet in strijd zouden zijn met de hier geldende wetten.
Dit waar hij stelt:

> "Op pagina 474 geeft de heer Lawson aan dat het instellen van strafvervolging tegen een politicus in

beginsel **kan**, maar dat terughoudendheid geboden is. Ik onderschrijf deze stelling en teken daarbij aan dat strafvervolging uiteraard **niet** kan, als een uiting niet valt onder wat in de geldende wetten en jurisprudentie van een land als strafbaar wordt aangemerkt."

De suggestie die hier wordt meegegeven is dan uiteraard dat dit laatste bij deze publieke oproepen van **Wilders** in genen dele het geval zou zijn.

I.20 Onder verwijzing naar het onderhavige artikel van prof. Lawson vergrijpt deze Hoofdofficier van Justitie zich vervolgens, op blz. 5 van zijn memorie, nog eens opnieuw valselijk aan een essentiële kwestie. Dit waar hij verwijst naar de algemene aanbeveling van het CERD-rassencomité dat de overheid juist op dient te treden tegen politici die stigmatiserende uitspraken doen jegens groepen. Juist deze moeten, op grond van de internationale anti-discriminatiewetgeving, worden aangepakt. Zij moeten hun verantwoordelijkheid weten.

Natuurlijk is de Hoofdofficier van Justitie erop uit om deze verplichting waar het CERD hier op wijst zoveel mogelijk te verdoezelen.

I.21 Het OM - zo zal hierna nog aan de orde komen - brengt immers valselijk permanent juist een **diametraal tegenovergesteld beeld** tot uitdrukking. Dit waar het OM immers doorlopend poneert dat juist politici, en hun uitlatingen, zelfs als deze stigmatiserend zouden zijn jegens groepen, voor een verdergaande bescherming van hun vrijheid daartoe in aanmerking zouden komen dan gewone burgers.

Zowel de anti-discriminatiewetgeving als ook de vrijheid van meningsuiting en de begrenzingen daarvan, ook in het licht van de (internationale) jurisprudentie daaromtrent, worden aldus volledig op hun kop gezet en geperverteerd.

I.22 Aan politici en aan de media komt, wat het belang van vrijheid van meningsuiting betreft, immers, zo wordt ook in de jurisprudentie van het Europese Hof voor rechten van de mens steeds weer tot uitdrukking gebracht, **met name dàn** een bijzondere betekenis toe, als het gaat om het gestalte geven aan hun specifieke verantwoordelijkheden tot bescherming van de democratie, de rechtsorde en de rechtsstaat.
En **persé niet** als het gaat om uitingen gericht op, dan wel bijdragend tot, diametraal het tegenovergestelde, namelijk een onttakeling van de rechtstaat en de vernietiging van fundamentele mensenrechten van groepen in de samenleving.

I.23 Op blz. 5 van zijn memorie van 18 november 2008 bereikt deze Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam dan vervol-

gens opnieuw een juridisch dieptepunt.
Dit waar hij verklaart dat stigmatiserende uitspraken over groepen wegens hun religie buiten het kader van de Conventie zouden vallen, zodat discriminatie op grond van geloof hier te lande, althans binnen het raamwerk van de Conventie, als geoorloofd zou zijn te beschouwen.

Deze Hoofdofficier stelt daartoe:

> "Bovendien blijkt uit het artikel van Lawson dat (...) <u>discriminatie op grond van geloof</u> geen deel uitmaakt van de Conventie."

I.24 Juist <u>deze</u> buitengewoon perverse opvatting van het OM, namelijk dat discriminatie op grond van geloof hier te lande geoorloofd zou zijn, maakt dan dat oproepen van **Wilders**, in het kader van zij politiek programma, gericht op een dergelijke discriminatie op grond van geloof jegens moslims, en wel in die zin dat daarbij opgeroepen wordt om geen moslims tot Nederland toe te laten en dat, voorzover ze hier al zijn, de hier reeds aanwezige moslims hun godsdienst niet meer zouden mogen belijden, door het OM als juridisch volkomen aanvaardbaar worden voorgesteld.

I.25 Het OM trekt dus in feite, ten behoeve van **Wilders** en tot bescherming van dienst publieke oproepen dat het verboden moet worden om verder nog moslims tot Nederland toe te laten en dat, voorzover ze hier al zijn, het hen verder verboden moet worden om hun godsdienst uit te oefenen, een driedubbele wal op.

I.26 De <u>eerste borstwering</u> die hier door het OM ter verdediging van **Wilders** en diens programma van maatschappelijke ontwrichting wordt opgeworpen, is dan de bewering omdat discriminatie op grond van geloof geen deel zou uitmaken van de Conventie, tegen dergelijke publieke oproepen vanuit verdragsoogpunt niet zou kunnen worden opgetreden.

I.27 De <u>tweede borstwering</u> is dan dat, omdat het hier een soortement 'geloofsovertuiging' van **Wilders** zou betreffen en deze oproepen deel zouden uitmaken van wat het OM dan een 'maatschappelijk debat' pleegt te noemen waarvoor die onderhavige publieke oproepen voor 'de betreffende persoon van belang' zouden zijn, aan dergelijke publieke oproepen, ook als zij in beginsel, naar nationaal recht, als beledigend en/of discriminerend zouden moeten worden aangemerkt, dat beledigende en/of discriminerende karakter zou worden ontnomen.
Waarmee dan bedoeld zal zijn dat **de strafbaarheid** hier aan de hier in het geding zijnde beledigende en/of discriminerende uitlatingen zou zijn ontnomen.

I.28 En de <u>derde borstwering</u> die hier ten gerieve van **Wilders** door het OM wordt opgeworpen is dan dat, nu het hier gaat

om publieke oproepen door een politicus gedaan in het kader van diens 'politieke programma', ook op die grond aan een eventueel beledigend en/of discriminerend karakter aan deze oproepen zou worden ontnomen.
En waarmee dan, wederom, bedoeld zal zijn dat **de strafbaarheid** daarmee aan de hier bedoelde uitingen zijn zijn ontnomen.

I.29 In vervolg daarop wordt door deze Hoofdoffier van Justitie te Amsterdam alle jurisprudentie van het Europese Hof, die erop wijst dat aan bescherming van religieuze gevoelens en aan het voorkomen van diffamering van personen op grond van hun religieuze overtuiging grote juridische betekenis moet worden toegekend, en die er voorts op wijst dat het hier om waarden gaat die van het Europees Verdrag bescherming ondervinden, zonder pardon aan de kant gezet.
Dit waar het bijvoorbeeld de arresten **Otto Preminger, I.A., Tatlav**, en **Giniewski** betreft.

I.30 De volgende gotspe waarvan deze Hoofdofficier van Justitie zich bezondigt, betreft dan de manier waarop het feit dat **Wilders** de islam en de koran als nazistisch en fascistisch betitelt afdoet.
De Hoofdofficier stelt hieromtrent op blz. 7 van zijn memorie van 17 november 2008:

> "Het doel van **Wilders** is blijkens zijn uitspraken (...) niet het navolgen van het nazisme (...) maar juist het waarschuwen hiertegen".

Hier wordt **Wilders** dus door het OM als een soort 'klokkeluider' voorgesteld. Dit waar hij het publiek oproept om geen moslims meer tot ons land toe te laten en die er al zijn te verbieden om nog nieuwe moskeeën te bouwen en om nog langer de koran te lezen.

I.31 Door **Wilders** aldus als een veredeld soort 'klokkeluider' te positioneren, blijkt dat, zoals al eerder uitvoerig door mij is uiteengezet en beargumenteerd in mijn schrifttuur **'Het Schandaal van Nederland - juni 2008: de uitverkoop van de mensenrechten van bijna 1 miljoen burgers in Nederland door het openbaar ministerie'**, het OM het gedachtengoed van **Wilders** innig heeft omarmd en tot het zijne heeft gemaakt.

I.32 Natuurlijk concludeert dan een dergelijk OM, en wel op blz. 8 van de memorie van 17 november 2008 van de Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam, dat

> "de uitlatingen van **Wilders** niet onder de categorie haatzaaien op basis van intolerantie"

vallen.

I.33 Daarom, aldus hier het OM, is ook het arrest-**Glimmerveen**

van het Europese Hof niet van toepassing op de onderhavige uitlatingen.

Nee, als je inderdaad, als OM, van hetzelfde sop overgoten bent als **Wilders**, dan geldt natuurlijk dat dergelijke uitlatingen juridisch als volkomen normaal, aanvaardbaar en zelfs wenselijk worden voorgesteld!

I.34 Als vervolgens het Europese Hof afrekent met de malicieuze voorstelling van zaken van het OM dat als men zich grovelijk keert tegen een religie, daarmee nog geen sprake is van een grove aanval op de belijders van die religie, zoals een en ander in de zaak-**Norwood** aan de orde was, dan is deze Hoofdofficier, op blz. 8 van diens memorie van 17 november 2008, er als de kippen bij om ook die uitspraak van het Europese Hof voor de onderhavige publieke oproepen van **Wilders** irrelevant te verklaren.

Dit terwijl **Wilders**, door op te roepen om verder moslims uit Nederland te weren, in feite nog veel verder gaat dan zijn Engelse geestverwanten in de zaak-**Norwood**, die pretendeerden zich alleen maar te keren tegen de islam **op zich**. Het ging hier immers om de leus **'Islam out of Britain - protect the Britisch people'**.

Maar **Wilders** roept omonwonden op om niet alleen <u>de islam</u> voor wat betreft Nederland aan te pakken, maar regelrecht <u>alle moslims</u>.

I.35 Prof. Lawson haalt in zijn onderhavige artikel **'Wild, Wilder, Wildst'**, aan de hand van de door hem naar voren gehaalde uitspraken **Otto Preminger, I.A., Giniewski, Tatlav, Babi, Glimmerveen** en **Norwood** van het Europese Hof, ook nog eens op zijn beurt en verder in het algemeen, de volstrekt alle juridische perken te buiten gaande quasi-opvatting van het OM onderuit dat, als maar geroepen wordt: 'maatschappelijk debat!', alle uitlatingen daarmee op slag zichzelf buiten het strafrechtelijk kader geplaatst zouden zien.

Nergens zag het Hof er immers in deze hierboven genoemde uitspraken van af om hier te spreken van misbruik van recht en aanranding van rechten van anderen in het kader van artikel 17 EVRM. Door het Europese Hof werd hier, in een aantal gevallen, zelfs van misbruik van recht in de zin van artikel 17 EVRM sprake geacht, juist ook **omdàt** de daarbij aan de orde zijnde uitlatingen immers werden gedaan in het kader van wat dan een 'maatschappelijk debat' heet.

I.36 De Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam begint, eveneens op blz. 8 van diens memorie van 17 november 2008, in het kader van deze uitspraken van het Europese Hof hier dan te kronkelen als een paling in een emmer snot, waar op dit punt door hem dan wordt gesteld:

"Het feit dat het maatschappelijk debat niet een reden is voor het Hof om af te zien van toepassing van artikel 17 zegt niets over het belang van de vraag of uitingen wel of niet gedaan zijn in het kader van een maatschappelijk debat. Het Hof kent bij de toetsing van de beperkingen van grondrechten, in het bijzonder artikel 10 EVRM, veel belang toe aan het publieke debat, zonder welke een democratische samenleving niet goed mogelijk is. Dat het in deze uitspraak geen issue vormt, zou eerder een teken kunnen zijn dat het Hof dat publieke debat hier niet of nauwelijks aanwezig achtte of in deze specifieke zaak een ondergeschikte rol toebedeelde."

I.37 Dit, waar bij dit alles evident de enige werkelijke reden waarom het Europese Hof in al deze uitspraken aan de al of niet aanwezigheid van een zogenaamd 'publiek debat' geen enkele importantie toekent, hier is gelegen in het feit dat een al of niet zogenaamd 'debat'-karakter van uitlatingen er voor het Hof geen lor toe doet als het gaat om de aantasting van fundamentele rechten van anderen.

I.38 De oproepen van **Wilders** om te komen tot een verbod om nog langer moslims tot Nederland toe te laten en om te komen tot een verbod voor de moslims die er al zijn om nog langer hun godsdienst te beleven, vormen daarbij natuurlijk de aantasting van fundamentele rechten van anderen top!

I.39 Maar voor deze Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam geldt dat dergelijke praktijken, zoals de op de fundamentele aanranding van de fundamentele rechten van bijna 1 miljoen medeburgers in ons land gerichte publieke oproepen en politieke programmering van **Wilders**, als volstrekt aanvaardbaar moeten blijven worden voorgesteld.
Zodat hij de brutaliteit heeft om hier het feit dat in al die bovengenoemde uitspraken van het Europese Hof de factor 'maatschappijk debat' kennelijk geen enkele rol vermag te spelen, tenslotte nog als volgt weg te wuiven:

"Maar dat in deze beslissingen het maatschappelijk debat buiten beschouwing blijft, betekent uiteraard niet dat geoordeeld kan worden dat er bij de uitspraken van **Wilders** geen sprake is van een maatschappelijk debat of dat dat maatschappelijk debat niet van belang is voor de beoordeling van zijn uitlatingen."

I.40 Artikel 17 EVRM - d.w.z. het artikel dat impliciet stelt dat de vrijheid van meningsuiting daar eindigt waar de gerechtvaardigde mensenrechtenbelangen van derden in het geding komen - wordt, aldus hier voorts deze Hoofdofficier van Justitie,

"..verder met name gehanteerd bij vrij extreme situ-

aties."

I.41 Maar artikel 17 EVRM is natuurlijk in het geheel niet alleen maar toepasselijk 'bij vrij extreme situaties', doch steeds weer als de fundamentele belangen en rechten van anderen aangetast dreigen te worden.
Dit criterium geeft immers de natuurlijke uiterste begrenzing aan, als het gaat om te bepalen welke uitingen rechtens aanvaardbaar en toelaatbaar zijn en welke niet.

1.42 Na deze leugenachtige voorstelling van zaken dat artikel 17 EVRM alleen opgeld zou doen in 'vrij extreme situaties', komt de Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam dan op dit onderdeel tot de volgende afronding, waarin juist het OM zich wederom met zijn volle postuur breeduit voor Wilders posteert om hem te af te schermen:

> "Van een dergelijke situatie is in Nederland en met de uitspraken van Wilders geen sprake, dus of een veroordeling door het Hof stand zou houden is op grond van deze voorbeelden niet te voorspellen. De aangehaalde voorbeelden met betrekking tot artikel 17 zijn niet te vergelijken met de uitlatingen die Wilders in de Nederlandse situatie doet."

1.43 Met andere woorden: publieke oproepen tot - alsmede oproepen gedaan in het kader van een politiek programma tot - het verbieden om moslims verder tot Nederland toe te laten en om, die er al zijn, het recht te ontnemen om hun godsdienst daadwerkelijk uit te oefenen, zijn in de ogen van Hoofdofficer van Justitie te Amsterdam mr. W. Bos bovendien ook nog eens allerminst extreem.

1.44 De volgende welhaast onvoorstelbare grofheid die het OM, in casu dus de Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam, hier jegens de betrokken bevolkingsgroep aan de dag legt, is dan de voorstelling van zaken, weergegeven op blz. 9 van diens conclusie van 17 november 2008, dat de onderhavige oproepen van **Wilders** om geen moslims tot Nederland toe te laten en om de moslims die hier al in Nederland zijn verder het uitoefenen van hun godsdienst onmogelijk te maken, gekwalificeerd zouden dienen te worden als

> "..kritiek op een godsdienst of de daarbij behorende opvattingen en gedragingen",

die dan als zodanig

> "niet vallen onder de discriminatie-artikelen, tenzij daarbij tevens negatieve conclusies worden getrokken ten aanzien van de groep mensen".

1.45 Je moet wel met een ongelooflijke brutaliteit behept zijn, zoals hier kennelijk de Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam, om, in strijd met elke evidentie en met tarting van elk gezond verstand, stomweg te durven pone-

ren dat als het gaat om publieke oproepen om te komen tot een verbod om nog verder moslims tot ons land toe te laten en om de moslims die er al zijn verder het uitoefenen van hun godsdienst onmogelijk te maken, dit dan alleen maar een

> "..kritiek op een godsdienst of de daarbij behorende opvattingen en gedragingen"

zou inhouden en dat bij dergelijke publiek oproepen om te komen tot een verbod om nog langer moslims tot ons land toe te laten en om die er al zijn verder het uitoefenen van het godsdienst onmogelijk te maken geen

> "..negatieve conclusies worden getrokken ten aanzien van de groep mensen."

1.46 De plompe en brutale leugenachtigheid waarmee het OM hier, in de gedaante van deze Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam, telkens weer deze uitlatingen van **Wilders** als "kritiek op een godsdienst" probeert voor te stellen, gaat alle perken te buiten.
Dit ook weer waar de deze Hoofdofficier, op blz. 10 van diens memorie van 17 november 2008, meent te kunnen opmerken:

> "Een vervolging enkel wegens geleverde kritiek op een godsdienst zou daarmee waarschijnlijk in strijd zijn met de eis van het EHRM dat beperkingen van de vrijheid van meningsuiting **prescribed by law** moeten zijn."

1.47 Met andere woorden: hier durft deze Hoofdofficier van Justitie zelfs de grofheid aan om te suggereren dat voor een strafrechtelijke vervolging van publieke oproepen om te komen tot een verbod om nog langer moslims in ons land toe te laten, dan om de moslims die hier al zijn het recht om godsdienst te beleven te ontnemen, wellicht hier te lande een wettelijke basis zou ontbreken, zodat een dergelijke strafrechtelijke vervolging daarmee onmogeljik zou zijn!

1.48 De vraag is hier: als, naar deze boosaardige en juridisch volstrekt ongerijmde bewering van deze Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam, publieke oproepen om te komen tot een situatie dat geen moslims meer tot ons land worden toegelaten, alsmede tot een situatie waarin degenen die er al zijn niet langer hier in Nederland hun godsdienst mogen beleven, geen aanzetten zouden vormen tot haat jegens en tot discriminatie van moslims, die dan als zodanig volledig vallen binnen de scope van de Nederlandse anti-discriminatiewegeving, wat valt daar, naar de idiotie die het OM hier aan de dag legt, dan wél onder? Alleen publieke oproepen om moslims uit te moorden? Of zelfs dat nog niet?

1.49 Het OM tart, in een even openlijke als abjecte samenspanning met **Wilders** die eveneens denkt dat iedereen hier in het land wel bereid om, ad infinitum, de rol van gekke henkie te vervullen, dan verder elk gezond verstand door, volstrekt in strijd met iedere evidentie, **Wilders** telkenmale opnieuw voor te stellen als een veredeld soort godsdienstcriticus.

I.50 Hij is geen godsdienstcriticus, zijn uitspraken zijn gericht op zeer ernstige aanranding van fundamentele mensenrechten van de door hem op de korrel genomen bevolkingsgroep.
En het OM, in dit geval in de gedaante van deze Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam mr. W. Bos, is daarbij zijn medeplichtige.

En dient daarvoor evenzeer en op gelijke voet strafrechtelijk vervolgd te worden als **Wilders** zelf.
Stappen daartoe kunnen, zoals gezegd, in de toekomst niet uitblijven.

I.51 Het OM bezigt vervolgens nog een andere truc om de onderhavige uitspraken van **Wilders** uit de wind te kunnen zetten en te kunnen sauveren.
Dit door het beoordelingskader waarin deze uitspraken door **Wilders** worden gedaan, tot het uiterste te verengen.

I.52 De Hoofdofficier neemt, ter verdediging van een dergelijke uiterste verenging van het beoordelingskader waarin deze uitsprake door **Wilders** zijn gedaan, allereerst zijn toevlucht tot zogenaamde 'jurisprudentie'.
Dit waar hij, op blz. 10 van diens memorie van 17 november 2008, stelt:

> "De uitspraken van de heer Wilders waar in deze zaak aangifte tegen is gedaan zijn, conform de geldende jurisprudentie, beoordeeld naar hun bewoordingen en in samenhang met en in de context van de rest van de uiting. Uit de toepasselijke jurisprudentie blijkt dat deze samenhang en context zich beperken tot de uiting, bij voorbeeld het boek, geschrift of de bijeenkomst, waarin de uitlating is gedaan. Uit de jurisprudentie blijkt niet dat deze context zich uit kan strekken tot andere uitlatingen die in <u>andere situatie en setting</u> zijn gedaan, zodat bij voorbeeld uitspraken van andere data meegenomen zouden kunnen worden in de beoordeling. Een dergelijke beoordeling zou tot gevolg hebben dat de omstandigheden die mee zouden wegen bij de beoordeling veel te ruim zijn."

I.53 De hierin besloten liggende suggestie dat de onderhavige uitspraken van **Wilders**, gedaan in zijn artikel van 8 augustus 2007 in de Volkskrant **'Genoeg is genoeg - verbied de koran'**, door het OM in ieder geval tenminste **wél** beoordeeld zouden zijn in hun onderlinge samenhang **binnen** dit artikel, raakt echter kant noch wal en vormt één

grote leugen.

I.54 Zoals ook al uitvoerig wordt belicht in mijn schriftuur **'Het Schandaal van Nederland - juni 2008: de uitverkoop van de mensenrechten van bijna 1 miljoen burgers in Nederland door het openbaar ministerie'**, doet het OM in dit verband niets anders dan dit bewuste artikel **'Genoeg is genoeg - verbied de koran'** volstrekt verknippen tot een aantal losse citaten, die dan als relevant worden beschouwd en welke vervolgens, ieder voor zich volledig onafhankelijk en los van elkaar, buiten iedere samenhang om worden afgedaan.

I.55 Dat een OM, dat op een dergelijke manier te werk gaat, verder wenst te ontkennen dat de onderhavige uitlatingen van **Wilders** ook in relatie gezien zouden moeten worden met andere uitlatingen van **Wilders**, die dan aldus in de beoordeling verder een rol zouden kunnen spelen, is natuurlijk volkomen te verwachten.
Waarom een dergelijke beoordeling in het licht van met name ook eerdere uitlatingen van **Wilders** dan 'veel te ruim' zou zijn, blijft intussen een compleet raadsel. Zeker als in aanmerking wordt genomen dat juist ook deze eerdere en andere uitingen van **Wilders** voor nadere interpretatie van diens bedoelingen uiteraard van groot gewicht kunnen zijn.

I.56 Maar een verdere inkijk in de uiteindelijke bedoelingen van **Wilders**, dat is echter vanzelfsprekend niet in het belang van het OM en diens streven om **Wilders** zoveel mogelijk de hand boven het hoofd te houden.

I.57 Om **Wilders** de hand boven het hoofd te kunnen houden, is het voor het OM noodzakelijk dat losse schakels altijd losse schakels blijven en nooit uitgroeien tot een ketting. Zodat de eenvoudige juridische waarheid dat als uitlating 1, 2 en 3 enz., ieder voor zich en puur geïsoleerd bezien, wellicht nog afgedaan zouden kunnen worden als niet strafrechtelijk vervolgbaar, dit nog niet betekent dat hetzelfde heeft te gelden voor uitlating 1 en 2 tesamen, laat staan voor uitlating 1, 2, 3, etc. gezamenlijk.

I.58 Middels de absurde, door het OM gevolgde werkwijze om **zelfs** de uitgeselecteerde citaten **binnen** het artikel **'Genoeg is genoeg - verbied de koran'** volstrekt geïsoleerd en volledig van elkaar afgeschermd, als stond daar tussen elk afzonderlijk citaat bij wijze van spreken een Berlijnse Muur, te beoordelem en af te doen, opent het OM voor zichzelf de weg om met het ene oog blind te zijn voor wat het andere oog op datzelfde moment indringend achter op het netvlies plaatst. Zodat de Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam, op blz. 12 van diens memorie van 17 november 2008, triomfantelijk kan uitkraaien:

"De klager voert aan dat de heer **Wilders** zich op

personen richt (en dus volgens de klager niet slechts op de godsdienst islam). Dit blijkt volgens klager uit het feit dat hij er gewag van maakt, dat de grenzen gesloten dienen te worden voor moslimimmigranten. Allereerst stel ik vast dat in de film 'Fitna' het sluiten van de grenzen voor moslimimmigranten nergens ter sprake komt. Zoals hierboven is overwogen kunnen uitspraken van verschillende data gedaan in verschillende situaties, niet gezien als één geheel waarop een strafrechtelijke veroordeling gebaseerd mag worden. Deze waarneming berust derhalve blijkbaar op een veronderstelling van klager, waarvoor ik geen aanwijzingen vind in de film. Wel heeft de heer **Wilders**, zoals bekend, in andere uitingen gesproken over het weren van moslimimmigranten. "

I.59 Op blz. 12 geeft deze Hoofdofficier van Justitie er overigens, namens het OM, op die manier blijk van ten volle te beseffen waar het **Wilders**, met dien publieke oproep om te komen tot een verbod om nog langer moslims tot Nederland toe te laten en om de moslims die er al zijn verder het uitoefenen van hun godsdienst onmogelijk te maken, in feite om te doen is: namelijk een **daadwerkelijke** uitvoering van een dergelijke mensenrechtenschennend programma.

Het gaat er dus niet om dat hier, in de persoon van **Wilders**, iemand aan het woord is die zomaar, 'ins Freie hinein', lucht geeft aan zijn gevoelens. Het gaat erom dat hier, met deze op fundamentele aanranding van mensenrechten en omverwerping van de rechtsstaat gerichte oproepen, een politicus aan het woord is die, als hem daartoe de kans wordt geboden, van zins is om **daadwerkelijk** tot de uitvoering van een dergelijk abjecten mensenrechtenschennend programma over te gaan.

Maar dit uitdrukkelijke besef blijkt dus het OM op geen enkele wijze af te schrikken.

I.60 Dit blijkt opnieuw uit de ook op blz. 13 van diens memorie van 17 november 2008 door de Hoofdofficier weer herhaalde mantra dat het politiek debat "een zeer krachtige context" vormt, "die het beledigend karakter aan een uitlating relatief gemakkelijk kan ontnemen".

Zelfs in het licht van het feit dat de hier aan de orde zijnde uitlatingen van **Wilders** erop gericht zijn om een politieke meerderheid te vormen voor maatregelen die aan de rechtsstaat en aan de fundamentele mensenrechten van een zeer grote groep in de samenleving een einde te maken, laat het OM niettemin niet af om **Wilders** voor dergelijke publieke oproepen, en daarmee dus voor een dergelijk politiek programma, aan de borst te drukken.

I.61 Van dit besef waar het **Wilders** wezenlijk om te doen is,

namelijk niet om even - op ook dan overigens abject en veroordelenswaardig te achten wijze - lucht te geven aan bepaalde gevoelens, maar om wat hij zegt ook **daadwerkelijk** gerealiseerd te zien, geeft deze Hoofdofficer van Justitie te Amsterdam ook daar weer blijk, waar hij, op blz. 12 en 13 van diens memorie van 17 november 2008 opmerkt:

> "Als een politicus duidelijk een bepaalde lijn voorstaat, is hij overal waar hij zijn standpunten uitdraagt bezig met het bedrijven van politiek (en dus met het werven van kiezers). De onderhavige uitspraken zijn gedaan in een opiniërend artikel in een landelijk dagblad en maken deel uit van een politiek geladen debat, met als doel op politiek gebied iets te bereiken."

Deze Hoofdofficier van Justitie geeft daarmee aan volledig doordrongen van het feit **dàt** zijn 'heer **Wilders**' diens onderhavige publieke oproepen niet zomaar 'ins blaue hinein' lanceert ten einde lucht te geven aan bepaalde gevoelens, maar dat deze publieke oproepen van **Wilders** serieus deel uitmaken van een politiek programma en dat zijn 'heer **Wilders**' daarmee 'op politiek gebied iets wil bereiken', terwijl diezelfde Hoofdofficer van Justitie er met de hierboven weergegeven bewoordingen er voorts blijk van geeft er tegelijkertijd evenzeer van doordrongen te zijn **wàt** zijn 'heer **Wilders**' dan wel met deze publieke oproepen 'op politiek gebied' wenst te bereiken, en wel een politiek-maatschappelijke systeem waarin geen moslims meer tot Nederland worden toegelaten en waarin de moslims die er hier te lande al zijn verder wordt verboden om hun religie uit te oefenen.

I.62 Deze Hoofdofficier van Justitie is er zich dus volkomen van bewust dat de onderhavige publieke oproepen in dit licht dienen te worden beoordeeld, namelijk als onderdeel van een politieke campagne gericht op de omverwerping van de rechtsstaat en op aanranding van de fundamentele mensenrechten van bijna een miljoen medeburgers, maar verleent daarbij desalniettemin aan zijn 'heer **Wilders**' daarbij elke denkbare protectie.

I.63 Het OM maakt zich aldus volstrekt medeplichtig aan de opzet van **Wilders** om de rechtsstaat omver te werpen en de fundamentele mensenrechten van bijna een miljoem medeburgers te vernietigen.
De daarvoor verantwoordelijke OM-functionarissen zullen hiervoor dan, op gelijke voet met **Wilders**, strafrechtelijk vervolgd moeten worden.

I.64 De Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam mr. W. Bos tracht vervolgens verwarring te zaaien door de publieke oproepen van **Wilders** om te komen tot een verbod om nog langer moslims tot Nederland toe te laten en om die er al zijn voortaan het uitoefenen van hun religie onmogelijk

te maken, op één lijn te zetten met bij voorbeeld de uitlating 'Rita moordenaar', aangebracht op een spandoek.

I.65 Een uitlating als 'Rita Moordenaar' heeft geen enkel raakpunt met publieke oproepen van Wilders om te komen tot een situatie waarin geen moslims meer tot ons land worden toegelaten en waarin zij die er al zijn niet langer hun religie zullen mogen belijden.

I.66 Allereerst heeft de tekst 'Rita moordenaar', beledigend op niet, niks te maken met belediging naar ras of geloofsovertuiging van hele bevolkingsgroepen, doch vormt hier, al dan niet, een eenvoudige belediging.

I.67 Bovendien keert Wilders zich, met diens onderhavige partijprogramma, uitdrukkelijk tegen een groep mensen die niks anders gedaan hebben dan gewoon zichzelf zijn en hun geloof belijden, terwijl Rita Verdonk zich, door haar persoonlijk optreden in het kader van de Schipholbrand alks politiek personage op een sterk negatieve wijze heeft onderscheiden.

I.68 En tenslotte geldt hier, volstrekt in tegenspraak tot de valse voorstelling van zaken die hier stelselmatig door het OM wordt gegeven, dat juist politici voor wat betreft hun uitlatingen in de jurisprudentie van het Europese Hof voor een hardere juridische aanpak in aanmerking komen dan gewone burgers, althans zodra hun uitlatingen erop gericht zijn om de fundamentele mensenrechten van groepen in de samenleving aan te randen, zoals in casu met de uitspraken van **Wilders** immers de grimmige realiteit vormt.

I.69 Juist politici die publiekelijk stigmatiserende uitspraken doen jegens bepaalde bevolkingsgroepen zijn immers extra gevaarlijk, gevaarlijker dan een willekeurige burger die er zomaar iets uitflapt om aan bepaalde gevoelens lucht te geven. En juist politici dienen dan ook, zo bepaalt ook uitdrukkelijk de verdragsrechtelijke internationale anti-discriminatiewetgeving, hun verantwoordelijkheid te kennen en, als zij overgaan tot een hetze tegen bepaalde bevolkingsgroepen, strafrechtelijk te worden aangepakt.
Ook het Europese Hof voor de rechten van de mens is daaromtrent, onder een stelselmatige verwijzing naar artikel 17 EVRM, als het gaat om politici die zich tegen de rechtsstaat en tegen de mensenrechten keren, in zijn jurisprudentie glashelder.

I.70 Met de stelselmatige voorstelling van zaken dat juist politici, ongeacht de aard en intenties van hun uitingen, een extra bescherming jegens hun uitlatingen zouden dienen te ondervinden, wordt de juridische werkelijkheid door het OM, op volstrekt malicieuze wijze, even **opzettelijk** als **moedwillig**, volledig op zijn kop gezet.
Strijk en zet roept het OM, dus doende, valselijk het

beeld op dat juist politici bij al hun uitlatingen, ook als deze zijn gericht op de aanranding van fundamentele mensenrechten van hele bevolkingsgroepen en mitsdien op de omverwerping van de rechtsstaat, juist aan deze status van politicus een soortement van voor het strafrecht onkwetsbaarheid zouden ontlenen.

Juridische quatsch dus, die hier door het OM alleen maar, **willens** en **wetens**, wordt gedebiteerd om **Wilders** en diens op ontwrichting van onze samenleving gerichte programma, waarnaar ook dit OM verlekkerd uitziet, de hand boven het hoofd te kunnen houden.

Waarom het OM hier verlekkerd naar uitziet, wordt in mijn eerdere schriftuur **'Het Schandaal van Nederland - juni 2008: de uitverkoop van de mensenrechten van bijna 1 miljoen burgers in Nederland door het openbaar ministerie'** uitvoerig uiteengezet en onderbouwd. En heeft alles te maken met de hype rond de zgn.'terroristische dreiging', die het OM koste wat het kost in stand gehouden wenst te zien. Dit ter meerdere eer en glorie van de eigen machtspositie en ter versterking van de greep van het OM op de samenleving.

I.71 De cruciale gewetensvraag die zich hier opdringt, en thans maar eens uitdrukkelijk voor het voetlicht dient te worden gebracht, is de volgende: kan er zoiets zijn als 'een politiek debat' gericht op een programma tot ontrechting en aanranding van fundamentele mensenrechten jegens een grote bevolkingsgroep in de samenleving? Of is hiermee ipso facto sprake van een hetze?

I.72 Het Europese Hof is hier in elk geval volstrekt helder over.
Als het gaat om de programmering en het rondbazuinen van tot ontrechting en aanranding van mensenrechten voor grote groepen in de samenleving gerichte actiepunten, dan worden dergelijke uitingen door het Europese Hof stelselmatig en zonder pardon in het licht van artikel 17 EVRM gezet en wordt daaraan elke bescherming van artikel 10 EVRM onthouden.

I.73 Niemand moet het dan ook wagen om, als het gaat om publieke oproepen van **Wilders** om te komen tot een situatie waarin het verboden zal zijn om nog langer moslims tot ons land toe te laten en een situatie waarin het voor de moslims die er al zijn verboden zal zijn om nog langer hun godsdienst uit te oefenen, te reppen van een 'maatschappelijk debat'.
Dit op straffe van zichzelf daarmee te ontmaskeren als protagonist van wat in werkelijkheid niets anders is dan een regelrechte hetze tegen een bepaalde bevolkingsgroep.

I.74 de Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam mr. W. Bos heeft zich inmiddels dan ook uitdrukkelijk als een protagonist van een, door **Wilders** geïnitiëerde, hetze jegens

een bepaalde bevolkingsgroep ontmaskerd.
En zal dan ook de strafrechtelijke consequenties daarvan hebben te dragen.

I.75 Natuurlijk komt het het OM, in de persoon van de Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam, slecht uit om het arrest-Janmaat

> - bij de politicus Janmaat ging het om een strafrechtelijke veroordeling door de Hoge Raad voor opmerkingen die, vergeleken met de onderhavige publieke oproepen van **Wilders**, 'peanuts' waren -

openlijk ter sprake te brengen. En al evenmin durft deze Hoofdofficier van Justitie het aan om van dit arrest, dat het OM in diens beschermingsdrift jegens **Wilders** uiterma- te slecht uitkomt, afstand te nemen.
En dus wordt dit arrest-Janmaat, door de de Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam in diens memorie van 17 novem- ber 2008 alleen tersluiks aangestipt, daar waar deze Hoofdofficier, op bladzijde 13, plotseling aanvoert:

> "Zo stelt annotator 't Hart bij een arrest, dat een uitspraak over het afschaffen van de multiculturele samenleving op zichzelf genomen nog een enkele discriminerende strekking heeft. Waarom zou iemand zich niet mogen uitspreken tegen de multiculturele samenleving?"

I.76 Deze Hoofdofficier gebruikt deze aanloop om dan vervolgens te kunnen komen tot de op dit punt door hem gewenste conclusie:

> "Zolang er door de wijze van het brengen van de boodschap niet opzettelijk tot haatgevoelens wordt opgeroepen, vallen de uitlatingen binnen de grenzen van de vrijheid van meningsuiting."

I.77 Het OM wil, zoveel is duidelijk, af van dit arrest-Janmaat. Zonder dit duidelijk te zeggen. De onuitgesproken bijgeleverde suggestie is hier dat, aangezien uitspraken tegen de multiculturele samenleving niet opzettelijk tot haatgevoelens zouden oproepen, dit ook voor de, oneindig veel verdergaande, oproepen van **Wilders** om te komen tot een verbod van verdere toelating van moslims tot Nederland en, voorzover ze hier al zijn, tot een verbod om hun godsdienst uit te oefenen, het geval zou zijn.

I.78 Noch de ene noch de andere opvatting van het OM heeft echter iets met recht te maken.
Het arrest-Janmaat, gericht tegen diens uitspraken tegen de multi-culturele samenleving, is staand recht en het is evenzeer geldend recht dat oproepen van **Wilders**, gericht op een definitieve en verstrekkende ontrechting van een complete bevolkingsgroep van bijna een miljoen medeburgers in ons land, en daarmee ipso facto gericht op dis-

criminatie van deze bevolkingsgroep, zonder meer in strijd zijn met de nationale en verdragsrechtelijke anti-discriminatiewetgeving.
Wat het OM, in al zijn vuigheid en kwaadwillende bedoelingen, daartegen ook denkt te kunnen verzinnen om vrindje **Wilders** terwille te zijn en de hand boven het hoofd te kunnen houden.

I.79 De weergaloze grofheid die het OM jegens de bijna 1 miljoen leden omvattende bevolkingsgroep van moslims hier te lande aan de dag legt, bereikt dan vervolgens een nieuw hoogtepunt, daar waar deze Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam, op volstrekt malicieuze wijze, ontkent dat uit het feit dat volgens **Wilders** de grenzen gesloten dienen te worden voor moslimimmigranten blijkt, dat hij zich op personen richt. Dit waar deze Hoofdofficier, in strijd meteen verpletterende evidentie, op blz 13-14 van zijn memorie van 17 november 2008, brutaalweg durf te stellen:

> "Ik heb geoordeeld dat deze uitspraak naar de bewoordingen gezien beledigend is over moslims. Uit de context van de uitlating blijkt echter ('Ik heb genoeg van de islam. In Nederland geen moslims er meer bij') dat de heer **Wilders** zich richt tegen de in zijn ogen verwerpelijke godsdienst islam".

Met andere woorden, als **Wilders** zegt: er mag geen moslimimmigrant meer bij in Nederland, dan zegt hij, volgens het OM, niet: er mag geen moslimimmigrant in Nederland meer bij komen, maar dan zegt hij, volgens het OM, dat de islam in zijn ogen een verwerpelijke godsdienst is.

Dus als Hitler zegt: alle joden moeten worden uitgeroeid, dan zegt volgens het OM Hitler niet: alle joden moeten worden uitgeroeid, maar dan zegt Hitler daarmee, volgens het OM, dat het jodendom een verwerpelijk religie is.

Een dergelijke brutale poging om wat wit is voor te stellen als zwart en wat zwart is als wit, is even stompzinning als weerzinwekkend.

I.80 De ook hier al eerder gehekelde manipulatieve machinaties, waarvan het OM zich bedient als het erom gaat het artikel van Wilders **'Genoeg is genoeg - verbied de koran'** op te knippen tot enkele citaten, die vervolgens eruit te lichten en volstrekt buiten elke onderlinge samenhang te beoordelen en af te doen, zien we ook hier weer in volle omvang gebezigd op blz. 14 van de memorie van 17 november 2008, waar de Hoofdofficier, het citaat

> "de kern van het probleem is de fascistische islam, de fascistische ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamistische Mein Kampf: de koran"

bij de kop pakkend, durft te concluderen:

"De beoordeling houdt, kort samengevat in, dat met uitspraken als 'de fascistische islam' en de vergelijking van de Koran met Mein Kampf niets wordt gezegd over de groep moslims als zodanig."

I.81 Als dat laatste al waar zou zijn

- en ook dat is niet het geval, het Europese Hof ziet daar, net als trouwens elk met rede begiftigd mens, in het arrest-**Norwood** onmiddellijk volstrekt doorheen - dan zou dit uiteraard alleen gelden voor deze uitspraak. En natuurlijk niet voor de daarmee samenhangende andere citaten uit **datzelfde** artikel, waarin wordt opgeroepen om te komen tot een verbod om verder nog moslims tot ons land toe te laten en, voorzover ze er al zijn, hen verder te verbieden om hier hun religie uit te oefenen.

I.82 Maar bij de even stompzinnige als rechtens onaanvaardbare beoordelingsmachinaties, die door het OM hier worden uitgehaald, is voor een dergelijke samenhang geen plaats, zodat deze Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam hier valselijk meent te kunnen vervolgen:

"Kritiek op een godsdienst en de daarbij behorende gewoonten en gebruiken is toegestaan. Alle argumenten die in de aangifte en in de klacht worden aangevoerd door klagers ketsen hierop reeds af".

I.83 Dat in datzelfde hier aan de orde zijnde artikel '**Genoeg is genoeg: verbied de koran**' breedvoerig valt te lezen dat moslims van hun fundamentele mensenrechten moeten worden beroofd en dat desalniettemin door deze Hoofdofficier van Justitie wordt volgehouden dat er in dit artikel

"..niets wordt gezegd over de groep moslims als zodanig",

tart hier opnieuw ieder gezond verstand.

I.84 Het OM gaat dan, bij monde van deze Hoofdofficier van Justitie, verder ieder gezond verstand op de proef te stellen door op blz. 15 van diens memorie van 17 november 2008 aan te voeren:

"Verwezen wordt naar een artikel in NRC Handelsblad van 4 juli 2008, een commentaar van R. Wijnberg op het besluit van het OM om de heer Wilders niet te vervolgen. De columnist betoogt dat het onderscheid tussen moslims en de islam een onmogelijk onderscheid is. In strafrechtelijk opzicht dient dit onderscheid echter wel gemaakt te worden, nu het artikel 137c, Sr alleen ziet op belediging van een groep mensen op grond van hun godsdienst, en uit de wetsgeschiedenis blijkt dat kritiek op een godsdienst buiten het bereik van de strafwet dient te

blijven."

I.85 Zoals gezegd, in **Norwood** betoonde het Europese Hof zich voor dergelijke, even strikte als kunstmatige, scheiding tussen de islam en moslims al volstrekt ongevoelig. Zoals ieder redelijk mens doorzag en doorvoelde ook het Europese Hof meteen dat een oproep **'Islam out of Britain'** niets anders kon betekenen dan een oproep **'Muslims out of Britain'**.
Niet meer en niet minder.

I.86 Op diezelfde blz. 15 van de memorie van 17 november 2008 toont het OM, bij monde van de Hoofdofficier, dan wederom hoe het hier zichzelf met **Wilders** verknoopt heeft.
Dit waar het Europese Hof in zijn jurisprudentie herhaaldelijk tot uitdrukking heeft gebracht dat uitlatingen jegens religieuze objecten van verering die 'gratuitously offensive' zijn dienen te worden vermeden.

I.87 Het OM stelt dan, bij monde van de Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam, in reactie hierop, dat

> "de uitspraken die Wilders doet en de bewoordingen die hij daarvoor gebruikt functioneel zijn in het kader van het debat dat hij wil voeren".

En deze laatste voegt daar dan aan toe:

> "Naar mijn mening zijn deze uitspraken derhalve niet gratuitously offensive".

I.88 Met andere woorden: uitlatingen als "de fascistische islam", "de zieke ideologie van Allah en Mohamed" en "de islamistische Mein Kampf: de koran" zijn volgens dit OM, bij monde van Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam mr. W. Bos, zonder meer als functioneel te beschouwen.

Alleen enig persoon of instantie die van hetzelfde sop als **Wilders** is overgoten kan tot een dergelijke krankzinnige conclusie komen.

I.89 Hoezeer het OM en **Wilders** hier uit hetzelfde vaatje tappen, blijkt dan tenslotte ook nog eens op blz. 17 van de memorie van 17 november 2008, waar het OM, bij monde van de Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam, stelt:

> "Klagers verwijzen naar het derde rapport over Nederland van de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie van de Raad van Europa (ECRI), gepubliceerd op 12 februari 2008. In dit rapport wordt in scherpe bewoordingen gesproken over de, volgens het rapport, toegenomen islamofobie in Nederland. Ik wijs erop dat het kabinet deels afstand heeft genomen van de bevindingen in dit rapport. Het kabinet erkent dat de toon van het debat is verscherpt, men meent dat dit wordt veroorzaakt door reële zorgen

van de burgers (...)."

Met andere woorden: volgens het OM zouden met de toegenomen islamofobie in Nederland 'reële zorgen van burgers' gemoeid zijn.
Alleen **Wilders** en **Wilders**-adepten zoals het OM, zijn in staat om dergelijke buitensporigheden aan het papier toe te vertrouwen.

II DE MEMORIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL MR. P. VAN KESTEREN BIJ HET RESSORTSPARKET AMSTERDAM VAN 27 NOVEMBER 2008 INZAKE DE PUBLIEKE OPROEPEN VAN WILDERS IN DIENS VOLKSKRANT-ARTIKEL VAN 8 AUGUSTUS 2007 ONDER DE TITEL 'GENOEG IS GENOEG - VERBIED DE KORAN' TOT HET INVOEREN VAN EEN VERBOD OM NOG LANGER MOSLIMS TOT NEDERLAND TOE TE LATEN EN OM DE MOSLIMS DIE HIER AL ZIJN TE VERBIEDEM ON NOG LANGER HUN GODSDIENST UIT TE OEFEFEN

II.1 De Advocaat-Generaal bij het Ressortsparket te Amsterdam komt in zijn conclusie van 27 november 2008 inzake de publieke oproepen van **Wilders** in diens Volkskrant-artikel van 8 augustus 2007 onder de titel **'Genoeg is genoeg - verbied de koran'**, gericht op het invoeren van een verbod om nog langer moslims tot Nederland toe te laten en om de moslims die hier al zijn te verbieden om nog langer hun religie uit te oefenen, grosso modo tot dezelfde opvattingen als de Hoofdofficier van Justitie bij het Arrondissementsparket te Amsterdam in zijn memorie van 17 november 2008.

II.2 Voorzover relevant gaat de Advocaat-Generaal hier allereerst in op het toetsingskader van opzettelijke belediging van een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging in de zin van artikel 137c van het Wetboek van Strafrecht.

II.3 Deze benadering door de Advocaat-Generaal moet gezien worden als een pure afleidingsmanoeuvre vanwege de hoogste vertegenwoordiging van het OM.

Dit aangezien de hier in het geding zijnde uitingen van **Wilders**, met name dus diens publieke oproep om te verbieden om nog langer moslims tot Nederland toe te laten en diens oproep om moslims, voorzover ze al in Nederland zijn, verder van hun recht tot het uitoefenen van hun religie te ontdoen, evident niet zozeer een, al dan niet, beledigend karakter hebben, maar hier primair aan de orde is in hoeverre middels deze publieke oproepen door **Wilders** wordt aangezet tot haat jegens en discriminatie van de betrokken

bevolkingsgroep.

II.4 De vraag of hier tevens tegelijkertijd ook nog sprake is van uitingen met een beledigend karakter is daarbij dan hoogstens secundair.

II.5 Dat laatste dient dan ook te gelden voor de vraag wat er allemaal zoal nodig zou zijn, wil er van een jegens bevolkingsgroepen beledigend karakter sprake zijn.

II.6 Natuurlijk is het bovendien onaanvaardbaar en ontoelaatbaar dat de Advocaat-Generaal, zoals ook de Hoofdofficier van Justitie OM te Amsterdam in zijn aanvankelijke beoordeling van 30 juni 2008 al beweerde, in zijn conclusie van 27 november 2008 hier ook op zijn beurt weer komt met de absurde bewering dat

> "een uitlating die op het eerste gezicht beledigend (..) is, dit karakter kan verliezen wanneer zij wordt bezien in de context (..)". (blz.6 conclusie adv.-gen.)

De onzinnigheid daarvan wordt door mij ook al uitvoerig aan de kaak gesteld in mijn eerdere schrifttuur **'Het Schandaal van Nederland - juni 2008: de uitverkoop van de mensenrechten van bijna 1 miljoen burgers in Nederland door het openbaar ministerie'.**

II.7 Wat immers door een bepaalde bevolkingsgroep onmiskenbaar als beledigend wordt ervaren, blijft, wat er ook zij van die context, immers als beledigend gevoeld worden.

II.8 Voelen mensen zich hevig gekwetst, dan zal het hen immers een biet wezen hoe die context is

> - al dan niet maatschappelijk debat, al dan niet 'de geloofsovertuiging' van de betrokken belediger, of al dan niet de status van artistieke expressie voor de als belediging ervaren uiting -,

dat maakt daarbij voor het gevoel van de degenen die zich beledigd en gekwetst voelen in het geheel niet uit.

II.9 Dat de context eventueel "het beledigende karakter van de uitlating weg [neemt]", zoals ook de Advocaat-Generaal hier op zijn beurt weer beweert, is dan ook evidente onzin, die een slag in het gezicht betekent van hen die zich door de in het geding zijnde uitingen beledigd of gekwetst voelen.

II.10 Hoogstens kan gesteld worden, ongeacht of dit in een

onderwerpelijk concreet geval nu rechtens juist is of niet, dat de context aan een door een bepaalde bevolkingsgroep als kwetsend en beledigend ervaren uiting het strafbare karakter zou kunnen ontnemen.

II.11 In mijn eerdere reacties in mijn schriftuur **'Het Schandaal van Nederland - juni 2008: de uitverkoop van de mensenrechten van bijna 1 miljoen burgers in Nederland door het openbaar ministerie'**, gewijd aan de absurdistische en onbeschaamde beweringen dienaangaand van, allereerst, de Officier van Justitie te Amsterdam in diens beslissingen van 30 juni 2008 en vervolgens in mijn hierboven weergegeven commentaar op de beweringen van de Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam in diens memorie van 17 november 2008, is al uitvoerig uiteengezet dat uitlatingen die gericht zijn op het van hun fundamentele mensenrechten beroven van hele bevolkingsgroepen door geen enkele context, welke dan ook, gedisculpeerd kunnen worden en dat artikel 10 EVRM daaraan elke bescherming onthoudt, vermits artikel 17 EVRM zich keert tegen een dergelijk misbruik van vrije meningsuiting, zodra die zich richt op aanranding van fundamentele rechten van anderen.

II.12 Dat is ook, onwankelbaar, de persistente opvatting van het Europese Hof voor de rechten van de mens. Een publiek debat, waarin de hoogste menselijke waarden van een bepaalde bevolkingsgroep, in casu diens fundamentele mensenrechten, tot inzet worden gemaakt, is in die zin ipso facto geen debat, maar louter een hetze.

II.13 Op blz. 8 van zijn conclusie concludeert de Advocaat-Generaal dan ook terecht:

> "Ook politici mogen geen haat zaaien".

Datzelfde heeft te gelden voor belediging, indien deze het diskwalificeren en fundamenteel in hun mensenrechten aanranden van bevolkingsgroepen tot onderwerp heeft. Zoals dit, als het gaat om het verbieden om nog moslims tot ons land toe te laten en het ontzeggen aan hen die er al zijn van het recht om hier hun godsdienst uit te oefenen, in een gruwelijke gedaante aan de orde is.

II.14 Gebeurt dat beledigen door een hele bevolkingsgroep het recht te ontzeggen om nog langer naar Nederland te komen en door aan degenen die hier al zijn om nog langer hun religie uit te oefenen dan bovendien ook nog eens een keer middels een gebruikmaking van volstrekt beledigende kwalificaties en bewoordingen, dan geldt **a fortiori** dat dergelijke oproepen gericht op fundamentele ontrechting van bevolkingsgroepen slechts evident voor strafrechtelijke bestrijding in

aanmerking komen.

II.15 Nogmaals, van enig rechtens te respecteren 'maatschappelijk debat' of 'politiek debat' kan, als het gaat om uitingen gericht op het aantasten van fundamentele mensenrechten van hele bevolkingsgroepen ipso facto geen sprake zijn.

II.16 Zodat mitsdien ook allerlei vragen omtrent wat voor zo'n 'maatschappelijk debat' al dan niet dienstig zou kunnen zijn, wat daaraan al dan niet een bijdrage zou kunnen leveren en wanneer de daarbij gedane uitlatingen al dan niet ook nog eens ten overvloede als 'onnodig grievend' zouden dienen te worden gekwalificeerd, binnen het onderhavige kader in feite rechtens irrelevant zijn: oproepen gericht op het aanranden van fundamentele mensenrechten van bevolkingsgroepen genieten immers reeds op zichzelf al geen enkele bescherming van de vrijheid van meningsuiting.

II.17 De eerste 11 blz. van de conclusie van de Advocaat-Generaal van diens conclusie van 27 november 2008, die zich met dergelijke juridische pseudo-vragen bezig houden

> - pseudo-kwesties omdat immers al aanstonds vaststaat dat de hier in het geding zijnde publieke oproepen van **Wilders** om te komen tot een verbod om nog langer moslims tot Nederland toe te laten en om die er al zijn voortaan te verbieden om nog langer hun godsdienst hier te lande uit te oefenen, al prima facie dermate aanzettend tot haat en discriminerend van aard zijn, dat zij reeds aanstonds, ongeacht een verder dan ook nog al dan niet beledigend karakter, voor niets anders dan een strafrechtelijke vervolging in aanmerking komen -

kunnen dus zonder meer meteen al uit diens conclusie gescheurd worden als volstrekt irrelevant.
Dit laatste geheel in de geest van de grote vriend van het OM, **Geert Wilders**, die een dergelijke operatie, maar dan gedwongen, voltrokken wenst te zien aan de koran.

II.18 Het gaat hier, met de onderwerpelijke publieke uitlatingen van Wilders gericht op het verbieden om nog langer moslims tot Nederland toe te laten en, voor zover het de moslims betreft die al in Nederland zijn, op het verbieden om hun godsdienst uit te oefenen, dus op de allereerste plaats om evidente en onomstotelijke aanzetten tot discriminatie van een groep van bijna een miljoen medeburgers op grond van hun godsdienst.

II.19 En omdat de overweldigende meerderheid van de betrokken moslims van niet-westerse mediterrane afkomst is, gaat het hierbij dan tevens tegelijkertijd om een **opzettelijke** discriminatie, gericht niet alleen tegen moslims als bevolkingsgroep, maar ook tegen tegen allochtonen van niet-westerse mediterrane afkomst als bevolkingsgroep.

II.20 Geneuzel of hier sprake zou zijn van, al dan niet, een 'intrinsiek conflictueuze tweedeling tussen moslims en de rest van de samenleving' en of hier, al dan niet, door **Wilders** wordt opgeruid, dient slechts om verwarring te zaaien, alsmede om rookgordijnen op te trekken rond datgene wat hier wezenlijk aan de orde is: het aanzetten tot een even buitensporige als onbestaanbare en ontoelaatbare aanval op fundamentele mensenrechten van bijna 1 miljoen medeburgers, die erop gericht is de rechtsstaat in de wortels aan te tasten en die derhalve op geen enkele bescherming van de vrijheid van meningsuiting aanspraak kan maken. Een aanval die, nu deze zich evident richt tot één bepaalde bevolkingsgroep en ertoe aanzet om deze in hun fundamentele rechten aan te pakken, evident intrinsiek discriminatoir van aard is.

II.21 Alles waar de Advocaat-Generaal verder in zijn conclusie van 27 november 2008 dan verder ook nog mee paradeert en mee goochelt, is kletspraat, die er hier rechtens verder in het geheel niet toe doet. Ook dat kan allemaal zó, integraal, in de prullenmand.

II.22 Dit tenzij ik enige cruciale besluiten van het parlement in de afgelopen tijden zou hebben gemist. Zoals inmiddels dan genomen besluiten om fundamentele mensenrechtenverdragen op te zeggen. En de rechtsstaat af te schaffen.
Als ik dergelike besluiten niet gemist heb, en wel omdat ze nimmer zijn genomen, dan dient het OM gewoon zijn werk te doen. En de pogingen van **Wilders** om politieke macht te vormen met als oogmerk de aantasting van fundamentele mensenrechten van bijna 1 miljoen medeburgers en om de rechtsstaat op te heffen, te stuiten.

II.23 Nu ook deze Advocaat-Generaal bij het hofressort te Amsterdam mr. P. van Kesteren zich ontpopt als een steunpilaar van **Wilders** bij diens op haat tegen en discriminatie van een bevolkingsgroep van bijna 1 miljoen Nederlanders gerichte poltieke activiteiten, komt deze advocaat-generaal mr. P. van kesteren daarmee, op gelijke voet als **Wilders**, voor strafrechtelijke vervolging in aanmerking.
Daarop gerichte stappen kunnen niet uitblijven.

december 2008

mr. L.P.H. Brandligt

25-9-2018

- CITAAT OVER OPSTAPELING VAN FEITEN EN DE TRUC OM ZE BEWIJSBAAR AF TE DOEN

ONDER DE HUIDIGE OMSTANDIGHEDEN - DE HOGE RAAD EN HET TOETSINGSARREST 1942

Derk Venema, Leny de Groot-van Leeuwen, Thomas Mertens (red.) - Boom Juridische Uitgevers

BRIEF VAN R. P. CLEVERINGA AAN P. J. A. LOSECAAT VERMEER VAN 11 NOVEMBER 1943

Losecaat Vermeer was raadsheer bij de Hoge Raad tijdens de Tweede Wereldoorlog en Cleveringa was ontslagen hoogleraar in Leiden.

"Ik geloof dat in beginsel elke burger tegenover zijn volk verplicht is de geestelijke waarden ervan (zeden, taal, recht) naar vermogen te behoeden;"

"Heeft in beginsel elke burger dien plicht, men kan er gemakkelijk over twijfelen, hoever hij reikt, tot welke houding hij hem moet nopen, wanneer hij van hem eenig lijdelijk of actief optreden vergt. Mij dunkt, dat men dient aan te nemen, dat de plicht zwaarder wordt naarmate van den ernst van het geval enerzijds en naarmate van de belangrijker positie van den burger anderzijds."

"Een al te principieele houding kan zelfs evenals in vredestijd, uit overmaat van deugd tot de ondeugd van onnodige prikkelarij en starheid worden en dan eerder schaden dan baten. Maar de zaken kunnen zoo belangrijk worden, dat zulk een fundamenteele plichtverzaking niet meer door den beugel kan en zedelijk hoogst afkeurenswaardig wordt; en wellicht uitgroeit tot een onrechtmatige daad in den zin van art. 1401 B.W of tot een strafbaar feit als b.v. een overtreding van art. 102 Wv Sr. Kan de ernst van den plicht groeien met het belang der zaak, zij kan het ook met de positie van den burger. De eenvoudige arbeider heeft in dezen een geringer taak dan de gestudeerde intellectueel, die geleerd heeft verder om zich heen te zien; degeen, die in overheidsdienst is, een zwaarder dan die het niet is; de technische ambetenaar een lichtere dan de administratieve; de lagere functionaris een mindere dan de hoogere. En waar het om rechtshandhaving gaat, kan het, dunkt mij, niet in twijfel worden getrokken, dat de ambetenaren, waaraan zij bij uitnemendheid is toevertrouwd, een zeer zware en ernstige taak hebben, terwijl op diegenen onder hen, die aan den top staan, die taak en die plicht in weer verdubbelde mate drukken."

Over de normen van de bezetter stelde hij:

"Deze normen kunnen rechtsgeldig zijn of niet. Zijn zij rechtsgeldig, dan bestaat uiteraard tegen toepassing ervan geen bezwaar; zij is zelfs plicht. Doch zijn zij niet rechtsgelding, dan mag in beginsel geen rechterlijk ambtenaar zich leenen

voor toepassing ervan, noch ermee schipperen. Zijn zij immers niet rechtsgeldig, dan is toepassing ervan niet recht; anders gezegd: onrecht. En onrecht te plegen kan en mag niet de taak worden van 'brave en eerlijke ambtenaren'. Het is natuurlijk niemand's taak. Maar wat te dezen een vuilnisman misdoet is minder erg dan wat een politieagent misdrijft, enz.; bij den rechterlijke macht is het bijna steeds vanzelf bedenkelijk; en bij den rechterlijken ambtenaar, die tot geen feitelijk oordeel wordt geroepen, maar wiens werk enkel is na te gaan of het recht wel zuiver wordt nageleefd, hoogst bedenkelijk. Daagt voor een vordering van Fl. 300, - een eenvoudig zaakwaarnemertje iemand voor den Kantonrechter wegens Schrieke's besluit van 25 Juli 1942 no. 91, dan kan men er zijn schouders over ophalen; laat de advocaat, die den gedaagde vertegenwoordigt, na de exceptie van onbevoegdheid op te werpen, dan wordt het ernstiger; verklaart de Kantonrechter zich bevoegd, dan wordt dat bedenkelijk; billijkt de Hooge Raad dit, dan is dit onvergeeflijk."

Van een ander arrest dan het Toetsingsarrest, en wel van het arrest van 7 Juni 1943 (N.J. 1943, no. 690), stelde Cleveringa in deze brief:

"..het randt het beste zedelijke volksbezit zelf aan en beteekent niet anders dan een zich in dienst stellen der bezettende macht ten kost van het recht."

BRIEF CLEVERINGA AAN LOSECAAT VERMEER VAN 12 NOVEMBER 1943

"Nu zal een lid van den H.R. hiertegen inbrengen: Wij moeten het volk niet naar de oogen zien, wij moeten onzen eigen weg gaan, of iets dergelijks, maar dat is een hooghartige opvatting, die geen volk kan dulden. De rechter moet onafhankelijk zijn, maar niet onafhankelijk van het rechtsgevoel of het geweten (het zijn twee woorden voor ongeveer dezelfde zaak) van het volk, waartoe hij behoort. Er mag geen strijd zijn tussen rechtspraak en rechtsgevoel van het volk. Een volk, dat zijn rechters recht ziet spreken in strijd met zijn rechtsgevoel, zal hen wegvagen, of, als het niet anders kan, verachten en verafschuwen. Dat dit fataal is voor rechtspraak en recht, spreekt vanzelf."

DE HOUDING VAN DEN HOOGEN RAAD DER NEDERLANDEN TIJDENS DE BEZETTING - ANTWOORD AAN MR. N.C.M.A. VAN DEN DRIES VAN M.H. DE BOER, L.H.N. BOSCH VAN ROSENTHAL, J. IN 't VELD EN J.H.W. VERZIJL

Verschenen kort na de bevrijding van het zuiden van ons land in Vrij Nederland.

Over het betoog van Van den Dries, tiojdelijk president van de Hoge Raad na de bevrijding, ter verdediging van het optreden van de Hoge Raad, onder de titel "**De Hooge Raad der Nederlanden tijdens de bezetting**" , schrijven zij:

"En dan op blz. 54 nog zoo iets: als de Hooge Raad - daar komt het in het kort op neer - aan de verwachtingen van ons volk had voldaan, dan zou hij aan 'politiek' zijn gaan doen; dat was zijne taak niet, zijne taak is rechtspraak in bij hem aangebrachte gedingen en waken voor de nakoming der wetten. Schoone woorden, maar waarop komen zij neer? Erkenning van de duitsche onrechtsverodeningen als nederlandsch recht, ziedaar het *recht*, dat de Hooge Raad z.i. geroepen was te spreken! En waken voor de nakoming der wetten,...door zijne sanctie te geven aan verkrachting ervan door den vijand! En nog komt het Mr. van den Dries 'ongelooflijk voor, dat, zoals van zekere zijde is beweerd, de bevolking haar vertrouwen in haar hoogste rechtscollege in zijn oude samenstelling zou hebben verloren' (blz. 60."

Aansluitend schreef Cleveringa in VN onder meer als reactie op Van den Dries:

"De Hooge Raad had, toen het recht door den bezetter werd geschonden, voorop moeten gaan in het verzet hiertegen. Dat hij dit niet deed, was op zich zelf al een fout. Maar hij bleef, toen anderen zich verzetten, zelfs achter. Dat vergrootte zijn schuld en maakte maakte hem langzamerhand onmogelijk. Het was al dadelijk mis, dat hij begin November 1940 het jodenbriefje teekende zonder eenig protest. Het bericht hiervan heeft een schok gegeven. Erger werd het, toen hij zijn president liet vallen. Nog weer erger, toen hij hem toegeschoven landsverradelijke elementen installeerde en de vrederechters over zijn kant liet gaan. En zoo ging het van kwaad tot erger. Ook met veel lagere rechters. Daar gaat het om en dar moet het om blijven gaan. Men zal goed doen dit wel te blijven bedenken, want als ons gevoel ons niet heeft bedrogen, bestaat er bij dezen of genen van de betrokkenen wel eens de neiging om de hoofdzaak weg te rangeeren op zijsporen van bijkomstigheden. 'Se retirer dans le maquis de la procédure', noemen de Franschen dit schilderachtig. Meer slim dan prijzenswaardig. Tegen die slimheid moeten we ons hoeden. De zaak mag niet vertroebeld worden."

Over de werkwijze van Van den Dries om de kritiek te weerlegggen:

"De besproken grieven worden punt voor punt nagegaan en afgewezen. Al dadelijk treft hierbij, dat niet of onvoldoende wordt in acht genomen, dat losse schakels iets anders zijn dan een ketting. Ook al zou punt één een stap tegenover den bezetter op zich zelf niet hebben gerechtvaardigd en evenmin punt twee, punt drie, ez., daarmee is nog niet gezegd, dat er niets moest gebeuren, toen punt

drie bij punt één en punt twee kwam. Dit zijn algemene bezwaren, die wij tegen het boekje van Mr. van den Dries hebben. Een derde is dit, dat hij den belangrijken invloed van den Hoogen raad op ons hele rechtsleven veronachtzaamt. Wat de Hooge Raad zegt, is niet alleen van belang voor enkele zaken, die hij berecht, maar het reikt veel verder. En dit geldt niet alleen voor wat hij zegt in zijn arresten, maar ook voor wat hij anders te kennen geeft. De lagere rechters richten zich ernaar; dan het bestuursapparaat; want het weet:anders handelen wordt op den duur toch vechten tegen de bierkaai. Vervolgens om dezelfde reden de advocaten en notarissen. Tot de gewone burger ten slotte ook niet beter weet of het hoort zoo. De houding van den Hooge Raad heeft dus de neiging om het heele volksleven te beïnvloeden. Dat weet de Hooge Raad en hij behoort er rekening mee te houden."

Ook prof. mr. R.D. Kollewijn droeg bij aan deze discussie in het bewuste nummer van VN.

De Hooge Raad, R.D. Kollewijn

"Wij hebben allen fouten gemaakt, vooral toen de bezetting ons geestelijk veel minder voorbereid vond dan wij hadden kunnen en moeten zijn, en niemand van ons heeft dan ook het recht om zich op de borst te slaan. Maar de Hoge Raad heeft nooit iest gedaan en nooit een woord gesproken, dat het Nederlandse volk in zijn ellende tot troost en sterkte kon zijn, en daarentegen wel een arrest gewezen - het befaamde toetsingsarrest - dat dit volk, bij deze onthouding, moest voelen als een zweepslag in het gezicht. Maar 'De Hooge raad is toch geen politiek college', antwoord de schrijver, en hij adstrueert zijn stelling met twee citaten. Neen, - dat is de Hoge raad zeker niet. Maar wie het opkomen voor de hoogste rechten van de mens brengt tot de 'politiek' waarvan rechter en kerk en wetenschap zich moeten onthouden, wie zijn eigen overtuiging omtrent die eerste rechten, die aan de Jood en de beklaagde, aan de gegijzelde en de gevangene, gelijkelijk toekomen, slechts ziet als een andere 'politieke' overtuigingen dan die, waarvan de nazi-beul uitgaat, - die is zijn duivelse tegenstander reeds meer dan de helft tegemoet gekomen. Juist omdat getuigenis voor de rechten van de mens, die ook onze Nederlandse grondrechten zijn, oneindig hoog boven 'politieke' strijd uitgaat, zag het Nederlandse volk zo verlangend uit naar het woord dat de Hoge Raad als zijn hoogste rechtscollege, ver boven en buiten de 'politiek' staande, zo zuiver en indrukwekkend had kunnen spreken. Maar dat woord is nooit gekomen.
Het is niet nodig alle gebeurtenissen door Mr. van den Dries behandeld de revue te laten passeren; met enkele voorbeelden kan worden volstaan. Daar is dan in de eerste plaats het ontslag der joodse ambtenaren, onder wie ook Mr. Visser, de President van de Hoge Raad buiten functie werd gesteld. Met veel citaten beroept Mr. van den Dries er zich op, dat de bezetter naar volkenrecht de

bevoegdheid heeft om ambtenaren, die hem niet welgevallig zijn, te ontslaan. Ongetwijfeld. Maar is het bij de leden van de Hoge Raad dan niet opgekomen , dat bij deze ontslagen van joodse ambtenaren nog iets anders in het geding was dan alleen deze bevoegdheid? Dat door dit ontslag van alléén *joodse ambtenaren* en van alle *joodse* ambtenaren de artikelen 5 en 176 van onze Grondwet en het fundamentele beginsel van onze hollandse samenleving, dat ras en godsdienst geen discriminerend onderscheid maken voor recht, werden geschonden? Te zeggen: Wij zien alleen op de bevoegdheid van den bezetter tot het geven van ontslag en vragen niet *waarom* hij ontslaat, was een volkomen formele houding, waarmede - ongewild, ik twijfel er niet aan, - de Duitser in de kaart werd gespeeld. De schrijver vraagt begrip voor het duitse standpunt 'Men kan zich indenken', schrijft hij, 'dat de bezetter in het bijzonder de *joodse* ambtenaren wantrouwde en als gevaarlijk beschouwde' (p. 43). Het is een typische uiting van de z.g. objektieve houding, die in de bezettinstijd werd aangenomen door *meerdere* niet-protesterenden, die daarbij echter vergaten, dat onze grondrechten, die door deze duitse maatregelen, waarvoor men zoveel begrip toonde, werden geschonden, ons Hollanders heilig genoeg moesten zijn om met alle kracht tegen de begrepen duitse wandaden op te komen...ook al zou bij de Duitsers zelf daarmee niets worden bereikt.
Maar..'protesteren kon het gevaar van verdere maatregelen tegen de persoon van Mr. Visser vergrooten' (p. 42). Men kleurt als men het leest. Gelukkig dat deze woorden Mr. Visser niet meer onder ogen kunnen komen, want hoe zou hij, de onverschrokken, principiële jurist, zich geërgerd hebben als hem te verstaan was gegeven, dat de Hoge Raad mede om hém nagelaten had te doen hetgeen het nederlandse volk uit zijn verslagenheid kon oprichten."

"Wie bij dit alles nu slechts analyserend vraagt of elk van die maatregelen en gebeurtenissen op zich zelf voor de Hooge Raad wel een voldoende reden was om hen te gaan (nu daargelaten dat velen die vraag bij vele punten bevestigend zullen beantwoorden), miskent de samenhang van het aangebrachte en geleden onrecht. Het een stapelde zich op het ander en om te zien of de wijzer doorsloeg moest niet het oude onrecht eerst van de schaal worden genomen, wanneer door dezelfde schenner van ons rechtsleven nieuw werd toegevoegd.."

"Doch de Hoge Raad heeft niet slechts nagelaten het nederlandse volk op te beuren en te steunen in zijn verzet tegen het duitse onrecht: hij heeft bovendien door het toetsingsarrest op dat verzet een domper gezet.
(...)
Wat heeft de Hoge Raad namelijk gedaan? Met ontkenning van zijn bevoegdheid tot toetsing van de bezettersverordeningen aan het volkenrecht, dus van zijn recht tot onderzoek of die verordeningen wel bevoegdelijk waren gegeven, is de Hoge Raad toch blijven zitten en heeft hij herhaaldelijk verordeningen (de krachtens duitse verordening tot stand gekomen

beschikkingen van secretarissen-generaal daaronder begrepen), die zonder twijfel in strijd met het volkenrecht waren gemaakt, en dus nietig waren, toegepast."

Prof. Kollewijn geeft dan aan hoe door dit alles de bevolking op het verkeerde been werd gezet en de indruk werd gewekt dat deze Duitse verordeningen en beschikkingen gewoon geldend recht waren, dat gerespecteerd, gehoorzaamd en opgevolg moest worden. Niemand kon zo beter weten:

"Daarvoor was de overweging, dat de duitse verordeningen onder de omstandigheden der bezetting het karakter van nederlandse wetten droegen, voor de leek, en ik reken daar nu ook toe: de ambtenaar en de notaris, de advocaat en de lagere rechter, voor zover deze van volkenrecht weinig op de hoogte zijn, veel te sprekend."

Zodat, zo vervolgt prof. Kollewijn even verderop:

"..diezelfde burger daaruit wel moest konkuderen, dat dus de bezetter, naar het oordeel van de Hoge Raad, de opvolging van deze verordeningen ook van hem, de burger, mocht eisen."

en:

"Neen, dit arrest van de Hoge Raad was, zoals mijn Groningse collega het uitdrukte, het arrest van de volledige overgave. Wij hadden materiëel met de wapens verloren, maar de strijd voor onze geestelijke goederen was voortgezet. Het arrest van de Hoge Raad kon in de ogen van ons volk, van juristen en niet-juristen, niets anders betekenen dan de volledige overgave van ons recht aan de willekeur van de bezetter. Men moest er een aansporing in lezen om zich bij de verordeningen van de bezetter neer te leggen. Vele advocaten en notarissen hebben met een beroep op dit arrest berusting in en opvolging van het duitse onrecht gepredikt. Het arrest is vergif voor ons volk geweest, dat noch door de Hoge Raad als zodanig, noch door zijn leden individueel ooit is achterhaald."

en:

"De schrijver (v.d. Dries) beroept zich op art. 173 der Grondwet, volgens hetwelk de rechterlijke macht, en ook de Hoge Raad, alleen door de Hooge Raad gezuiverd kan worden. Maar wie zal de wachters bewaken? Wie zal de zuiveraars zuiveren, indien deze zelf zuivering behoeven? Is in dit geval niet een noodtoestand geschapen, waarin alleen een noodmaatregel oplossing kan brengen?"

WAAROM DE HOOGE RAAD FAALDE - EEN BESCHOUWING NAAR AANLEIDING VAN MR. VAN DEN DRIES' PLEIDOOI VOOR "DE HOOGE RAAD TIJDENS DE BEZETTING" VAN MR. C.M.O. VAN NISPEN TOT SEVENAER

Ook mr. van Nispen tot Sevenaer mengde zich met een geschrift in de discussie.

"Zoo verleent na 12 Januari 1942 Nederland's hoogste rechter, bij uitstek tot taak hebbende het recht en de billijkheid te dienen, alle onrecht, dat geschiedt - en hoe mateloos veel rechtskrenking geschiedde er niet uit kracht van een besluit of verordening van de S.G. of bezetter? - de formeele bekrachtiging tot Nederlandsche wet; van een wet, die bij voorbaat geacht wordt het recht in nationale zin te dienen. H.R.'s arrest geeft dus een formeele wijding aan het onrecht."

"De fout van ons hoogste rechtscolege is dus, dat het, wetend, hoe gruwelijk misbruik de bezetter maakte van zijn positie, hoe deze geheel buiten de, hem bij de Haagsche Conventie geboden mogelijkheid om, de Nederlandse wetten te verzette en on-Nederlandse en onrechtvaardige wetten invoerde, toch de betreffende verordeningen met zijn hoog gezag heeft gedekt als waren het Nederlandse wetten."

"De conclusie uit de voorgaande beschouwingen is duidelijk. De fout van den Hoogen Raad der Nederlanden is, dat hij bij arrest van 12 januari 1942 een verordening der bezettende macht - en dan nog wel een tyrannieke bezetter als den Duitsche - zonder meer gelijk stelt met een Nederlandsche wet. Dit kan nu noch naar algemeene rechtsbeginselen, noch volgens de Haagsche Conventie het geval zijn."

"Intussen beteekent dit nog niet, dat de H.R. zich aan directe medewerking aan het Duitsche onrecht heeft schuldig gemaakt. Hij zegt immers niet meer dan dat hij op bepaalde gronden geen bemoeienis kan hebben met de beoordeling van de al of niet rechtmatigheid eener door den tyrannieken bezetter uitgevaardigde verordening. De lagere rechter kwam er echter door voor de moeilijkheid te staan van te moeten doorzeilen tussen Charybdis en Scylla; de Charybdis van en toorn van des bezetters bij negeering van het voor hem gunstige standpunt van den hoogste rechter; de Scylla der toepassing van een ongerecht voorschrift en daardoor van directe medewerking aan het onrecht."

RECHTSPLEGING ONDER BIJZONDERE OMSTANDIGHEDEN - DE HOGE RAAD EN DE DUITSE BEZETTING - A.G VAN DE WIEL

Behalve de door de nazi's ontslagen joodse voorzitter mr. L.E. Visser, behielden ook de beide vice-presidenten hun ambt niet tot aan het einde van de oorlog. De ene, prof. mr. J. Kosters, nam in 1941 ontslag en de tweede, prof. mr. B.M. Taverne, overleed in 1944. Hij was mede-oprichter en redacteur van de *Nederlandse Jurisprudentie* en pro-Duits. Het toetsingsarrest werd door een strafkamer onder zijn leiding gewezen. Het arrest van het Gerechtshof Leeuwarden van 25 februari 1943, dus van ruim een jaar na het toetsingsarrest, waarvan een illegale krant schreef: Zo moet het!, en dat op grote schaal illegaal werd verspreid, werd door zijn toedoen buiten de *Nederlandse Jurisprudentie* gehouden. Pas lang na de oorlog - NJ 1951, 643 m.o. W.P.(ompe) - werd het officieel gepubliceerd, als een laat huldeblijk aan het moedige hof.

De omstandigheid dat de drie Leeuwarder raadsheren na hun ontslag gedurende de rest van de bezetting verder geen strobreed in de weg is gelegd - zij het na tussenkomst van derden - vermag niet afbreuk te doen aan de grootte van het risico dat zij, bewust, wel, de Hoge Raad daarentegen niet heeft durven nemen

Als opvolger van de ontslagen mr. Visser werd op 1 juli 1941 tot president benoemd de deutsch-freundliche prof. Van Loon.
Het is onaannemelijk dat de Hoge Raad van Loon zelf heeft voorgedragen of zelfs, desgevraagd, ook maar met diens benoeming accoord zou zijn gegaan. "Goede" benoemingen waren, mede onder invloed van secretaris-generaal Tenkink, vervolgens nog De Visser en Smits, waarvan de laatste nog reeds voor de oorlog op de voordrachtslijst van de Hoge Raad had gestaan. Nadien zijn uitsluitend nog dubieuze figuren benoemd, nadat ook de goede S.G Tenkink inmiddels was vervangen door de pro-Duitse Schrieke: Weitjes, Helb, van Lunteren en Thien.
Vice-presidenten werden niet benoemd.

Het principiële lid prof. mr. dr. J. Donner, na een politiek bestuurlijke loopbaan benoemd tot lid van de Hoge Raad, werd wegens zijn bijdrage aan het kerkelijk verzet tot driemaal toe gearresteerd, waarvan eenmaal binnen het gebouw van de Hoge Raad. Hij werd als gijzelaar afgevoerd, keerde pas in 1943 uit gevangenschap terug en weigerde verder mee te draaien in de Hoge Raad en werd daarop prompt door de bezetter ontslagen. Na de oorlog werd hij weer geïnstalleerd.

Van de dertien andere raadsheren valt te melden dat er één in 1941 overleed en drie het veld moesten ruimen vanwege het bereiken van de door de Duitsers

verlaagde leeftijdsgrens. Van deze drie kwam Meckman na de oorlog weer terug. Acht raadsheren die al voor de oorlog benoemd waren, namelijk Nijpels, van der Meulen, Losecaat Vermeer, Fick, Van der Flier, Sinnighe Damsté, Hijink en Van den Dries haalden het einde van de oorlog.

Alle in de oorlog benoemde raadsheren werden ontslagen. Maar Smits werd kort nadien herbenoemd en de Visser werd weer, als voordien, P-G bij het Hof Arnhem. Van den Dries werd tijdelijk President. Sommigen ontslagen leden van de HR werden geïnterneerd. Van Loon werd door een tribunaal veroordeeld; na zijn vrijlating vertrok hij naar Nederlandse Antillen, waar hij in de jaren zestig is gestorven.

Alle raadsheren die in de oorlog werden ontslagen en na de oorlog nog beantwoordden aan de (grond)wettelijk vereisten werden in hun functie hersteld: Donner, Meckman en P.G Berger.

NABESCHOUWING

door Leny de Groot-van Leeuwen

Zoals Cleveringa stelde: gezien zijn maatschappelijke en juridische positie heeftde Hoge Raad een voorbeeldfunctie. Noblesse oblige.

De Hoge Raad ging niet, zoals de Belgische rechters, actief en creatief op zoek naar mogelijkheden binnen nationale en internationale rechtsregels om Duitse maatregelen te dwarsbomen. Ook gedroegen zij zich niet zoals de leden van het hoogste rechtscollege in Noorwegen, die hun functie neerlegden toen de bezetter het verbod uitsprak op toetsing van Duitse verordeningen aan het internationale oorlogsrecht. In Nederland besloot de Hoge Raad in 1942 om niet te toetsen en wel aan te blijven.

"De voorbeeld fuctie die de Hoge Raad heeft als hoogste rechter is inderdaad van belang. Een krachtige stellingname van de Hoge Raad zou, aldus Van de Wiel in tekst 12, maatgevend geweest zijn voor de lagere rechtspraak en bovendien de lagere rechters tot moreel en juridisch houvast hebben kunnen dienen. Waarom zou als de hoogste rechter het bezettingsrecht als recht aanvaardt de lagere rechter en de gewone burger dit niet doen? De Hoge Raad zette de toon. Haalde hij zodoende de twijfelende burger niet over de schreef? Met Mazel (tekst 13) kunnen we zeggen dat de Hoge Raad als het ware de bezetter een handje hielp in het aanvaardbaar maken van zijn maatregelen, waaronder de anti-joodse verodeningen. Mocht het - al dan niet juridische - geweten van enkele Nederlanders opspelen bij de overweging de joodse

bedrijven op te kopen, dan was het toetsingsarrest een steuntje in de rug om dat maar wel te doen. Als de hoogste Nederlandse rechter de innerlijke waarde of billijkheid van een maatregel, verordening of wet niet hoeft en zelfs niet mag beoordelen, waarom en op grond waarvan zou een individuele burger dat dan wel (moeten) doen? "

"Cleveringa geeft niet alleen een ondersteuning van deze denktrant, maar ook een aanwijzing over wat de inhoud zou moeten zijn van de taak die de Hoge Raad bij uitstek heeft, namelijk de bescherming van de geestelijke waarden (waaronder recht) die de stoffelijke 'op den duur te boven gaan'. dat is zijns inziens de ware doelmatigheid."

Van: "Rene Danen" <renex@dds.nl>
Aan: <renex@dds.nl>
Verzonden: maandag 30 juni 2008 13:27
Onderwerp: (Fwd) [Persbericht] Beroep tegen beslissing OM over

Beste mensen,

Wij hebben aangekondigd in beroep te gaan tegen de beslissing van het OM (zie persbericht) Wellicht kunnen we later deze week even overleggen of we hierin mogelijk gezamenlijk kunnen optrekken met enkele anderen die aangifte gedaan hebben?

Groet,

Rene
06-40711911

------ Forwarded message follows ------

Beroep tegen beslissing OM
"NIET O.M. MAAR RECHTER MOET BESLISSEN OVER WILDERS"

De stichting Nederland Bekent Kleur zal in beroep gaan tegen de beslissing van het Openbaar Ministerie vandaag om Geert Wilders niet te vervolgen. De antiracisme organisatie is van mening dat het OM een groot aantal uitspraken van Wilders en andere PVV-ers heeft genegeerd en alleen naar een artikel in De Volkskrant en de film Fitna gekeken heeft. De stichting deed vorige week nog aangifte tegen 75 andere uitspraken die Wilders sinds 2004 gedaan heeft (zie bijlage). De stichting is van de mening dat niet het OM maar de rechter een uitspraak hierover moet doen. Om dit te bereiken zal de stichting een beroepsprocedure starten om de zaak voor de rechter te krijgen, een zogenaamde artikel 12 procedure.

Uit de recente aangifte van Nederland Bekent Kleur blijkt dat Wilders en andere PVV-ers niet alleen de islam aanvallen maar ook moslims als groep en tal van andere minderheden waaronder "niet-blanken, Marokkanen, Surinamers, migranten, Turken, Antillianen en allochtonen". Deze groepen worden gediscrimineerd en beledigd door de partijwoordvoerders of er wordt haat gezaaid tegen deze bevolkingsgroepen

Voor meer informatie:

Rene Danen (voorzitter Nederland Bekent Kleur): 06 - 40711911

------ End of forwarded message ------

13-11-2008

Vellemen schadt uitsluitend door
niet te zeggen, maar de
wet (a.d.-wetgeving) uitsluitend
te schenden in te pruderen

BIJLAGE 1: Besluit OM van 30 juni 2008 tot niet vervolging van Wilders inzake Volkskrant-artikel "Genoeg is genoeg: verbied de Koran"

Arrondissementsparket Amsterdam

Postadres Postbus 84500, 1080 BN Amsterdam

«Aangever»
«Adres»

Bezoekadres
Parnassusweg 220-228
Toren A/B
Telefoon (020) 541 2111
Fax (020) 541 invoer

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden.

Contactpersoon
Onderdeel Team NoordOost/LECD
Doorkiesnummer
Datum 30 juni 2008
Ons kenmerk
Onderwerp Uw aangifte tegen G. Wilders

Geachte «Aanhef»,

Vorig jaar deed u aangifte tegen uitlatingen van de heer Wilders in de Volkskrant van 8 augustus 2007. Bij brief van 17 januari jl. onder kenmerknummer 523288-07 meldde ik u dat u binnen enkele weken op de hoogte zou worden gesteld van de vervolgingsbeslissing van het Openbaar Ministerie (OM) in deze zaak. Helaas bleek, zoals ik u in latere tussenberichten van respectievelijk 5 maart, 16 april en 27 mei meldde, het besluitvormingsproces vanwege de complexe materie en het zorgvuldige onderzoek dat het OM nodig achtte, geruime tijd te vergen. Hierbij kan ik u mededelen dat het OM tot een definitieve beslissing is gekomen. Door middel van deze brief stel ik u in kennis van het oordeel van het OM betreffende uw aangifte.

Op 8 augustus 2007 plaatste de Volkskrant een column van de heer Wilders met de titel 'Genoeg is genoeg: verbied de Koran'. In deze column neemt de heer Wilders stelling tegen de islam en de Koran. Uw aangifte richt zich tegen de uitlatingen in deze column. Na bestudering van uw aangifte en de gehele tekst van de column is het OM tot de conclusie gekomen dat de volgende uitlatingen voor beoordeling van strafbaarheid in aanmerking komen.

1) *De kern van het probleem is de fascistische islam, de zieke ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamitische Mein Kampf: de Koran. De teksten uit de Koran laten weinig aan de verbeelding over.*

2) Den Haag zit vol met laffe lieden.(..)Die een generaal pardon verlenen aan leugenaars en criminelen.

Ik heb genoeg van de islam in Nederland: geen moslimimmigrant er meer bij.

4) *Ik heb genoeg van de aanbidding van Allah en Mohammed in Nederland: geen moskee er meer bij.*

5) *Ik heb genoeg van de Koran in Nederland: verbied dat fascistische boek.*

De overige tekstgedeelten in de column komen niet voor beoordeling van strafbaarheid in aanmerking. Deze zijn in het kader van de samenhang met bovengenoemde uitlatingen en met de gehele tekst van de column wel in de beoordeling meegenomen.

Wettelijk kader
Voor de beoordeling van de betreffende uitlatingen heeft het OM zich allereerst gebogen over de vraag welke artikelen uit het Wetboek van Strafrecht mogelijk van toepassing zouden kunnen zijn op de uitlatingen door de heer Wilders gedaan. Geoordeeld is dat bovenstaande uitlatingen strafbaar zouden kunnen zijn op grond van de discriminatieartikelen, namelijk artikel 137c (het zich beledigend uitlaten over een groep mensen wegens hun godsdienst) en/of artikel 137d (het aanzetten tot haat of discriminatie van een groep mensen wegens hun godsdienst) van het Wetboek van Strafrecht (Sr). Ook is er gekeken of er sprake zou kunnen zijn van strafbaarheid wegens de verspreiding van discriminerende of tot haat, discriminatie of geweld aanzettende uitlatingen op grond van artikel 137e Sr. Daarnaast is de toepasbaarheid van artikel 147 Sr inzake smalende godslastering onderzocht. Strafbaarheid op basis van enig ander artikel zoals de artikelen 131, 133, 134, 137f, 137g, 429quater, 261, 262, 266 en 285 van het Wetboek van Strafrecht waarvan door enkele aangevers tevens aangifte is gedaan, is niet aan de orde.

Beoordeling van de uitlatingen op grond van artikel 137c Sr
Om te beoordelen of een kwetsende of grievende uitlating strafbaar is op grond van artikel 137c Sr, dient een aantal elementen te worden getoetst. Met betrekking tot de uitlatingen door de heer Wilders in zijn column in de Volkskrant zijn hierbij met name de volgende aspecten van belang.

1. Allereerst moet er sprake zijn van een *beledigende* uitlating.
Om te beoordelen of iemand zich beledigend heeft uitgelaten over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr, dient ten eerste het beledigend karakter van de uitlating te worden beoordeeld. Hiertoe heeft de Hoge Raad in zijn jurisprudentie drie stappen onderscheiden.
- Allereerst dient te worden bezien of de uitspraak woordelijk beledigend is over een groep. Een uitlating is woordelijk beledigend als uitsluitend naar de gebruikte woorden en in samenhang bezien, een groep mensen (op grond van hun ras, godsdienst of levensovertuiging, seksuele gerichtheid of handicap) in diskrediet wordt gebracht of de waardigheid van de groep wordt miskend.
- Vervolgens dient gekeken te worden naar de context waarin de uitlating is gedaan. De Hoge Raad heeft in diverse arresten laten zien dat de context het beledigende karakter van bewoordingen weg kan nemen.[1] Voorbeelden van een context op basis waarvan het beledigend karakter aan een uitlating kan worden ontnomen zijn het maatschappelijk debat, een geloofsopvatting en de artistieke expressie.
- Tot slot zal het al dan niet onnodig grievende karakter van de uitlating moeten worden beoordeeld. Als een uitlating onnodig grievend is, dat wil zeggen de grenzen van wat aanvaardbaar is overschrijdt, kan deze ondanks de context waarin de uitlating is gedaan toch een beledigend karakter hebben.

2. Een tweede aspect van zeer groot belang voor het oordeel over strafbaarheid is dat de uitlating beledigend moet zijn *over een groep mensen*, wat betekent dat een uitlating pas onder artikel 137c Sr valt als er iets mee wordt gezegd *over* een groep. Met andere woorden, als er negatieve conclusies ten aanzien van een groep worden getrokken en een groep in diskrediet wordt gebracht, is er sprake van een beledigende uitlating in de zin van artikel 137c Sr. Een uitlating die door een bepaalde groep als kwetsend en grievend wordt ervaren maar niets negatiefs over de groep zelf zegt, is niet strafbaar op grond van artikel 137c Sr.

Beoordeling van de uitlatingen op grond van artikel 137d Sr
In artikel 137d Sr is het aanzetten tot haat, discriminatie of geweld strafbaar gesteld.

---

[1] Zie bijvoorbeeld HR 9 januari 2001, NJ 2001, 204 (Van de Wende); HR 9 januari 2001, NJ 2001, 203 (van Dijke); HR 14 januari 2003, NJ 2003, 261 (Herbig)

Om te beoordelen of een uitlating strafbaar is op grond van artikel 137d Sr, dient een aantal elementen te worden getoetst. In het kader van de beoordeling van de uitlatingen van de heer Wilders in zijn column in de Volkskrant zijn met name de volgende aspecten van belang.

1. Allereerst moet er sprake zijn van een uitlating die erop gericht is anderen *aan te zetten*, ofwel *te bewegen* tot bepaalde handelingen of daden tegen bepaalde groepen (aanzetten tot discriminatie of geweld), dan wel bij anderen gevoelens van haat *op te wekken* of *aan te wakkeren* ten aanzien van bepaalde groepen (aanzetten tot haat).

2. Van aanzetten tot haat kan sprake zijn als er een *intrinsiek conflictueuze tweedeling* wordt geschetst tussen een aangeduide groep en de rest van de samenleving, bijvoorbeeld door te stellen dat deze groep een gevaar of bedreiging vormt voor de samenleving.

3. Het schetsen van een conflictueuze tweedeling dient gepaard te gaan met *opruiende elementen* in de uitlating (zoals ongenuanceerdheid van een uitlating en suggestief taalgebruik)

4. Of er sprake is van een strafbaar aanzetten tot discriminatie, geweld of haat dient mede te worden beoordeeld aan de hand van *de aard, de samenhang en de context van de uitlating.*

Hieronder volgt per uitlating aan de hand van de hierboven geschetste lijn een uiteenzetting van het oordeel van het OM over de strafbaarheid van de uitlatingen.

Vooraf dient het volgende te worden benadrukt:
- Bij het duiden van de woorden van de heer Wilders - hetgeen noodzakelijk is voor de beoordeling ervan -, is steeds nagestreefd zo objectief mogelijk weer te geven hoe deze redelijkerwijs geïnterpreteerd dienen te worden. Bij deze beschrijvingen wordt steeds de mening van de heer Wilders beschreven en aangehaald; dit is derhalve niet de mening van het OM.
- Indien in dit stuk de islam, de Koran of moslims op een negatieve manier worden beschreven is dat om de visie van de heer Wilders weer te geven, zoals die door het OM is geïnterpreteerd.

Uitlating 1
De kern van het probleem is de fascistische islam, de zieke ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamitische Mein Kampf: de Koran. De teksten uit de Koran laten weinig aan de verbeelding over.

Is de uitlating beledigend over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr?
Deze uitlating is naar zijn feitelijke bewoordingen niet beledigend te noemen over een groep mensen. Het woord 'fascistisch' in deze zin slaat kennelijk op de godsdienst islam en niet op de islamieten als groep. Ook met de woorden de 'zieke ideologie' wordt niet zozeer verwezen naar de ideologie van een groep mensen, maar naar de godsdienst. Ook al zouden de woorden wel iets zeggen over de ideologie van een groep mensen, dan wordt daarmee nog niets over de groep mensen als zodanig gezegd.
Echter, een uitlating kan beledigend zijn op grond van de feitelijke bewoordingen, maar ook de samenhang in een bepaalde tekst kan een beledigend karakter geven aan de uitlating. Het kan zelfs zo zijn dat de gebruikte woorden op zichzelf gezien niet beledigend zijn, maar dat de samenhang met de rest van de tekst juist het beledigend karakter geeft. Om het karakter van de bewoordingen in deze uitlating te beoordelen, zal dus ook naar de samenhang met de rest van de tekst gekeken moeten worden. Ten behoeve van een goed begrip van die tekst, zal allereerst de inhoud van de gedachtegang van de heer Wilders in zijn column moeten worden geduid.

De heer Wilders begint zijn column met de stelling dat een gematigde islam niet bestaat en verwijst daarvoor naar de speech van de Italiaanse schrijfster Oriana Fallaci in 2005 waarin zij de Koran gelijk stelt aan 'Mein Kampf' en stelt dat '(..)al

het kwade dat de zoons van Allah tegen ons en henzelf begaan, uit dat boek afkomstig is'.
De heer Wilders stelt vervolgens dat hij genoeg heeft van 'het politiek correct gedraai en gekonkel' en stelt dat de kern van het probleem de 'fascistische islam is, de zieke ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamitische Mein Kampf: de Koran.'
Ter onderbouwing van zijn mening wijst de heer Wilders op bepaalde delen van de Koran (soera's) waarin uitingen staan die moslims oproepen allerlei groepen binnen de samenleving te onderdrukken en geweld tegen hen te gebruiken. Tegen deze facetten van de Koran wil hij kennelijk protesteren en in dat licht wil hij kennelijk als signaal de Koran verbieden.
Vervolgens uit de heer Wilders in zijn betoog kritiek op de Nederlandse politici die hij, kort gezegd, verwijt niets tegen de invloed van de islam te ondernemen.
Tot slot eindigt hij zijn column met de volgende woorden: 'Ik heb genoeg van de islam in Nederland: geen moslimimmigrant er meer bij. Ik heb genoeg van de aanbidding van Allah en Mohammed in Nederland: geen moskee er meer bij. Ik heb genoeg van de Koran in Nederland: verbied dat fascistische boek'.

In samenhang met de gehele tekst bezien, wil de heer Wilders in deze uitlating kennelijk zijn ongenoegen uitdrukken over de godsdienst islam en het boek waarin die islam is opgetekend, de Koran. Van dit boek, waarin alle door Allah aan de profeet Mohammed geopenbaarde teksten zijn opgetekend, is algemeen bekend dat dit het heilige boek is van de islam en daarmee één van de heiligste voorwerpen, zo niet hét heiligste voorwerp, op aarde voor moslims vertegenwoordigt. Het leveren van kritiek op dit boek, of het op een oneerbiedige wijze afschilderen hiervan zoals de heer Wilders doet door de vergelijking met Mein Kampf, zal daarom door moslims als uiterst kwetsend en grievend worden ervaren. Hoewel een dergelijke uitlating voor veel moslims een grove belediging zal betekenen, betekent dit echter niet dat de moslims hiermee als groep in diskrediet worden gebracht of dat er negatieve conclusies ten aanzien van hen als groep op grond van hun geloof worden getrokken. De heer Wilders wil kennelijk door middel van de uitlating uitdrukking geven aan zijn kritiek op de godsdienst islam en de Koran. Zijn kritiek, hoe kwetsend deze ook voor moslims zal zijn, is niet gericht op de gelovigen zelf . Ter vergelijking kan gedacht worden aan de ook vaak krachtig verwoorde kritiek op het katholieke geloof die in beginsel ook niet gericht is op de katholieke gelovigen als groep.

Men zou de mening kunnen zijn toegedaan dat kritiek op een godsdienst niet anders kan worden opgevat dan als kritiek op de gelovigen zelf en dat een beledigende aanval op een godsdienstige overtuiging dus altijd een belediging inhoudt van degenen die die overtuiging aanhangen. Vanuit deze redenering valt goed te begrijpen dat islamitische gelovigen kritiek op de islam ook als kritiek op henzelf ervaren. Bij het debat in de Tweede Kamer over de invoering van de grond godsdienst en levensovertuiging in het discriminatieartikel werd door de ministers echter gesteld dat 'het gebruik van beledigende kwalificaties voor een overtuiging slechts een belediging van mensen kan inhouden, indien daarbij tevens conclusies ten aanzien van die mensen worden getrokken.'[2]
Op basis van deze wetsgeschiedenis komt het OM tot de conclusie dat zelfs indien er al sprake zou kunnen zijn van een doorwerking van een belediging over een godsdienst naar een belediging van de groep gelovigen, dit met betrekking tot deze uitlating op zodanig indirecte wijze geschiedt dat er geen conclusies ten aanzien van de groep worden getrokken en dit derhalve niet onder het bereik van de Nederlandse strafwet valt.

Ook de woorden 'de zieke ideologie van Allah en Mohammed' in deze uitlating, richten zich niet tot de gelovigen, maar drukken een oordeel uit over het gedachtegoed van de grondleggers van het islamitische geloof. Hoewel zeer wel voor te stellen is dat ook door deze uitspraak een groot aantal moslims zich diep gekrenkt zal voelen, vormt dit geen belediging *over de groep* als bedoeld in artikel 137c Sr. Ook hier wordt immers geen negatieve eigenschap toegedicht aan

---

Kamerstukken II 1970/71, 9723 en 9724, nr. 22, p. 4

moslims als zodanig. Allah en de profeet Mohammed zijn kennelijk het onderwerp van de kritiek van de heer Wilders.
De uitlating is, ook in samenhang bezien met de rest van de tekst, dus niet beledigend over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr.

Zet de uitlating aan tot haat tegen of discriminatie van mensen in de zin van artikel 137d Sr?

In de uitlating zijn onvoldoende aanknopingspunten te vinden voor het aanzetten tot haat tegen of discriminatie van een groep mensen. De in de uitlating gebruikte bewoordingen zijn er namelijk niet, dan wel onvoldoende, op gericht om anderen tot een bepaald handelen te bewegen, dan wel gevoelens van haat jegens een bepaalde groep op te wekken. Door middel van de uitlating wordt kritiek gegeven op de islam en de Koran. Er wordt hierbij noch direct, noch indirect naar een bepaalde groep verwezen. Van het schetsen van een conflictueuze tweedeling tussen een bepaalde groep en de rest van de samenleving is dan ook geen sprake.

Houdt de uitlating een smalende godslastering in, in de zin van artikel 147 Sr?
De woorden 'de zieke ideologie van Allah' zouden een strafbare uitlating kunnen vormen in de zin van artikel 147 Sr. Voor strafbaarheid op grond van dit artikel is van belang dat er sprake is van een honende of verachtende vorm waarin een god, in dit geval Allah, wordt gelasterd. Tevens moet kunnen worden aangetoond dat de heer Wilders met deze woorden bedoeld heeft Allah te beschimpen of te honen, dan wel op enigerlei wijze uitdrukking heeft willen geven aan zijn verachting voor Allah. Door de ideologie van Allah ziek te noemen, uit de heer Wilders kritiek op de ideologie van deze God en zou men kunnen stellen dat hij zich (op een indirecte wijze) uitspreekt in een vorm die Allah beschimpt. Uit de samenhang van de tekst kan men echter concluderen dat het kennelijk zijn bedoeling is geweest om de, in zijn ogen, kwalijke gevolgen en effecten van de islam te bekritiseren en niet om Allah zelf te honen. Uit de door de heer Wilders gebruikte woorden blijkt naar de mening van het OM derhalve niet van een bedoeling tot het beschimpen of honen van God. De heer Wilders maakt zich door middel van deze uitlating daarom niet schuldig aan strafbare godslastering in de zin van artikel 147 Sr.

Uitlating 2
Den Haag zit vol met laffe lieden.(..)Die een generaal pardon verlenen aan leugenaars en criminelen.

In deze uitlating beschuldigt de heer Wilders de Nederlandse politici ervan het generaal pardon voor de asielzoekers aan leugenaars en criminelen te verlenen. Er wordt echter op geen enkele wijze tot uitdrukking gebracht dat de heer Wilders met de woorden leugenaars en criminelen de gehele groep asielzoekers bedoelt. De woorden in deze uitlating hebben kennelijk betrekking op individuen binnen de groep asielzoekers die liegen of crimineel zijn en niet kan worden gezegd dat er sprake is van een belediging over een gehele groep mensen in de zin van artikel 137c Sr.

Uitlating 3
Ik heb genoeg van de islam in Nederland: geen moslimimmigrant er meer bij.

Is de uitlating beledigend over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr?
De gebruikte woorden drukken uit dat de heer Wilders geen extra moslims tot Nederland meer toe wil laten. Hiermee geeft hij kennelijk aan dat immigranten op grond van hun godsdienst islam niet welkom zijn in Nederland en derhalve minderwaardig moeten worden behandeld ten opzichte van andere groepen immigranten. Deze woorden ontnemen hiermee aan moslims hun waardigheid waardoor de groep moslims als zodanig woordelijk wordt beledigd.
Nu naar de mening van het OM, de uitspraak als woordelijk beledigend dient te worden beoordeeld, dient te worden gekeken naar de context waarin de uitlating is gedaan. De context wordt gevormd door de setting waarin uitlatingen worden gedaan. Door de context kan het beledigend karakter aan een uitlating worden ontnomen. Een in de jurisprudentie prominent voorbeeld van een context die het

beledigend karakter weg kan nemen is het maatschappelijk debat. Het Europees hof voor de rechten van de mens (EHRM) heeft uitgemaakt dat uitlatingen die bijdragen aan een maatschappelijk debat in beginsel niet verboden mogen zijn, vanwege de vrijheid van meningsuiting. De vrijheid van meningsuiting vormt, naar de woorden van dit Hof, één van de essentiële fundamenten van een democratische rechtsstaat en is een van de grondvoorwaarden voor de ontwikkeling van een democratie en de zelfontplooiing van ieder individu.[3] De ultieme vorm van maatschappelijk debat wordt gevoerd in de politieke arena. Het politieke debat vormt een zeer krachtige context, die het beledigend karakter aan een uitlating vaak zal ontnemen. De heer Wilders doet zijn uitlatingen in een column in de Volkskrant. Zoals uit de samenvatting van zijn column hierboven kan worden opgemaakt, uit de heer Wilders door middel van zijn column kritiek op de islam en het boek waarin die islam is neergelegd, de Koran. Kennelijk wil de heer Wilders door middel van deze column zijn standpunt over dit onderwerp naar voren brengen en doet hij zijn uitingen in de hoedanigheid van politicus in het kader van het debat over het vreemdelingenbeleid. Met de gewraakte zin geeft de heer Wilders kennelijk uitdrukking aan zijn wens de aanwezigheid en de invloed van de islam in Nederland te reduceren. Door de opmerking neemt de heer Wilders politiek stelling over de wijze waarop dit in zijn ogen moet worden bereikt. Zijn uitlating is in het kader van het politieke debat gedaan en in een context waarmee het beledigend karakter aan de uitlating wordt ontnomen.

Het kader van het maatschappelijk debat is echter nog geen vrijbrief om beledigende uitlatingen te kunnen doen. Ook in een politiek debat kunnen uitlatingen onnodig grievend zijn omdat zij voor wat betreft het beledigende karakter niet in geen verhouding meer staan tot het beoogde doel, namelijk deelname aan het debat. Dergelijke disproportionele uitlatingen blijven niet meer binnen de grenzen van wat aanvaardbaar wordt geacht binnen een debat. De heer Wilders gebruikt in deze uitlating bewoordingen om zijn standpunt uiteen te zetten die niet buiten de grenzen treden van hetgeen aanvaardbaar is Het beledigend karakter blijft derhalve aan de uitlating ontnomen, waardoor er geen sprake is van een strafbare uitlating in de zin van artikel 137c Sr.

Zet de uitlating aan tot haat tegen of discriminatie van mensen in de zin van art 137d Sr?
In de uitlating zijn geen aanknopingspunten te vinden voor het aanzetten tot haat tegen of discriminatie van een groep mensen. Ook hier zijn de in de uitlating gebruikte bewoordingen er niet, dan wel onvoldoende, op gericht om anderen tot een bepaald handelen te bewegen, dan wel gevoelens van haat jegens een bepaalde groep op te wekken.

<u>Uitlating 4</u>
Ik heb genoeg van de aanbidding van Allah en Mohammed in Nederland: geen moskee er meer bij.

Is de uitlating beledigend over een groep mensen in de zin van art. 137c Sr?
Nadat hij heeft gesteld genoeg te hebben van de islam, vervolgt de heer Wilders zijn conclusie met de stelling genoeg te hebben van de aanbidding van Allah en Mohammed in Nederland.
Door middel van deze uitlating uit de heer Wilders allereerst zijn kritiek op de gedragingen door gelovigen, namelijk de aanbidding van hun God. De heer Wilders trekt daarbij echter geen negatieve conclusies ten aanzien van de gelovigen, te weten de moslims, als zodanig. Uit de reeds eerder aangehaalde wetsgeschiedenis over artikel 137c Sr. (zie onder de beoordeling van uitlating 1, p. 3) blijkt duidelijk dat kritiek op opvattingen of gedragingen niet binnen de reikwijdte van het artikel valt. In een democratie, zo werd geoordeeld, dient ruimte te zijn om opvattingen of gedragingen van anderen te bekritiseren, ook indien deze kritiek de diepste overtuigingen van die ander betreft. Slechts indien daarbij

[3] Zie o.a. EHRM: Handyside v. United Kingdom 7 december 1976, NJ 1978, 236; Jersild v. Denmark 23 september 1994, NJ 1995, 387; Lingens v. Austria, 8 juli 1986, NJ 1987, 901 en Observer and Guardian v. the United Kingdom 26 november 1991, NJ 1992, 457.

tevens conclusies ten aanzien van mensen worden getrokken kan het leveren van kritiek een belediging van mensen inhouden.[4]

Daarnaast geeft de heer Wilders aan dat hij er geen extra moskeeën meer bij wenst in Nederland. Ook deze kritiek is niet gericht op de moslims als groep. De uitlating is dus niet beledigend over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr.

Zet de uitlating aan tot haat tegen of discriminatie van mensen in de zin van artikel 137d Sr?

Voor wat betreft de vraag of hier sprake is van aanzetten tot discriminatie van een groep mensen in de zin van artikel 137d Sr. wordt verwezen naar hetgeen hierna over het verbieden van de Koran (uitlating 5) wordt overwogen. In de uitlating zijn geen aanknopingspunten te vinden voor het aanzetten tot haat tegen mensen in de zin van dit artikel.

Uitlating 5

Ik heb genoeg van de Koran in Nederland: verbied dat fascistische boek.

Is de uitlating beledigend over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr?

Zoals bij de beoordeling onder uitlating 1 uiteen is gezet, heeft de heer Wilders kritiek op de inhoud van de Koran,. Het in de slotparagraaf gestelde is een gevolg daarop. Het oproepen tot een verbod op dit heilige boek is voor moslims een zeer kwetsende oproep. Toch geldt ook hier dat de heer Wilders hiermee geen kritiek uit op een groep mensen en geen conclusies ten aanzien van een groep mensen trekt. De uitlating is derhalve niet strafbaar in de zin van artikel 137c Sr.

Zet de uitlating aan tot discriminatie van mensen in de zin van artikel 137d Sr?

Hoewel de uitlating geen belediging van mensen inhoudt, zou een oproep tot een verbod op de Koran ook kunnen vallen onder artikel 137d Sr, het aanzetten tot discriminatie van een groep mensen wegens hun godsdienst. Bij discriminatie worden door een handelen of nalaten de rechten van mensen aangetast. Het aanzetten tot discriminatie houdt in het aanzetten tot een minderwaardige behandeling van een groep mensen, een feitelijke achterstelling dus ten opzichte van de rest van de samenleving. Door het boek te verbieden, zouden moslims in Nederland bij de uitoefening van godsdienstvrijheid ernstig worden beperkt. Een verbod op de Koran zou een achterstelling van moslims bij andere religieuze bevolkingsgroepen, die wel in vrijheid over de heilige schriften van hun godsdienst kunnen beschikken, betekenen. De uitvoering van de wens van de heer Wilders zou daarmee neerkomen op discriminatie van moslims op grond van hun godsdienst. Enkel naar de bewoordingen beoordeeld, zet de heer Wilders hiermee dus aan tot discriminatie.

Bij de beoordeling of tot discriminatie wordt aangezet, spelen echter ook de aard, de samenhang en de context van de uitlating een rol. Hierbij is allereerst van belang dat het brengen van een politieke boodschap bij uitstek is beschermd door de vrijheid van meningsuiting.
In de column waarin de heer Wilders zijn oproep doet, geeft hij zijn mening weer over de islam, over de Koran en verwijt hij kennelijk andere politici niets te doen tegen de invloed van de islam in Nederland. Zijn oproep tot een verbod op de Koran wordt door de heer Wilders gedaan als politicus in het kader van een politiek debat en kan dan ook worden gezien als een oproep tot de politici in Nederland. Het nastreven van beperkingen in de uitoefening van de godsdienst via democratisch tot stand gekomen wetgeving kan niet worden gezien als aanzetten tot discriminatie. De politieke boodschap die de heer Wilders hier kennelijk wil brengen, vormt daarmee een context die de strafbaarheid aan het bestanddeel 'aanzetten tot' ontneemt. Van opzettelijk aanzetten tot discriminatie van een groep mensen in de zin van artikel 137d Sr. is dan ook geen sprake.

Conclusie:

[4] Kamerstukken II 1970/71, 9723 en 9724, nr. 22, p. 4

Geen van de uitlatingen in de column van de heer Wilders is strafbaar op basis van artikel 137c of 137d Sr. Dit houdt in dat de verspreiding van de uitlatingen in deze column ook geen strafbaarheid in de zin van artikel 137 e Sr. oplevert. Ook is er geen sprake van strafbare uitlatingen op grond van artikel 147 Sr.
Dit brengt het OM tot de conclusie dat ten aanzien van uw aangifte geen vervolging tegen de heer Wilders wegens zijn uitlatingen in de Volkskrant zal worden ingesteld.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en wijs u op de mogelijkheid om op grond van artikel 12 Wetboek van Strafvordering een klacht bij het Amsterdamse gerechtshof in te dienen.

Hoogachtend,

Mr. P.C. Velleman
Officier van Justitie

Arrondissementsparket Amsterdam

Postadres Postbus 84500, 1080 BN Amsterdam

«Aangever»
«Adres»

Bezoekadres
Parnassusweg 220-228
Toren A/B
Telefoon (020) 541 2111
Fax (020) 541

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden.

Contactpersoon
Onderdeel Team NoordOost/LECD
Doorkiesnummer
Datum 30 juni 2008
Ons kenmerk Wilders/Fitna
Onderwerp Uw aangifte tegen de film 'Fitna'

Geachte «Aanhef»,

Op 27 maart 2008 werd de film 'Fitna' van de heer Wilders uitgebracht op de internetsite www.liveleak.com. U heeft aangifte gedaan tegen deze film wegens discriminatie, opruiing of godslastering. Door middel van deze brief stel ik u in kennis van het oordeel van het Openbaar Ministerie (OM).

Er is een groot aantal aangiften binnengekomen tegen de film. Het OM heeft onderzocht of de film, of delen daarvan, strafbaar zijn op grond van de artikelen 137c en 137d Wetboek van Strafrecht (Sr). Mogelijk komen de fragmenten van de film die in deze brief worden behandeld niet (volledig) overeen met datgene waar u aangifte van heeft gedaan. De niet in deze brief behandelde beelden en teksten komen niet voor beoordeling in aanmerking omdat zij geen strafbaar element in zich dragen. Deze zijn in het kader van de samenhang van de film als geheel uiteraard wel in de beoordeling meegenomen.

Eerst wordt het wettelijk kader voor de beoordeling van de film beschreven. Dan volgt een beschrijving en duiding van de inhoud van de film. Vervolgens wordt kort ingegaan op de vertaling van de in de film voorkomende Koranteksten en wordt de context geschetst waarin de film moet worden gezien. Dan volgt de beoordeling van de strafbaarheid op grond van de artikelen 137c en 137d Sr, zowel voor wat betreft fragmenten uit de film als voor wat betreft de film in zijn geheel. Geëindigd wordt met de conclusie.

Wettelijk kader
Voor de beoordeling van de film heeft het OM zich allereerst gebogen over de vraag welke artikelen uit het Wetboek van Strafrecht mogelijk van toepassing zouden kunnen zijn. Geoordeeld is dat (delen van) de film strafbaar zouden kunnen zijn op grond van de discriminatieartikelen, namelijk artikel 137c (het zich beledigend uitlaten over een groep mensen wegens hun godsdienst) en/of artikel 137d (het aanzetten tot haat of discriminatie van een groep mensen wegens hun godsdienst) van het Wetboek van Strafrecht (Sr). Strafbaarheid op basis van enig ander artikel zoals de artikelen 131 en 147 Sr is niet aan de orde.

Beoordeling van de uitingen op grond van artikel 137c Sr
Om te beoordelen of een kwetsende of grievende uiting strafbaar is op grond van artikel 137c Sr, dient een aantal elementen te worden getoetst. Met betrekking tot de film 'Fitna' van de heer Wilders zijn hierbij met name de volgende aspecten van belang.

1. Allereerst moet er sprake zijn van een *beledigende* uiting.
Om te beoordelen of iemand zich beledigend heeft uitgelaten over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr, dient ten eerste het beledigend karakter van de uiting te worden beoordeeld. Hiertoe heeft de Hoge Raad in zijn jurisprudentie drie stappen onderscheiden.
- Allereerst dient te worden bezien of de uiting op zichzelf, los van de context, beledigend is voor een groep. Een uiting is op zichzelf beledigend als uitsluitend naar de gebruikte woorden of beelden en in samenhang bezien, een groep mensen (op grond van hun ras, godsdienst of levensovertuiging, seksuele gerichtheid of handicap) in diskrediet wordt gebracht of de waardigheid van de groep wordt miskend.
- Vervolgens dient gekeken te worden naar de context waarin de uiting is gedaan. De Hoge Raad heeft in diverse arresten laten zien dat de context het beledigende karakter van bewoordingen weg kan nemen.[1] Voorbeelden van een context op basis waarvan het beledigend karakter aan een uiting kan worden ontnomen zijn het maatschappelijk debat, een geloofsopvatting en de artistieke expressie.
- Tot slot zal het al dan niet onnodig grievende karakter van de uiting moeten worden beoordeeld. Als een uiting onnodig grievend is, dat wil zeggen de grenzen van wat aanvaardbaar is overschrijdt, kan deze ondanks de context waarin de uiting is gedaan toch een beledigend karakter hebben.

2. Een tweede aspect van zeer groot belang voor het oordeel over strafbaarheid is dat de uiting beledigend moet zijn *over een groep mensen*, wat betekent dat een uiting pas onder artikel 137c Sr valt als er iets mee wordt gezegd *over* een groep. Met andere woorden, als er negatieve conclusies ten aanzien van een groep worden getrokken en een groep in diskrediet wordt gebracht, is er sprake van een beledigende uiting in de zin van artikel 137c Sr. Een uiting die door een bepaalde groep als kwetsend en grievend wordt ervaren maar niets negatiefs over de groep zelf zegt, is niet strafbaar op grond van artikel 137c Sr.

Beoordeling van de uitingen op grond van artikel 137d Sr
In artikel 137d Sr is het aanzetten tot haat, discriminatie of geweld strafbaar gesteld. Om te beoordelen of een uiting strafbaar is op grond van artikel 137d Sr, dient een aantal elementen te worden getoetst. In het kader van de beoordeling van de film 'Fitna' zijn met name de volgende aspecten van belang.

1. Allereerst moet er sprake zijn van een uitlating die erop gericht is anderen *aan te zetten*, ofwel *te bewegen* tot bepaalde handelingen of daden tegen bepaalde groepen (aanzetten tot discriminatie of geweld), dan wel bij anderen gevoelens van haat *op te wekken* of *aan te wakkeren* ten aanzien van bepaalde groepen (aanzetten tot haat).

2. Van aanzetten tot haat kan sprake zijn als er een *intrinsiek conflictueuze tweedeling* wordt geschetst tussen een aangeduide groep en de rest van de samenleving, bijvoorbeeld door te stellen dat deze groep een gevaar of bedreiging vormt voor de samenleving.

3. Het schetsen van een conflictueuze tweedeling dient gepaard te gaan met *opruiende elementen* in de uitlating (zoals ongenuanceerdheid van een uitlating en suggestief taalgebruik)

[1] Zie bijvoorbeeld HR 9 januari 2001, NJ 2001, 204 (Van de Wende); HR 9 januari 2001, NJ 2001, 203 (van Dijke); HR 14 januari 2003, NJ 2003, 261 (Herbig)

4. Of er sprake is van een strafbaar aanzetten tot discriminatie, geweld of haat dient mede te worden beoordeeld aan de hand van *de aard, de samenhang en de context van de uitlating.*

Voorafgaand aan de beschrijving en duiding van de inhoud van de film dient het volgende te worden benadrukt:

- Bij het duiden van deze film en onderdelen van de film - hetgeen noodzakelijk is voor de beoordeling ervan -, is steeds nagestreefd zo objectief mogelijk weer te geven hoe de film redelijkerwijs geïnterpreteerd dient te worden. Bij deze beschrijvingen wordt steeds de mening van de heer Wilders beschreven en aangehaald; dit is derhalve niet de mening van het OM.
- Indien in dit stuk de islam, de Koran of moslims op een negatieve manier worden beschreven is dat om de visie van de heer Wilders weer te geven, zoals die door het OM is geïnterpreteerd.

Beschrijving en duiding van de film

De film is qua inhoud op te splitsen in twee delen, gevat in een kader. Het begin en het einde van de film symboliseren een deel van de boodschap die de heer Wilders kennelijk door middel van de film wil uitdragen,.

De film opent met de omslag van de Koran. Op de eerste bladzijde is in de oorspronkelijke versie van de film de cartoon te zien waarin Mohammed wordt afgebeeld met een tulband in de vorm van een bom. Aan de bom zit een brandende lont en er verschijnt een klok die begint af te tellen vanaf 15.00 minuten. Door middel van dit overdrachtelijke beeld wordt kennelijk door de heer Wilders geschetst dat nog maar weinig tijd rest voordat de gevolgen van de islam zichtbaar worden.

In het eerste deel van de film wordt, door middel van een aantal weergegeven Koranverzen, kennelijk bedoeld het gevaar te schetsen dat volgens de heer Wilders te verwachten is van de islam. Dit gedeelte van de film richt zich vooral op de invloed die vanuit de islamitische wereld op de niet-islamitische buitenwereld wordt uitgeoefend. Er volgt een aantal keer een vast patroon van fragmenten. Eerst wordt een vers uit de Koran getoond in een Nederlandse vertaling. Het betreft verzen met een gewelddadige of vijandige boodschap jegens niet-moslims. Dan volgen beelden van moslims of moslimvoormannen die uitspraken doen die in lijn liggen met het aangehaalde Koranvers, waarbij wordt opgeroepen tot gewelddadig handelen. Vervolgens worden beelden getoond van de aanslag op het World Trade Centre op 11 september 2001, en een onthoofding van een persoon door (kennelijk) moslims.

In het tweede gedeelte van de film wordt op een pagina van de Koran de tekst 'Nederland in de ban van de islam' afgebeeld. Er verschijnen beelden van moskeeën in Europese steden, een vrouw met boerka (gecombineerd met de krantenkop *'Kabinet: geen boerkaverbod'*), en schotelantennes op flatgebouwen. Daarbij worden grafieken getoond van (de toename van) het aantal moslims in Nederland en Europa. Een moslim vertelt: *'Als mijn zus en moeder seks hebben met een ander dan vermoord ik ze ook. Dan pleeg ik absoluut eerwraak.'* Een ander zegt: *'Je mag in Nederland bijvoorbeeld overspelig zijn of homo. Maar ik voel me niet geroepen daar aan mee te doen, want de islam vindt zoiets een misdaad.'*

Een beeld verschijnt van een ansichtkaart 'Groeten uit Nederland' met daarop uitsluitend moskeeën. Er volgt een preek ('uitgesproken in Nederland'): *'Ze moeten politieke partijen afzweren en het wereldse gedachtegoed zoals liberalisme, democratie, socialisme en alles wat ernaar riekt en aan het menselijke brein is ontsproten,'* en ('uitgesproken in de El Tawheed moskee'): *'Als de gehuwde man, Allah behoede, overspel pleegt, of de gehuwde vrouw overspel pleegt, dan wordt zij gestenigd.'* De film vraagt: *'De toekomst van Nederland?'* Dit wordt gevolgd door beelden van mogelijk homofiele mannen die worden opgehangen, een vrouw die, naar het OM aanneemt, wordt besneden, een vrouw in boerka die door haar hoofd wordt geschoten en een afgehakt hoofd van een moslimvrouw. Deze scène

sluit af met een groot aantal krantenkoppen die de toenemende invloed van de islam in Nederland en Europa suggereren.

Dit gedeelte van de film gaat over de invloed van de islam op of in Nederland. De boodschap die de heer Wilders door middel van dit gedeelte van de film kennelijk wil uitdragen is dat zijns inziens de invloed van de islam in Nederland al groot is en verder toeneemt en dat dit een groot gevaar vormt voor Nederland.

Vervolgens verschijnt een hand in beeld die een bladzijde van de Koran pakt. Het beeld wordt zwart en een scheurend geluid is hoorbaar. Dan verschijnt de tekst: *'Het geluid dat u hoorde was een pagina uit het telefoonboek. Want het is niet aan mij, maar aan moslims zelf om de haatdragende verzen uit de koran te scheuren. Moslims willen dat u ruimte geeft aan de islam, maar de islam biedt geen ruimte aan u. Van de overheid moet u respect hebben voor de islam, maar de islam heeft geen enkel respect voor u. De islam wil overheersen, onderwerpen en is uit op de vernietiging van onze westerse beschaving. In 1945 werd in Europa het nazisme overwonnen. In 1989 werd in Europa het communisme overwonnen. Nu moet de islamitische ideologie worden overwonnen. Stop de islamisering. Verdedig onze vrijheid.'*

De boodschap die de heer Wilders door middel van dit gedeelte van de film kennelijk wil brengen is dat zijns inziens de haatdragende verzen uit de Koran buiten beschouwing moeten worden gelaten (in overdrachtelijke zin uit de Koran moeten worden gescheurd), wil de islam geen bedreiging meer vormen voor de westerse democratie.

De film sluit af met de cartoon van Mohammed met een bom op zijn hoofd. De lont is bijna opgebrand, de klok telt af tot nul. Als de nul wordt bereikt komt een bliksemschicht in beeld en is een donderslag te horen. Kennelijk is het de bedoeling aan te geven dat de islam een gevaar is.

Vertaling Koranteksten

Over de vertaling van de in de film gebruikte Koranteksten is discussie mogelijk, met name voor wat betreft het woord 'terroriseren' in Soera 8, vers 60. Het OM heeft de vertaling in de film van De heer Wilders vergeleken met twee Koranvertalingen van respectievelijk F. Leemhuis en M.M. Ali. In de
film luidt de vertaling: *'Om daarmee te terroriseren. Te terroriseren Allah's vijand en uw vijand.'* De vertaling van Leemhuis luidt: *'om Gods vijand en jullie vijand daarmee vrees aan te jagen'*[2] en de vertaling van Ali luidt: *'om hiermee de vijand van Allah en jullie vijand angst aan te jagen'*[3].

De bevinding van het OM is dat de eventueel tekstueel afwijkende vertaling van de soerateksten door de heer Wilders in deze kwestie — gegeven de strekking van zijn woorden - geen factor is in de beoordeling van de strafbaarheid.

Context van de film

Om te kunnen beoordelen of een uitlating strafbaar beledigend is, dient de uitlating in zijn samenhang en in de context te worden beoordeeld. In dit geval wordt de interpretatie van de uitlatingen sterk bepaald door de context. Daarom wordt eerst de context van de film geschetst alvorens het eventueel beledigende karakter van de uitlatingen wordt beoordeeld.

De heer Wilders is politicus. Hij wil kennelijk door middel van de film een bijdrage leveren aan het maatschappelijk debat over de islam in Nederland. Meer in het bijzonder probeert hij anderen te overtuigen van

[2] F. Leemhuis, *De Koran. Een weergave van de betekenis van de Arabische tekst in het Nederlands door Fred Leemhuis*, Houten: Unieboek, 1989, dertiende druk 2007.
[3] M.M. Ali, *De Heilige Koran*, Den Haag: Stichting Ahmadiyya Anjuman Isha'at Islam Lahore Inc, 2004.

Minjus/adam/A.000

zijn standpunt over de islam. In het debat hierover draagt De heer Wilders over het algemeen in forse bewoordingen zijn standpunt uit. De film komt in beginsel niet buiten de lijnen van dat maatschappelijk debat.

Uitlatingen gedaan in het kader van het maatschappelijk debat moeten vanwege de vrijheid van meningsuiting veel ruimte krijgen. Het Europees hof voor de rechten van de mens (EHRM) heeft uitgemaakt dat uitlatingen die bijdragen aan een maatschappelijk debat in beginsel niet verboden mogen zijn, vanwege de vrijheid van meningsuiting. De vrijheid van meningsuiting vormt, naar de woorden van dit Hof, een van de essentiële fundamenten van een democratische rechtsstaat en is een van de grondvoorwaarden voor de ontwikkeling van een democratie en de zelfontplooiing van ieder individu.[4] De ultieme vorm van maatschappelijk debat wordt gevoerd in de politieke arena. Het politieke debat vormt een zeer krachtige context, die het beledigend karakter aan een uitlating vaak zal ontnemen. Bij een politiek debat over het vreemdelingenbeleid bijvoorbeeld geeft de politieke context van die uitlatingen, strafrechtelijk gezien, relatief veel ruimte voor uitlatingen die naar hun bewoordingen beschouwd als beledigend kunnen worden aangemerkt.
Het is immers zo dat een politicus over bepaalde kwesties waarvan hij meent dat deze onderwerp van debat moeten zijn, zijn visie moet kunnen uiten. Politici dienen de ruimte te hebben om hun politieke standpunten naar voren te brengen. Dit neemt echter niet weg dat ook de vrijheid van meningsuiting van politici onder omstandigheden aan strafrechtelijke beperkingen onderhevig kan zijn. Ook in een politiek debat kunnen uitlatingen onnodig grievend zijn omdat zij voor wat betreft het beledigende karakter in geen verhouding meer staan tot het beoogde doel, namelijk deelname aan het debat. Dergelijke disproportionele uitlatingen blijven niet meer binnen de grenzen van wat aanvaardbaar wordt geacht binnen een debat.

De vraag wat vanuit maatschappelijk oogpunt de verantwoordelijkheid van een politicus is bij het voeren van het politiek debat is een vraag die buiten de strafrechtelijke beoordeling valt.

Beoordeling strafbaarheid op grond van art. 137c Sr
De volgende fragmenten/beelden uit de film zijn door het OM beoordeeld op strafbaarheid op grond van artikel 137c Sr.

<u>Cartoon van Mohammed met een bomtulband.</u>

Boven op het getekende hoofd van een man die kennelijk bedoeld is als Mohammed is, in de vorm van een tulband, een bom afgebeeld. Het lontje van de bom is aangestoken. Een in de rede liggende interpretatie is dat Mohammed een wandelende bom is. Omdat Mohammed gebruikt kan worden als symbool voor de islam als godsdienst zou een interpretatie kunnen zijn dat met deze cartoon wordt uitgedrukt dat de islam een zeer gevaarlijke godsdienst is. Deze uitlating kan daarom krenkend en grievend zijn *voor* moslims. Het is echter geen belediging *over* de groep moslims. Van een belediging *over* de groep zou sprake kunnen zijn indien de cartoon uit zou drukken dat moslims gevaarlijk zijn. Dit is echter niet het geval. Daarom is deze cartoon niet beledigend over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr.

Men zou zich kunnen afvragen of de afbeelding van Mohammed niet tevens de moslims als groep representeert. Om de betekenis van de cartoon vast te kunnen stellen moet deze op zichzelf en in samenhang met de omgeving waarmee deze is afgebeeld worden geduid. Er zouden dus objectieve aanknopingspunten moeten zijn waaruit blijkt dat de afbeelding van Mohammed symbool staat voor de groep gelovigen, te weten de moslims, om te kunnen concluderen dat de moslims als groep worden

[4] Zie o.a. EHRM: Handyside v. United Kingdom 7 december 1976, NJ 1978, 236; Jersild v. Denmark 23 september 1994, NJ 1995, 387; Lingens v. Austria, 8 juli 1986, NJ 1987, 901 en Observer and Guardian v. the United Kingdom 26 november 1991, NJ 1992, 457;

aangesproken. Gezien de inhoud van de afbeelding in samenhang met de rest van de film, zoals hiervoor beschreven, is het OM van mening dat de cartoon van Mohammed in dit geval de islam als godsdienst verbeeldt. Van enige verwijzing in de cartoon naar de moslims als groep blijkt nergens. De afbeelding van Mohammed verwijst dus naar de islam en niet naar moslims en is daarom niet beledigend over moslims in de zin van artikel 137c Sr.

Om auteursrechtelijke redenen is de cartoon van Mohammed met de bomtulband later vervangen door een nieuwe cartoon. In deze cartoon zien we een man die een bom met een brandende lont op zijn schouders draagt. Gezien de gelijkenis op essentiële punten tussen de oorspronkelijke en de nieuwe cartoon ligt het voor de hand dat de persoon op de nieuwe cartoon ook Mohammed voorstelt en dat door middel van de nieuwe cartoon dezelfde boodschap wordt uitgedragen als met de oorspronkelijke tekening. Ook deze nieuwe cartoon is derhalve niet beledigend over moslims in de zin van artikel 137c Sr.

Vooruitlopend op de hierna volgende paragraaf (de beoordeling van de strafbaarheid op grond van artikel 137d Sr), moet worden geconstateerd dat er geen aanknopingspunten zijn om aan te nemen dat de hierboven beschreven cartoons strafbaar zijn op grond van artikel 137d Sr.

<u>De statistieken van het aantal moslims in Nederland</u>
De grafieken met het toenemend aantal moslims in Nederland en Europa verschijnen in het tweede deel van de film. De grafieken worden voorafgegaan door de titel 'Nederland in de ban van de islam', gevolgd door een aantal beelden met moskeeën, een vrouw in boerka en schotelantennes. Na het tonen van de grafieken volgt een aantal fragmenten waarin moslims onder andere verklaren over eerwraak, homo-zijn als misdaad en steniging na overspel. Na het kopje 'toekomst van Nederland' worden beelden getoond van geweld waaronder het ophangen van kennelijk homofiele mannen en een afgehakt hoofd van een moslimvrouw. Tot slot volgen krantenkoppen die een toenemende invloed van de islam in Nederland en Europa suggereren.
De betekenis van de statistieken waarin de toename van het aantal moslims wordt uitgebeeld, dient te worden geduid aan de hand van de functie die zij in het tweede gedeelte van de film vervullen. Het tweede gedeelte van de film moet kennlijk verbeelden hoe Nederland er volgens de heer Wilders uit zou zien als de invloed van de islam verder zou toenemen en de islamitische cultuur een dominante plaats zou gaan innemen in Nederland.

Allereerst neemt het OM aan dat het tonen van grafieken van het aantal moslims in Nederland, zelfs als deze enigszins suggestief in beeld worden gebracht, *sec* niet beledigend is voor moslims. Het is mogelijk dat het tonen van de grafieken in samenhang en in context met de rest van de film wel beledigend is over moslims, maar dan dienen de grafieken in samenhang met de andere elementen moslims in diskrediet te brengen of de waardigheid van moslims aan te tasten. De centrale vraag is derhalve of door middel van de grafieken in samenhang en in context met de rest van dit gedeelte van de film iets wordt gezegd over moslims, of over de islam.

De grafieken moeten kennelijk duidelijk maken dat het aantal moslims in Nederland en Europa toeneemt, waarbij de heer Wilders kennelijk wil uitdrukken dat de islam als godsdienst meer invloed krijgt . De daaropvolgende beelden drukken aspecten van de islamitische cultuur uit die de heer Wilders kennelijk onwenselijk acht in Nederland.

Door middel van deze fragmenten richt de heer Wilders zich kennelijk tegen de in zijn ogen onwenselijke gevolgen van de islam en de daarbij volgens de heer Wilders behorende gebruiken. Niet de moslims, maar de islam als godsdienst en de daarop gebaseerde gebruiken zijn dus het onderwerp van dit gedeelte van de film.

Het leveren van kritiek op een godsdienst en daarop gebaseerde gebruiken betekent niet dat daarmee tevens kritiek wordt geleverd op de mensen die tot die godsdienstige cultuur behoren. Voor mensen die tot een bepaalde godsdienst behoren, zal deze scheiding niet altijd makkelijk te begrijpen zijn, omdat zij hun geloof als onderdeel van zichzelf zien. In juridische zin dient dit onderscheid echter wel te worden gemaakt. Immers, het is niet verboden kritiek op een godsdienst te uiten, en het is ook geoorloofd je kritisch uit te laten over (aspecten van) een godsdienstige cultuur. Het als onaangenaam of afkeurenswaardig benoemen van bepaalde aspecten van godsdiensten moet niet geacht worden beledigend te zijn over de personen die tot die godsdienst behoren. Door middel van de grafieken worden derhalve niet de moslims als groep beledigd in de zin van artikel 137c Sr.

Beoordeling strafbaarheid film in zijn geheel op grond van art. 137c Sr
De film als geheel moet naar het oordeel van het OM worden gezien als kritiek op een aantal in de visie van de heer Wilders haatdragende teksten in de Koran en als kritiek op de islam. Men zou de mening kunnen zijn toegedaan dat kritiek op een godsdienst niet anders kan worden opgevat dan als kritiek op de gelovigen zelf en dat een beledigende aanval op een godsdienstige overtuiging dus altijd een belediging inhoudt van degenen die die overtuiging aanhangen. Vanuit deze redenering valt goed te begrijpen dat islamitische gelovigen kritiek op de islam ook als kritiek op henzelf ervaren. Bij het debat in de Tweede Kamer over de invoering van de grond godsdienst en levensovertuiging in het discriminatieartikel werd door de ministers echter gesteld dat 'het gebruik van beledigende kwalificaties voor een overtuiging slechts een belediging van mensen kan inhouden, indien daarbij tevens conclusies ten aanzien van die mensen worden getrokken.'[5] Kritiek op de godsdienst en op voorwerpen van die godsdienst vallen derhalve niet onder de strafbepaling van dit artikel. Om deze reden mag dan ook niet de ogenschijnlijk begrijpelijke stap worden gemaakt dat uitingen van sterke kritiek op een godsdienst die ongetwijfeld beledigend zijn *voor* de aanhangers van de godsdienst, ook beledigend zijn *over* de aanhangers van die godsdienst.

Het gebruik van beledigende kwalificaties voor een overtuiging kan slechts een belediging over mensen inhouden indien daarbij tevens conclusies ten aanzien van die mensen worden getrokken. Hoewel zeer wel voor te stellen is dat de getoonde beelden door (een groot deel van de) moslimbevolking als bijzonder onaangenaam worden ervaren, is de film niet beledigend over de groep moslims als zodanig en daarom niet beledigend in de zin van art. 137c Sr. Ook in zijn geheel is de film daarom niet strafbaar op grond van dit artikel.

Beoordeling strafbaarheid op grond van art. 137d Sr
In artikel 137d Sr is het aanzetten tot haat, discriminatie of geweld strafbaar gesteld.

Aanzetten tot discriminatie of geweld
Voor het aanzetten tot discriminatie of geweld is nodig dat er opgeroepen wordt tot bepaalde discriminatoire handelingen of geweld tegen bepaalde groepen. Het aanzetten tot discriminatie houdt in het aanzetten tot een minderwaardige behandeling van een groep mensen. Het gaat om een feitelijke achterstelling ten opzichte van de rest van de samenleving op het gebied van rechten en vrijheden.

De heer Wilders richt zich kennelijk in de film op de dreigingen die volgens hem van de islam uitgaan en niet op de moslims. Hij komt in de

[5] Kamerstukken II 1970/71, 9723 en 9724, nr. 22, p. 4

film niet met concrete voorstellen tot het nemen van maatregelen tot afwending van die dreiging, in elk geval niet met maatregelen jegens de groep moslims. In de film kan geen aanknopingspunt worden gevonden om aan te nemen dat door middel van (fragmenten van) de film wordt aangezet of opgeroepen tot een minderwaardige behandeling van moslims. Er is daarom geen sprake van aanzetten tot discriminatie.

In de film wordt voorts niet opgeroepen tot enige concrete handeling van geweld gericht tegen moslims. Er zijn dan ook geen aanknopingspunten voor het aanzetten tot geweld.

Aanzetten tot haat

De heer Wilders wil door middel van deze film kennelijk kritiek uiten op het gedachtegoed van de islam. Het is in strafrechtelijke zin niet verboden te waarschuwen of te protesteren tegen de binnenlands toenemende invloed van een godsdienst. De vrijheid van meningsuiting brengt met zich mee dat men mag protesteren tegen opvattingen of gedragingen behorende bij een bepaalde godsdienst. Dit geldt ook indien dit protesteren gebeurt in felle bewoordingen en zelfs indien men in die protesten de waarheid opzettelijk geweld aandoet. Ook het geven van een valse voorstelling van zaken is op zich naar Nederlands strafrecht geen strafbaar feit. Ook indien de aanhangers van een godsdienst door een voorstelling van zaken diep gekrenkt zijn, is de enige grens in strafrechtelijke zin de grens van de artikelen 137c en d Sr.

Van aanzetten tot haat in de zin van art. 137d Sr is sprake als wordt aangezet tot gevoelens van haat, oftewel tot een houding van vergaande vijandigheid jegens een bepaalde bevolkingsgroep. Ook hierbij is het voor de strafrechtelijke beoordeling van cruciaal belang of moslims als groep of de islam het onderwerp vormen van de film.

Van aanzetten tot haat kan sprake zijn als er een intrinsiek conflictueuze tweedeling wordt geschetst tussen een aangeduide groep en de rest van de samenleving. Van het schetsen van een dergelijke tweedeling kan sprake zijn als wordt gesteld dat een bepaalde groep mensen op velerlei gebied, zoals op het gebied van de arbeidsmarkt, de grondrechten, de rechtspraak, de veiligheid en de welvaart en de criminaliteit, een bedreiging vormt.

De heer Wilders wil kennelijk in de film de islam als bedreiging schetsen en niet de moslims. Als er in de film gezien het geschetste toekomstbeeld een conflictueuze tweedeling wordt neergezet, is het die tussen de islam en de Nederlandse samenleving. Er wordt in de film geen conflictueuze tweedeling geschetst tussen moslims en niet-moslims.

Voor het aanzetten tot haat moet er naast het schetsen van een intrinsiek conflictueuze tweedeling sprake zijn van opruiende elementen.

Het opruiende element wordt vaak gevonden in ongenuanceerd en suggestief taal- en beeldgebruik. Een aantal door de heer Wilders aangehaalde termen kan weliswaar als ongenuanceerd en suggestief worden aangeduid, maar die termen slaan terug op de godsdienst islam en zijn niet gericht op moslims. Dat geldt ook voor de afgebeelde grafieken. In de grafieken wordt immers een toename van het aantal moslims in Nederland en Europa gesuggereerd. Als de heer Wilders het in de film over moslims heeft, als er beelden worden getoond van moslims of als er sprake is van suggestief taal- of beeldgebruik, wordt dat kennelijk gedaan in het kader van de kritiek op de islam.

De tweedeling die wordt geschetst in de film is een tweedeling tussen de islam en de Nederlandse samenleving. Dit is derhalve niet de intrinsiek conflictueuze tweedeling zoals die in de jurisprudentie wordt verlangd als basis voor het aanzetten tot haat. Als het gaat om de groep moslims is geen van de hierboven genoemde factoren die maken dat van 'aanzetten

tot haat' sprake is, aanwezig in de film. Er is derhalve geen sprake van dat de film aanzet tot haat *tegen een groep wegens hun godsdienst* in de zin van artikel 137d Sr.

Conclusie
De film 'Fitna' van de heer Wilders is noch in zijn geheel, noch op basis van fragmenten uit de film, strafbaar op grond van artikel 137c of 137d Sr.

De film in zijn geheel moet gezien worden als kritiek op de islam. De islam is een geloof en kritiek op een geloof, of het uit een geloof voortvloeiende gedachtegoed, is niet verboden. Men mag zich verzetten tegen een gedachtegoed. Uiteraard wordt een geloof gedragen door een bepaalde groep mensen. Het is eenvoudig voorstelbaar dat het uiten van kritiek op een geloof confronterend is voor personen die hetzelfde geloof aanhangen. Dit kan echter geen reden zijn om te stellen dat degene die kritiek uit op een geloof, zich tevens richt op de gelovigen als groep.

Dit alles brengt het OM tot de conclusie dat ten aanzien van uw aangifte geen vervolging tegen de heer Wilders wegens de film 'Fitna' zal worden ingesteld.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en wijs u op de mogelijkheid om op grond van artikel 12 Wetboek van Strafvordering een klacht bij het Amsterdamse gerechtshof in te dienen.

Hoogachtend,

Mr. P.C. Velleman
Officier van Justitie

BIJLAGE 1: Besluit OM van 30 juni 2008 tot niet vervolging van Wilders inzake Volkskrant-artikel "Genoeg is genoeg: verbied de Koran"

Arrondissementsparket Amsterdam

Postadres Postbus 84500, 1080 BN Amsterdam

«Aangever»
«Adres»

Bezoekadres
Parnassusweg 220-228
Toren A/B
Telefoon (020) 541 2111
Fax (020) 541 invoer

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden.

Contactpersoon
Onderdeel Team NoordOost/LECD
Doorkiesnummer
Datum 30 juni 2008
Ons kenmerk
Onderwerp Uw aangifte tegen G. Wilders

Geachte «Aanhef»,

Vorig jaar deed u aangifte tegen uitlatingen van de heer Wilders in de Volkskrant van 8 augustus 2007. Bij brief van 17 januari jl. onder kenmerknummer 523288-07 meldde ik u dat u binnen enkele weken op de hoogte zou worden gesteld van de vervolgingsbeslissing van het Openbaar Ministerie (OM) in deze zaak. Helaas bleek, zoals ik u in latere tussenberichten van respectievelijk 5 maart, 16 april en 27 mei meldde, het besluitvormingsproces vanwege de complexe materie en het zorgvuldige onderzoek dat het OM nodig achtte, geruime tijd te vergen. Hierbij kan ik u mededelen dat het OM tot een definitieve beslissing is gekomen. Door middel van deze brief stel ik u in kennis van het oordeel van het OM betreffende uw aangifte.

Op 8 augustus 2007 plaatste de Volkskrant een column van de heer Wilders met de titel 'Genoeg is genoeg: verbied de Koran'. In deze column neemt de heer Wilders stelling tegen de islam en de Koran. Uw aangifte richt zich tegen de uitlatingen in deze column. Na bestudering van uw aangifte en de gehele tekst van de column is het OM tot de conclusie gekomen dat de volgende uitlatingen voor beoordeling van strafbaarheid in aanmerking komen.

1) *De kern van het probleem is de fascistische islam, de zieke ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamitische Mein Kampf: de Koran. De teksten uit de Koran laten weinig aan de verbeelding over.*

2) Den Haag zit vol met laffe lieden.(..)Die een generaal pardon verlenen aan leugenaars en criminelen.

Ik heb genoeg van de islam in Nederland: geen moslimimmigrant er meer bij.

4) *Ik heb genoeg van de aanbidding van Allah en Mohammed in Nederland: geen moskee er meer bij.*

5) *Ik heb genoeg van de Koran in Nederland: verbied dat fascistische boek.*

De overige tekstgedeelten in de column komen niet voor beoordeling van strafbaarheid in aanmerking. Deze zijn in het kader van de samenhang met bovengenoemde uitlatingen en met de gehele tekst van de column wel in de beoordeling meegenomen.

Wettelijk kader
Voor de beoordeling van de betreffende uitlatingen heeft het OM zich allereerst gebogen over de vraag welke artikelen uit het Wetboek van Strafrecht mogelijk van toepassing zouden kunnen zijn op de uitlatingen door de heer Wilders gedaan. Geoordeeld is dat bovenstaande uitlatingen strafbaar zouden kunnen zijn op grond van de discriminatieartikelen, namelijk artikel 137c (het zich beledigend uitlaten over een groep mensen wegens hun godsdienst) en/of artikel 137d (het aanzetten tot haat of discriminatie van een groep mensen wegens hun godsdienst) van het Wetboek van Strafrecht (Sr). Ook is er gekeken of er sprake zou kunnen zijn van strafbaarheid wegens de verspreiding van discriminerende of tot haat, discriminatie of geweld aanzettende uitlatingen op grond van artikel 137e Sr. Daarnaast is de toepasbaarheid van artikel 147 Sr inzake smalende godslastering onderzocht. Strafbaarheid op basis van enig ander artikel zoals de artikelen 131, 133, 134, 137f, 137g, 429quater, 261, 262, 266 en 285 van het Wetboek van Strafrecht waarvan door enkele aangevers tevens aangifte is gedaan, is niet aan de orde.

Beoordeling van de uitlatingen op grond van artikel 137c Sr
Om te beoordelen of een kwetsende of grievende uitlating strafbaar is op grond van artikel 137c Sr, dient een aantal elementen te worden getoetst. Met betrekking tot de uitlatingen door de heer Wilders in zijn column in de Volkskrant zijn hierbij met name de volgende aspecten van belang.

1. Allereerst moet er sprake zijn van een *beledigende* uitlating.
Om te beoordelen of iemand zich beledigend heeft uitgelaten over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr, dient ten eerste het beledigend karakter van de uitlating te worden beoordeeld. Hiertoe heeft de Hoge Raad in zijn jurisprudentie drie stappen onderscheiden.
- Allereerst dient te worden bezien of de uitspraak woordelijk beledigend is over een groep. Een uitlating is woordelijk beledigend als uitsluitend naar de gebruikte woorden en in samenhang bezien, een groep mensen (op grond van hun ras, godsdienst of levensovertuiging, seksuele gerichtheid of handicap) in diskrediet wordt gebracht of de waardigheid van de groep wordt miskend.
- Vervolgens dient gekeken te worden naar de context waarin de uitlating is gedaan. De Hoge Raad heeft in diverse arresten laten zien dat de context het beledigende karakter van bewoordingen weg kan nemen.[1] Voorbeelden van een context op basis waarvan het beledigend karakter aan een uitlating kan worden ontnomen zijn het maatschappelijk debat, een geloofsopvatting en de artistieke expressie.
- Tot slot zal het al dan niet onnodig grievende karakter van de uitlating moeten worden beoordeeld. Als een uitlating onnodig grievend is, dat wil zeggen de grenzen van wat aanvaardbaar is overschrijdt, kan deze ondanks de context waarin de uitlating is gedaan toch een beledigend karakter hebben.

2. Een tweede aspect van zeer groot belang voor het oordeel over strafbaarheid is dat de uitlating beledigend moet zijn *over een groep mensen*, wat betekent dat een uitlating pas onder artikel 137c Sr valt als er iets mee wordt gezegd *over* een groep. Met andere woorden, als er negatieve conclusies ten aanzien van een groep worden getrokken en een groep in diskrediet wordt gebracht, is er sprake van een beledigende uitlating in de zin van artikel 137c Sr. Een uitlating die door een bepaalde groep als kwetsend en grievend wordt ervaren maar niets negatiefs over de groep zelf zegt, is niet strafbaar op grond van artikel 137c Sr.

Beoordeling van de uitlatingen op grond van artikel 137d Sr
In artikel 137d Sr is het aanzetten tot haat, discriminatie of geweld strafbaar gesteld.

---

[1] Zie bijvoorbeeld HR 9 januari 2001, NJ 2001, 204 (Van de Wende); HR 9 januari 2001, NJ 2001, 203 (van Dijke); HR 14 januari 2003, NJ 2003, 261 (Herbig)

Om te beoordelen of een uitlating strafbaar is op grond van artikel 137d Sr, dient een aantal elementen te worden getoetst. In het kader van de beoordeling van de uitlatingen van de heer Wilders in zijn column in de Volkskrant zijn met name de volgende aspecten van belang.

Allereerst moet er sprake zijn van een uitlating die erop gericht is anderen *aan te zetten*, ofwel *te bewegen* tot bepaalde handelingen of daden tegen bepaalde groepen (aanzetten tot discriminatie of geweld), dan wel bij anderen gevoelens van haat *op te wekken* of *aan te wakkeren* ten aanzien van bepaalde groepen (aanzetten tot haat).

2. Van aanzetten tot haat kan sprake zijn als er een *intrinsiek conflictueuze tweedeling* wordt geschetst tussen een aangeduide groep en de rest van de samenleving, bijvoorbeeld door te stellen dat deze groep een gevaar of bedreiging vormt voor de samenleving.

3. Het schetsen van een conflictueuze tweedeling dient gepaard te gaan met *opruiende elementen* in de uitlating (zoals ongenuanceerdheid van een uitlating en suggestief taalgebruik)

4. Of er sprake is van een strafbaar aanzetten tot discriminatie, geweld of haat dient mede te worden beoordeeld aan de hand van *de aard, de samenhang en de context van de uitlating.*

Hieronder volgt per uitlating aan de hand van de hierboven geschetste lijn een uiteenzetting van het oordeel van het OM over de strafbaarheid van de uitlatingen.

Vooraf dient het volgende te worden benadrukt:
- Bij het duiden van de woorden van de heer Wilders - hetgeen noodzakelijk is voor de beoordeling ervan -, is steeds nagestreefd zo objectief mogelijk weer te geven hoe deze redelijkerwijs geïnterpreteerd dienen te worden. Bij deze beschrijvingen wordt steeds de mening van de heer Wilders beschreven en aangehaald; dit is derhalve niet de mening van het OM.
- Indien in dit stuk de islam, de Koran of moslims op een negatieve manier worden beschreven is dat om de visie van de heer Wilders weer te geven, zoals die door het OM is geïnterpreteerd.

Uitlating 1
De kern van het probleem is de fascistische islam, de zieke ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamitische Mein Kampf: de Koran. De teksten uit de Koran laten weinig aan de verbeelding over.

Is de uitlating beledigend over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr?
Deze uitlating is naar zijn feitelijke bewoordingen niet beledigend te noemen over een groep mensen. Het woord 'fascistisch' in deze zin slaat kennelijk op de godsdienst islam en niet op de islamieten als groep. Ook met de woorden de 'zieke ideologie' wordt niet zozeer verwezen naar de ideologie van een groep mensen, maar naar de godsdienst. Ook al zouden de woorden wel iets zeggen over de ideologie van een groep mensen, dan wordt daarmee nog niets over de groep mensen als zodanig gezegd.
Echter, een uitlating kan beledigend zijn op grond van de feitelijke bewoordingen, maar ook de samenhang in een bepaalde tekst kan een beledigend karakter geven aan de uitlating. Het kan zelfs zo zijn dat de gebruikte woorden op zichzelf gezien niet beledigend zijn, maar dat de samenhang met de rest van de tekst juist het beledigend karakter geeft. Om het karakter van de bewoordingen in deze uitlating te beoordelen, zal dus ook naar de samenhang met de rest van de tekst gekeken moeten worden. Ten behoeve van een goed begrip van die tekst, zal allereerst de inhoud van de gedachtegang van de heer Wilders in zijn column moeten worden geduid.

De heer Wilders begint zijn column met de stelling dat een gematigde islam niet bestaat en verwijst daarvoor naar de speech van de Italiaanse schrijfster Oriana Fallaci in 2005 waarin zij de Koran gelijk stelt aan 'Mein Kampf' en stelt dat '(..)al

het kwade dat de zoons van Allah tegen ons en henzelf begaan, uit dat boek afkomstig is'.
De heer Wilders stelt vervolgens dat hij genoeg heeft van 'het politiek correct gedraai en gekonkel' en stelt dat de kern van het probleem de 'fascistische islam is, de zieke ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamitische Mein Kampf: de Koran.'
Ter onderbouwing van zijn mening wijst de heer Wilders op bepaalde delen van de Koran (soera's) waarin uitingen staan die moslims oproepen allerlei groepen binnen de samenleving te onderdrukken en geweld tegen hen te gebruiken. Tegen deze facetten van de Koran wil hij kennelijk protesteren en in dat licht wil hij kennelijk als signaal de Koran verbieden.
Vervolgens uit de heer Wilders in zijn betoog kritiek op de Nederlandse politici die hij, kort gezegd, verwijt niets tegen de invloed van de islam te ondernemen.
Tot slot eindigt hij zijn column met de volgende woorden: 'Ik heb genoeg van de islam in Nederland: geen moslimimmigrant er meer bij. Ik heb genoeg van de aanbidding van Allah en Mohammed in Nederland: geen moskee er meer bij. Ik heb genoeg van de Koran in Nederland: verbied dat fascistische boek'.

In samenhang met de gehele tekst bezien, wil de heer Wilders in deze uitlating kennelijk zijn ongenoegen uitdrukken over de godsdienst islam en het boek waarin die islam is opgetekend, de Koran. Van dit boek, waarin alle door Allah aan de profeet Mohammed geopenbaarde teksten zijn opgetekend, is algemeen bekend dat dit het heilige boek is van de islam en daarmee één van de heiligste voorwerpen, zo niet hét heiligste voorwerp, op aarde voor moslims vertegenwoordigt. Het leveren van kritiek op dit boek, of het op een oneerbiedige wijze afschilderen hiervan zoals de heer Wilders doet door de vergelijking met Mein Kampf, zal daarom door moslims als uiterst kwetsend en grievend worden ervaren. Hoewel een dergelijke uitlating voor veel moslims een grove belediging zal betekenen, betekent dit echter niet dat de moslims hiermee als groep in diskrediet worden gebracht of dat er negatieve conclusies ten aanzien van hen als groep op grond van hun geloof worden getrokken. De heer Wilders wil kennelijk door middel van de uitlating uitdrukking geven aan zijn kritiek op de godsdienst islam en de Koran. Zijn kritiek, hoe kwetsend deze ook voor moslims zal zijn, is niet gericht op de gelovigen zelf . Ter vergelijking kan gedacht worden aan de ook vaak krachtig verwoorde kritiek op het katholieke geloof die in beginsel ook niet gericht is op de katholieke gelovigen als groep.

Men zou de mening kunnen zijn toegedaan dat kritiek op een godsdienst niet anders kan worden opgevat dan als kritiek op de gelovigen zelf en dat een beledigende aanval op een godsdienstige overtuiging dus altijd een belediging inhoudt van degenen die die overtuiging aanhangen. Vanuit deze redenering valt goed te begrijpen dat islamitische gelovigen kritiek op de islam ook als kritiek op henzelf ervaren. Bij het debat in de Tweede Kamer over de invoering van de grond godsdienst en levensovertuiging in het discriminatieartikel werd door de ministers echter gesteld dat 'het gebruik van beledigende kwalificaties voor een overtuiging slechts een belediging van mensen kan inhouden, indien daarbij tevens conclusies ten aanzien van die mensen worden getrokken.'[2]
Op basis van deze wetsgeschiedenis komt het OM tot de conclusie dat zelfs indien er al sprake zou kunnen zijn van een doorwerking van een belediging over een godsdienst naar een belediging van de groep gelovigen, dit met betrekking tot deze uitlating op zodanig indirecte wijze geschiedt dat er geen conclusies ten aanzien van de groep worden getrokken en dit derhalve niet onder het bereik van de Nederlandse strafwet valt.

Ook de woorden 'de zieke ideologie van Allah en Mohammed' in deze uitlating, richten zich niet tot de gelovigen, maar drukken een oordeel uit over het gedachtegoed van de grondleggers van het islamitische geloof. Hoewel zeer wel voor te stellen is dat ook door deze uitspraak een groot aantal moslims zich diep gekrenkt zal voelen, vormt dit geen belediging *over de groep* als bedoeld in artikel 137c Sr. Ook hier wordt immers geen negatieve eigenschap toegedicht aan

---

Kamerstukken II 1970/71, 9723 en 9724, nr. 22, p. 4

moslims als zodanig. Allah en de profeet Mohammed zijn kennelijk het onderwerp van de kritiek van de heer Wilders.
De uitlating is, ook in samenhang bezien met de rest van de tekst, dus niet beledigend over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr.

Zet de uitlating aan tot haat tegen of discriminatie van mensen in de zin van artikel 137d Sr?

In de uitlating zijn onvoldoende aanknopingspunten te vinden voor het aanzetten tot haat tegen of discriminatie van een groep mensen. De in de uitlating gebruikte bewoordingen zijn er namelijk niet, dan wel onvoldoende, op gericht om anderen tot een bepaald handelen te bewegen, dan wel gevoelens van haat jegens een bepaalde groep op te wekken. Door middel van de uitlating wordt kritiek gegeven op de islam en de Koran. Er wordt hierbij noch direct, noch indirect naar een bepaalde groep verwezen. Van het schetsen van een conflictueuze tweedeling tussen een bepaalde groep en de rest van de samenleving is dan ook geen sprake.

Houdt de uitlating een smalende godslastering in, in de zin van artikel 147 Sr?

De woorden 'de zieke ideologie van Allah' zouden een strafbare uitlating kunnen vormen in de zin van artikel 147 Sr. Voor strafbaarheid op grond van dit artikel is van belang dat er sprake is van een honende of verachtende vorm waarin een god, in dit geval Allah, wordt gelasterd. Tevens moet kunnen worden aangetoond dat de heer Wilders met deze woorden bedoeld heeft Allah te beschimpen of te honen, dan wel op enigerlei wijze uitdrukking heeft willen geven aan zijn verachting voor Allah. Door de ideologie van Allah ziek te noemen, uit de heer Wilders kritiek op de ideologie van deze God en zou men kunnen stellen dat hij zich (op een indirecte wijze) uitspreekt in een vorm die Allah beschimpt. Uit de samenhang van de tekst kan men echter concluderen dat het kennelijk zijn bedoeling is geweest om de, in zijn ogen, kwalijke gevolgen en effecten van de islam te bekritiseren en niet om Allah zelf te honen. Uit de door de heer Wilders gebruikte woorden blijkt naar de mening van het OM derhalve niet van een bedoeling tot het beschimpen of honen van God. De heer Wilders maakt zich door middel van deze uitlating daarom niet schuldig aan strafbare godslastering in de zin van artikel 147 Sr.

Uitlating 2

Den Haag zit vol met laffe lieden.(..)Die een generaal pardon verlenen aan leugenaars en criminelen.

In deze uitlating beschuldigt de heer Wilders de Nederlandse politici ervan het generaal pardon voor de asielzoekers aan leugenaars en criminelen te verlenen. Er wordt echter op geen enkele wijze tot uitdrukking gebracht dat de heer Wilders met de woorden leugenaars en criminelen de gehele groep asielzoekers bedoelt. De woorden in deze uitlating hebben kennelijk betrekking op individuen binnen de groep asielzoekers die liegen of crimineel zijn en niet kan worden gezegd dat er sprake is van een belediging over een gehele groep mensen in de zin van artikel 137c Sr.

Uitlating 3

Ik heb genoeg van de islam in Nederland: geen moslimimmigrant er meer bij.

Is de uitlating beledigend over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr?

De gebruikte woorden drukken uit dat de heer Wilders geen extra moslims tot Nederland meer toe wil laten. Hiermee geeft hij kennelijk aan dat immigranten op grond van hun godsdienst islam niet welkom zijn in Nederland en derhalve minderwaardig moeten worden behandeld ten opzichte van andere groepen immigranten. Deze woorden ontnemen hiermee aan moslims hun waardigheid waardoor de groep moslims als zodanig woordelijk wordt beledigd.
Nu naar de mening van het OM, de uitspraak als woordelijk beledigend dient te worden beoordeeld, dient te worden gekeken naar de context waarin de uitlating is gedaan. De context wordt gevormd door de setting waarin uitlatingen worden gedaan. Door de context kan het beledigend karakter aan een uitlating worden ontnomen. Een in de jurisprudentie prominent voorbeeld van een context die het

beledigend karakter weg kan nemen is het maatschappelijk debat. Het Europees hof voor de rechten van de mens (EHRM) heeft uitgemaakt dat uitlatingen die bijdragen aan een maatschappelijk debat in beginsel niet verboden mogen zijn, vanwege de vrijheid van meningsuiting. De vrijheid van meningsuiting vormt, naar de woorden van dit Hof, één van de essentiële fundamenten van een democratische rechtsstaat en is een van de grondvoorwaarden voor de ontwikkeling van een democratie en de zelfontplooiing van ieder individu.[3] De ultieme vorm van maatschappelijk debat wordt gevoerd in de politieke arena. Het politieke debat vormt een zeer krachtige context, die het beledigend karakter aan een uitlating vaak zal ontnemen. De heer Wilders doet zijn uitlatingen in een column in de Volkskrant. Zoals uit de samenvatting van zijn column hierboven kan worden opgemaakt, uit de heer Wilders door middel van zijn column kritiek op de islam en het boek waarin die islam is neergelegd, de Koran. Kennelijk wil de heer Wilders door middel van deze column zijn standpunt over dit onderwerp naar voren brengen en doet hij zijn uitingen in de hoedanigheid van politicus in het kader van het debat over het vreemdelingenbeleid. Met de gewraakte zin geeft de heer Wilders kennelijk uitdrukking aan zijn wens de aanwezigheid en de invloed van de Islam in Nederland te reduceren. Door de opmerking neemt de heer Wilders politiek stelling over de wijze waarop dit in zijn ogen moet worden bereikt. Zijn uitlating is in het kader van het politieke debat gedaan en in een context waarmee het beledigend karakter aan de uitlating wordt ontnomen.

Het kader van het maatschappelijk debat is echter nog geen vrijbrief om beledigende uitlatingen te kunnen doen. Ook in een politiek debat kunnen uitlatingen onnodig grievend zijn omdat zij voor wat betreft het beledigende karakter niet in geen verhouding meer staan tot het beoogde doel, namelijk deelname aan het debat. Dergelijke disproportionele uitlatingen blijven niet meer binnen de grenzen van wat aanvaardbaar wordt geacht binnen een debat. De heer Wilders gebruikt in deze uitlating bewoordingen om zijn standpunt uiteen te zetten die niet buiten de grenzen treden van hetgeen aanvaardbaar is Het beledigend karakter blijft derhalve aan de uitlating ontnomen, waardoor er geen sprake is van een strafbare uitlating in de zin van artikel 137c Sr.

Zet de uitlating aan tot haat tegen of discriminatie van mensen in de zin van art 137d Sr?
In de uitlating zijn geen aanknopingspunten te vinden voor het aanzetten tot haat tegen of discriminatie van een groep mensen. Ook hier zijn de in de uitlating gebruikte bewoordingen er niet, dan wel onvoldoende, op gericht om anderen tot een bepaald handelen té bewegen, dan wel gevoelens van haat jegens een bepaalde groep op te wekken.

Uitlating 4
Ik heb genoeg van de aanbidding van Allah en Mohammed in Nederland: geen moskee er meer bij.

Is de uitlating beledigend over een groep mensen in de zin van art. 137c Sr?
Nadat hij heeft gesteld genoeg te hebben van de islam, vervolgt de heer Wilders zijn conclusie met de stelling genoeg te hebben van de aanbidding van Allah en Mohammed in Nederland.
Door middel van deze uitlating uit de heer Wilders allereerst zijn kritiek op de gedragingen door gelovigen, namelijk de aanbidding van hun God. De heer Wilders trekt daarbij echter geen negatieve conclusies ten aanzien van de gelovigen, te weten de moslims, als zodanig. Uit de reeds eerder aangehaalde wetsgeschiedenis over artikel 137c Sr. (zie onder de beoordeling van uitlating 1, p. 3) blijkt duidelijk dat kritiek op opvattingen of gedragingen niet binnen de reikwijdte van het artikel valt. In een democratie, zo werd geoordeeld, dient ruimte te zijn om opvattingen of gedragingen van anderen te bekritiseren, ook indien deze kritiek de diepste overtuigingen van die ander betreft. Slechts indien daarbij

[3] Zie o.a. EHRM: Handyside v. United Kingdom 7 december 1976, NJ 1978, 236; Jersild v. Denmark 23 september 1994, NJ 1995, 387; Lingens v. Austria, 8 juli 1986, NJ 1987, 901 en Observer and Guardian v. the United Kingdom 26 november 1991, NJ 1992, 457;

tevens conclusies ten aanzien van mensen worden getrokken kan het leveren van kritiek een belediging van mensen inhouden.[4]

Daarnaast geeft de heer Wilders aan dat hij er geen extra moskeeën meer bij wenst in Nederland. Ook deze kritiek is niet gericht op de moslims als groep. De uitlating is dus niet beledigend over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr.

Zet de uitlating aan tot haat tegen of discriminatie van mensen in de zin van artikel 137d Sr?

Voor wat betreft de vraag of hier sprake is van aanzetten tot discriminatie van een groep mensen in de zin van artikel 137d Sr. wordt verwezen naar hetgeen hierna over het verbieden van de Koran (uitlating 5) wordt overwogen. In de uitlating zijn geen aanknopingspunten te vinden voor het aanzetten tot haat tegen mensen in de zin van dit artikel.

Uitlating 5

Ik heb genoeg van de Koran in Nederland: verbied dat fascistische boek.

Is de uitlating beledigend over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr?

Zoals bij de beoordeling onder uitlating 1 uiteen is gezet, heeft de heer Wilders kritiek op de inhoud van de Koran,. Het in de slotparagraaf gestelde is een gevolg daarop. Het oproepen tot een verbod op dit heilige boek is voor moslims een zeer kwetsende oproep. Toch geldt ook hier dat de heer Wilders hiermee geen kritiek uit op een groep mensen en geen conclusies ten aanzien van een groep mensen trekt. De uitlating is derhalve niet strafbaar in de zin van artikel 137c Sr.

Zet de uitlating aan tot discriminatie van mensen in de zin van artikel 137d Sr?

Hoewel de uitlating geen belediging van mensen inhoudt, zou een oproep tot een verbod op de Koran ook kunnen vallen onder artikel 137d Sr, het aanzetten tot discriminatie van een groep mensen wegens hun godsdienst. Bij discriminatie worden door een handelen of nalaten de rechten van mensen aangetast. Het aanzetten tot discriminatie houdt in het aanzetten tot een minderwaardige behandeling van een groep mensen, een feitelijke achterstelling dus ten opzichte van de rest van de samenleving. Door het boek te verbieden, zouden moslims in Nederland bij de uitoefening van godsdienstvrijheid ernstig worden beperkt. Een verbod op de Koran zou een achterstelling van moslims bij andere religieuze bevolkingsgroepen, die wel in vrijheid over de heilige schriften van hun godsdienst kunnen beschikken, betekenen. De uitvoering van de wens van de heer Wilders zou daarmee neerkomen op discriminatie van moslims op grond van hun godsdienst. Enkel naar de bewoordingen beoordeeld, zet de heer Wilders hiermee dus aan tot discriminatie.

Bij de beoordeling of tot discriminatie wordt aangezet, spelen echter ook de aard, de samenhang en de context van de uitlating een rol. Hierbij is allereerst van belang dat het brengen van een politieke boodschap bij uitstek is beschermd door de vrijheid van meningsuiting.
In de column waarin de heer Wilders zijn oproep doet, geeft hij zijn mening weer over de islam, over de Koran en verwijt hij kennelijk andere politici niets te doen tegen de invloed van de islam in Nederland. Zijn oproep tot een verbod op de Koran wordt door de heer Wilders gedaan als politicus in het kader van een politiek debat en kan dan ook worden gezien als een oproep tot de politici in Nederland. Het nastreven van beperkingen in de uitoefening van de godsdienst via democratisch tot stand gekomen wetgeving kan niet worden gezien als aanzetten tot discriminatie. De politieke boodschap die de heer Wilders hier kennelijk wil brengen, vormt daarmee een context die de strafbaarheid aan het bestanddeel 'aanzetten tot' ontneemt. Van opzettelijk aanzetten tot discriminatie van een groep mensen in de zin van artikel 137d Sr. is dan ook geen sprake.

Conclusie:

[4] Kamerstukken II 1970/71, 9723 en 9724, nr. 22, p. 4

Geen van de uitlatingen in de column van de heer Wilders is strafbaar op basis van artikel 137c of 137d Sr. Dit houdt in dat de verspreiding van de uitlatingen in deze column ook geen strafbaarheid in de zin van artikel 137 e Sr. oplevert. Ook is er geen sprake van strafbare uitlatingen op grond van artikel 147 Sr.
Dit brengt het OM tot de conclusie dat ten aanzien van uw aangifte geen vervolging tegen de heer Wilders wegens zijn uitlatingen in de Volkskrant zal worden ingesteld.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en wijs u op de mogelijkheid om op grond van artikel 12 Wetboek van Strafvordering een klacht bij het Amsterdamse gerechtshof in te dienen.

Hoogachtend,

Mr. P.C. Velleman
Officier van Justitie

Arrondissementsparket Amsterdam

Postadres Postbus 84500, 1080 BN Amsterdam

«Aangever»
«Adres»

Bezoekadres
Parnassusweg 220-228
Toren A/B
Telefoon (020) 541 2111
Fax (020) 541 invoer

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden.

Contactpersoon
Onderdeel Team NoordOost/LECD
Doorkiesnummer
Datum 30 juni 2008
Ons kenmerk
Onderwerp Uw aangifte tegen G. Wilders

Geachte «Aanhef»,

Vorig jaar deed u aangifte tegen uitlatingen van de heer Wilders in de Volkskrant van 8 augustus 2007. Bij brief van 17 januari jl. onder kenmerknummer 523288-07 meldde ik u dat u binnen enkele weken op de hoogte zou worden gesteld van de vervolgingsbeslissing van het Openbaar Ministerie (OM) in deze zaak. Helaas bleek, zoals ik u in latere tussenberichten van respectievelijk 5 maart, 16 april en 27 mei meldde, het besluitvormingsproces vanwege de complexe materie en het zorgvuldige onderzoek dat het OM nodig achtte, geruime tijd te vergen. Hierbij kan ik u mededelen dat het OM tot een definitieve beslissing is gekomen. Door middel van deze brief stel ik u in kennis van het oordeel van het OM betreffende uw aangifte.

Op 8 augustus 2007 plaatste de Volkskrant een column van de heer Wilders met de titel 'Genoeg is genoeg: verbied de Koran'. In deze column neemt de heer Wilders stelling tegen de islam en de Koran. Uw aangifte richt zich tegen de uitlatingen in deze column. Na bestudering van uw aangifte en de gehele tekst van de column is het OM tot de conclusie gekomen dat de volgende uitlatingen voor beoordeling van strafbaarheid in aanmerking komen.

1) *De kern van het probleem is de fascistische islam, de zieke ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamitische Mein Kampf: de Koran. De teksten uit de Koran laten weinig aan de verbeelding over.*

2) *Den Haag zit vol met laffe lieden.(..)Die een generaal pardon verlenen aan leugenaars en criminelen.*

Ik heb genoeg van de islam in Nederland: geen moslimimmigrant er meer bij.

4) *Ik heb genoeg van de aanbidding van Allah en Mohammed in Nederland: geen moskee er meer bij.*

5) *Ik heb genoeg van de Koran in Nederland: verbied dat fascistische boek.*

De overige tekstgedeelten in de column komen niet voor beoordeling van strafbaarheid in aanmerking. Deze zijn in het kader van de samenhang met bovengenoemde uitlatingen en met de gehele tekst van de column wel in de beoordeling meegenomen.

Wettelijk kader
Voor de beoordeling van de betreffende uitlatingen heeft het OM zich allereerst gebogen over de vraag welke artikelen uit het Wetboek van Strafrecht mogelijk van toepassing zouden kunnen zijn op de uitlatingen door de heer Wilders gedaan. Geoordeeld is dat bovenstaande uitlatingen strafbaar zouden kunnen zijn op grond van de discriminatieartikelen, namelijk artikel 137c (het zich beledigend uitlaten over een groep mensen wegens hun godsdienst) en/of artikel 137d (het aanzetten tot haat of discriminatie van een groep mensen wegens hun godsdienst) van het Wetboek van Strafrecht (Sr). Ook is er gekeken of er sprake zou kunnen zijn van strafbaarheid wegens de verspreiding van discriminerende of tot haat, discriminatie of geweld aanzettende uitlatingen op grond van artikel 137e Sr. Daarnaast is de toepasbaarheid van artikel 147 Sr inzake smalende godslastering onderzocht. Strafbaarheid op basis van enig ander artikel zoals de artikelen 131, 133, 134, 137f, 137g, 429quater, 261, 262, 266 en 285 van het Wetboek van Strafrecht waarvan door enkele aangevers tevens aangifte is gedaan, is niet aan de orde.

Beoordeling van de uitlatingen op grond van artikel 137c Sr
Om te beoordelen of een kwetsende of grievende uitlating strafbaar is op grond van artikel 137c Sr, dient een aantal elementen te worden getoetst. Met betrekking tot de uitlatingen door de heer Wilders in zijn column in de Volkskrant zijn hierbij met name de volgende aspecten van belang.

1. Allereerst moet er sprake zijn van een *beledigende* uitlating.
Om te beoordelen of iemand zich beledigend heeft uitgelaten over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr, dient ten eerste het beledigend karakter van de uitlating te worden beoordeeld. Hiertoe heeft de Hoge Raad in zijn jurisprudentie drie stappen onderscheiden.
- Allereerst dient te worden bezien of de uitspraak woordelijk beledigend is over een groep. Een uitlating is woordelijk beledigend als uitsluitend naar de gebruikte woorden en in samenhang bezien, een groep mensen (op grond van hun ras, godsdienst of levensovertuiging, seksuele gerichtheid of handicap) in diskrediet wordt gebracht of de waardigheid van de groep wordt miskend.
- Vervolgens dient gekeken te worden naar de context waarin de uitlating is gedaan. De Hoge Raad heeft in diverse arresten laten zien dat de context het beledigende karakter van bewoordingen weg kan nemen.[1] Voorbeelden van een context op basis waarvan het beledigend karakter aan een uitlating kan worden ontnomen zijn het maatschappelijk debat, een geloofsopvatting en de artistieke expressie.
- Tot slot zal het al dan niet onnodig grievende karakter van de uitlating moeten worden beoordeeld. Als een uitlating onnodig grievend is, dat wil zeggen de grenzen van wat aanvaardbaar is overschrijdt, kan deze ondanks de context waarin de uitlating is gedaan toch een beledigend karakter hebben.

2. Een tweede aspect van zeer groot belang voor het oordeel over strafbaarheid is dat de uitlating beledigend moet zijn *over een groep mensen*, wat betekent dat een uitlating pas onder artikel 137c Sr valt als er iets mee wordt gezegd *over* een groep. Met andere woorden, als er negatieve conclusies ten aanzien van een groep worden getrokken en een groep in diskrediet wordt gebracht, is er sprake van een beledigende uitlating in de zin van artikel 137c Sr. Een uitlating die door een bepaalde groep als kwetsend en grievend wordt ervaren maar niets negatiefs over de groep zelf zegt, is niet strafbaar op grond van artikel 137c Sr.

Beoordeling van de uitlatingen op grond van artikel 137d Sr
In artikel 137d Sr is het aanzetten tot haat, discriminatie of geweld strafbaar gesteld.

---

[1] Zie bijvoorbeeld HR 9 januari 2001, NJ 2001, 204 (Van de Wende); HR 9 januari 2001, NJ 2001, 203 (van Dijke); HR 14 januari 2003, NJ 2003, 261 (Herbig)

Om te beoordelen of een uitlating strafbaar is op grond van artikel 137d Sr, dient een aantal elementen te worden getoetst. In het kader van de beoordeling van de uitlatingen van de heer Wilders in zijn column in de Volkskrant zijn met name de volgende aspecten van belang.

Allereerst moet er sprake zijn van een uitlating die erop gericht is anderen *aan te zetten*, ofwel *te bewegen* tot bepaalde handelingen of daden tegen bepaalde groepen (aanzetten tot discriminatie of geweld), dan wel bij anderen gevoelens van haat *op te wekken* of *aan te wakkeren* ten aanzien van bepaalde groepen (aanzetten tot haat).

2. Van aanzetten tot haat kan sprake zijn als er een *intrinsiek conflictueuze tweedeling* wordt geschetst tussen een aangeduide groep en de rest van de samenleving, bijvoorbeeld door te stellen dat deze groep een gevaar of bedreiging vormt voor de samenleving.

3. Het schetsen van een conflictueuze tweedeling dient gepaard te gaan met *opruiende elementen* in de uitlating (zoals ongenuanceerdheid van een uitlating en suggestief taalgebruik)

4. Of er sprake is van een strafbaar aanzetten tot discriminatie, geweld of haat dient mede te worden beoordeeld aan de hand van *de aard, de samenhang en de context van de uitlating*.

Hieronder volgt per uitlating aan de hand van de hierboven geschetste lijn een uiteenzetting van het oordeel van het OM over de strafbaarheid van de uitlatingen.

Vooraf dient het volgende te worden benadrukt:

- Bij het duiden van de woorden van de heer Wilders - hetgeen noodzakelijk is voor de beoordeling ervan -, is steeds nagestreefd zo objectief mogelijk weer te geven hoe deze redelijkerwijs geïnterpreteerd dienen te worden. Bij deze beschrijvingen wordt steeds de mening van de heer Wilders beschreven en aangehaald; dit is derhalve niet de mening van het OM.
- Indien in dit stuk de islam, de Koran of moslims op een negatieve manier worden beschreven is dat om de visie van de heer Wilders weer te geven, zoals die door het OM is geïnterpreteerd.

Uitlating 1

De kern van het probleem is de fascistische islam, de zieke ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamitische Mein Kampf: de Koran. De teksten uit de Koran laten weinig aan de verbeelding over.

Is de uitlating beledigend over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr?

Deze uitlating is naar zijn feitelijke bewoordingen niet beledigend te noemen over een groep mensen. Het woord 'fascistisch' in deze zin slaat kennelijk op de godsdienst islam en niet op de islamieten als groep. Ook met de woorden de 'zieke ideologie' wordt niet zozeer verwezen naar de ideologie van een groep mensen, maar naar de godsdienst. Ook al zouden de woorden wel iets zeggen over de ideologie van een groep mensen, dan wordt daarmee nog niets over de groep mensen als zodanig gezegd.

Echter, een uitlating kan beledigend zijn op grond van de feitelijke bewoordingen, maar ook de samenhang in een bepaalde tekst kan een beledigend karakter geven aan de uitlating. Het kan zelfs zo zijn dat de gebruikte woorden op zichzelf gezien niet beledigend zijn, maar dat de samenhang met de rest van de tekst juist het beledigend karakter geeft. Om het karakter van de bewoordingen in deze uitlating te beoordelen, zal dus ook naar de samenhang met de rest van de tekst gekeken moeten worden. Ten behoeve van een goed begrip van die tekst, zal allereerst de inhoud van de gedachtegang van de heer Wilders in zijn column moeten worden geduid.

De heer Wilders begint zijn column met de stelling dat een gematigde islam niet bestaat en verwijst daarvoor naar de speech van de Italiaanse schrijfster Oriana Fallaci in 2005 waarin zij de Koran gelijk stelt aan 'Mein Kampf' en stelt dat '(..)al

het kwade dat de zoons van Allah tegen ons en henzelf begaan, uit dat boek afkomstig is'.
De heer Wilders stelt vervolgens dat hij genoeg heeft van 'het politiek correct gedraai en gekonkel' en stelt dat de kern van het probleem de 'fascistische islam is, de zieke ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamitische Mein Kampf: de Koran.'
Ter onderbouwing van zijn mening wijst de heer Wilders op bepaalde delen van de Koran (soera's) waarin uitingen staan die moslims oproepen allerlei groepen binnen de samenleving te onderdrukken en geweld tegen hen te gebruiken. Tegen deze facetten van de Koran wil hij kennelijk protesteren en in dat licht wil hij kennelijk als signaal de Koran verbieden.
Vervolgens uit de heer Wilders in zijn betoog kritiek op de Nederlandse politici die hij, kort gezegd, verwijt niets tegen de invloed van de islam te ondernemen.
Tot slot eindigt hij zijn column met de volgende woorden: 'Ik heb genoeg van de islam in Nederland: geen moslimimmigrant er meer bij. Ik heb genoeg van de aanbidding van Allah en Mohammed in Nederland: geen moskee er meer bij. Ik heb genoeg van de Koran in Nederland: verbied dat fascistische boek'.

In samenhang met de gehele tekst bezien, wil de heer Wilders in deze uitlating kennelijk zijn ongenoegen uitdrukken over de godsdienst islam en het boek waarin die islam is opgetekend, de Koran. Van dit boek, waarin alle door Allah aan de profeet Mohammed geopenbaarde teksten zijn opgetekend, is algemeen bekend dat dit het heilige boek is van de islam en daarmee één van de heiligste voorwerpen, zo niet hét heiligste voorwerp, op aarde voor moslims vertegenwoordigt. Het leveren van kritiek op dit boek, of het op een oneerbiedige wijze afschilderen hiervan zoals de heer Wilders doet door de vergelijking met Mein Kampf, zal daarom door moslims als uiterst kwetsend en grievend worden ervaren. Hoewel een dergelijke uitlating voor veel moslims een grove belediging zal betekenen, betekent dit echter niet dat de moslims hiermee als groep in diskrediet worden gebracht of dat er negatieve conclusies ten aanzien van hen als groep op grond van hun geloof worden getrokken. De heer Wilders wil kennelijk door middel van de uitlating uitdrukking geven aan zijn kritiek op de godsdienst islam en de Koran. Zijn kritiek, hoe kwetsend deze ook voor moslims zal zijn, is niet gericht op de gelovigen zelf . Ter vergelijking kan gedacht worden aan de ook vaak krachtig verwoorde kritiek op het katholieke geloof die in beginsel ook niet gericht is op de katholieke gelovigen als groep.

Men zou de mening kunnen zijn toegedaan dat kritiek op een godsdienst niet anders kan worden opgevat dan als kritiek op de gelovigen zelf en dat een beledigende aanval op een godsdienstige overtuiging dus altijd een belediging inhoudt van degenen die die overtuiging aanhangen. Vanuit deze redenering valt goed te begrijpen dat islamitische gelovigen kritiek op de islam ook als kritiek op henzelf ervaren. Bij het debat in de Tweede Kamer over de invoering van de grond godsdienst en levensovertuiging in het discriminatieartikel werd door de ministers echter gesteld dat 'het gebruik van beledigende kwalificaties voor een overtuiging slechts een belediging van mensen kan inhouden, indien daarbij tevens conclusies ten aanzien van die mensen worden getrokken.'[2]
Op basis van deze wetsgeschiedenis komt het OM tot de conclusie dat zelfs indien er al sprake zou kunnen zijn van een doorwerking van een belediging over een godsdienst naar een belediging van de groep gelovigen, dit met betrekking tot deze uitlating op zodanig indirecte wijze geschiedt dat er geen conclusies ten aanzien van de groep worden getrokken en dit derhalve niet onder het bereik van de Nederlandse strafwet valt.

Ook de woorden 'de zieke ideologie van Allah en Mohammed' in deze uitlating, richten zich niet tot de gelovigen, maar drukken een oordeel uit over het gedachtegoed van de grondleggers van het islamitische geloof. Hoewel zeer wel voor te stellen is dat ook door deze uitspraak een groot aantal moslims zich diep gekrenkt zal voelen, vormt dit geen belediging *over de groep* als bedoeld in artikel 137c Sr. Ook hier wordt immers geen negatieve eigenschap toegedicht aan

---

Kamerstukken II 1970/71, 9723 en 9724, nr. 22, p. 4

moslims als zodanig. Allah en de profeet Mohammed zijn kennelijk het onderwerp van de kritiek van de heer Wilders.
De uitlating is, ook in samenhang bezien met de rest van de tekst, dus niet beledigend over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr.

Zet de uitlating aan tot haat tegen of discriminatie van mensen in de zin van artikel 137d Sr?

In de uitlating zijn onvoldoende aanknopingspunten te vinden voor het aanzetten tot haat tegen of discriminatie van een groep mensen. De in de uitlating gebruikte bewoordingen zijn er namelijk niet, dan wel onvoldoende, op gericht om anderen tot een bepaald handelen te bewegen, dan wel gevoelens van haat jegens een bepaalde groep op te wekken. Door middel van de uitlating wordt kritiek gegeven op de islam en de Koran. Er wordt hierbij noch direct, noch indirect naar een bepaalde groep verwezen. Van het schetsen van een conflictueuze tweedeling tussen een bepaalde groep en de rest van de samenleving is dan ook geen sprake.

Houdt de uitlating een smalende godslastering in, in de zin van artikel 147 Sr?
De woorden 'de zieke ideologie van Allah' zouden een strafbare uitlating kunnen vormen in de zin van artikel 147 Sr. Voor strafbaarheid op grond van dit artikel is van belang dat er sprake is van een honende of verachtende vorm waarin een god, in dit geval Allah, wordt gelasterd. Tevens moet kunnen worden aangetoond dat de heer Wilders met deze woorden bedoeld heeft Allah te beschimpen of te honen, dan wel op enigerlei wijze uitdrukking heeft willen geven aan zijn verachting voor Allah. Door de ideologie van Allah ziek te noemen, uit de heer Wilders kritiek op de ideologie van deze God en zou men kunnen stellen dat hij zich (op een indirecte wijze) uitspreekt in een vorm die Allah beschimpt. Uit de samenhang van de tekst kan men echter concluderen dat het kennelijk zijn bedoeling is geweest om de, in zijn ogen, kwalijke gevolgen en effecten van de islam te bekritiseren en niet om Allah zelf te honen. Uit de door de heer Wilders gebruikte woorden blijkt naar de mening van het OM derhalve niet van een bedoeling tot het beschimpen of honen van God. De heer Wilders maakt zich door middel van deze uitlating daarom niet schuldig aan strafbare godslastering in de zin van artikel 147 Sr.

<u>Uitlating 2</u>
Den Haag zit vol met laffe lieden.(..)Die een generaal pardon verlenen aan leugenaars en criminelen.

In deze uitlating beschuldigt de heer Wilders de Nederlandse politici ervan het generaal pardon voor de asielzoekers aan leugenaars en criminelen te verlenen. Er wordt echter op geen enkele wijze tot uitdrukking gebracht dat de heer Wilders met de woorden leugenaars en criminelen de gehele groep asielzoekers bedoelt. De woorden in deze uitlating hebben kennelijk betrekking op individuen binnen de groep asielzoekers die liegen of crimineel zijn en niet kan worden gezegd dat er sprake is van een belediging over een gehele groep mensen in de zin van artikel 137c Sr.

<u>Uitlating 3</u>
Ik heb genoeg van de islam in Nederland: geen moslimimmigrant er meer bij.

Is de uitlating beledigend over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr?
De gebruikte woorden drukken uit dat de heer Wilders geen extra moslims tot Nederland meer toe wil laten. Hiermee geeft hij kennelijk aan dat immigranten op grond van hun godsdienst islam niet welkom zijn in Nederland en derhalve minderwaardig moeten worden behandeld ten opzichte van andere groepen immigranten. Deze woorden ontnemen hiermee aan moslims hun waardigheid waardoor de groep moslims als zodanig woordelijk wordt beledigd.
Nu naar de mening van het OM, de uitspraak als woordelijk beledigend dient te worden beoordeeld, dient te worden gekeken naar de context waarin de uitlating is gedaan. De context wordt gevormd door de setting waarin uitlatingen worden gedaan. Door de context kan het beledigend karakter aan een uitlating worden ontnomen. Een in de jurisprudentie prominent voorbeeld van een context die het

beledigend karakter weg kan nemen is het maatschappelijk debat. Het Europees hof voor de rechten van de mens (EHRM) heeft uitgemaakt dat uitlatingen die bijdragen aan een maatschappelijk debat in beginsel niet verboden mogen zijn, vanwege de vrijheid van meningsuiting. De vrijheid van meningsuiting vormt, naar de woorden van dit Hof, één van de essentiële fundamenten van een democratische rechtsstaat en is een van de grondvoorwaarden voor de ontwikkeling van een democratie en de zelfontplooiing van ieder individu.[3] De ultieme vorm van maatschappelijk debat wordt gevoerd in de politieke arena. Het politieke debat vormt een zeer krachtige context, die het beledigend karakter aan een uitlating vaak zal ontnemen. De heer Wilders doet zijn uitlatingen in een column in de Volkskrant. Zoals uit de samenvatting van zijn column hierboven kan worden opgemaakt, uit de heer Wilders door middel van zijn column kritiek op de islam en het boek waarin die islam is neergelegd, de Koran. Kennelijk wil de heer Wilders door middel van deze column zijn standpunt over dit onderwerp naar voren brengen en doet hij zijn uitingen in de hoedanigheid van politicus in het kader van het debat over het vreemdelingenbeleid. Met de gewraakte zin geeft de heer Wilders kennelijk uitdrukking aan zijn wens de aanwezigheid en de invloed van de islam in Nederland te reduceren. Door de opmerking neemt de heer Wilders politiek stelling over de wijze waarop dit in zijn ogen moet worden bereikt. Zijn uitlating is in het kader van het politieke debat gedaan en in een context waarmee het beledigend karakter aan de uitlating wordt ontnomen.

Het kader van het maatschappelijk debat is echter nog geen vrijbrief om beledigende uitlatingen te kunnen doen. Ook in een politiek debat kunnen uitlatingen onnodig grievend zijn omdat zij voor wat betreft het beledigende karakter niet in geen verhouding meer staan tot het beoogde doel, namelijk deelname aan het debat. Dergelijke disproportionele uitlatingen blijven niet meer binnen de grenzen van wat aanvaardbaar wordt geacht binnen een debat. De heer Wilders gebruikt in deze uitlating bewoordingen om zijn standpunt uiteen te zetten die niet buiten de grenzen treden van hetgeen aanvaardbaar is Het beledigend karakter blijft derhalve aan de uitlating ontnomen, waardoor er geen sprake is van een strafbare uitlating in de zin van artikel 137c Sr.

Zet de uitlating aan tot haat tegen of discriminatie van mensen in de zin van art 137d Sr?
In de uitlating zijn geen aanknopingspunten te vinden voor het aanzetten tot haat tegen of discriminatie van een groep mensen. Ook hier zijn de in de uitlating gebruikte bewoordingen er niet, dan wel onvoldoende, op gericht om anderen tot een bepaald handelen te bewegen, dan wel gevoelens van haat jegens een bepaalde groep op te wekken.

Uitlating 4
Ik heb genoeg van de aanbidding van Allah en Mohammed in Nederland: geen moskee er meer bij.

Is de uitlating beledigend over een groep mensen in de zin van art. 137c Sr?
Nadat hij heeft gesteld genoeg te hebben van de islam, vervolgt de heer Wilders zijn conclusie met de stelling genoeg te hebben van de aanbidding van Allah en Mohammed in Nederland.
Door middel van deze uitlating uit de heer Wilders allereerst zijn kritiek op de gedragingen door gelovigen, namelijk de aanbidding van hun God. De heer Wilders trekt daarbij echter geen negatieve conclusies ten aanzien van de gelovigen, te weten de moslims, als zodanig. Uit de reeds eerder aangehaalde wetsgeschiedenis over artikel 137c Sr. (zie onder de beoordeling van uitlating 1, p. 3) blijkt duidelijk dat kritiek op opvattingen of gedragingen niet binnen de reikwijdte van het artikel valt. In een democratie, zo werd geoordeeld, dient ruimte te zijn om opvattingen of gedragingen van anderen te bekritiseren, ook indien deze kritiek de diepste overtuigingen van die ander betreft. Slechts indien daarbij

[3] Zie o.a. EHRM: Handyside v. United Kingdom 7 december 1976, NJ 1978, 236; Jersild v. Denmark 23 september 1994, NJ 1995, 387; Lingens v. Austria, 8 juli 1986, NJ 1987, 901 en Observer and Guardian v. the United Kingdom 26 november 1991, NJ 1992, 457;

tevens conclusies ten aanzien van mensen worden getrokken kan het leveren van kritiek een belediging van mensen inhouden.[4]

Daarnaast geeft de heer Wilders aan dat hij er geen extra moskeeën meer bij wenst in Nederland. Ook deze kritiek is niet gericht op de moslims als groep. De uitlating is dus niet beledigend over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr.

Zet de uitlating aan tot haat tegen of discriminatie van mensen in de zin van artikel 137d Sr?

Voor wat betreft de vraag of hier sprake is van aanzetten tot discriminatie van een groep mensen in de zin van artikel 137d Sr. wordt verwezen naar hetgeen hierna over het verbieden van de Koran (uitlating 5) wordt overwogen. In de uitlating zijn geen aanknopingspunten te vinden voor het aanzetten tot haat tegen mensen in de zin van dit artikel.

Uitlating 5

Ik heb genoeg van de Koran in Nederland: verbied dat fascistische boek.

Is de uitlating beledigend over een groep mensen in de zin van artikel 137c Sr?

Zoals bij de beoordeling onder uitlating 1 uiteen is gezet, heeft de heer Wilders kritiek op de inhoud van de Koran,. Het in de slotparagraaf gestelde is een gevolg daarop. Het oproepen tot een verbod op dit heilige boek is voor moslims een zeer kwetsende oproep. Toch geldt ook hier dat de heer Wilders hiermee geen kritiek uit op een groep mensen en geen conclusies ten aanzien van een groep mensen trekt. De uitlating is derhalve niet strafbaar in de zin van artikel 137c Sr.

Zet de uitlating aan tot discriminatie van mensen in de zin van artikel 137d Sr?

Hoewel de uitlating geen belediging van mensen inhoudt, zou een oproep tot een verbod op de Koran ook kunnen vallen onder artikel 137d Sr, het aanzetten tot discriminatie van een groep mensen wegens hun godsdienst. Bij discriminatie worden door een handelen of nalaten de rechten van mensen aangetast. Het aanzetten tot discriminatie houdt in het aanzetten tot een minderwaardige behandeling van een groep mensen, een feitelijke achterstelling dus ten opzichte van de rest van de samenleving. Door het boek te verbieden, zouden moslims in Nederland bij de uitoefening van godsdienstvrijheid ernstig worden beperkt. Een verbod op de Koran zou een achterstelling van moslims bij andere religieuze bevolkingsgroepen, die wel in vrijheid over de heilige schriften van hun godsdienst kunnen beschikken, betekenen. De uitvoering van de wens van de heer Wilders zou daarmee neerkomen op discriminatie van moslims op grond van hun godsdienst. Enkel naar de bewoordingen beoordeeld, zet de heer Wilders hiermee dus aan tot discriminatie.

Bij de beoordeling of tot discriminatie wordt aangezet, spelen echter ook de aard, de samenhang en de context van de uitlating een rol. Hierbij is allereerst van belang dat het brengen van een politieke boodschap bij uitstek is beschermd door de vrijheid van meningsuiting.
In de column waarin de heer Wilders zijn oproep doet, geeft hij zijn mening weer over de islam, over de Koran en verwijt hij kennelijk andere politici niets te doen tegen de invloed van de islam in Nederland. Zijn oproep tot een verbod op de Koran wordt door de heer Wilders gedaan als politicus in het kader van een politiek debat en kan dan ook worden gezien als een oproep tot de politici in Nederland. Het nastreven van beperkingen in de uitoefening van de godsdienst via democratisch tot stand gekomen wetgeving kan niet worden gezien als aanzetten tot discriminatie. De politieke boodschap die de heer Wilders hier kennelijk wil brengen, vormt daarmee een context die de strafbaarheid aan het bestanddeel 'aanzetten tot' ontneemt. Van opzettelijk aanzetten tot discriminatie van een groep mensen in de zin van artikel 137d Sr. is dan ook geen sprake.

Conclusie:

[4] Kamerstukken II 1970/71, 9723 en 9724, nr. 22, p. 4

Geen van de uitlatingen in de column van de heer Wilders is strafbaar op basis van artikel 137c of 137d Sr. Dit houdt in dat de verspreiding van de uitlatingen in deze column ook geen strafbaarheid in de zin van artikel 137 e Sr. oplevert. Ook is er geen sprake van strafbare uitlatingen op grond van artikel 147 Sr.
Dit brengt het OM tot de conclusie dat ten aanzien van uw aangifte geen vervolging tegen de heer Wilders wegens zijn uitlatingen in de Volkskrant zal worden ingesteld.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en wijs u op de mogelijkheid om op grond van artikel 12 Wetboek van Strafvordering een klacht bij het Amsterdamse gerechtshof in te dienen.

Hoogachtend,

Mr. P.C. Velleman
Officier van Justitie

ARTIKELEN

WILD, WILDER, WILDST
Over de ruimte die het EVRM laat voor de vervolging van kwetsende politici

Rick Lawson *

Het gaat er wild aan toe in de Nederlandse politiek. Toegegeven, populisme is nooit helemaal weggeweest, en xenofobe geluiden zijn van alle tijden. Maar de toon van het debat, met name waar het de positie van immigranten en moslims betreft, is onmiskenbaar verhard. Zowel in de politiek als in de media wordt stevig gepolariseerd. Dat roept de vraag op of er grenzen zijn – mag de politicus Wilders moslims voor de keuze stellen de helft van de Koran weg te gooien of anders te vertrekken; moet het OM hem vervolgen als hij de islam 'fascistisch' noemt? Of zou dat laatste een ontoelaatbare inbreuk maken op de vrijheid van meningsuiting? Vaak wordt gesteld dat artikel 10 EVRM zich verzet tegen de vervolging van politici, ook als zij eigenlijk over de schreef gaan. In deze bijdrage wordt betoogd dat dit gezagsargument nadere nuancering behoeft: Straatsburg laat aanzienlijk meer ruimte voor vervolging dan vaak wordt aangenomen.

1 Ter inleiding

Wie over tien of twintig jaar de kranten uit 2008 nog eens naleest, zal de politicus Geert Wilders niet snel over het hoofd zien. Haalde hij in maart van dit jaar de internationale pers met zijn film *Fitna*[1] – daarvoor al trok hij de aandacht met een serie uitspraken en publicaties, waarin hij de Koran vergeleek met *Mein Kampf*, opriep tot een verbod van de Koran, en stelde dat moslims ofwel de helft van de Koran moeten uitscheuren en weggooien, ofwel Nederland moeten verlaten.[2]

Een serie aangiften, wegens onder meer het aanzetten tot haat tegen moslims, stelde het OM voor de vraag of het de politicus diende te vervolgen of niet – een vraag waarop het antwoord geruime tijd uitbleef.[3] Dat is niet verwonderlijk: in dit land worden leden van de volksvertegenwoordiging hoogst zelden voor hun uitingen vervolgd. De '*Van Dijke*-jurispruden-

* Lid van de redactie van dit tijdschrift. Met dank aan collega's Janneke Gerards en Niels Blokker voor commentaar op een eerdere versie van dit stuk.

1 Bv. *International Herald Tribune*, 30 maart 2008, p. 3: 'Dutch film on Koran stirs scorn and relief'.

2 Onder de titel 'Genoeg is genoeg: verbied de Koran' (*de Volkskrant*, 7 aug. 2007), schreef Wilders: 'De kern van het probleem is de fascistische islam, de zieke ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamitische *Mein Kampf*: de Koran. ... Ik heb genoeg van de islam in Nederland: geen moslimimmigrant er meer bij. Ik heb genoeg van de aanbidding van Allah en Mohammed in Nederland: geen moskee er meer bij. Ik heb genoeg van de Koran in Nederland: verbied dat fascistische boek'. In een interview met *De Pers* van 7 feb. 2007 zei Wilders: 'Als moslims hier willen blijven, moeten ze de helft uit de Koran scheuren en weggooien. Ze moeten niet luisteren naar de imam. ... Als moslims wel assimileren, dan zijn het ook volwaardige burgers, geen millimeter minder waard dan jij of ik.'

3 Aldus *de Volkskrant* van 6 maart 2008, p. 2: 'Getreuzel justitie leidt tot onbegrip'. Op het moment van schrijven, 27 mei 2008, is er nog geen beslissing bekend.

tie' van de Hoge Raad zou ook wel eens een obstakel voor succesvolle vervolging kunnen zijn.[4] En er is natuurlijk 'de' Straatsburgse jurisprudentie op grond waarvan politici zoals Wilders een zeer sterke aanspraak op de vrijheid van meningsuiting toekomt.

Straatsburg wordt met regelmaat als argument tegen vervolging ingeroepen. Zo ook in april van dit jaar, toen de Rechtbank Den Haag een civiele vordering tegen Geert Wilders afwees. Onder verwijzing naar artikel 10 EVRM en het Straatsburgse arrest *Giniewski* overwoog de rechter: 'in het bijzonder voor een parlementariër geldt dat hij in het openbaar debat, ook buiten de Tweede Kamer, zo nodig met scherpte, zijn standpunt naar voren moet kunnen brengen'.[5] De rechter oordeelde dat niet gezegd kon worden dat Wilders met de door hem gekozen bewoordingen, 'ofschoon provocerend', oproept tot haat of geweld tegen moslims. Zijn uitingen waren derhalve niet onrechtmatig: 'Het recht op vrijheid van meningsuiting van gedaagde geeft hier de doorslag'.

Ook de Nederlandse Juristenvereniging zal zich dit jaar, onder de titel *Multiculturaliteit en Recht*, over de grenzen van de vrijheid van meningsuiting buigen. Een van de stellingen die ter vergadering zullen worden besproken, luidt als volgt: 'De kans dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens een strafrechtelijke veroordeling [van Geert Wilders] zal bestempelen als schending van art. 10 EVRM (vrijheid van meningsuiting), is verwaarloosbaar klein'. Oneens, zo houdt preadviseur Nieuwenhuis, na een uitgebreide analyse van de Straatsburgse jurisprudentie,[6] de werkende leden van de NJV voor: 'het Straatsburgse Hof is bereid schending van de vrijheid van meningsuiting aan te nemen als een lidstaat overgaat tot strafrechtelijke veroordeling wegens het uitdragen van ideeën die door een groot aantal gelovigen als diep kwetsend worden ervaren'.

Is dat waar? Hoeveel ruimte laat het EVRM nu eigenlijk voor de vervolging, hetzij civiel, hetzij strafvorderlijk, van politici zoals Wilders? Natuurlijk is het antwoord op deze vraag slechts één van de factoren waarmee het OM rekening heeft te houden als het strafvervolging overweegt. Ook als de conclusie is dat een veroordeling van Wilders wegens de hierboven aangehaalde uitspraken (om ons gemakshalve daartoe te beperken) Straatsburg-*proof* zou kunnen zijn, dan nog resteren er allerlei vragen. Biedt artikel 7 van onze Grondwet wellicht meer bescherming dan het EVRM? Is het überhaupt wenselijk om het (straf)recht in te zetten om verfoeilijk geachte ideeën te bestrijden? Is dat geen zwaktebod, zoals bijvoorbeeld Ybo Buruma stelde in het debat over Wilders' film *Fitna*?[7] Dat zijn relevante vragen, maar het lijkt in elk geval nuttig om een actueel beeld te geven van de mensenrechtelijke randvoorwaarden waarbinnen die discussie gevoerd moet worden.

Zodoende zal deze bijdrage de relevante Straatsburgse jurisprudentie in kaart brengen. In paragraaf 2 wordt betoogd dat het EHRM weliswaar veel belang toekent aan de vrijheid van meningsuiting, zeker waar het om politici gaat, maar dat het EVRM daarmee nog niet

4 HR, 9 januari 2001, NJ 2001, 203; *NJCM-Bull.* 2001, p. 741, m.nt. J.P. Loof. Voor de HR speelde in *Van Dijke* evenwel een belangrijke rol dat het RPF-kamerlid vanuit zijn geloofsovertuiging was gekomen tot de omstreden uitspraken. Voor zover men dat inderdaad een relevant gegeven vindt, gaat de vergelijking met het geval Wilders dus niet helemaal op.

5 Rb. 's Gravenhage, 7 april 2008 (LJN BC8732), r.o. 4.9.

6 J.H. Nieuwenhuis, 'Multicultureel recht: hoe is het mogelijk?', in *Handelingen NJV* jrg. 138 (2008), pp. 125-164.

7 Aldus *De Telegraaf* van 1 april 2008.

een onoverkomelijk obstakel voor vervolging oplevert. In tegendeel: uit de jurisprudentie blijkt dat veel minder bescherming wordt geboden aan grievende uitingen over religieuze onderwerpen, dat er veel ruimte is voor het maken van afwegingen op nationaal niveau, en dat er zelfs uitspraken zijn die argumenten vóór vervolging verschaffen. Conclusies uit de jurisprudentie worden getrokken in paragraaf 3; in paragraaf 4 komen kort nog enkele aanvullende overwegingen aan de orde.

In het betoog vormen de uitingen van Wilders een rode draad; ze zijn nu eenmaal de aanleiding voor dit stuk. Maar de bedoeling is niet zozeer om *zijn* uitlatingen nu concreet te toetsen; daarvoor zou een uitgebreidere analyse vereist zijn. Zou het om een strafvervolging gaan, dan zou ook artikel 137c e.v. WvSr bij de analyse moeten worden betrokken. Het gaat erin deze bijdrage slechts om het Straatsburgse *acquis* in beeld te brengen en zodoende een bijdrage te leveren aan de discussie hoe we dit soort situaties tegemoet moeten treden. De vraag in hoeverre het EVRM ruimte laat voor ene rechterlijk verbod van *toekomstige* uitingen (in woord en beeld), blijft hier overigens buiten beschouwing.

2 Controversiële uitspraken van politici en artikel 10 EVRM: zes perspectieven

2.1 Primaat van de vrijheid van meningsuiting

Het uitgangspunt is overbekend: naar vaste jurisprudentie van het EHRM genieten ook (en misschien wel juist) uitingen die 'offend, shock or disturb' de bescherming van artikel 10 EVRM.[8] De Spaanse zaak *Castells* is er een temidden van vele waarin het Hof heeft benadrukt dat politici – en zeker zij die tot de oppositie behoren – een bijzonder sterke bescherming van hun uitingsvrijheid genieten:

> 'While freedom of expression is important for everybody, it is especially so for an elected representative of the people. He represents his electorate, draws attention to their preoccupations and defends their interests. Accordingly, interferences with the freedom of expression of an opposition member of parliament, like the applicant, call for the closest scrutiny on the part of the Court.'[9]

Daarbij omvat de uitingsvrijheid niet alleen de inhoud maar ook de vorm: men mag zich bedienen van overdrijving en provocatie. Het Hof voegde hier aan toe dat deze bescherming zich ook uitstrekt tot uitingen die buiten het parlement zijn gedaan:

> 'In the case under review Mr Castells did not express his opinion from the senate floor, as he might have done without fear of sanctions, but chose to do so in a periodical. That does not mean, however, that he lost his right to criticise the Government. In this respect, the pre-eminent role of the press in a State governed by the rule of law must not be forgotten. Although it must not overstep various bounds set, *inter alia*, for the prevention of disorder and the protection of the reputation of others, it is nevertheless

8 EHRM, 12 dec. 1976, *Handyside – VK* (5493/72), r.o. 49. Alle genoemde EHRM-uitspraken (arresten, tenzij anders aangegeven) zijn integraal te vinden op www.echr.coe.int

9 EHRM, 23 april 1992, *Castells – Spanje* (11798/85), r.o. 42.

> incumbent on it to impart information and ideas on political questions and on other matters of public interest (...).'[10]

Ook een derde citaat, opnieuw uit *Castells*, waarin het Hof aangaf dat terughoudendheid geboden is bij het instellen van strafvervolging, is in deze context van belang:

> 'Furthermore, the dominant position which the Government occupies makes it necessary for it to display restraint in resorting to criminal proceedings, particularly where other means are available for replying to the unjustified attacks and criticisms of its adversaries or the media. Nevertheless it remains open to the competent State authorities to adopt, in their capacity as guarantors of public order, measures, even of a criminal law nature, intended to react appropriately and without excess to defamatory accusations devoid of foundation or formulated in bad faith.'[11]

Het is niet moeilijk deze citaten met vergelijkbare aan te vullen.[12] Aldus ligt de conclusie voor de hand: het vrije woord moet de ruimte krijgen. Een veroordeling, en zeker een *strafrechtelijke* veroordeling, is ongepast als een politicus deelneemt aan het publieke debat, ook al maakt hij het daarbij erg bont.

2.2 'Plichten en verantwoordelijkheden'

Dat wil intussen niet zeggen dat een deelnemer aan het publieke debat zich alles kan permitteren. De Straatsburgse jurisprudentie is een stuk genuanceerder. Het is geen toeval dat elk van de hierboven aangehaalde passages de mogelijkheid van beperkingen nadrukkelijk open laat. Al in de klassieker *Handyside* – hetzelfde arrest waarin het ruimte bood voor schokkende uitingen – benadrukte het Hof dat de vrijheid van meningsuiting grenzen kent. Het Hof verwees daarbij naar de 'plichten en verantwoordelijkheden' die artikel 10 lid 2 EVRM noemt. De formulering is direct relevant voor de onderhavige kwestie:

> 'From another standpoint, whoever exercises his freedom of expression undertakes 'duties and responsibilities' *the scope of which depends on his situation and the technical means he uses*. The Court cannot overlook such a person's 'duties' and 'responsibilities' when it enquires, as in this case, whether 'restrictions' or 'penalties' were conducive to the 'protection of morals' which made them 'necessary' in a 'democratic society'.'[13]

De aandacht voor de positie van degene die zijn mening uit, en de middelen waarvan hij zich bedient (lees: de *impact* die de uiting kan hebben), keert in verschillende arresten terug.[14] In de Turkse zaak *Zana* overwoog het Hof:

10 *Idem*, r.o. 43.
11 *Idem*, r.o. 46. Recent bevestigd in EHRM, 14 feb. 2006, *Christian Democratic People's Party – Moldavië* (28793/02), r.o. 65.
12 Zie bv. EHRM, 8 juli 1999, *Sürek v. Turkey (no. 1)* (26682/95), r.o. 61; EHRM, 27 feb. 2001, *Jerusalem – Oostenrijk* (26958/95), r.o. 36, 40.
13 EHRM, 12 dec. 1976, *Handyside – VK* (5493/72), r.o. 49, cursivering toegevoegd.
14 Verg. EHRM, 23 sept. 1994, *Jersild – Denemarken* (15890/89), r.o. 31: 'In considering the 'duties and responsibilities' of a journalist, the potential impact of the medium concerned is an important factor and it is commonly acknow-

'The statement cannot, however, be looked at in isolation. It had a special significance in the circumstances of the case, as the applicant must have realised. (...) the interview coincided with murderous attacks carried out by the PKK on civilians in south-east Turkey, where there was extreme tension at the material time. In those circumstances the support given to the PKK – described as a 'national liberation movement' – by the former mayor of Diyarbakýr, the most important city in south-east Turkey, in an interview published in a major national daily newspaper, had to be regarded as likely to exacerbate an already explosive situation in that region.'[15]

Dezelfde benadering werd gekozen in de recente zaak *Erbakan* (2006): juist van politici mag men verwachten dat zij zich in het openbaar onthouden van uitspraken die tot intolerantie kunnen leiden.[16] Het feit dat het hier om twee Turkse zaken gaat, betekent uiteraard niet dat de jurisprudentie alleen op dat land betrekking heeft: daarvoor zijn de overwegingen van het Hof, met name in *Erbakan*, te algemeen voor geformuleerd. In dit verband kan ook worden verwezen naar een algemene aanbeveling van het VN-Rassencomité uit 2004: juist als *politici* de neiging hebben om immigranten te stigmatiseren, bijvoorbeeld vanwege hun ras of herkomst, dient de overheid resoluut op te treden.[17]

Bijgevolg heeft een politicus aan de ene kant *meer* speelruimte (de *Castells*-lijn), maar moet hij aan de andere kant ook een zekere terughoudendheid in acht nemen (de *Zana/Erbakan*-lijn). En waar ongezouten opmerkingen nog op coulance kunnen rekenen wanneer zij *live* zijn gedaan in een interview voor radio of TV, mag men hogere eisen stellen aan uitingen waarover de auteur in alle rust heeft kunnen nadenken.[18]

Uiteraard speelt, als het tot een veroordeling komt, ook de hoogte van de opgelegde straf of boete een rol. In de zaak *Cumpănă & Mazăre* had het Hof alle begrip had voor het instellen

ledged that the audiovisual media have often a much more immediate and powerful effect than the print media'. Zie *a contrario* ook EHRM, 29 maart 2005, *Alinak – Turkije* (40287/98), r.o. 44: 'the applicant, although a former Member of the Parliament, was at the material time a private citizen expressing his views in a novel which, as already mentioned, would necessarily reach a smaller audience than that afforded by the mass media. This limited its potential impact on 'public order' to a substantial degree'.

15 EHRM, 25 nov. 1997, *Zana – Turkije* (18954/91), r.o. 59-60. Anders dan de meerderheid meende de Nederlandse rechter Van Dijk dat zich wel een schending van art. 10 EVRM had voorgedaan, maar dat oordeel was ingegeven door de strafmaat (een jaar gevangenisstraf), die hij disproportioneel achtte.

16 EHRM, 6 juli 2006, *Erbakan – Turkije* (59405/00), r.o. 64: « Soulignant que la lutte contre toute forme d'intolérance fait partie intégrante de la protection des droits de l'homme, il est d'une importance cruciale que les hommes politiques, dans leurs discours publics, évitent de diffuser des propos susceptibles de nourrir l'intolérance » (van het arrest is alleen een Franstalige versie beschikbaar). Dat het Hof in deze zaak toch (met 6 stemmen tegen 1) een schending van art. 10 constateerde, werd ingegeven door het feit dat het OM pas 4 ½ jaar na de toespraak vervolging instelde, en er vervolgens onduidelijkheid bestond over de vraag of Erbakan de hem toegeschreven uitspraken daadwerkelijk had gedaan. In haar *dissent* merkte rechter Steiner op: « l'expérience nous dit que l'impact de tels discours ne se mesure qu'avec le temps. Il s'agit d'une contribution néfaste à un climat d'intolérance qui nourrit les préjugés primitifs et les clivages. Là, je vois également le refus du pluralisme inhérent à toute société démocratique ».

17 CERD-comité, 2004, *General Recommendation No. 30 – Discrimination against Non-Citizens*, par. 12: 'Take resolute action to counter any tendency to target, stigmatize, stereotype or profile, on the basis of race, colour, descent, and national or ethnic origin, members of 'non-citizen' population groups, *especially by politicians*, officials, educators and the media, on the Internet and other electronic communications networks and in society at large' (curs. toegev.). In deze rij ontbreekt godsdienst: zie noot 47 *infra*.

18 EHRM, 25 nov. 1999, *Nilsen & Johnson – Noorwegen* (23118/93), r.o. 48; EHRM, 29 feb. 2000, *Fuentes Bobo – Spanje* (39293/98), r.o. 46; EHRM, 21 maart 2000, *Wabl – Oostenrijk* (24773/94), r.o. 42.

van vervolging – maar het feit dat een disproportioneel hoge straf was opgelegd leidde toch tot de conclusie dat de vrijheid van meningsuiting was geschonden.[19] Intussen gaat het Hof dan toch ook weer niet zover dat het instellen van strafvervolging, gevolgd door een strafrechtelijke veroordeling, *per definitie* in strijd met artikel 10 EVRM komt. Het eerder aangehaalde citaat uit *Castells* geeft de stand van het recht nog altijd goed weer: instellen van strafvervolging *kan*, maar terughoudendheid is geboden.[20]

2.3 Vrijheid van meningsuiting versus vrijheid van godsdienst

Gezien de inhoud van Wilders' uitingen komt hier nog een element bij: de vrijheid van godsdienst (artikel 9 EVRM). Gelovigen moeten uiteraard aanvaarden dat niet iedereen hun overtuiging deelt, en zij zullen kritiek op hun godsdienst moeten dulden. Paul Cliteur formuleerde het scherper, in een van zijn columns in de krant: 'Is het wel verstandig het gevoel voor humor in Nederland geheel te laten bepalen door de lange tenen van radicale geestelijken in het buitenland?'.[21] Nee, zo gesteld kan die vraag natuurlijk alleen ontkennend worden beantwoord.

Maar laten we eens kijken naar het lot van al dan niet grappig bedoelde teksten die niet alleen voor radicale geestelijken in het buitenland kwetsend zijn, maar (ook) voor delen van de eigen bevolking. Feit is dat het Straatsburgse Hof bij herhaling heeft aanvaard dat een staat maatregelen treft om een godsdienst, of een groep gelovigen, te beschermen tegen kwetsende uitingen. De redenering is dat auteurs enerzijds de algemene plicht hebben onnodig grievende uitingen te vermijden, en dat gelovigen anderzijds aanspraak maken op bescherming.[22] Die jurisprudentie is niet zonder kritiek gebleven,[23] en menige uitspraak is slechts bij meerderheid van stemmen gewezen, maar al met al is dit wél de lijn die het Hof tot nu toe heeft gevolgd.[24]

Het is hierbij van belang dat deze jurisprudentie niet alleen ziet op uitingen die zich rechtstreeks tot een bepaalde groep gelovigen richten, maar ook op uitingen die betrekking hebben op objecten van religieuze verering.[25] Het is evident dat de Koran tot deze categorie behoort. In de vrij recente zaak *I.A.* klaagde een uitgever tevergeefs over zijn veroordeling wegens de publicatie van een blasfemisch geachte roman. Het Hof constateerde dat

19 EHRM, 17 dec. 2004, *Cumpănă & Mazăre – Roemenië* (33348/96), r.o. 120.

20 Zie bv. EHRM, 27 maart 2008, *Azevedo – Portugal* (20620/04), r.o. 33. Wellicht kan men wel stellen dat het opleggen van een *vrijheidsstraf* in een klassieke smaadzaak inherent disproportioneel is.

21 Paul Cliteur, 'Balkenende v. Opinio is politiek proces', in *de Volkskrant* van 28 april 2008, p. 7.

22 EHRM, 20 sept. 1994, *Otto Preminger – Oostenrijk* (13470/87), r.o. 49: 'whoever exercises the rights and freedoms enshrined in the first paragraph of that Article undertakes 'duties and responsibilities'. Amongst them – in the context of religious opinions and beliefs – may legitimately be included an obligation to avoid as far as possible expressions that are gratuitously offensive to others and thus an infringement of their rights, and which therefore do not contribute to any form of public debate capable of furthering progress in human affairs'.

23 Zie bv. R. de Winter in *NJCM-Bulletin* 1995, p. 176 e.v..

24 Zie m.n. EHRM, 25 nov. 1996, *Wingrove – VK* (17419/90) – met instemmende noot van E. Hirsch Ballin in *NJCM-Bulletin* 1998, p. 37 e.v.; EHRM, 10 juli 2003, *Murphy – Ierland* (44179/98), r.o. 65; EHRM, 31 jan. 2006, *Giniewski – Frankrijk* (64016/00), r.o. 43.

25 EHRM, 25 nov. 1996, *Wingrove – VK* (17419/90), r.o. 52. Het Hof spreekt hier van een 'duty to avoid as far as possible an expression that is, *in regard to objects of veneration*, gratuitously offensive to others and profanatory' (curs. toegevoegd).

> 'the present case concerns not only comments that offend or shock, or a 'provocative' opinion, but also an abusive attack on the Prophet of Islam. Notwithstanding the fact that there is a certain tolerance of criticism of religious doctrine within Turkish society, which is deeply attached to the principle of secularity, believers may legitimately feel themselves to be the object of unwarranted and offensive attacks through the following passages: 'Some of these words were, moreover, inspired in a surge of exultation, in Aisha's arms. ... God's messenger broke his fast through sexual intercourse, after dinner and before prayer. Muhammad did not forbid sexual intercourse with a dead person or a live animal.'
>
> The Court therefore considers that the measure taken in respect of the statements in issue was intended to provide protection against offensive attacks on matters regarded as sacred by Muslims. In that respect it finds that the measure may reasonably be held to have met a 'pressing social need'.'[26]

Drie rechters meenden overigens dat de veroordeling van I.A. wél in strijd met artikel 10 EVRM kwam, met name omdat de gewraakte uitingen waren gedaan in een boek met een zeer kleine oplage. Er was aldus slechts een 'limited practical impact on society' – een overweging die in het geval van Wilders' uitingen geen opgeld doet. Maar ook deze drie dissenters toonden zich geschokt door de beweringen over Mohammed: 'We do not have any difficulty accepting that these accusations ... may cause deep offence to devout Muslims, whose convictions are eminently deserving of respect'.

Zoals het citaat uit *I.A.* al aangeeft, aanvaardt het Hof dat een groep van gelovigen zich gekwetst kan voelen door een uiting die zich richt tot een geloof, en niet tegen de gelovigen zelf. In de zaak *Giniewski* leverde een auteur kritiek op de historische opstelling van de RK kerk ten aanzien van Joden, zonder op de gedragingen van afzonderlijke katholieken in te gaan. De publicatie kwam hem uiteindelijk op een civiele veroordeling te staan. Het Hof overwoog dat

> '[the] aim of this interference was to protect a group of persons from defamation on account of their membership of a specific religion, in this case the Christian community. This aim corresponds to that of the protection of 'the reputation or rights of others' within the meaning of paragraph 2 of Article 10 of the Convention. It is also fully consonant with the aim of the protection afforded by Article 9 to religious freedom.'[27]

In dezelfde zaak oordeelde het Hof overigens dat de veroordeling van Giniewski onverenigbaar was met artikel 10 EVRM, onder andere omdat zijn publicatie 'did not incite *to disrespect* or hatred'.[28] Dat is een andere maatstaf dat de rechtbank Den Haag in april 2008 hanteerde in de zaak tegen Wilders ('aanzetten tot haat of geweld'), wat des te opvallender is omdat de Rechtbank in zijn vonnis juist naar de zaak *Giniewski* had verwezen. De term 'disrespect' beoogt het belang weer te geven dat dat het Hof hecht aan een respectvolle omgang met gelovigen.

Tot slot de zaak *Tatlav*.[29] Hier ging het om een Turkse auteur die zich kritisch over de islam had uitgelaten. Menige sociale misstand zou in stand worden gehouden met het argument

26 EHRM, 13 sept. 2005, *I.A. – Turkije* (42571/98), r.o. 29-30.
27 EHRM, 31 jan. 2006, *Giniewski – Frankrijk* (64016/00), r.o. 44.
28 *Idem*, r.o. 52, curs. toegevoegd. Dezelfde term staat in de Franse versie van het arrest: « L'article rédigé par le requérant ... n'incite ni à l'irrespect ni à la haine ».
29 EHRM, 2 mei 2006, *Tatlav – Turkije* (50692/99).

dat God het zo gewild heeft. Maar 'God bestaat niet', aldus Tatlav, die vervolgde: 'Het is de geest van de analfabeet die hem heeft geschapen, deze God die zich met alles bemoeit, daaronder begrepen de vraag hoeveel stokslagen moeten worden gegeven aan een overspelige vrouw, welk lichaamsdeel van de dief moet worden geamputeerd'. Dat kwam hem op een veroordeling te staan. Tatlav werd aanvankelijk een gevangenisstraf van 12 maanden opgelegd. Deze werd vervolgens omgezet in een boete die op zich niet hoog was (omgerekend 10 euro), maar die bij niet-betaling zou worden omgezet in een gevangenisstraf van – zo leid ik af uit het EHRM-arrest – drie maanden. Het EHRM zag hier een schending van artikel 10 EVRM in.

Betekent *Tatlav* nu dat ook Wilders niet veroordeeld zou kunnen worden? Nadere bestudering van het arrest wijst in een andere richting. Bij het oordeel van het Hof speelden namelijk drie overwegingen een rol: (1) het Hof zag in de gewraakte passages van Tatlav geen beledigende toon die direct tegen de gelovigen gericht was, en evenmin een beschimping van religieuze symbolen; (2) het ging om een boek dat in relatief kleine oplage was gepubliceerd, en waartegen pas na vier jaar, bij het verschijnen van de vijfde editie, stappen werden ondernomen; (3) er was een gevangenisstraf opgelegd (die weliswaar in een boete was omgezet maar toch tot vrijheidsbeneming zou kunnen leiden), hetgeen een afschrikwekkende werking zou kunnen hebben op anderen met non-conformistische ideeën. Van deze drie overwegingen zou alleen de laatste op het geval Wilders van toepassing kunnen zijn – en dan nog zou alles afhangen van de hoogte van de gevorderde en uiteindelijk opgelegde straf. Bij een symbolische boete, of een veroordeling zonder strafoplegging, zou de laatste factor uiteraard minder zwaar wegen.

2.4 Vergelijkingen met fascisme; artikel 17 EVRM

Terzijde zij opgemerkt dat Wilders de Koran vergelijkt met *Mein Kampf* en spreekt over 'de fascistische Islam'. Dat zijn beladen termen. Men hoeft geen radicale geestelijke in het buitenland met lange tenen te zijn, om daar aanstoot aan te nemen. In de Oostenrijkse zaak *Wabl* heeft het Hof gebillijkt dat een politicus was veroordeeld nadat hij een krant had beschuldigd van 'Nazi-journalisme'. Het Hof vond die uitdrukking niet alleen polemisch maar ook 'particularly offensive'.[30] In dat verband bracht het Hof in herinnering dat er een speciaal stigma kleeft aan het nationaal-socialisme.

Feit is dat het Hof in latere zaken heeft gepreciseerd dat het enkele gebruik van de term 'nazi' of '(neo-)fascistisch' geen voldoende rechtvaardiging vormt voor een veroordeling. Het gaat doorgaans om een waarde-oordeel, waar in voorkomende gevallen (bv. als het gaat om een politicus met extreem-rechtse sympathieën) al dan niet grond voor kan zijn.[31] Daarentegen ging het in de *Wabl*-zaak, aldus het Hof, om een term die werd gebruikt 'without any connection to the underlying debate' – en *dat* maakt ingrijpen door de rechter toelaatbaar.[32]

In extreme gevallen kan een beroep op artikel 10 EVRM afketsen op artikel 17 EVRM, dat misbruik van recht verbiedt. Een (al wat ouder) voorbeeld van eigen bodem is de zaak *Glimmer-*

30 EHRM, 21 maart 2000, *Wabl – Oostenrijk* (24773/94), r.o. 40.
31 EHRM, 13 nov. 2003, *Scharsach & News Verlag – Oostenrijk* (39394/98), r.o. 43; EHRM, 14 dec. 2006, *Karman – Rusland* (29372/02), r.o. 39-43.
32 *Idem (Scharsach & News Verlag)*, r.o. 44.

veen en Hagenbeek, waarin de klagers tevergeefs opkwamen tegen hun strafrechtelijke veroordeling en de uitsluiting van de NVU van verkiezingen. De toenmalige Europese Commissie voor de Rechten van de Mens constateerde dat de gedragingen van Glimmerveen c.s. indruisten tegen letter en geest van het EVRM en wees de klachten onder verwijzing naar artikel 17 EVRM af.[33] Die uitspraak is later met instemming aangehaald door het EHRM, doorgaans in de context van onversneden racisme of nazisme.[34]

Maar het toepassingsbereik van artikel 17 is daar niet toe beperkt. Artikel 17 strekt zich ook uit tot andere uitingen die gekant zijn tegen de waarden waarop het EVRM is gebaseerd, aldus het Hof in 1998.[35] Specifiek met betrekking tot godsdienstkritiek overwoog het Hof in de zaak *Gündüz* (2003):

> 'there is no doubt that, like any other remark directed against the Convention's underlying values, *expressions that seek to spread*, incite or justify *hatred based on* intolerance, including *religious intolerance*, do not enjoy the protection afforded by Article 10 of the Convention.'[36]

Een recent en concreet voorbeeld wordt geboden door de Britse zaak *Norwood*. De klager, een actief lid van de *British National Party*, had een raamposter opgehangen, waarop de brandende *Twin Towers* te zien waren, vergezeld van de tekst 'Islam out of Britain – Protect the British People'. Daarvoor was hem een boete van 300 pond opgelegd. Het EHRM wees zijn klacht over schending van artikel 10 EVRM af met de volgende overweging:

> 'the words and images on the poster amounted to a public expression of attack on all Muslims in the United Kingdom. Such a general, vehement attack against a religious group, linking the group as a whole with a grave act of terrorism, is incompatible with the values proclaimed and guaranteed by the Convention, notably tolerance, social peace and non-discrimination. The applicant's display of the poster in his window constituted an act within the meaning of Article 17, which did not, therefore, enjoy the protection of Articles 10 or 14.'[37]

In geen van de hier genoemde zaken was het argument dat de betreffende uiting was gedaan in het kader van een maatschappelijk debat, reden om artikel 17 EVRM buiten beschouwing te laten. Het is kennelijk de inhoud van de uiting, tezamen met de kennelijke bedoeling van de auteur en de mogelijke maatschappelijke gevolgen, die bepaalt of artikel 17 EVRM van toepassing is of niet.

Tegen deze achtergrond valt het op dat de Rechtbank Den Haag in de civiele procedure tegen Geert Wilders vrij laconiek spreekt over diens verwijzingen naar de Islam als 'fascistische' godsdienst. De voorzieningenrechter constateert

33 ECRM, 11 okt. 1979, *Glimmerveen & Hagenbeek – Nederland* (8348/78, ontv. besl.).
34 EHRM, 23 sept. 1993, *Jersild – Denemarken* (15890/89), r.o. 35; EHRM, 16 maart 2003, *Zdanoka – Letland* (58278/00), r.o. 110; EHRM, 13 dec. 2005, *Witzsch – Duitsland* (7485/03, ontv. besl.). Zie in dit verband ook beginsel 4 van de *Recommendation No. R (97) 20 of the Committee of Ministers on 'hate speech'*.
35 EHRM, 23 sept. 1998, *Lehideux & Isorni – Frankrijk* (24662/92), r.o. 53.
36 EHRM, 4 dec. 2003, *Gündüz – Turkije* (35071/97), r.o. 51, curs. toegevoegd.
37 EHRM, 16 nov. 2004, *Norwood – VK* (23131/03, ontv. besl.).

'dat eiseres evenmin de opvatting van gedaagde heeft betwist dat binnen de islam bepaalde denkbeelden gehuldigd worden die op gespannen voet staan met democratische beginselen. Anders dan eiseres, is de voorzieningenrechter met gedaagde van oordeel dat de door laatstgenoemde gebezigde term 'fascisme' niet zo beperkt moet worden uitgelegd dat deze uitsluitend betrekking heeft op de Holocaust en andere kwaadaardigheden van nazi-Duitsland, maar veeleer moet worden gezien als een verzamelbegrip voor ideologieën met beginselen die een totalitair politiek systeem omarmen dat geen ruimte laat aan andersdenkenden. Gedaagde meent vergelijkbare beginselen te herkennen in de islam en de Koran en hij heeft deze analyse met de door hem getrokken parallel aan de orde willen stellen als politicus en deelnemer aan het publieke debat.'[38]

Of men nu die analyse deelt of niet, duidelijk is dat de rechtbank hier een andere koers vaart dan het EHRM in *Gündüz* en *Norwood*. Er is geen sprake van dat de uitkomst van de procedure tegen Wilders werd gedicteerd door de Straatsburgse jurisprudentie.

2.5 Bescherming religieuze gevoelens: bevoegdheid of verplichting?

Het is duidelijk dat in de 'zaak Wilders' de vrijheid van meningsuiting tegenover de vrijheid van godsdienst staat. In het algemeen is het bij dergelijke botsingen zo dat het EHRM de nationale autoriteiten de nodige speelruimte laat. In een *leading case* op dit terrein, *Chassagnou*, bepleitte het Hof een voortdurend tasten naar het juiste evenwicht, dat toch het beste op nationaal niveau getroffen kan worden:

'In the present case the only aim invoked by the Government to justify the interference complained of was 'protection of the rights and freedoms of others'. Where these 'rights and freedoms' are themselves among those guaranteed by the Convention or its Protocols, it must be accepted that the need to protect them may lead States to restrict other rights or freedoms likewise set forth in the Convention. It is precisely this constant search for a balance between the fundamental rights of each individual which constitutes the foundation of a 'democratic society'. The balancing of individual interests that may well be contradictory is a difficult matter, and Contracting States must have a broad margin of appreciation in this respect, since the national authorities are in principle better placed than the European Court to assess whether or not there is a 'pressing social need' capable of justifying interference with one of the rights guaranteed by the Convention.'[39]

Die ruime *margin of appreciation* is met name zichtbaar als de staat de vrijheid van meningsuiting beperkt teneinde de vrijheid van godsdienst te beschermen. Juist in de laatste paar jaar heeft het Hof herhaaldelijk overwogen:

'a wider margin of appreciation is generally available to the Contracting States when regulating freedom of expression in relation to matters liable to offend intimate personal convictions within the sphere of morals or, especially, religion. Moreover, as in the field of morals, and perhaps to an even greater degree, there is no uniform European conception of the requirements of 'the protection of the rights of others' in relation to attacks on their religious convictions. What is likely to cause substantial offence to persons

38 Rb. 's Gravenhage, 7 april 2008 (LJN BC8732), r.o. 4.9.
39 EHRM, 29 april 1999, *Chassagnou – Frankrijk* (25088/94), r.o. 113.

> of a particular religious persuasion will vary significantly from time to time and from place to place, especially in an era characterised by an ever growing array of faiths and denominations. By reason of their direct and continuous contact with the vital forces of their countries, State authorities are in principle in a better position than the international judge to give an opinion on the exact content of these requirements with regard to the rights of others as well as on the 'necessity' of a 'restriction' intended to protect from such material those whose deepest feelings and convictions would be seriously offended.'[40]

Deze jurisprudentie maakt duidelijk dat er ruimte is voor allerlei beleidsoverwegingen bij het al dan niet instellen van strafvervolging tegen Wilders. En ook de rechter heeft veel manoeuvreerruimte, bijvoorbeeld als een civiele procedure wordt ingesteld.

De vraag is of men verder moet gaan. Is de Nederlandse overheid *verplicht* op te treden tegen de uitlatingen die hier centraal staan? Die verplichting zou zich, bij het uitblijven van een vervolging of veroordeling, kunnen vertalen in klachten van bijvoorbeeld moslims tegen de Nederlandse staat. Zij zouden kunnen stellen dat Nederland te kort is geschoten in het beschermen van hun rechten.

In de Straatsburgse jurisprudentie ben ik geen basis voor zo'n redenering tegengekomen. In *Perez* (2004) bevestigde de Grote Kamer dat het EVRM geen zelfstandig 'right to private revenge' of 'recht op strafvervolging van een ander' bevat.[41] Om dan toch met succes een klacht in Straatsburg te kunnen brengen, zou een door Wilders' uitingen beledigde persoon moeten betogen dat op Nederland een positieve verplichting rustte om Wilders te vervolgen. Die verplichting zou men dan moeten afleiden uit artikel 9 of artikel 8 EVRM (recht op respect voor privé-leven, waaronder het recht op bescherming van de reputatie valt), eventueel in samenhang met het discriminatieverbod van artikel 14 EVRM.

In het verleden wilde de Europese Commissie hier niets van weten.[42] Meer recente jurisprudentie biedt wél steun voor zo'n redenering, al deze heeft vooralsnog alleen betrekking op personen die met naam en toenaam in de pers werden genoemd en aangevallen.[43] Het is de vraag of het Hof bereid zal zijn de bestaande lijnen door te trekken en ook ten aanzien van *niet* met name genoemde personen te aanvaarden dat op de staat een positieve verplichting rust om hen te beschermen tegen opmerkingen die zij als zeer grievend ervaren. Het belang dat het Hof hecht aan de bestrijding van racisme zou daar wellicht voor pleiten.[44] Maar de zo-even gememoreerde ruime *margin of appreciation* pleit daar weer tegen. Een factor die allicht van belang zal zijn is in hoeverre beledigde personen zelf een civiele procedure aanhangig kunnen maken.[45]

40 EHRM, 10 juli 2003, *Murphy – Ierland* (44179/98), r.o. 67; bevestigd in EHRM, 13 sept. 2005, *I.A. – Turkije* (42571/98), r.o. 25 en EHRM, 31 jan. 2006, *Giniewski – Frankrijk* (64016/00), r.o. 44.

41 EHRM, 12 feb. 2004, *Perez – Frankrijk* (47287/99), r.o. 70.

42 ECRM, 5 maart 1991, *Choudhury – VK* (17439/90, ontv. besl.). Choudhury had tevergeefs aangedrongen op strafvervolging van Salman Rushdie wegens diens *Satanic Verses*. De Cie. wees zijn klacht, gebaseerd op art. 9 EVRM, unaniem af. De casus maakt *en passant* duidelijk hoe gevoelig dit onderwerp is.

43 Zie EHRM, 15 nov. 2007, *Pfeifer – Oostenrijk* (12556/03), r.o. 35, met verwijzing naar verdere jurisprudentie.

44 Zie bv. EHRM, 9 mei 2000, *Sander – VK* (34129/96), r.o. 23: 'in today's multicultural European societies, the eradication of racism has become a common priority goal for all Contracting States'.

45 In die zin ook EHRM, 11 okt. 2007, *Kanellopoulou – Griekenland* (28504/05), r.o. 38: « La Cour estime qu'il serait suffisant pour la protection de la réputation du médecin incriminé de régler l'affaire, si tort il y avait de la part de la requérante, par les moyens offerts par le droit civil ».

2.6 Nieuwe perspectieven op de grenzen van de vrijheid van meningsuiting: CERD

Intussen ligt de zaak anders onder het VN-verdrag inzake de bestrijding van alle vormen van rassendiscriminatie (CERD), getuige een recente uitspraak van het CERD-comité. Aanleiding vormde een krantenartikel van de Deense parlementariër Pia Kjærsgaard (*Dansk Folkeparti*). Zij leverde kritiek op het besluit om een wetsvoorstel ter bestrijding van vrouwenbesnijdenis eerst ter consultatie voor te leggen aan een aantal maatschappelijke organisaties.

> 'And why should the Danish-Somali Association have any influence on legislation concerning a crime mainly committed by Somalis? ... To me, this corresponds to asking the association of paedophiles whether they have any objections to a prohibition against child sex or asking rapists whether they have any objections to an increase in the sentence for rape.'

Gelle was een Denemarken woonachtige Somaliër die zich beledigd voelde doordat Somaliërs werden vergeleken met pedofielen en verkrachters. Hij diende een aangifte tegen Kjærsgaard in, maar het OM wilde niet tot vervolging overgaan. De uitingen waren weliswaar scherp, aldus het OM, maar ze waren gedaan door een politica die deel nam aan het maatschappelijk debat, als gevolg waarvan zij een sterk beschermde aanspraak op de vrijheid van meningsuiting kon doen. Het CERD-comité zag daarin een schending van de artikelen 2 lid 1 (d), 4 en 6 CERD:

> 'The Committee observes that it does not suffice, for purposes of article 4 of the Convention, merely to declare acts of racial discrimination punishable on paper. Rather, criminal laws and other legal provisions prohibiting racial discrimination must also be effectively implemented by the competent national tribunals and other State institutions. ....
>
> Ms. Kjærsgaard's remarks can be understood to generalize negatively about an entire group of people based solely on their ethnic or national origin and without regard to their particular views, opinions or actions regarding the subject of female genital mutilation.
>
> ... the Committee considers that the fact that Ms. Kjærsgaard's statements were made in the context of a political debate does not absolve the State party from its obligation to investigate whether or not her statements amounted to racial discrimination. It reiterates that the exercise of the right to freedom of expression carries special duties and responsibilities, in particular the obligation not to disseminate racist ideas and recalls that General Recommendation 30 recommends that States parties take 'resolute action to counter any tendency to target, stigmatize, stereotype or profile, on the basis of race, colour, descent, and national or ethnic origin, members of 'non-citizen' population groups, especially by politicians [...]'.[46]

Qua feitencomplex is de zaak *Gelle* uiteraard niet helemaal vergelijkbaar met de 'kwestie Wilders'. Opvallend is ook dat 'godsdienst' ontbreekt in de opsomming van verboden gronden aan het eind van het citaat: het CERD-comité is van oordeel dat de Conventie niet ziet op discriminatie enkel op grond van geloof.[47] Maar los daarvan maakt *Gelle* een paar zaken duidelijk. Naar het oordeel van het CERD-comité kunnen leden van een bevolkingsgroep klagen over het uitblijven van een strafvorderlijk onderzoek naar grievende uitingen die niet op hun

46 CERD-comité, 6 maart 2006, *Gelle – Denemarken* (Comm. 4/2004), r.o. 7.3-7.5.
47 Zie expliciet CERD-comité, 8 aug. 2007, *A.W.R.A.P – Denemarken* (Comm. 37/2006), r.o. 6.2-6.4.

persoonlijk betrekking hadden, maar op de groep waartoe zij behoren; vormt het maatschappelijk debat geen vrijbrief voor het doen van uitingen die anders niet door de beugel zouden kunnen, en moeten juist politici zich onthouden van het stigmatiseren etc. van minderheden.

3 Samenvattend

Ook zonder een gedetailleerde analyse van Wilders' uitspraken, kan het volgende worden gezegd over het Straatsburgse kader waarbinnen een beslissing over de eventuele vervolging van hem moet worden genomen:

1. er bestaat in beginsel weinig ruimte om een politicus strafrechtelijk te vervolgen voor zijn uitspraken *(Castells)*;
2. daar staat tegenover dat juist ook politici kunnen worden aangesproken voor zover hun uitspraken maatschappelijke onrust teweeg brengen *(Zana)*;
3. tevens hebben juist ook politici een verantwoordelijkheid om zich te onthouden van uitspraken die tot intolerantie kunnen aanzetten *(Erbakan)*;
4. die verantwoordelijkheid geldt des te sterker als de betreffende uitingen niet zijn gedaan tijdens een *live* debat, maar in artikelen waarover de auteur, naar men mag veronderstellen, in alle rust heeft kunnen nadenken *(Nilsen & Johnson, Bobo Fuentes, Wabl)*;
5. daarnaast dient hij zich, ook in het maatschappelijk debat, te onthouden van onnodig grievende uitingen die betrekking hebben op godsdiensten en objecten van religieuze verering, zoals de Koran *(Wingrove, I.A.* en, a contrario, *Tatlav)*;
6. vergelijkingen met het fascisme en het Nazisme zijn uitzonderlijk kwetsend en kunnen, bij het ontbreken van een inhoudelijke rechtvaardiging voor het gebruik van die termen, ertoe bijdragen dat een veroordeling gerechtvaardigd is *(Wabl)*;
7. voor zover kan worden aangetoond dat uitingen aanzetten tot haat en/of religieuze intolerantie (of 'disrespect' – *Giniewski*), kan een beroep op artikel 10 EVRM afketsen op artikel 17 EVRM, dat misbruik van recht verbiedt *(Gündüz, Norwood)*;
8. voorts heeft het Hof aanvaard dat kritiek op een godsdienst ook kritiek op de aanhangers van die godsdienst impliceert *(Otto Preminger, Giniewski)*;
9. bij de beoordeling van de gewraakte teksten laat het EHRM de nationale rechter een ruime *margin of appreciation*, nu een eventuele beperking van de vrijheid van meningsuiting ertoe zou strekken de vrijheid van godsdienst te beschermen *(Murphy, I.A., Giniewski)*;
10. recente CERD-jurisprudentie wijst er op dat het OM zelfs verplicht is strafvervolging in te stellen als er op gerede gronden aangifte is gedaan *(Gelle)*.

Ik teken hier wel bij aan dat deze samenvatting resoluter oogt dan de Straatsburgse praktijk is: in veel van de zaken was het Hof verdeeld. Menige beslissing werd met vier stemmen tegen drie genomen. Maar ook met in achtneming van de bestaande meningsverschillen binnen het Hof meen ik dat de bovenstaande lijn wel het Straatsburgse *acquis* op dit punt weergeeft.

4 Over achterliggende waarden en dilemma's

In het voorafgaande is gepoogd het geldende recht in kaart te brengen aan de hand van concrete uitspraken van het EHRM. Om nu te voorkomen dat alle jurisprudentie ons het zicht op de kern ontneemt, volgen hier in kort bestek nog enkele overwegingen. De boodschap van paragraaf 2 is onmiskenbaar dat de Straatsburgse jurisprudentie ruimte laat voor het beperken van de vrijheid van meningsuiting teneinde de rechten van anderen te beschermen. Wie let op de chronologie van de hier aangehaalde uitspraken, zal ook geneigd zijn aan te nemen dat die ruimte steeds groter wordt. Die constatering wekt wellicht verwondering. In de literatuur wordt immers, met kracht van argumenten, menige lans gebroken voor het primaat van de vrijheid van meningsuiting. Maar het kan geen kwaad erop te wijzen dat artikel 10 EVRM *als enige bepaling in het Verdrag* spreekt over de 'plichten en verantwoordelijkheden' die met de uitoefening van het betreffende recht gepaard gaan. Meer in het algemeen geldt dat 'vrijheid' in de grote internationale mensenrechtenteksten hand in hand gaat met de notie van 'menselijke waardigheid'. In navolging van het VN-Handvest opent de preambule van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens met de erkenning van, *nevenschikkend*, 'de inherente waardigheid en de gelijke en onvervreemdbare rechten van alle leden van de wereldgemeenschap'. Hetzelfde begrippenpaar keert terug, in die volgorde, in de preambule van het IVBPR.

Ook de preambule van het EVRM brengt de mensenrechten in verband met andere doelen: gerechtigheid, vrede in de wereld, een waarlijk democratische regeringsvorm. In *Christine Goodwin* overwoog het Hof dat 'the very essence of the Convention is respect for human dignity and human freedom'.[48] Zoals we eerder zagen, haalde het Hof in de zaak *Norwood* – juist in de context van islamofobe uitingen – tolerantie, sociale vrede en non-discriminatie naar voren. In de afgelopen jaren heeft het Hof herhaaldelijk het belang van bestrijding van racisme en intolerantie onderstreept.[49]

De *Four Freedoms* van Roosevelt omvatten *naast* de *freedom of speech* de *freedom to worship*, de *freedom from want* en de *freedom from fear*. De 'kwestie Wilders' gaat over liefst drie van de vier vrijheden: uiteraard de vrijheid van meningsuiting van de politicus, maar óók de vrijheid van godsdienst van moslims in Nederland, en óók het recht om vrij van angst te leven voor de moslims wier aanwezigheid in Nederland op existentiële wijze ter discussie wordt gesteld.[50] Opmerkingen die oproepen tot haat en verdeeldheid binnen onze samenleving, en getuigen

48 EHRM, 11 juli 2002, *Christine Goodwin – VK* (28957/95), r.o. 90.

49 Zie de eerder genoemde zaak *Sander*, en vooral EHRM, 6 juli 2005, *Nachova – Bulgarije* (43577/98), r.o. 145: 'Racial discrimination is a particularly invidious kind of discrimination and, in view of its perilous consequences, requires from the authorities special vigilance and a vigorous reaction. It is for this reason that the authorities must use all available means to combat racism, thereby reinforcing democracy's vision of a society in which diversity is not perceived as a threat but as a source of enrichment' (bevestigd in EHRM, 13 dec. 2005, *Timishev – Rusland* (55762/00), r.o. 56).

50 Verg. het VN-Mensenrechtencomité, 8 nov. 1996, *Faurisson – Frankrijk* (Comm. 550/1993), r.o. 9.6: 'Since the statements made by the author, read in their full context, were of a nature as to raise or strengthen anti-semitic feelings, the restriction served the respect of the Jewish community to live free from fear of an atmosphere of anti-semitism'. Verg. de *concurring opinion* van rechter Myjer in EHRM, 28 feb. 2008, *Saadi – Italië* (37201/06): 'I even daresay that the Convention obliges the High Contracting States to ensure as far as possible that citizens can live without fear that their life or goods will be at risk'.

van disrespect voor de ideeën en het geloof van anderen, kunnen in wezen een aantasting vormen van de menselijke waardigheid en van de grondslagen van onze rechtsstaat.

Daarin ligt meteen ook een reëel dilemma bij het besluit om al dan niet tot vervolging of veroordeling van Wilders over te gaan. Wat staat er op het spel? Worden de fundamenten van onze samenleving aangetast, of maken we ons druk om niets? Na het wereldkundig maken van de film *Fitna* braken er geen ongeregeldheden uit. Maar denkbaar is dat de effecten pas jaren later zichtbaar worden. Lees wat Stefan Zweig schreef over Oostenrijk aan het einde van de negentiende eeuw:

> In ons oude, slaperige Oostenrijk begon zich een merkwaardige verschuiving van structuren voor te bereiden. ... Al de onderaardse scheuren en kloven tussen de rassen en klassen, die het tijdperk der verzoening zo moeizaam met de mantel der liefde had bedekt, scheurden verder open en werden afgronden en ravijnen. In werkelijkheid was in het laatste decennium voor de nieuwe eeuw de oorlog van allen tegen allen in Oostenrijk al begonnen. ... En pas toen tientallen jaren later het dak en de muren op ons neerstortten, zagen we in dat de fundamenten allang ondergraven waren geweest.'[51]

Is een vergelijking met Oostenrijk gepast, of juist helemaal niet? Het evidente gevaar van zo'n vergelijking zou zijn dat men er een poging in kan zien om Wilders te associëren met deze of gene politieke stroming. Waar het écht om gaat is de vraag wat de gevolgen op de lange termijn zijn van een steeds heftiger polarisatie waarin de megafoon altijd onder handbereik is.

In *dat* verband is het in een mogelijke procedure tegen Wilders voor de eiser (of dat nu het OM is, of een civiele partij) lastig om concreet aan te geven welke maatschappelijke *impact* diens uitspraken hebben, op de korte en op de lange termijn. Of is dat een te hoge bewijslast en dient de rechter, onder verwijzing naar de uitspraak van het EHRM in de zaak van de Turkse Welvaartspartij, in te grijpen met de overweging de staat nu eenmaal niet lijdzaam hoeft te zien hoe de democratie wordt aangetast?[52] Dat zou een krasse redenering zijn, kwetsbaar voor het verwijt dat de democratie de nek wordt omgedraaid in een poging haar te beschermen. Maar omgekeerd is ook niet helemaal duidelijk waarop commentatoren de zekerheid baseren dat het instellen van vervolging onnodig is omdat onze democratie wel een stootje kan hebben. Dat dacht men, om de vergelijking dan toch maar eens te maken, destijds in Oostenrijk ook. Kortom: hoe kan de rechter in zijn vonnis met stelligheid uitspraak doen over de maatschappelijke gevolgen van bepaalde uitspraken? Het criterium klinkt heel redelijk maar is in de praktijk nog niet zo makkelijk te hanteren.

Intussen hebben buitenstaanders misschien wel een scherper beeld van de ontwikkelingen in onze samenleving. Een teken aan de wand is dat Straatsburgse rechters – die de vrijheid van meningsuiting toch echt hoog in het vaandel hebben staan – geschokt reageerden op de uitingen in de zaak *I.A.*, beschreven in paragraaf 2.3. En waar ging het helemaal om? 'De boodschapper van God onderbrak zijn vasten door gemeenschap te hebben, na de avondmaaltijd en voor het gebed; Mohammed heeft sex met een overledene of dier niet verboden'. Vergelijk dat eens met de uitlatingen van Wilders ('de fascistische Islam, de zieke ideologie van Allah en Mohammed zoals neergelegd in de islamitische *Mein Kampf*: de Koran'). Kan het soms zijn

51 Stefan Zweig, *De wereld van gisteren* (1942, vertaling W. van Toorn, Arbeiderspers, 2007), pp. 69, 75.
52 EHRM, 13 feb. 2003, *Refah Partisi – Turkije* (41340/98), r.o. 102.

dat het publieke debat in ons land juist in de afgelopen jaren wel erg is verruwd? Als zelfs de Secretaris-Generaal van de VN meent te moeten reageren op de film *Fitna*, zou dat dan een aanwijzing kunnen zijn dat we in elk geval naar internationale maatstaven wat uit de pas zijn gaan lopen?[53] Natuurlijk, ieder land heeft zijn eigen identiteit, en dat geldt zéker voor Nederland gidsland. De vrijheid van meningsuiting geniet hier nu eenmaal, naar de beste vaderlandse tradities, meer bescherming dan in andere delen van de wereld (waar het doorgaans niet pluis is). Maar op het moment dat de uitoefening van de rechten van de een ten koste gaat van de ander, is een hoger beschermingsniveau niet per definitie een verbetering.[54] Het meest recente rapport van de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie (ECRI) over Nederland stemt in elk geval tot nadenken:

> 'Since ECRI's second report [2001, RL], there has been a dramatic change in the tone of political and media debate in the Netherlands around integration and other issues relevant to ethnic minority groups. ... Such a debate has been markedly characterised by a strong tendency to reject the exercise of responsibility in communicating on these issues and to abandon nuanced and balanced approaches to these questions that would avoid unnecessary polarisation and animosity among different segments of Dutch society. Responsible communication and a balanced approach have been consistently categorised and dismissed as sterile 'political correctness' and 'old politics', and ultimately as self-censorship in an environment where freedom of expression has often been interpreted or portrayed as a freedom which should be unrestricted and all encompassing.
>
> ECRI is deeply concerned about these developments, not only because they have allowed for racist and xenophobic expression to become, sometimes quite explicitly, a more usual occurrence within public debate itself, but especially because of the impact that the new political and public debate has had on public opinion and on the actions of ordinary citizens.
>
> ... ECRI notes that freedom of expression has often been portrayed as an essentially unrestricted freedom and interpreted as automatically and inherently entailing a right to deliberately offend others. It notes that this has inevitably created antagonism and hostility among different parts of Dutch society ...'[55]

Wild, wilder, wildst? Vrijheid van meningsuiting voor kwetsende politici? Straatsburg laat aanzienlijk meer ruimte voor vervolging dan vaak wordt aangenomen, en draagt verschillende argumenten aan om daadwerkelijk tot vervolging over te gaan. Laten we artikel 10 EVRM dan ook niet als gezagsargument gebruiken om vervolging bij voorbaat uit te sluiten: er zijn ruime marges waarbinnen we in dit land *zelf* een afweging moeten maken. Die afweging zal van geval tot geval anders uitpakken, afhankelijk van de gekozen woorden, context et cetera. Maar steeds zal daarbij, wat mij betreft, ook aandacht moeten zijn voor de gevolgen van een al maar heftiger polarisatie die voor nuancering en debat steeds minder ruimte laat.

53 Zie de *statement* van Ban Ki-moon van 28 maart (UN doc. SG/SM/11483): 'I condemn, in the strongest terms, the airing of Geert Wilders' offensively anti-Islamic film. There is no justification for hate speech or incitement to violence. The right of free expression is not at stake here. ... Freedom must always be accompanied by social responsibility'. In gelijke zin SG Terry Davis van de Raad van Europa: 'a distasteful manipulation which exploits ignorance, prejudice and fear. ... we defend freedom of expression, but in this case we do so with disappointment and concern' (persbericht Raad van Europa, 28 maart 2008).

54 In die zin al E.A. Alkema in zijn NJV-preadvies, 'De reikwijdte van fundamentele rechten', *Handelingen NJV* jrg. 125 (1995), p. 104.

55 ECRI, 12 feb. 2008, *Third Report on The Netherlands*, para 122-131, op www.coe.int/ecri.

'Politici kunnen eerder worden vervolgd'

NRC 24-6-'08

Door een onze redacteuren

DEN HAAG, 24 JUNI. De Europese rechtspraak laat veel meer ruimte voor vervolging van kwetsende politici „dan vaak wordt aangenomen". Die ruimte wordt bovendien groter. Dit schrijft Rick Lawson, hoogleraar 'Bescherming van de integriteit van het individu' in Leiden, deze maand in het bulletin van het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten.

Lawson analyseerde rechtspraak van het Hof in Straatsburg van de laatste jaren naar aanleiding van de aangiften tegen Kamerlid Geert Wilders (PVV), onder meer wegens diens film *Fitna*. De hoogleraar stelt vast dat politici al jaren meer juridische bescherming genieten bij het ongezouten geven van hun mening dan niet-politici. Aan de andere kant vraagt het Hof de laatste tijd van politici ook om terughoudendheid en een verantwoordelijke opstelling. Europese rechters stellen die eis vooral voor uitingen „waarover de auteur in alle rust heeft kunnen nadenken".

Nationale autoriteiten hebben het recht om vervolging in stellen tegen politici, op voorwaarde dat ze niet op iedere slak zout leggen. En mits aanklagers zich ook matigen bij de strafmaat. Het is ook toegestaan om een godsdienst of een groep gelovigen te beschermen tegen kwetsende uitingen.

In de geanalyseerde uitspraken gaat het om artikel 10 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, waarin de vrijheid van meningsuiting is vastgelegd. De Europese rechter stelt de grenzen daarvan in Nederland vast.

Justitie moet nog besluiten of ze Wilders zal vervolgen voor zijn anti-islamuitspraken. Er zijn zo'n honderd aangiften tegen Wilders ingediend wegens haatzaaien en discriminatie.

Lawson legt uitspraken van de PVV-leider over de overeenkomsten tussen de islam en fascisme langs Europese regels. Hij constateert dat een Openbaar Ministerie van een verdragsstaat zelfs verplicht kan zijn strafvervolging in te stellen, als er op gerede gronden aangifte is gedaan. De ruimte om de rechten van anderen te beschermen ten koste van de bescherming van de vrijheid van meningsuiting wordt de laatste jaren ook groter.

Gecombineerde colleges over 'Fitna'

2008

GRONINGEN, 23 APRIL. Nederlandse universiteiten werken samen bij een nationale collegereeks over 'Fitna en de nieuwe politiek'. Het eerste college was vandaag in Groningen, zo maakte de Rijksuniversiteit Groningen bekend. Aanleiding voor de reeks is de maatschappelijke discussie naar aanleiding van de anti-Koranfilm *Fitna* van Geert Wilders. De colleges worden gegeven binnen meerdere vakdisciplines. Via internet zullen ze voor alle geïnteresseerden beschikbaar komen. (ANP)

Veel mag, maar onnodig beledigen niet

Vrijheid van meningsuiting moet ook worden getoetst aan Europees recht. Dus behandelde de nieuwe Europese Kamer Strafrecht vijf zaken waarbij die vrijheid in het geding is.

2008

Door onze redacteur
JOS VERLAAN

AMSTERDAM, 22 APRIL. Een bestuurslid van Gay Business Amsterdam (GBA) die terecht staat wegens het uitbrengen van een beledigend persbericht over een wethouder. Een man die op internet homo's, joden en allochtonen zou hebben beledigd. Een journalist die foto's maakt van een arrestatie en de agenten van racisme beschuldigt. Of een columnist die joden beledigd zou hebben in een weekblad van de Hogeschool Amsterdam.

De Europese Kamer Strafrecht van de Amsterdamse rechtbank behandelde gisteren vijf strafzaken waarbij de vrijheid van meningsuiting in het geding was en het Openbaar Ministerie tot vervolging had besloten.

De vijf zaken zouden normaal gesproken behandeld zijn door de politierechter, maar omdat vrijheid van meningsuiting niet alleen getoetst wordt aan het Nederlandse strafrecht, maar ook aan het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) werd besloten tot behandeling door de (meervoudige) Europese Kamer Strafrecht. Dat is een nieuw samenwerkingsverband van de rechtbanken van Amsterdam, Alkmaar en Haarlem, bedoeld om gebundeld zaken te behandelen waarbij Europees recht en met name het EVRM in het geding is.

Is bijvoorbeeld het uitbrengen van een persbericht waarin de voormalige Amsterdamse wethouder Frits Huffnagel ervan wordt beschuldigd dat hij in dronken staat een GBA-bestuurslid voor NSB'er heeft uitgemaakt en fysiek heeft bedreigd, strafbaar volgens het EVRM? Huffnagel zelf vond van wel, hij deed daar in augustus 2005 aangifte van. Vorig jaar augustus besloot de politierechter om het dossier over te dragen aan de Europese Kamer. Het Openbaar Ministerie legde de GBA'er smaad ten laste, ook al omdat Huffnagel er in het persbericht van werd beschuldigd vriendjespolitiek te

Officier eist kleine duizend euro boete voor beledigingen

hebben bedreven bij het verstrekken van vergunningen.

Het EVRM garandeert vrijheid van meningsuiting, aldus officier van justitie F. Posthumus gisteren. Maar datzelfde EVRM biedt ook de mogelijkheid om daar in nationale wetgeving grenzen aan te stellen. 'In het belang van een democratische samenleving of voor de bescherming van de goede naam of rechten van derden.' Achthonderd euro, was de eis, waarvan de helft voorwaardelijk.

De man die beledigende teksten publiceerde op de site Polince (Politiek Incorrect), hoorde ook een geldboete (900 euro) tegen zich eisen. Daarbij ging het om beledigende teksten over onder meer joden, allochtonen en homo's. In het maatschappelijke debat mag veel, zo betoogde Posthumus. Dat is ook vastgelegd in uitspraken van de Hoge Raad en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Maar uitspraken mogen niet onnodig grievend of beledigend zijn. Daarover zijn in het Nederlandse strafrecht bepalingen opgenomen, niet name over uitspraken die tot discriminatie opwekken. Posthumus vroeg niet alleen om een geldboete, maar ook om verbeurdverklaring van de computer van de verdachte omdat daarmee de strafbare feiten waren gepleegd.

Ook de journalist die vorig jaar augustus in Amsterdam getuige was van een arrestatie, daar met zijn mobieltje foto's van maakte en vervolgens werd aangehouden, kan zich volgens Posthumus niet beroepen op het EVRM. Daarin wordt het recht op vrije nieuwsgaring weliswaar gegarandeerd, maar onder voorwaarden. De journalist was door de politie nadrukkelijk bevolen om afstand te houden en daar had hij geen gevolg aan gegeven. Bovendien had hij de politie beschuldigd van racistisch gedrag. Oorspronkelijk wilde Posthumus een voorwaardelijke boete van 110 euro eisen. Maar omdat de journalist 'grote betrokkenheid' bij de behandeling van zijn zaak had betoond, vroeg Posthumus om schuldigverklaring zonder oplegging van straf.

Tegen de columnist van *Hawwa*, het weekblad van de Hogeschool Amsterdam, eiste de officier 800 euro, waarvan 400 voorwaardelijk. De toenmalige columnist Arnold S. schreef in september 2006 onder meer: „Sinds de nazi-tijd is het niet echt cool om negatieve dingen te zeggen over joden, maar soms snap ik best hoe het in 1937 allemaal zo ver heeft kunnen komen". Bij de eerdere behandeling van deze zaak, voor de politierechter, noemde het Openbaar Ministerie deze passage „onverdund antisemitisch". Uitspraak op 2 juni.

'Vingertje heffen is voorbij'

Vervolg **Genève** van pagina 1

Diplomaten begonnen prompt over deze onderwerpen, al kwamen ze zelf uit landen die Amnesty de mond snoeren. Zo meende de „geachte afgevaardigde uit Wit-Rusland" dat de „martelsituatie niet ideaal is in Nederland".

Maar de Pakistaanse ambassadeur, die in Nederland heeft gewoond, maakte onderscheid tussen „die extremistische documentairemaker" en diens aanhang enerzijds, en het standpunt van de regering anderzijds – dat hij prees. Zijn vraag was of het mogelijk was de documentairemaker te vervolgen. Veel islamitische landen begonnen over de film Fitna, zoals emigratielanden over migrantenrechten begonnen en Nigeria over gesmokkelde vrouwen. Albayrak luisterde en maakte aantekeningen. Na zo'n vijftien vragen gaf ze, in het Engels, antwoord. „Dat is een interessante!" zei ze toen een Egyptenaar zei dat „72 procent van de Nederlanders in een opiniepeiling zei vóór de herinvoering van de doodstraf te zijn". De man wist niet dat het ging om 72 procent van de aanhangers van Wilders.

Alles passeerde de revue: van tienerpsychiatrie en strenge asielwetten tot cybercrime en burgerrechten in de *War on Terror*. De toon was keurig, beleefd. Net als de afgelopen dagen, toen landen als Groot-Brittannië, Tunesië, Finland en Algerije op de grill lagen. Islamitische landen prezen elkaar de hemel in, in aanwezigheid van elkaars ministers. Westerse landen hadden meer zelfkritiek en kregen steviger vragen. Bahrein en Tunesië weigerden ngo's uit hun eigen land te ontmoeten. Westerse bewindslieden, onder wie Albayrak, beraadslaagden na afloop juist uitvoerig met 'hun' ngo's. Landen als Nederland, vindt zij, moeten het goede voorbeeld geven. Vroeger deden we dat door het vingertje op te heffen. Nu „stellen we ons kwetsbaar op, zonder zwak te zijn. Als andere landen zien dat dit een goede discussie oplevert, durven ze dat misschien zelf ook."

Hoe Nederland mensenrechten 'net niet' naleeft

De leden van de mensenrechtenraad van de VN moeten verantwoording afleggen over zichzelf. Daarom was gisteren staatssecretaris Albayrak in Genève. „De martelsituatie is in Nederland niet ideaal."

2008

Door onze correspondent
CAROLINE DE GRUYTER

GENÈVE, 16 APRIL. Peru wilde weten hoe het in Nederland zit met de rechten van migranten.

Frankrijk had een vraag over de brand in het detentiecentrum op Schiphol in 2005 en de lessen die Nederland daaruit had getrokken.

Iran begon over islamofobie, kindermishandeling en vrouwenhandel en wilde maatregelen om de rol van de familie te versterken.

Zuid-Afrika vroeg waarom er weinig Nederlandse vrouwen in topposities zitten.

En het Vaticaan informeerde met klem naar „pasgeboren kinderen met handicaps wier levens [...] worden beëindigd".

Maar Pakistan prees Nederland voor de houding na de film *Fitna*.

Alle 47 landen die lid zijn van de mensenrechtenraad van de Verenigde Naties, het hoogste orgaan waar mensenrechtenschendingen aan de kaak kunnen worden gesteld, moeten tegenwoordig verantwoording afleggen over hun eigen gedrag. Gisteren was het de beurt aan Nederland. Staatssecretaris Albayrak (Justitie, PvdA) was met ambtenaren van meerdere ministeries naar Genève gekomen. Ze zei dat „Nederland veel waarde hecht aan het verdedigen van mensenrechten" maar zich ook „bewust is van nationale en internationale tekortkomingen". Daarom „verwachten we dat we vandaag niet alleen complimenten krijgen maar staan we ook open voor kritiek en suggesties".

Ongeveer veertig landen stelden vragen. Aan suggesties was evenmin gebrek. Iedereen had twee minuten spreektijd. Daarna flikkerden er rode letters op een scherm: *„Time's Up!"* Ngo's mochten de zaal in, maar de meerderheid van derdewereldlanden in de raad voorkwam dat die vragen konden stellen. Volgens activisten past dit in de algemene teneur: door die meerderheid wordt Israël gemakkelijker veroordeeld dan Soedan of China. Anderen zien lichtpuntjes. Zoals deze nieuwe hoorzittingen. Zittingen als deze moeten voorkomen dat een land als Zimbabwe in de raad komt en bijvoorbeeld Zwitserland de mantel uitveegt. Andere opsteker: het was derdewereldlanden net niet gelukt de webcast van de hoorzittingen onmogelijk te maken.

Veel landen die Nederland aan de tand voelden, hadden wél naar sites van ngo's gesurft voor inspiratie. Zo meldt Amnesty dat Nederland onvolledig rapporteert over Aruba en de Antillen en dat Den Haag traag is met het ratificeren van verdragen.

Vervolg **Genève**: pagina 3

onderzoek naar de strafbaarheid van de uitlatingen en de eventuele grenzen aan de vrijheid van meningsuiting. In januari stuurde de Amsterdamse officier van justitie Paul Velleman van het Expertisecentrum Discriminatie zijn advies naar het College van procureurs-generaal, de top van het OM. Voorafgaand aan een definitief standpunt besloot het College extern advies in te winnen op het terrein van Europese regelgeving. Dat onderzoek is afgerond, maar het eindadvies van het OM ligt nu al drie weken bij Hirsch Ballin.

Het is begrijpelijk dat de minister zich op de hoogte stelt van zo'n gevoelige zaak, maar verder moet zijn bemoeienis niet gaan. Als het OM Wilders wil vervolgen, is het woord aan de rechter. Als het OM Wilders niet wil vervolgen, kunnen de klagers bij het Gerechtshof proberen alsnog vervolging af te dwingen. Overigens vond de Haagse kortgedingrechter afgelopen maandag de uitlatingen van Wilders 'niet onrechtmatig'.

De minister van Justitie heeft de bevoegdheid het Openbaar Ministerie een aanwijzing te geven om al dan niet te vervolgen. Juist in het geval van een gekozen parlementariër zou het onverstandig zijn daarvan gebruik te maken, nu het een geladen politiek meningsverschil betreft.

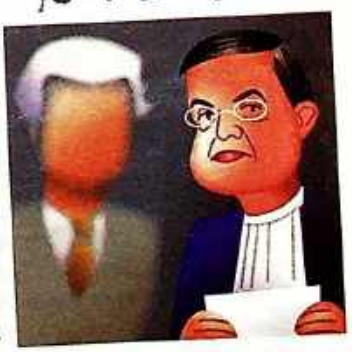
Gerlof Leistra

JUSTITIE

Bemoeizucht

Eindadvies over vervolging Wilders ligt ten onrechte al weken op bureau van Hirsch Ballin

12-4-2008

Door zich intensief te bemoeien met de vraag of PVV-Kamerlid Geert Wilders vervolgd moet worden voor diens uitspraken in *de Volkskrant* en op enkele websites, begeeft minister Ernst Hirsch Ballin (CDA) van Justitie zich in een politiek en juridisch wespennest. Hoe zijn antwoord ook luidt, de minister komt zwaar onder vuur te liggen.

Nog voor Wilders zijn anti-islamfilmpje *Fitna* op internet zette, pleitte hij vorig jaar augustus in een opiniestuk in *de Volkskrant* voor een verbod van de Koran: 'Verbied dat ellendige boek zoals ook *Mein Kampf* verboden is!' Onder het motto 'genoeg is genoeg' mogen er van Wilders in Nederland ook geen moslimimmigrant en geen moskee meer bij.

Na tal van aangiften tegen Wilders wegens haatzaaien en discriminatie begon het Openbaar Ministerie (OM) een uitgebreid

.n-
e'.
.n an-
.evier
.ijn bo-
.deine, nu
assenfa-
e Rijen. De
Canadian
.abriek ge-
.gië geëxpor-
. de enig overge-
.at van dit type en
.gië slechts één ie-
.k als klant. Het is
.hijnlijk dat de ge-
nooit werd betaald
.aak, die permanent be-
.chterstand had en altijd
.uwe smoesjes kwam tot
.est sluiten. 'Mooie tas,'
.Hugo Claus tegen die 'ou-
. dame' te hebben gezegd.
.t geeft mij na zo veel jaren
.ch nog voldoening.

P.K.M. van Eijnatten, Rijen

12-4-2008

Ellian

Op 18 maart heeft Afshin Ellian zijn *Elsevier*-weblog misbruikt om laster te verspreiden over bestuur en sympathisanten van Een Ander Joods Geluid. Misbruikt, omdat hij de voorwaarden en fatsoensnormen die *Elsevier* zelf stelt aan reacties op de site, meerdere malen heeft overtreden. Zo tolereert *Elsevier* bijvoorbeeld niet het 'zwartmaken van individuen, groepen of organisaties'. Ellian heeft over ons, de joden van Stichting Een Ander Joods Geluid, durven schrijven dat wij het Israëlische optreden aan de nazistische jodenvernietiging gelijkstellen, de Holocaust ontkennen, nazi-misdrijven bagatelliseren, ons gedragen zoals de Joodsche Raad tijdens de Tweede Wereldoorlog, de wens koesteren tot vernietiging van Israël en het afslachten van joden legitimeren. Dit soort uitingen stond eerder in zijn weblog van 13 juli 2007, en opnieuw in die van 18 maart 2008. Als dat geen laster is, bestaat er geen laster. Ellian moet zijn weblog worden ontnomen, omdat hij de fatsoensnormen van *Elsevier* schendt. Zie ook onze website eajg.nl. Een weblog is geen open riool. Een Ander Joods Geluid zal verkennen welke juridische wegen open-

Verdonks nachtkastje

Volgens Liesbeth Wytzes ir
'Rita's ruggegraat' (29 m
barstte er een hoongelac
toen Rita Verdonk zei
Thorbecke op haar n
had liggen, want (a
zes) "Thorbecke h
redevoeringen er
schreven, die
moeilijk te k
laatste zal ik
maar toch
kenkast J
becke's
Grond
dam 1
venu
me
ge
c
t

Rechtbank: uitlatingen Wilders zijn toelaatbaar

8-4-2009

- Rechter: een politicus moet ook buiten de Tweede Kamer scherp kunnen debatteren.
- Zaak niet van invloed op overige aangiften tegen Wilders.

Van onze verslaggeefsters Janny Groen, Annieke Kranenberg

AMSTERDAM Geert Wilders mag de profeet Mohammed een barbaar noemen en de islam en het fascisme in verband brengen met de Koran. Dat heeft de kortgedingrechter in Den Haag maandag bepaald. Voor een parlementariër 'geldt dat hij in het openbaar debat ook buiten de Tweede Kamer, zo nodig met scherpte, zijn standpunt naar voren moet kunnen brengen', aldus de rechter.

Dit vonnis heeft geen invloed op de aangiften die voor en na de film tegen Wilders – die gisteren verheugd op de uitspraak reageerde – zijn gedaan. 'Dit is een civiele uitspraak. Wij beoordelen de aangiften op de strafrechterlijke merites', aldus een woordvoerder van het Openbaar Ministerie in Amsterdam.

Haroon Raza, een van de advocaten die aangifte deed tegen Wilders, maakt zich geen zorgen over het vonnis. Hij achtte het kort geding, aangespannen door de Nederlandse Islamitische Federatie (NIF), al niet kansrijk.

De NIF eiste een verbod op 'grievende, discriminerende of beledigende uitlatingen' over moslims die Wilders in het openbaar zou doen. Volgens de rechter tast zo'n algemeen verbod het recht op vrijheid van meningsuiting ontoelaatbaar aan en komt dat neer op 'preventieve censuur'. Raza: 'Als er achteraf sprake is van strafbare gedragingen, kan hij worden vervolgd.'

De rechter deed wel uitspraak over een verbod op specifieke uitspraken die Wilders heeft gedaan over de profeet en de Koran. Zo vroeg de NIF de PVV-leider te verbieden de Koran te betitelen als de 'islamitische *Mein Kampf*'. Dit soort uitlatingen is volgens de rechter niet onrechtmatig. 'Zij zijn als zodanig voor hem van betekenis in het maatschappelijk debat over de positie van de islam in Nederland.' Raza wijst erop dat zijn aangifte 'veel uitgebreider is'. Daarin staan uitingen van Wilders, ook het pleidooi voor een Koranverbod.

De rapper Salah Edin wil 25 duizend euro van Wilders. Hij is niet tevreden met de aanpassing van de film *Fitna*, waarin de rapper werd neergezet als Mohammed B. Dat bleek maandag voor de rechtbank van Amsterdam.

Wilders mag islam fascistisch noemen

8-4-2009

Geert Wilders heeft het kort geding gewonnen dat de Nederlandse Islamitische Federatie tegen hem had aangespannen wegens belediging.

Door Janny Groen en Annieke Kranenberg / de Volkskrant
Amsterdam

WEB Al het nieuws over Wilders op **dag.nl/wilders**

Geert Wilders mag de profeet Mohammed een barbaar noemen en de islam en het fascisme in verband brengen met de Koran. Dat heeft de kortgedingrechter in Den Haag maandag bepaald. Voor een parlementariër 'geldt dat hij in het openbaar debat ook buiten de Tweede Kamer, zo nodig met scherpte, zijn standpunt naar voren moet kunnen brengen', aldus de rechter.

Dit vonnis heeft evenwel geen invloed op de aangiftes die voor en na de film tegen Wilders – die gisteren verheugd op de uitspraak reageerde – zijn gedaan. 'Dit is een civiele uitspraak. Wij beoordelen de aangiftes op de strafrechterlijke merites', aldus een woordvoerder van het Openbaar Ministerie in Amsterdam, dat binnenkort beslist of het de PVV-leider zal vervolgen.

Haroon Raza, een van de advocaten die aangifte deed tegen Wilders, maakt zich geen zorgen. Hij schatte het kort geding, aangespannen door de Nederlandse Islamitische Federatie (NIF), al niet kansrijk in. De NIF eiste een verbod op 'grievende, discriminerende of beledigende uitlatingen' over moslims die Wilders in het openbaar zou doen. Volgens de rechter tast zo'n algemeen verbod het recht op vrijheid van meningsuiting ontoelaatbaar aan en komt dat neer op 'preventieve censuur'. Raza: 'Als er achteraf sprake is van strafbare gedragingen, kan hij worden vervolgd. Dat is heel anders dan vooraf om een verbod vragen.'

De kortgedingrechter deed wel uitspraak over een verbod op specifieke uitspraken die Wilders heeft gedaan over de profeet en de Koran. Zo vroeg de NIF de PVV-leider te verbieden de Koran te betitelen als de 'islamitische Mein Kampf'. Dit soort uitlatingen – die rechtstreeks verband houdt met 'diens politieke opvattingen' – is volgens de rechter niet onrechtmatig. 'Zij zijn als zodanig voor hem van betekenis in het maatschappelijk debat over de positie van de islam in Nederland, de oorzaken van moslimextremisme en integratievraagstukken.'

Raza wijst erop dat zijn aangifte 'veel uitgebreider is'. Daarin staan veel meer uitingen van Wilders, onder andere zijn pleidooi voor een Koranverbod. Advocaat Els Lucas, die ook aangifte deed, gelooft evenmin dat Wilder' kostje is gekocht.

Van: "astrid essed" <astridessed@hotmail.com>
Aan: <sagitar@hetnet.nl>
Verzonden: dinsdag 8 april 2008 12:13
Onderwerp: Reactie op Nujij Forum tav uitspraak kort geding NIF versus de heer
Zie

http://www.nu.nl/news/1514320/15/Uitlatingen_Wilders_zijn_toelaatbaar_%28video%29.html

Zie

http://www.nujij.nl/rechtbank-acht-uitlatingen-wilders-toelaatbaar.2303025.lynkx

1553
0 door **Astrid Essed** 1 seconde geleden
Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

Artikel 1, Nederlandse Grondwet

http://www.st-ab.nl/wetgrondwet.htm#h1

1. Niemand heeft voorafgaand verlof nodig om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.

Artikel 7, lid 1, Nederlandse Grondwet

UITSPRAAK KORTGEDINGRECHTER IN STRIJD MET NEDERLANDSE EN INTERNATIONALE RECHTSREGELS

Geachte Redactie en lezers,

Hoewel eerlijkheid gebiedt mij te zeggen, dat ik nog niet op de hoogte ben van de exacte rechtsoverwegingen in (1) , heb ik in ieder geval met grote verbazing kennisgenomen van de uitspraak door de Kortgedingrechter, dd 7-4, tav de aangifte van de NIF in verband met uitingen van PVV voorman de heer Wilders, waarin hij de Koran ´´fascistisch´´ genoemd heeft
WEL STEL IK NADRUKKELIJK, HET IN EEN OPZICHT MET DE UITSPRAAK EENS TE ZIJN, HETGEEN IN ONDERSTAANDE EVENEENS AAN DE ORDE ZAL KOMEN

In het kort gezegd wordt er gesteld, dat de uitlatingen van Wilders provocerend zijn, maar niet aanzetten tot haat, dat een politicus het recht heeft op vrijheid van meningsuiting en dat zijn politieke opvattingen voor hem van betekenis zijn in het integratiedebat.
Bovendien zou de terminologie ´´´fascisme´´ ruimer moeten worden geinterpreteerd dan betrekking hebbend op het Duitse nazisme

Alvorens af te sluiten met een meer algemeen commentaar, eerst een commentaar op de op www.nu.nl genoemde motiveringen van de rechtbank, waarbij ik mij van de genoemde citaten bedien
Maar eerst dat aspect van de uitspraak, waarin ik mij wel kan vinden

INSTEMMING MET EEN ASPECT VAN DE UITSPRAAK

De rechtbank heeft zich behalve de uitspraak eveneens tegenstander verklaard van een algemeen aan de heer Wilders te doen verbod op uitlatingen in de toekomst
Daarin deel ik de mening van de rechtbank

heer Wilders is een politicus en doet in die hoedanigheid politieke uitspraken

Wanneer deze gedaan zijn, kunnen zij, naar mijn mening, gewogen worden op een al dan niet strafbaar of haatzaaiend karakter
Dit geldt voor iedere Nederlandse politicus en een negatieve uitzondering maken op Wilders alleen, ook al is zijn gedachtegoed bekend, zou duiden op discriminatie
Bovendien is een verbod vooraf is een schending van zijn rechten, als zijnde censuur vooraf en dat is naar mijn onacceptabel

Een algemeen verbod tot het doen van uitlatingen in de toekomst gaat de rechtbank veel te ver. Dat zou neerkomen op preventieve censuur.

Analyse

Uitlatingen rechtbank en commentaar

a het recht van een parlementarier ter verdediging van zijn standpunt

Letterlijk citaat

´´"Een parlementariër moet zijn standpunt naar voren kunnen brengen´´

Commentaar

Zeker ben ik het met de rechtbank eens, dat een parlementarier zijn standpunt naar voren moet kunnen brengen, maar het standpunt als zodanig, alsmede de aan dit standpunt verbonden uitlatingen, dienen niet in strijd te zijn met de in Grondwet en Wetgeving vastgelegde artikelen, zoals verbod op discriminatie, schending van de vrijheid van religie en het aanzetten tot haat

b Het recht op vrijheid van meningsuiting

Letterlijk citaat

´´"Het recht op vrijheid van meningsuiting van Wilders geeft hier de doorslag."

Commentaar

Zeker heeft de heer Wilders, als iedere andere Nederlandse politicus, recht op zijn vrijheid van meningsuiting, maar zoals in de Grondwet is geformuleerd, is de vrijheid van meningsuiting niet onbeperkt, maar wordt ingeperkt door ´´ieders verantwoordelijkheid voor de wet´´
Dit impliceert, dat de vrijheid van meningsuiting niet in strijd mag zijn met het in de artikelen 137 c t-m e genoemde verbod op discriminatie en haatzaaierij
Zie ook onder ¨(2)

c

´´Geert Wilders roept, ofschoon hij zich soms provocerend uitlaat, niet op tot haat of geweld tegen moslims. ´´

Uitspraak rechtbank, zie www.nu.nl

Commentaar

Het is evident, dat het niet alleen de taak van de rechtbank is, niet alleen een specifieke uitspraak van de heer Wilders ¨(of het al dan niet toelaatbaar is, de Islam fascistisch te noemen) , onder de loupe te nemen, maar een samenstel van zijn politieke uitspraken cq gedachtegoed

De Islam als zijnde ´´fascistisch´´

Het is evident, dat hierbij sprake is van generalisatie en discriminatie, aangezien geen enkel onderscheid gemaakt

Artiegen miljoenen zijn

rdt tussen het grote scala van stromingen binnen de Islam "(varierend van gematigd tot ''extreem'')
Verder is er sprake van discriminatie, omdat weliswaar het licht wordt geworpen op bepaalde Koranuitspraken, maar uit het oog wordt verloren, dat dergelijke of ergere uitspraken eveneens in de Bijbel of Torah te vinden zijn

Het beledigende aspect schuilt in de associatie van een voor miljoenen Heilig Boek met een van de meest verwerpelijke politiek/maatschappelijke stromingen uit de geschiedenis

EEN DERGELIJKE UITSPRAAK ZET WEL DEGELIJK AAN TOT HAAT, JUIST IN HET SINDS 11/9 TOEGENOMEN ANTI-ISLAMKLIMAAT, DAT REEDS HEEFT GERESULTEERD IN FYSIEKE MOLESTATIES VAN INDIVIDUELE MOSLIMS EN BRANDSTICHTINGEN VAN MOSKEEN EN ISLAMITISCHE SCHOLEN, NA 11-9 EN DE DOOD VAN DE HEER VAN GOGH

ANDERE UITLATINGEN VAN DE HEER WILDERS

Een vloed van andere anti-moslimuitspraken van de heer Wilders zijn bekend, zoals zijn voortdurende associatie van de Islam met moslimextremisme, cq de WTC en Madrid aanslagen (zie Fitna, www.youtube.com), die ten onrechte ontkennen, dat er eveneens bij christendom en Jodendom eveneens sprake is van extremisme
Verder ontkennen zijn het feit, dat van deze vorm van extremisme slechts bij een kleine groep moslims sprake is

Zie verder zijn niet in behandeling genomen Tweede Kamer motie voor een immigratiestop voor moslims en zijn oproep tot het verbod van de Koran

Ik ben dan ook, gesteund door feiten betr discriminatie en herhaaldelijke recentelijke pogingen tot brandstichtingen in moskeen, van menings, dat dergelijke abjecte uitspraken aanzetten tot haat tegen moslims

Zeker gezien tegen het licht van het toenemende racisme en anti-Islamstemming sinds 11-9-2001

c Uitlatingen voortvloeiend op ''politieke opvattingen'' gedaagde ivm het ''moslimextremisme''

''"De uitlatingen van gedaagde houden rechtstreeks verband met diens politieke opvattingen. Zij zijn als zodanig voor hem van betekenis in het maatschappelijk debat over de positie van de islam in Nederland, de oorzaken van moslimextremisme en integratievraagstukken." ''

Commentaar

In de eerste plaats dient te worden opgemerkt, dat de heer Wilders niet refereert aan ''moslimextremisme'' in het byzonder, MAAR DE ISLAM ALS ZODANIG ALS EXTREMISTISCH BETITELT
Dit is discriminerend en beledigend
Net als het Christendom en Jodendom immers baseert de Islam zich immers op een God van Liefde en Vergeving, naastenliefde en vrede

Zie zijn eigen ongenuanceerde uitspraken tav de Islam (4)

In de tweede plaats is het niet van belang, of het voor de heer WILDERS van betekenis is, dat zijn uitspraken een ''bijdrage'' leveren tot welk debat ook, maar of zijn uitspraken al dan niet in strijd zijn met het verbod op discriminatie en niet aanzetten tot haat

Een keur uit zijn uitspraken

Racistisch, gezien het door hem gemaakte onderscheid tussen westerse en ''niet-westerse allochtonen', met een negatieve lading voor de laatste groep
Volgens artikel 1 van door Nederland getekende Verdrag tot Uitbanning van Racisme, valt het maken van een negatief onderscheid tussen en uitsluiting van bevolkingsgroepen onder racisme
Zie (5)

Discriminerend, vanwege zijn expliciete koppeling van Marokkaanse jongeren in het algemeen met criminaliteit, uit het oog verliezend, dat criminaliteit onder ALLE in Nederland levende categorie jongeren voorkomt en dat het merendeel van de Marokkaanse jongeren middels school, werk en carriere een uiterst positieve bijdrage levert aan de Nederlandse samenleving, waartoe zij (pech voor Wilders) wel degelijk behoren (6)

valificatie van voor het Generaal Pardon in aanmerking gekomen vluchtelingen en asielzoekers als ´´leugenaars
crimineln´´
iscriminerend, stigmatiserend en beledigend
Zie zijn in onderstaande noten vermelde uitspraken in ´´Genoeg is genoeg, verbied de Koran´´

Ook ziet hij er geen been in, zich in direct beledigende zin uit te laten, door drie Surinaamse verdachten van een steekpartij in Almere aan te duiden met ´´drie beesten van Surinaamse komaf´´

Zie (7)

Nogmaals, dit zijn geen ´´bijdragen tot welk politiek debat ook, maar uitingen van discriminatie en racisme, die strafbaar zijn volgens de Nederlandse Wetgeving
Ik verwijs opnieuw naar de artikelen 137, Nederlands Wetboek van Strafrecht

d ´´Ruimere´´ definitie van facisme dan de misdaden van nazi-Duitsland

´´Volgens de voorzieningenrechter moet de term fascisme breder worden gezien dan de NIF doet. de federatie associeert fascisme met de Holocaust en "andere kwaadaardigheden van nazi-Duitsland". De term moet worden gezien als een "verzamelbegrip voor ideologieën met beginselen die een totalitair politiek systeem omarmen dat geen ruimte laat aan andersdenkenden".

Commentaar

In de eerste plaats is deze opmerking van de rechtbank niet in overeenstemming met de feiten
Weliswaar is het juist, dat de fascisme ruimer gedefinieerd dient te worden dan het nazi-fascisme, anderszijds echter heeft de heer Wilders wel degelijk deze associatie gemaakt, door in ´´Genoeg is genoeg´´ de Koran op een lijn te stellen met Hitlers ´´Mein Kampf´´
Verder heeft hij eveneens in een met de heer Jami (voorzitter Comite van ex/moslims), de Profeet Mohammed te vergelijken met Adolf Hitler (8)

Wel degelijk kan door de NIF de vergelijking gemaakt worden, aangezien zij zich duidelijk baseren op uitspraken van de heer Wilders zelf

Epiloog

Naar mijn mening is het evident, dat de rechtbank zich bij haar uitspraken niet heeft gebaseerd op de in Nederland en internationaal geldende rechtsregels betr het verbod op racisme en discriminatie
Ook is het artikel ´´aanzetten tot haat´´ onjuist geinterpreteerd

Ik deel de mening van de rechtbank, dat vrijheid van meningsuiting een groot goed is, maar eveneens staat in de Grondwet, dat deze kan worden ingeperkt door de wetgeving
En vrijheid van meningsuiting eindigt, wanneer de vrijheid tot discriminatie begint

Deze is niet alleen verboden in artikel 1, Nederlandse Grondwet, maar eveneens door de artikelen 137 c t-m e, Wetboek van Strafrecht

Wanneer een politicus stelt, dat een religie als zodanig facistisch is, het standpunt verkondigt, dat er een immigratiestop op MOSLIMS zou moeten komen, een voor miljoenen Heilig Boek vergelijkt met Mein Kampf, een generaliserende associatie maakt tussen Marokkaanse jongeren in het algemeen en criminaliteit en extremisme in het byzonder en een religie associeert met terrorisme, is er sprake van discriminatie en haatzaaierij ja

Een Nederlandse rechtbank hoort recht te spreken volgens het in Nederland heersende rechtsstelsel en zich te baseren op de artikelen in het Nederlandse Wetboek van Strafrecht, in casu de artikelen, die een verbod inhouden op discriminatie
Een Nederlands politicus dient zich te baseren op de artikelen in de Nederlandse Grondwet, in casu 1 (verbod op discriminatie) en 6 (vrijheid van religie)

Met deze rechtsuitspraak heeft de rechtbank de Nederlandse rechtsregels een slechte dienst bewezen
Verder kan zij er moreel verantwoordelijk voor gehouden worden, wanneer de heer Wilders, gesterkt door deze

...chtbankuitspraak, door nog extremere uitspraken verder gaat op het pad van racisme, discriminatie en haatzaaierij, met alle te voorspellen oplopende spanningen van dien

Vriendelijke groeten
Astrid Essed

(1) Wie van de exacte uitspraak kennis wil nemen, kan de website www.rechtspraak.nl, bezoeken

(2)

http://www.st-ab.nl/wetgrondwet.htm#h1

Artikel 137 c, Wetboek van Strafrecht

http://www.wetboek-online.nl/wet/Sr/137c.html

1.
Hij die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk beledigend uitlaat over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging of hun hetero- of homoseksuele gerichtheid, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.

2.
Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137, d, Wetboek van Strafrecht

Zie

http://www.wetboek-online.nl/wet/Sr/137d.html

1.
Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht of hun hetero- of homoseksuele gerichtheid, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.

2.
Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137, e, Wetboek van Strafrecht

http://www.wetboek-online.nl/wet/Sr/137e.html

1.
Hij die, anders dan ten behoeve van zakelijke berichtgeving:

1°.
een uitlating openbaar maakt die, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, voor een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging of hun hetero- of homoseksuele gerichtheid beledigend is, of aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht of hun hetero- of homoseksuele gerichtheid;

CIVIEL

28-4-08

zie christenfundamentalistische aanslagen op abortusklinieken in de VS en de terreur van Joods Israelische kolonisten tav de bezette Palestijnse bevolking, met name in Hebron ¨(www.btselem.org)

(4)

http://www.volkskrant.nl/binnenland/article4513...

(5)

http://www1.umn.edu/humanrts/instree/d1cerd.htm

(6)

http://www.uitpers.be/artikel_view.php?id=1636

(7)

http://www.adbzeeland.nl/index.php?option=com_c...

(8)

http://www.elsevier.nl/nieuws/politiek/artikel/...

Plan je evenement, nodig mensen uit en deel je foto's met Windows Live Events

CIVIEL

28-4-08

LJN: BC8732, Rechtbank 's-Gravenhage , 307124 / KG 08/352

Datum uitspraak:	07-04-2008
Datum publicatie:	07-04-2008
Rechtsgebied:	Civiel overig
Soort procedure:	Kort geding
Inhoudsindicatie:	Heeft gedaagde jegens moslims in Nederland onrechtmatig gehandeld door in het openbaar de islam en de Koran in verband te brengen met het fascisme en door de profeet Mohammed een barbaar te noemen? Volgens eiseres bestaat voldoende aanleiding om het recht van gedaagde op vrijheid van meningsuiting te beperken. Ingevolge artikel 10 lid 2 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) is een beperking van het recht op vrijheid van meningsuiting slechts toegestaan, indien deze bij de wet is voorzien en noodzakelijk is in een democratische samenleving ter bescherming van de in artikel 10 lid 2 EVRM genoemde belangen, waaronder de bescherming van rechten van anderen. Een soortgelijke bescherming is opgenomen in artikel 7 van de Grondwet. De vraag rijst of toewijzing van één of meer van de vorderingen van eiseres noodzakelijk is ter bescherming van het recht van moslims in Nederland om niet te worden gekrenkt in hun religieuze gevoelens. Het antwoord op de vraag of dit recht in het onderhavige geval zwaarder weegt dan het recht van gedaagde op vrijheid van meningsuiting, moet worden gevonden door een afweging van alle terzake dienende omstandigheden van het geval. Een verbod kan slechts toewijsbaar zijn ten aanzien van specifieke, onrechtmatig bevonden uitlatingen. Een algemeen verbod tot het doen van uitlatingen in de toekomst tast het recht op vrijheid van meningsuiting van gedaagde ontoelaatbaar aan. Dit komt immers neer op preventieve censuur, hetgeen, in strijd is met artikel 10 EVRM en artikel 7 van de Grondwet. Om die reden komt een dergelijk algemeen verbod, zoals vermeld in de onderdelen 1 en 2 van het gevorderde, niet voor toewijzing in aanmerking. Aan de orde is dan het door eiseres gevorderde specifieke verbod om de profeet Mohammed "barbaar" en de islam alsmede de Koran "fascistisch" te noemen dan wel de termen fascistisch op enigerlei wijze in verband te brengen met de islam en/of Koran, alsmede het verbod om de Koran te betitelen als "islamitische Mein Kampf". Vooropgesteld wordt dat voor bepaalde burgers mogelijk grievende of choquerende uitlatingen op zichzelf geen beletsel zijn voor het genot van het recht op vrijheid van meningsuiting, ook indien een godsdienst onderwerp is van scherpe kritiek (vergelijk onder meer Europees Hof voor de Rechten van de Mens 31 januari 2006, NJ 2007, 200). De uitlatingen van gedaagde in kwestie, beschouwd in hun context, houden rechtstreeks verband met diens politieke opvattingen. Zij zijn als zodanig voor hem van betekenis in het maatschappelijk debat over de positie van de islam in Nederland, de oorzaken van moslimextremisme en integratievraagstukken. Daarbij komt dat in het bijzonder voor een parlementariër geldt dat hij in het openbaar debat ook buiten de Tweede Kamer, zo nodig met scherpte, zijn standpunt naar voren moet kunnen brengen. Eiseres heeft de juistheid van de door gedaagde beschreven passages in de Koran ter onderbouwing van zijn kwalificatie van de profeet Mohammed als 'barbaar' niet weersproken. Ten aanzien van de gewraakte associatie van de islam en de Koran met het fascisme en Mein Kampf, constateert de voorzieningenrechter voorts dat eiseres evenmin de opvatting van gedaagde heeft betwist dat binnen de islam bepaalde denkbeelden gehuldigd worden die op gespannen voet staan met democratische beginselen. Anders dan eiseres, is de voorzieningenrechter met gedaagde van oordeel dat de door laatstgenoemde gebezigde term 'fascisme' niet zo beperkt moet worden uitgelegd dat deze uitsluitend betrekking heeft op de Holocaust en andere kwaadaardigheden van nazi-Duitsland, maar veeleer moet worden gezien als een verzamelbegrip voor ideologieën met beginselen die een totalitair politiek systeem omarmen dat geen ruimte laat aan andersdenkenden. De bestreden uitlatingen worden niet onrechtmatig geacht. Het recht op vrijheid van meningsuiting van gedaagde geeft hier de doorslag. Onderdeel 3 van het gevorderde dient dan ook afgewezen te worden.

Uitspraak

RECHTBANK 's-GRAVENHAGE
sector civiel recht - voorzieningenrechter

Vonnis in kort geding van 7 april 2008,
gewezen in de zaak met zaak- en rolnummer 307124 / KG 08/352 van:

de vereniging met volledige rechtsbevoegdheid
Nederlandse Islamitische Federatie,
gevestigd te Rotterdam,
eiseres,
procureur mr. M.F. van Immerseel,
advocaten mr. E. Köse en mr. A. Durmus te Rotterdam,

tegen:

[gedaagde],
kantoorhoudende te 's-Gravenhage,
gedaagde,
procureur mr. P.J.M. von Schmidt auf Altenstadt,
advocaat mr. S.N. Vlaar te Amsterdam.

1. Het verloop van de procedure

Eiseres heeft gedaagde doen dagvaarden tegen de zitting van 28 maart 2008. In verband met de veiligheid van de betrokken personen en op grond van een besluit van de Minister van Justitie d.d. 27 maart 2008 ex artikel 41 lid 8 Wet op de rechterlijke organisatie, heeft de zitting plaatsgevonden in de extra beveiligde zittingszaal van de rechtbank Rotterdam. Ter zitting hebben partijen hun standpunten (verder) doen toelichten. Het vonnis is bepaald op heden.

2. De feiten

Op grond van de stukken en het verhandelde ter zitting van 28 maart 2008 wordt in dit geding van het volgende uitgegaan.

2.1. Eiseres is een vereniging die zich ten doel stelt de belangen van de islamitische verenigingen en gemeenschappen in Nederland te behartigen.

2.2. Gedaagde is politicus en lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor de Partij voor de Vrijheid (PVV).

2.3. Gedaagde heeft in diverse media uitlatingen gedaan over de islam, de Koran, de profeet Mohammed en de moslims. In enkele van deze uitlatingen heeft gedaagde de islam en de Koran "fascistisch" genoemd en de Koran betiteld als "de islamitische Mein Kampf". Ook heeft gedaagde in een of meer uitlatingen de profeet Mohammed een "barbaar" genoemd.

3. De vorderingen, de gronden daarvoor en het verweer

3.1. Eiseres vordert - zakelijk weergegeven en na wijziging van eis - gedaagde op straffe van een dwangsom:
1. met onmiddellijke ingang te verbieden om in geschrift, film of woord dan wel op enige andere wijze, in het openbaar grievende, discriminerende of beledigende uitlatingen te doen over de islamitische bevolkingsgroep dan wel delen daarvan;
2. met onmiddellijke ingang te verbieden in geschrift, film of woord dan wel op enige andere wijze, in het openbaar grievende, discriminerende of godslasterlijke uitlatingen te doen over het islamitische geloof en/of de islamitische cultuur en/of de profeet Mohammed, alsmede gedaagde te verbieden zich op voor islamitische gelovigen krenkende wijze uit te laten;
3. met onmiddellijke ingang te verbieden de profeet Mohammed "barbaar" te noemen en de islam en de Koran "fascistisch" te noemen dan wel de termen fascistisch in enigerlei wijze in verband te brengen met de islam en/of Koran, alsmede gedaagde expliciet te verbieden de Koran te betitelen als "islamitische Mein Kampf";
4. te veroordelen om binnen 48 uur na betekening van dit vonnis op de voorpagina van twee landelijke dagbladen een rectificatie te plaatsen met de volgende of soortgelijke tekst:

"RECTIFICATIE: In diverse interviews en in mijn brief in de Volkskrant d.d. 8 augustus 2007 heb ik opgeroepen tot een verbod op de Koran waarbij ik dat heilige boek van de moslims heb betiteld als "Islamitische Mein Kampf" en tevens als "fascistisch". Voorts heb ik herhaaldelijk gesuggereerd dat de Islam een fascistische ideologie zou zijn. Tevens heb ik de profeet Mohammed uitgemaakt voor "Barbaar".
De voornoemde uitlatingen zijn onjuist en onnodig grievend voor moslims. Het spijt mij dat ik moslims gegriefd of beledigd heb door de hiervoor genoemde uitlatingen."

3.2. Ter zitting van 28 maart 2008 heeft eiseres de vorderingen die betrekking hadden op de film "Fitna"

ingetrokken, nadat gedaagde deze film op 27 maart 2008 op het internet had uitgebracht.

3.3. Ter onderbouwing van de door haar gehandhaafde vorderingen voert eiseres het volgende aan. Gedaagde heeft in de media de Koran betiteld als "islamitische Mein Kampf" en als "fascistisch". Gedaagde heeft voorts herhaaldelijk gesuggereerd dat de islam een fascistische ideologie is en de profeet Mohammed uitgemaakt voor "barbaar". Gedaagde maakt hiervan een gewoonte. De uitlatingen zijn kwetsend, onnodig grievend, discriminerend, beledigend, generaliserend en druisen in tegen de zorgvuldigheid die in het maatschappelijk verkeer betaamt ten aanzien van de religieuze gevoelens van in Nederland wonende moslims. Gedaagde stelt de uitingen te hebben gedaan in het kader van het politieke en openbare debat, maar hij gaat dit debat juist uit de weg. Gedaagde heeft met zijn aanval op de islam als zodanig en zijn heilige symbolen de grenzen van het toelaatbare overschreden. De uitlatingen zijn onrechtmatig jegens moslims in Nederland en rechtvaardigen een beperking van de vrijheid van meningsuiting van gedaagde.

3.4. Gedaagde voert gemotiveerd verweer, dat hierna, voor zover nodig, zal worden besproken.

4. De beoordeling van het geschil

4.1. Niet in geschil is dat eiseres als vereniging haar vordering instelt tot bescherming van gelijksoortige belangen van andere personen als bedoeld in artikel 3:305a Burgerlijk Wetboek, in dit geval de bij haar aangesloten moslimorganisaties en moslims, en dat zij deze belangen op grond van haar statuten behartigt. Eiseres kan daarom worden ontvangen in haar vorderingen.

4.2. Inhoudelijk gaat het in de kern om de vraag of gedaagde jegens moslims in Nederland onrechtmatig heeft gehandeld door in het openbaar de islam en de Koran in verband te brengen met het fascisme en door de profeet Mohammed een barbaar te noemen. Volgens eiseres ervaren moslims in Nederland deze uitlatingen als kwetsend, onnodig grievend, discriminerend, beledigend en generaliserend, zodat in haar visie voldoende aanleiding bestaat om het recht van gedaagde op vrijheid van meningsuiting te beperken.

4.3. Eiseres heeft bij de beantwoording van voormelde vraag een voldoende spoedeisend belang. Het daartegen opgeworpen verweer van gedaagde faalt dus. Eiseres heeft immers een spoedeisend belang bij het voorkomen van uitlatingen waardoor moslims (kunnen) worden gegriefd. Dit spoedeisend belang is niet verloren gegaan door het tijdsverloop sinds de uitlatingen van gedaagde.

4.4. Ingevolge artikel 10 lid 2 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) is een beperking van het recht op vrijheid van meningsuiting slechts toegestaan, indien deze bij de wet is voorzien en noodzakelijk is in een democratische samenleving ter bescherming van de in artikel 10 lid 2 EVRM genoemde belangen, waaronder de bescherming van rechten van anderen. Een soortgelijke bescherming is opgenomen in artikel 7 van de Grondwet. De vraag rijst of toewijzing van één of meer van de vorderingen van eiseres noodzakelijk is ter bescherming van het recht van moslims in Nederland om niet te worden gekrenkt in hun religieuze gevoelens. Het antwoord op de vraag of dit recht in het onderhavige geval zwaarder weegt dan het recht van gedaagde op vrijheid van meningsuiting, moet worden gevonden door een afweging van alle terzake dienende omstandigheden van het geval.

4.5. De door artikel 10 EVRM beschermde vrijheid van meninguiting vormt één van de essentiële fundamenten van een democratische samenleving. Uit artikel 7 van de Grondwet volgt dat niemand voorafgaand verlof nodig heeft om zijn gedachten en gevoelens te openbaren. Een verbod kan slechts toewijsbaar zijn ten aanzien van specifieke, onrechtmatig bevonden uitlatingen. Een algemeen verbod tot het doen van uitlatingen in de toekomst tast het recht op vrijheid van meningsuiting van gedaagde ontoelaatbaar aan. Dit komt immers neer op preventieve censuur, hetgeen, zoals gedaagde terecht heeft aangevoerd, in strijd is met artikel 10 EVRM en artikel 7 van de Grondwet. Om die reden komt een dergelijk algemeen verbod, zoals vermeld in de onderdelen 1 en 2 van het gevorderde, niet voor toewijzing in aanmerking. Deze onderdelen behoren reeds daarom te worden afgewezen.

4.6. Aan de orde is dan het door eiseres gevorderde specifieke verbod om de profeet Mohammed "barbaar" en de islam alsmede de Koran "fascistisch" te noemen dan wel de termen fascistisch op enigerlei wijze in verband te brengen met de islam en/of Koran, alsmede het verbod om de Koran te betitelen als "islamitische Mein Kampf". Gedaagde voert aan dat het hem niet is te doen om individuele moslims te grieven of te beledigen, maar dat hij heeft willen wijzen op de gevaren van de islam. Dergelijke kritiek is volgens gedaagde, hoe beledigend ook, toegestaan. Gedaagde meent dat hij als politicus in zaken van publiek belang ver mag gaan in zijn uitspraken. Gedaagde stelt dat de bestreden uitlatingen voor een groot deel in columns zijn gedaan en in het kader van een politiek en publiek debat over zaken van algemeen belang, zodat deze uitlatingen een grotere vrijheid genieten dan andere uitingen. Volgens gedaagde gaat het in dit debat weliswaar om stevige standpunten, maar van aanzetten tot haat en geweld jegens moslims is geen sprake. Gedaagde meent voorts dat voor zijn uitspraken voldoende feitelijke basis bestaat.

4.7. Vooropgesteld wordt dat voor bepaalde burgers mogelijk grievende of choquerende uitlatingen op zichzelf

geen beletsel zijn voor het genot van het recht op vrijheid van meningsuiting, ook indien een godsdienst onderwerp is van scherpe kritiek (vergelijk onder meer Europees Hof voor de Rechten van de Mens 31 januari 2006, NJ 2007, 200).

4.8. De uitlatingen van gedaagde in kwestie, beschouwd in hun context, houden rechtstreeks verband met diens politieke opvattingen. Zij zijn als zodanig voor hem van betekenis in het maatschappelijk debat over de positie van de islam in Nederland, de oorzaken van moslimextremisme en integratievraagstukken. In dit debat, waarvan de toonzetting sinds de terroristische aanslagen in New York in 2001 en de moord op Theo van Gogh in 2004 in het algemeen is verscherpt, heeft gedaagde de bedoeling om de samenleving te waarschuwen tegen wat in zijn ogen de islamisering van Nederland is.

4.9. Ofschoon eiseres van mening is dat gedaagde selectief en onvolledig is, heeft eiseres de juistheid van de door gedaagde beschreven passages in de Koran ter onderbouwing van zijn kwalificatie van de profeet Mohammed als 'barbaar' niet weersproken. Ten aanzien van de gewraakte associatie van de islam en de Koran met het fascisme en Mein Kampf, constateert de voorzieningenrechter voorts dat eiseres evenmin de opvatting van gedaagde heeft betwist dat binnen de islam bepaalde denkbeelden gehuldigd worden die op gespannen voet staan met democratische beginselen. Anders dan eiseres, is de voorzieningenrechter met gedaagde van oordeel dat de door laatstgenoemde gebezigde term 'fascisme' niet zo beperkt moet worden uitgelegd dat deze uitsluitend betrekking heeft op de Holocaust en andere kwaadaardigheden van nazi-Duitsland, maar veeleer moet worden gezien als een verzamelbegrip voor ideologieën met beginselen die een totalitair politiek systeem omarmen dat geen ruimte laat aan andersdenkenden. Gedaagde meent vergelijkbare beginselen te herkennen in de islam en de Koran en hij heeft deze analyse met de door hem getrokken parallel aan de orde willen stellen als politicus en deelnemer aan het publieke debat. Daarbij komt dat in het bijzonder voor een parlementariër geldt dat hij in het openbaar debat ook buiten de Tweede Kamer, zo nodig met scherpte, zijn standpunt naar voren moet kunnen brengen. In dit licht bezien kan niet worden gezegd dat gedaagde met de door hem gekozen bewoordingen, ofschoon provocerend, oproept tot haat of geweld tegen moslims. Ook anderszins bestaan daarvoor vooralsnog onvoldoende harde aanwijzingen.

4.10. Tegen de achtergrond van het voorgaande worden de bestreden uitlatingen niet onrechtmatig geacht. Het recht op vrijheid van meningsuiting van gedaagde geeft hier de doorslag. Onderdeel 3 van het gevorderde dient dan ook afgewezen te worden.

4.11. De rectificatie (onderdeel 4) deelt dit lot, nog daargelaten dat de gevraagde verklaring neerkomt op een gedwongen spijtbetuiging en aldus op gespannen voet staat met de vrijheid van meningsuiting; spijt is een gevoelen dat niet met een vonnis kan worden afgedwongen, laat staan executeerbaar is.

4.12. Het voorgaande leidt tot afwijzing van de vorderingen, met veroordeling van eiseres, als de in het ongelijk gestelde partij, in de kosten van dit geding.

5. De beslissing

De voorzieningenrechter:

wijst af het gevorderde;

veroordeelt eiseres in de kosten van dit geding, tot dusverre aan de zijde van gedaagde begroot op € 1.070,--, waarvan € 816,-- aan salaris procureur en € 254,-- aan griffierecht.

Dit vonnis is gewezen door mr. R.J. Paris en uitgesproken ter openbare zitting van 7 april 2008 in tegenwoordigheid van de griffier.

mlh

Vorderingen NIF in kort geding tegen Geert Wilders afgewezen

's-Gravenhage, 7 april 2008 - De voorzieningenrechter van de rechtbank 's-Gravenhage heeft vandaag uitspraak gedaan in het kort geding dat de Nederlands Islamitische Federatie (NIF) uit Rotterdam had aangespannen tegen het Tweede Kamerlid Geert Wilders. De vorderingen van de NIF zijn afgewezen.

Vorderingen NIF
De vorderingen van de NIF bestonden uit vier onderdelen. In onderdeel 1 werd gevorderd Wilders te verbieden in het openbaar grievende, discriminerende of beledigende uitlatingen te doen over de islamitische bevolkingsgroep of delen daarvan. In onderdeel 2 werd gevorderd Wilders te verbieden in het openbaar grievende, discriminerende of godslasterlijke uitlatingen te doen over het islamitische geloof, de islamitische cultuur en de profeet Mohammed en zich op voor islamitische gelovigen krenkende wijze uit te laten. In onderdeel 3 werd gevorderd Wilders te verbieden de profeet Mohammed "barbaar" te noemen en de islam en de Koran "fascistisch" of de termen fascistisch in enigerlei wijze in verband te brengen met de islam en/of de Koran, en Wilders expliciet te verbieden de Koran te betitelen als "islamitische Mein Kampf". Tenslotte werd in onderdeel 4 gevorderd Wilders te veroordelen om op de voorpagina van twee landelijke dagbladen een rectificatie te plaatsen.

Tijdens de zitting van 28 maart 2008, waarop het kort geding werd behandeld had de NIF de vorderingen die betrekking hadden op de film "Fitna" ingetrokken, omdat Wilders deze film op 27 maart 2008 op het internet had uitgebracht.

De beoordeling van het geschil door de voorzieningenrechter
Het ging in dit kort geding om de vraag of Wilders jegens moslims in Nederland onrechtmatig heeft gehandeld door in het openbaar de islam en de Koran in verband te brengen met het fascisme en door de profeet Mohammed een barbaar te noemen.

Op grond van artikel 10 lid 2 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) is een beperking van het recht op vrijheid van meningsuiting slechts toegestaan, als die beperking bij de wet is voorzien en noodzakelijk is in een democratische samenleving ter bescherming van de in artikel 10 lid 2 EVRM genoemde belangen, waaronder de bescherming van rechten van anderen. Een soortgelijke bescherming is opgenomen in artikel 7 van de Grondwet.

De vraag is dus of toewijzing van één of meer van de vorderingen van de NIF noodzakelijk is ter bescherming van het recht van moslims in Nederland om niet te worden gekrenkt in hun religieuze gevoelens. Weegt dit recht in dit geval zwaarder dan het recht van Wilders op vrijheid van meningsuiting? Volgens de NIF bestaat voldoende aanleiding om het recht van Wilders op vrijheid van meningsuiting te beperken

Onderdelen 1 en 2 van de vorderingen
Een algemeen verbod tot het doen van uitlatingen in de toekomst tast het recht op vrijheid van meningsuiting van Wilders ontoelaatbaar aan. Dit zou neerkomen op preventieve censuur en die is in strijd met artikel 10 EVRM en artikel 7 van de Grondwet. Om die reden komt een dergelijk algemeen verbod, zoals vermeld in de onderdelen 1 en 2 van het gevorderde, niet voor toewijzing in aanmerking.

Onderdeel 3 van de vorderingen
Een verbod kan slechts toewijsbaar zijn ten aanzien van specifieke, onrechtmatig bevonden uitlatingen. Aan de orde zijn dan het door de NIF gevorderde specifieke verbod om de profeet Mohammed "barbaar" en de islam en de Koran "fascistisch" te noemen of de termen fascistisch op enigerlei wijze in verband te brengen met de islam en/of Koran en het verbod om de Koran te betitelen als "islamitische Mein Kampf".

Vooropgesteld wordt dat voor bepaalde burgers mogelijk grievende of choquerende uitlatingen op zichzelf geen beletsel zijn voor het genot van het recht op vrijheid van meningsuiting, ook indien een godsdienst onderwerp is van scherpe kritiek (vergelijk onder meer Europees Hof voor de Rechten van de Mens 31 januari 2006, NJ 2007, 200).

De uitlatingen van Wilders in kwestie houden rechtstreeks verband met zijn politieke opvattingen. Zij zijn als zodanig voor hem van betekenis in het maatschappelijk debat over de positie van de islam in Nederland, de oorzaken van moslimextremisme en integratievraagstukken. Daarbij komt dat in het bijzonder voor een parlementariër geldt dat hij in het openbaar debat ook buiten de Tweede Kamer, zo nodig met scherpte, zijn standpunt naar voren moet kunnen brengen.

De NIF heeft de juistheid van de door Wilders beschreven passages in de Koran ter onderbouwing van zijn kwalificatie van de profeet Mohammed als 'barbaar' niet weersproken. Ten aanzien van de gewraakte associatie van de islam en de Koran met het fascisme en Mein Kampf, constateert de voorzieningenrechter voorts dat de NIF evenmin de opvatting van Wilders heeft betwist dat binnen de islam bepaalde denkbeelden gehuldigd worden die op gespannen voet staan met democratische beginselen. De voorzieningenrechter is van oordeel dat de door Wilders gebezigde term 'fascisme' niet zo beperkt moet worden uitgelegd dat deze uitsluitend betrekking heeft op de Holocaust en andere kwaadaardigheden van nazi-Duitsland, maar veeleer moet worden gezien als een verzamelbegrip voor ideologieën met beginselen die een totalitair politiek systeem omarmen dat geen ruimte laat aan andersdenkenden.

De bestreden uitlatingen worden niet onrechtmatig geacht. Het recht op vrijheid van meningsuiting van Wilders geeft hier de doorslag. Onderdeel 3 van het gevorderde wordt daarom afgewezen.

Onderdeel 4 van de vordering
De rectificatie (onderdeel 4 van de vordering) wordt eveneens afgewezen, nog daargelaten dat de gevraagde verklaring neerkomt op een gedwongen spijtbetuiging en aldus op gespannen voet staat met de vrijheid van meningsuiting; spijt is een gevoelen dat niet met een vonnis kan worden afgedwongen, laat staan executeerbaar is.

LJ Nummer
BC8732

Bron: Rechtbank 's-Gravenhage
Datum actualiteit: 7 april 2008

Van: "Rene Danen" <renex@dds.nl>
Aan: <renex@dds.nl>
Verzonden: maandag 7 april 2008 11:23
Onderwerp: Uitspraak KG: Wilders mag moslims

Beste mensen,

De rechter heeft vanochten uitspraak gedaan in het Kort Geding dat Milli Gorus had aangespannen tegen Wilders om verdere verspreiding van de film te stoppen. Ze hebben verloren. De rechter zegt zelfs met zoveel woorden dat je "de islam fascistisch" mag noemen omdat "binnen de islam bepaalde denkbeelden gehuldigd worden die op gespannen voet staan met democratische beginselen".

De rechter volgt ook de argumentatie van de PVV dat Wilders zich niet richt op moslims, maar op de islam. De uitspraken van de PVV die wij verzameld hebben op www.watwilwilders.nl bewijzen echter anders.

Een hele vervelende uitspraak dus. Je kunt de uitspraak vinden op rechtspraak.nl (nr. BC8732). Of via onderstaande link.

Wij treffen elkaar donderdag om 20.30 uur in het Mozeshuis (Waterlooplein 205) in Amsterdam. Bovenstaand kan dan ook daar besproken worden.

Met vriendelijke groet,

Rene Danen
Nederland Bekent Kleur
06-40711911

http://zoeken.rechtspraak.nl/resultpage.aspx?snelzoeken=true&searchtype=ljn&ljn=BC8732

Rechter: Wilders mag islam fascistisch noemen

Door een onzer redacteuren

DEN HAAG, 7 APRIL. PVV-leider Geert Wilders mag de Koran vergelijken met *Mein Kampf*, Mohammed een barbaar noemen en de islam fascistisch. Dat heeft vandaag de Rotterdamse voorzieningenrechter bepaald in een kort geding dat de Nederlands Islamitische Federatie (NIF) tegen Wilders had aangespannen.

De dagvaarding betreft aanvankelijk de eis om Wilders' anti-Koranfilm Fitna vooraf te mogen zien, maar die vervalt omdat Fitna op de avond van 27 maart, vlak voor het kort geding, op internet verschenen.

De rechter stelt in zijn vonnis Wilders op alle punten in het gelijk. Zo eiste de NIF van Wilders een dwangsom als hij in de toekomst zijn onenigheden uitlatingen herhaalt, alsmede een rectificatie in twee landelijke dagbladen waarin hij spijt betuigt. Maar volgens de rechter vallen Wilders' uitlatingen, hoe grievend en choquerend ook voor moslims, geheel onder de vrijheid van meningsuiting. Voor een parlementariër geldt dat bij zijn standpunten in en buiten de Tweede Kamer schertsen voorop moet kunnen blijven staan, oordeelt de rechter.

Wilders' uitspraken zijn volgens het vonnis een bijdrage aan het sinds '11 september' verscherpte publieke debat over de positie van de islam in Nederland, moslimextremisme en integratievraagstukken. Een verbod om een verband te leggen tussen islam en fascisme zou neerkomen op preventieve censuur. Een rectificatie met spijtbetuiging is al helemaal niet aan de orde: „Spijt is een gevoelen dat niet met een vonnis kan worden afgedwongen, laat staan executeerbaar is."

D66-fractievoorzitter Alexander Pechtold wil dat de Tweede Kamer actie ondernemt naar aanleiding van de controverse tussen het kabinet en Wilders. De PVV-leider beweert de juistheid van verslagen die zijn gemaakt van gesprekken tussen hem en ministers en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) over de komst van Fitna. Volgens deze verslagen zou Wilders vooraf vertrouwelijke informatie hebben gegeven over de inhoud van zijn film, zo blijk vorige week in een Kamerdebat. 'Pechtold vraagt in een brief aan het presidium van de Tweede Kamer met een voorstel te komen. „Dat kan een parlementair onderzoek zijn, hemperling van het debat, of iets anders. We vertrouwen veel mensen het kabinet niet. Dat kunnen we uiet accepteren."

Buitenlandse media hebben gereageerd in Pakistan bereegd tegen de opgestreden Deense sportgenten en tegen Fitna. De schattingen over het aantal betogers lopen uiteen van 5.000 tm 20.000.

Reactie op Fitna en een link naar de oorspronkelijke versie onder de lidara.

Film Wilders Juristen weten niet of Staat onder censuurverbod kan uitkomen, Verhagen moet veel uitleggen

Verbieden wat niemand gezien heeft

De film van Geert Wilders valt onder de vrijheid van meningsuiting. Vooraf mag die vrijheid niet ingeperkt worden. Maar geen recht is absoluut.

Door onze redacteur
FOLKERT JENSMA

DEN HAAG, 4 MAART. Het verbieden of in beslag nemen van een film of een artikel voor publicatie is in strijd met de Grondwet. Censuur is in een democratische rechtsstaat verboden.

Tot zover zijn de politieden het eens. De 'film van Wilders' valt onder de vrijheid van meningsuiting. Niet als die stukt.

Maar geen enkel grondrecht is absoluut. Het echte debat gaat dus ook over de vraag of en zo ja welke beperking van Wilders' vrijheid juridisch toegestaan is. En hoe je dat kunt bereiken. Binnen de wetenschap lopen de meningen daarover uiteen.

In het kabinet zou het juridische debat overigens nauwelijks gevoerd zijn. Het zou eigenlijk geen rol spelen, juist omdat er voor censuur eenduidelijk geen rechtsgrondslag is. „Nieuwsud heeft vooraf gezegd verlof nodig' om zijn gedachten of gevoelens te publiceren, aldus artikel 10 van de Grondwet, behoudens reden verantwoordelijkheid jegens de wet. Maar hoe wordt dit wet antwoordelijkheid van 'lieke' dan toch afgewogen?

Emeritus hoogleraar informatierecht Gerard Schuijt is strikt. Hij

'Natuurlijk kan de film al verboden worden'

Advocaat Egbert Dommering

zegt dat de enige manier waarop de Staat onder het censuurverbod uit kan komen, het uitroepen van de noodtoestand is. Daarbij moet gedacht worden aan een oorlogssituatie, een militaire coup of zeer zware oedeverstoringen. Die moeten dan nu al plaatsvinden. De staat mag bij Koninklijk besluit maatregelen nemen ter 'handhaving van de uit- of inwendige veiligheid'.

„Het censuurverbod is tamelijk hard – daar kom je niet zomaar onderuit", aldus Schuijt. Hij vindt bijvoorbeeld al dat Defensie, die journalisten 'embedded' in Afghanistan op sleepouw heeft, zich zou kunnen beroepen op censuur schuldig aan oeuwettige censuur schuldig maakt. Op basis artikelen en uitzendingen heeft Defensie namelijk wel van tevoren groep. Schuijt acht die afspraak ongrondwettig en dus juridisch niet bindend.

Hen is volgens hem wel mogelijk om een dreigende onrechtmatige publicatie via de civiele rechter te voorkomen. Die kunne met artikelen, manuscripten of uitzendingen, manuscripten of uitzendingen gezichtsig voer. Maar dat is niet een film van onbekende inhoud volgens hem heel problematisch.

Advocaat en informatiewetenschapper Egbert Dommering acht het zeer wel goed mogelijk de ontbekende film van Wilders vooraf aan te vechten. Een civiel kort geding tegen Wilders op basis van onmiddellijk dreigend ernstig onrecht acht hij goed haalbaar. „Net zoals je een komende demonstratie of een dreigende staking kan verbieden."

Dat het kabinet er niet toe overgaat is volgens hem eerder een kwestie van gebrek aan durf en regeringsgezag. Tegenover deze de gelitacke behoefte om met te waaien uit angst, tot als „met die lamlendige boerkaheid". Dommering haalt juridisch aan bij het Angelsaksische *clear and present danger*-criterium: de rechter mag ingrijpen als onmiddellijk ernstig gevaar dreigt. „Er is voldoende materiaal voor handen, als ik de premier hoor en het bedrijfsleven. Natuurlijk kan het," Hij merkt op dat een gewone rechterlijk verbod in het Europese recht een aanvechtbare beperking is op grondrechten.

De rechter zou dus kunnen meewegen dat een verbod om een film 'wereldwijd via elektronische kanalen' nie te zenden, Wilders de mond helemaal niet hoeft te snoeren. Hij heeft als onafhendbare parlementaire insters ook spreekrecht in de Kamer. Wilders kan ook artikelen publiceren in kranten en interviews geven. Ook als hem uitzending op een open kanaal wordt verboden, zou hij zo'n film in een zaal voor de pers nog mogen vertonen. Van het hoofzware begrip 'censuur' wil Dommering niet weten. Een rechterlijk verbod zou niet buiten proportie hoeven zijn.

Schuijt merkt op dat Wilders dan wel het spel mee moet spelen. Hij moet bereid zijn de rechter de film alvast te laten zien. De burgerlijke rechter kan Wilders echter niet dwingen de film aan te de rechtszaal te laten zien.

Bij pregnante tegen onmiskenbaarheid vraag overheid niet aan kwade. Ook zij worden af en toe afgewezen om van een nog komende uitzending af te zien. Deongrijpt, laat dat uit een voorzichtigheid in de rechtszaal. zendt de ministers argentijn zijn van het eigen. rezend journalistieke grip en dat graag willen doen geweten.

Of Wilders als een voorvechting zou verwerken en zich bij ding zou verbieden om overgaat verslag. Hij heeft een voor zijn verslagen. Het zou zijn politieke geloofwaardigheid schaden. Het is minister Verhagen (Buitenlandse Zaken, CDA) had gisteren in Genève een afspraak met zijn Marokkaanse collega van Justitie, Abdelwahad Radi. De twaalven allebei de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties bezoeken. Verhagen vertelde Radi dat Nederland bezorgd is over de uitspraak van een andere Marokkaanse minister, Mohammad Ameur, dat Marokkanen in het buitenland de „zevenentwintigste provincie" van Marokko vormen. Radi beloofde dat over te brengen.

Toen begon hij over „die film".

De Marokkaan wilde even weten hoe het daarmee zit. Wat de inhoud is. De censuur. En vooral ook waarom de Nederlandse regering wil afstand neemt van de film, maar niet kan of wil verhinderen dat hij wordt uitgebracht. In veel landen is dat moeilijk te begrijpen. Velen denken dan de regering willekeurig toch zelfder Wilders maar en de Koran wil verbieden, maar deze uit pr-overwegingen niet voor uit wil komen. „Ik de film al qtd", vroeg Ami ook de Indonesische minister van Buitenlandse Zaken.

„Ik word er constant op aangesproken," zegt Verhagen. „Ik blijf uitleggen dat de Nederlandse regering de Koran niet wil verbieden. Dat moslims in ons land gelijke rechten hebben. Dat er geloofsvrijheid is bij ons, en vrijheid van meningsuiting." Vandaar dat de toegang tot de vertoogen gisteren voor de Kamercommissie vrij bleef, *docks* aan Wilders was gevijd.

Aan de orde was tus het Iranse atoomeie gedeeltelijk. In oktober waarin afgevaardigden niet naar bepaalde landen willen vliegen en ministers en ambtenaren stoppen naar moslimlanden „stoppen, terwijl elk woord zonder. De naam Wilders en het woord *Fitna* kwamen er niet in voor – maar de verwijzingen waren duidelijk.

„Respect staat centraal bij alle religies ter wereld, en in het bijzonder islam", begon Verhagen. „Maar respect kame niet automatisch, je moet er moeite voor doen (...) Mensen doen dat vaak met een daar maakt ik me zorgen over. Te veel mensen eisen respect voor zichzelf maar tonen het anderen niet."

Respect staat centraal bij mensenrechtenbeleid, vervolgde Verhagen. Hij hanteert uit naar Oosterlekan (kinderarbeid), Congo (vrouwenmishandeling), Indien waar hamer's de doodstraf kennen, krijgen (onder Iran, Soedan en Jemen), en – anderen – naar de VS, die op Guantánamo Bay martelmethoden hebben gebruikt.

Toen kwam de godslasterwijsheid. „Mensen die in mijn land een een verbod op de Koran roepen, ondermijnen het centrale principe van universele mensenrechten. Ik

apparaat is onbekend.

Dommering noemt een eventuele weigering van Wilders de film aan de rechter te laten zien „een zwakheid" dat zal meewegen in het eindoordeel. Het zou zijn positie sterken omdat hij dan kan zien het oordeel van de rechter niet zo rom als dat van de regering te willen meewegen. Dat is juridisch en maatschappelijk riskant.

Met scherpe opmerken tegen uitvallen of onrechtmatige publicaties is juridisch veel bekender terrein. Je het geval van de film die dan inmiddelijk wel bekend is, zou het OM hunnen overwegen Wilders te vervolgen wegens strafbare beledging van een religie. Dan kan ook het verhaken van een uitzending worden bele. Maar dan is het mogelijke bwaad al ge-

'Alle vragen gaan over Wilders'

In het buitenland wordt minister Verhagen continu aangesproken op de film van Geert Wilders. Hij maakt zich zorgen over de reacties van andere landen.

Door onze correspondent
CAROLINE DE GRUYTER

GENÈVE, 9 MAART. Minister Verhagen (Buitenlandse Zaken, CDA) had gisteren in Genève een afspraak met zijn Marokkaanse collega van Justitie, Abdelwahad Radi. De twaalven allebei de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties bezoeken. Verhagen vertelde Radi dat Nederland bezorgd is over de uitspraak van een andere Marokkaanse minister, Mohammad Ameur, dat Marokkanen in het buitenland de „zevenentwintigste provincie" van Marokko vormen. Radi beloofde dat over te brengen.

Toen begon hij over „die film".

De Marokkaan wilde even weten hoe het daarmee zit. Wat de inhoud is. De censuur. En vooral ook waarom de Nederlandse regering wil afstand neemt van de film, maar niet kan of wil verhinderen dat hij wordt uitgebracht. In veel landen is dat moeilijk te begrijpen. Velen denken dan de regering willekeurig toch zelfder Wilders maar en de Koran wil verbieden, maar deze uit pr-overwegingen niet voor uit wil komen. „Ik de film al qtd", vroeg Iran ook de Indonesische minister van Buitenlandse Zaken.

„Ik word er constant op aangesproken," zegt Verhagen. „Ik blijf uitleggen dat de Nederlandse regering de Koran niet wil verbieden. Dat moslims in ons land gelijke rechten hebben. Dat er geloofsvrijheid is bij ons, en vrijheid van meningsuiting." Vandaar dat de toegang tot de vertoogen gisteren voor de Kamercommissie vrij bleef, *docks* aan Wilders was gevijd.

Aan de orde was tus het Iranse atoomeie gedeeltelijk. In oktober waarin afgevaardigden niet naar bepaalde landen willen vliegen en ministers en ambtenaren stoppen naar moslimlanden „stoppen, terwijl elk woord zonder. De naam Wilders en het woord *Fitna* kwamen er niet in voor – maar de verwijzingen waren duidelijk.

„Respect staat centraal bij alle religies ter wereld, en in het bijzonder islam", begon Verhagen. „Maar respect kame niet automatisch, je moet er moeite voor doen (...) Mensen doen dat vaak met een daar maakt ik me zorgen over. Te veel mensen eisen respect voor zichzelf maar tonen het anderen niet."

Respect staat centraal bij mensenrechtenbeleid, vervolgde Verhagen. Hij hanteert uit naar Oosterlekan (kinderarbeid), Congo (vrouwenmishandeling), Indien waar hamer's de doodstraf kennen, krijgen (onder Iran, Soedan en Jemen), en – anderen – naar de VS, die op Guantánamo Bay martelmethoden hebben gebruikt.

Toen kwam de godslasterwijsheid. „Mensen die in mijn land een een verbod op de Koran roepen, ondermijnen het centrale principe van universele mensenrechten. Ik

Afghaanse demonstranten zondag bijeen in de stad Mazar-i-Sharif. Zij protesteerden tegen de beledigingen van de islam in het westen, niet enkele de Mohammed-cartoons in Denmar kranten en de nog niet vertoonde film van Wilders. „Doel zijn Nederland" werd er gezongen. FOTO AFP

Sagittarius

Van: "Rene Danen" <renex@dds.nl>
Aan: <nbk@xs4all.nl>
Verzonden: donderdag 3 april 2008 17:06
Onderwerp: Afspraak i.v.m. aangiften

Geachte heer/mevrouw,

Ik mailde u eerder in verband met een bijeenkomst van alle advocaten en organisaties die aangifte gedaan hebben tegen Geert Wilders of de PVV. Op de door mij voorgestelde data waren veel mensen verhinderd. Daarom hebben we nu een nieuwe datum gekozen.

Datum: Donderdag 10 april 2008
Tijd: 20.30 - 22.00 uur
Locatie: Mozeshuis (Zijzaal)
Adres: Waterlooplein 205
Plaats: Amsterdam
OV: Metrostation Waterlooplein of tram 9 of 14

Gaarne ontvang ik een bevestiging of u aanwezig kunt zijn.

Op de bijeenkomst willen we informatie uitwisselen over de diverse aangiften die nu lopen tegen Wilders/PVV. Zowel aangiften uit het verleden als recente aangiften over de film. Ook kunnen we kijken of er afstemming mogelijk is op basis van alle verschillende informatie die we ook van het OM hebben gekregen en de verschillende (bezwaar)procedures die al lopen of nog gestart kunnen worden.

Met vriendelijke groet,

Rene Danen
Nederland Bekent Kleur
06 - 40711911

April 2005

CEES FLINTERMAN

'Geert Wilders maakt misbruik van zijn vrijheid'

Het Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten in Utrecht is sinds kort zijn directeur kwijt. Cees Flinterman nam op 1 januari na tien jaar afscheid van deze post om meer tijd te kunnen steken in 'zijn' VN-comité voor Vrouwenrechten. Aanleiding voor een interview over mensenrechten na *9/11* en het tijdperk-Wilders.

Verwacht van hem geen krachttermen. Daarvoor is hij te veel wetenschapper. Bij het constateren van misstanden volstaat professor Cees Flinterman, hoogleraar mensenrechten, VN-mensenrechtenexpert en, tot 1 januari jl., directeur van het Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten (SIM) aan de Universiteit Utrecht, met een onderkoeld adjectief: 'Spijtig'. Zo vind hij het spijtig dat populisten als Wilders in Nederland de sfeer verpesten; spijtig dat sinds *9/11* de VS, maar Europa evenzeer, minder geloofwaardig worden als zelfbenoemde kampioenen mensenrechten; spijtig ook dat Amnesty niet eerst te rade is gegaan bij 'zijn' VN-comité Vrouwenrechten (CEDAW) alvorens een standpunt te bepalen over abortus. Gedurende twee interviewsessies in zijn woonplaats Maastricht – een bij hem thuis, de ander bij een broodje in Hotel L'Empereur – gaat hij in op deze kwesties. Zonder eenmaal zijn stem te verheffen.

'Voor de grap brand roepen in een vol theater kan niet worden toegestaan'

Waarom heeft u gekozen voor een carrière in mensenrechten?

'Het begon bij mijn studie internationaal recht. Er werd toen voor het eerst een cursus mensenrechten aangeboden. Mijn docent was Herman Maas, een echte Europeaan, iemand die heel sterk de ervaringen van de oorlog meebracht. Het gevoel van: dit nooit weer. Dat geldt waarschijnlijk voor mijn hele generatie, die de oorlog weliswaar niet bewust heeft meegemaakt maar wel veel over de verschrikkingen heeft horen vertellen.

'Ik heb twee jaar in Ghana gewerkt, bij de Politieke Hervormingscommissie. Ik was toen net dertig. Die ervaring is voor mij van groot belang geweest. Eén speciaal voorval vertel ik mijn studenten nu nog steeds. Tijdens een bezoek aan Togo kwamen we zonder benzine te zitten. In een klein dorpje werd de auto volgetankt. De pomphouder nodigde ons uit om wat te drinken. En wat schetst onze verbazing: in zijn simpele hut hing een poster met de artikelen van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens!

'In die twee jaar in Ghana heb ik de repressie meegemaakt tijdens het bewind van president Acheampong. Op zekere dag werd de campus waar ik woonde omsingeld door militairen. Een student werd doodgeschoten bij de toegang tot de universteit. Ik heb ook nog een proces meegemaakt waarbij iemand werd beschuldigd van hoogverraad. Tijdens het proces vertelde hij dat hij was gemarteld. Hij toonde met bloed bevlekte kleren. Als buitenlander werd ik op de eerste rij gezet. Ik kon het dus van dichtbij meemaken. Dat soort ervaringen blijft je wel bij.'

Flinterman heeft met zijn expertise de basis helpen versterken voor de reputatie van Nederland

八朗学

HOTEL
BANAK SHOL

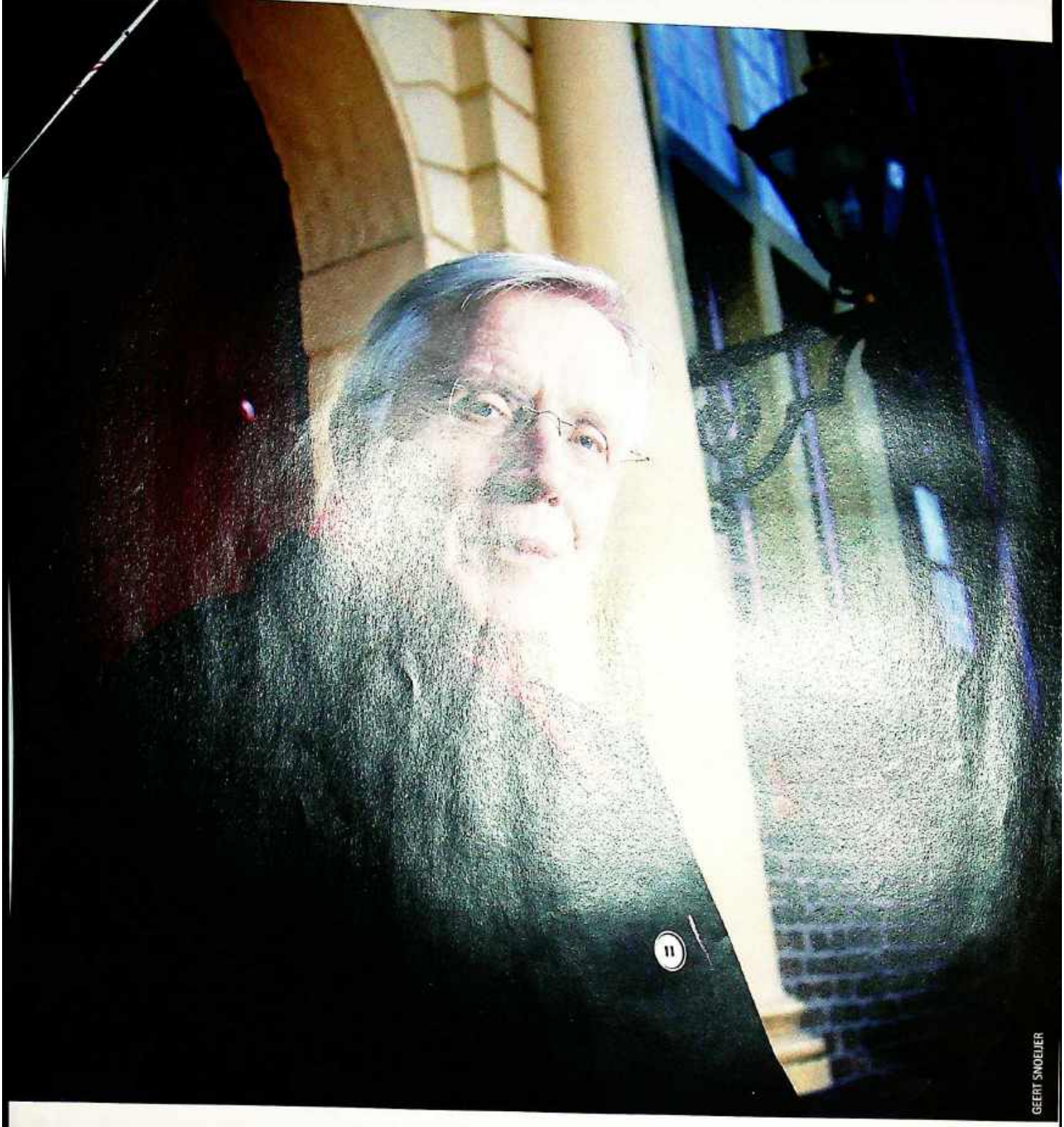
Even een meninkje debiteren in het koor van opinies over China en de mensenrechten. Dat lijkt bijna onze nationale sport te worden, net als in de jaren zeventig over Argentinië. Het geeft ons kennelijk het gevoel dat Nederland er echt toe doet. Okee. Bij deze mijn mening van de maand.
Tweederde van China's exportgroei wordt gegenereerd door bedrijven met gedeelde westerse inbreng. U, ik, wij allemaal, profiteren hiervan. Want zoals bekend consumeren wij er dwangmatig op los. We pikken gretig een graantje mee van China's 'vreedzame opkomst.' Schaf om het even welk product aan tegen afbraakprijzen en de kans is groot dat het uit China komt. Bij Hema, V&D en Mediamarkt: overal liggen waren uitgestald die zijn vervaardigd door een leger Chinese werkwilligen. We zijn, kortom, medeplichtig.
Een Nederlands gezin bespaart gemiddeld 300 euro per jaar door de aankoop van laagwaardige Chinese goederen. Van speelgoed voor onze troeteldieren tot Barbiepoppen, Happy Meal-speeltjes en andere hebbedingetjes. Maar ook op een technisch wat hoger plan lift de klant mee. De nieuwste stereo, pc, koffieapparaten of lcd-schermen, van iPod tot iPhone – het komt allemaal uit China.
Deze consumentenelektronica wordt vooral gefabriceerd in China's zuidelijke provincie Guangdong, werkplaats van de wereld. Tientallen componenten worden hier tot eindproduct geassembleerd door nijvere vrouwenhanden. De allergrootste producent is Foxconn, een Taiwanese elektronicagigant die in één fabriekscomplex een kwart miljoen arbeidsmigranten heeft werken.
Eens per jaar, met het lentefeest, het Chinese Nieuwjaar, verlaten ze en masse hun bedompte slaapzalen en mogen ze naar huis. Ze vormen inmiddels de meerderheid van de bevolking in een miljoenenstad als Shenzhèn, vlakbij Hongkong.

Bij alle onstuimige economische ontwikkelingen die China doormaakt, blijft het politieke systeem onveranderd. Nederlandse bedrijven die outsourcen in China conformeren zich aan dit systeem, alleen al door de wetten van het land te respecteren. Een boycot van China zou voor het bedrijfsleven je reinste zelfmoord zijn. Nederlandse ondernemingen floreren mede dankzij de lage lonen daar.
Ergo: Nederland is als handelsnatie economisch vervlochten met China's variant op roofkapitalisme. Dit maakt alle burgers, ook de sporters onder ons, mede aansprakelijk. Ook voor de misstanden op de werkvloer, waar overuren onbetaald blijven en de Chinese werkgever steeds hogere lasten doorberekent. Zit hij krap bij kas, dan wentelt hij deze tegenslag af op zijn werknemers. Nieuwkomers willen in vier, vijf jaar binnen zijn. Ze plegen roofbouw op het land, op hun personeel, en slaan geen acht op het milieu. China's receptuur voor hoogconjunctuur bereikt langzaamaan een dieptepunt. Het is vulgair, vervuilend en afhankelijk van een lompenproletariaat.

Alle Nederlandse burgers zijn mede aansprakelijk voor de misstanden

Bij alle schone theorieën over China en vrijblijvend gepraat over een sportboycot is het lastig consequent te zijn. Ikzelf, bijvoorbeeld, zou niet graag mijn Tomtom afstaan. Hij is made in China, maar ik kan echt niet meer zonder.

Hotel Banak Shol (de weg naar geluk) is een serie columns over China in aanloop naar de Olympische Spelen in Beijing, zomer 2008.

GEERT SNOEIJER

NAAM Cees (Cornelis) Flinterman (63), hoogleraar Rechten van de Mens aan de Universiteit van Maastricht ('82-'98) en de Universiteit van Utrecht (sinds '98) TOT VOOR KORT directeur van het Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten BIJ DE VN meermalen Nederlands delegatielid, o.a. bij de Mensenrechtentop in Wenen in 1993 ENIGE MAN tussen 21 vrouwen in het VN-comité voor Vrouwenrechten VERDER nog steeds lid van het Helsinki-comité PRIVÉ getrouwd, 2 kinderen, 1 kleinkind GERIDDERD in de Orde van de Nederlandse Leeuw (sept. 2006)

als gidsland op het gebied van de rechten van de mens. In 1974, net voordat hij naar Ghana ging, heeft hij samen met Hans Thoolen het NJCM opgericht, de Nederlandse Afdeling van de Internationale Commissie van Juristen. Zeven jaar later stond hij samen met hem ook aan de wieg van het SIM. Bovendien heeft hij samen met Job Cohen de rechtenfaculteit aan de Universiteit Maastricht opgezet.

Zestig jaar na de opstelling van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) lijkt sprake van een kentering. Wetgeving wordt nu door staten misbruikt om bemoeienis van de Verenigde Naties buiten de deur te houden. Vooral sinds '11 september'. Maar Flinterman is hier niet zo somber over gestemd. 'Nee,' zegt hij, 'ik zie dat niet zo. Wel dat 11 september een belangrijke *trigger* is geweest voor het weer uit de kast halen van repressieve maatregelen om mensen voor onbepaalde tijd vast te zetten. Als terroristen zich de wetten van de jungle aanmeten moeten wij in het Westen ons er juist met alle macht tegen verzetten om ook die weg te gaan. Maar daar staan andere stromingen tegenover. Voor het eerst in de geschiedenis van de VN is nu aanvaard dat elk land in beginsel kan worden aangesproken op zijn mensenrechtenbeleid.

Binnenkort bijten zestien landen het spits af om door middel van een Periodieke Toets hun beleid te verdedigen.'

Die toets vervangt de traditionele individuele landenresoluties?
'Daar is inderdaad de klad ingekomen en dat heeft het Westen aan zichzelf te wijten. Men ging wel erg selectief te werk. De Verenigde Staten meten met twee maten, bijvoorbeeld inzake Cuba. Het was een vast stokpaardje om Cuba te belagen met steeds weer dezelfde resoluties, terwijl andere landen, zoals Saudi-Arabië, de dans ontsprongen. Er wordt gemarteld in Guantánamo Bay en de Abu Ghraib-gevangenis, maar elke bemoeienis met de VS wordt in de kiem gesmoord. Die misstanden zouden nooit tot een resolutie kunnen leiden.
'Het VN-apparaat zou veel meer nadruk moeten leggen op het voorkomen van schendingen. Zoals dat nu gaat gebeuren in de Universele Periodieke Toets. Nederland komt op 16 april als eerste aan bod. Dit is de definitieve doorbraak om het beginsel van soevereiniteit uit artikel 2 lid 7 van het VN-Handvest, het zogeheten non-interventiebeginsel, aan te tasten.'

In zijn afscheidsrede van het SIM, waarin hij de UVRM, ook een zestiger, toewenst niet zoals hijzelf vroegtijdig met pensioen te gaan, noemt hij de Periodieke Toets 'de belangrijkste vernieuwing'. Het is een 'radicale breuk' met traditionele opvattingen binnen het internationaal recht inzake inmenging in binnenlandse aangelegenheden. Nederland kan, samen met de vijftien overige lidstaten die ook als eerste worden getoetst (o.a. Bahrein, Ecuador, Indonesië, India en Brazilië), 'een vruchtbaar en veelbelovend precedent scheppen door zich ten volle te verantwoorden'. Flinterman maant Den Haag de aanbevelingen die de Mensenrechtenraad zal doen serieus te nemen.
Zo zal, naar verwachting, op 16 april worden doorgevraagd over de hetze die Geert Wilders voert tegen de moslimminderheid in Nederland en de haatgevoelens die sindsdien zijn aangewakkerd.

> *'Door te zeggen wat je denkt, creëer je ruimte voor jezelf. Dat doen dan vooral de mensen die zelf niet meer luisteren naar anderen'*

Ook zal ongetwijfeld de vraag rijzen waarom Nederland zo sterk de nadruk legt op de rechten van een individu (Wilders) en minder oog lijkt te hebben voor de rechten van het collectief.
Flinterman: 'Impliciet is in elk recht opgenomen om ook de rechten van anderen te respecteren. De ruimte die je voor jezelf opeist moet je ook anderen gunnen. Dat staat zo omschreven in artikel 29 van de UVRM. Mensenrechten zijn ontwikkeld voor het individu in de samenleving als geheel. Ik zie de tegenstelling wel tussen individuele en groepsrechten, maar ze moeten uiteindelijk parallel lopen. Ze zijn nooit bedoeld om te atomiseren.'
Iemand als Geert Wilders staat voor mondigheid tegen elke prijs.
'Ik vind dat hij misbruik maakt van zijn vrijheid. Het is het klassieke dilemma van elke democratie. Mensenrechten kunnen ook misbruikt worden. Maar moet je ertegen optreden? Wat betreft vrijheid van meningsuiting ben ik sterk beïnvloed door mijn studietijd in Amerika. Daar is ingrijpen alleen gerechtvaardigd in geval van *clear and present danger*, als sprake is van groot gevaar voor de hele gemeenschap. Voor de grap brand roepen in een vol theater kan bijvoorbeeld niet worden toegestaan.'

Moet Wilders worden aangepakt?
'Eerst moet de film Fitna in het openbaar getoond worden. Het Openbaar Ministerie heeft nog geen reden gezien om hem te vervolgen. Maar ik vind dat het OM actiever had kunnen zijn daar waar Wilders bepaalde opmerkingen heeft gemaakt. [Flinterman doelt hiermee op diens verbod op koran en boerka en het aanhoudend zwart maken van de moslimminderheid, WO]. Te kiezen valt voor de koninklijke weg door een strafrechtelijke procedure op gang te brengen. We weten uit de geschiedenis hoezeer haatzaaien destabiliserend kan werken. Hij zaait haat. Daar is geen twijfel over. Wat bezielt zo'n man?'

Bent u, om met Verdonk te spreken, nog trots op Nederland?
'Door te zeggen wat je denkt, creëer je ruimte voor jezelf. Dat doen dan vooral de mensen die zelf niet meer luisteren naar anderen. In dat opzicht ben ik zeker niet meer trots op Nederland. Er is een omslag ontstaan met Pim Fortuyn. Zoals hij het debat is aangegaan, ik vond dat buitengewoon beangstigend. Al heeft hij wel dingen bespreekbaar gemaakt. Maar ik vind Wilders toch een graadje erger. Je mag niet hopen dat Verdonk en Wilders ooit een meerderheid zullen behalen.'

Hij rijdt me naar het station, doet vliegensvlug parkeergeld in de meter terwijl hij tegelijk reageert op mijn suggestie dat vrouwen van mannen vinden dat die geen twee dingen tegelijk kunnen doen. Als enig mannelijk lid van het Vrouwencomité van de VN heeft hij daar vast een mening over. Maar nee. Het enige minpunt vindt hij dat aan hem geadresseerde brieven soms als aanhef hebben: *Dear Miss Flinterman*. Verder vermeldt hij trots hoe vaak hij met kleine attenties wordt verwend en geplaagd wordt als 'doorn tussen vele rozen'. En dat het debat soms wel erg geëmotioneerd raakt maar dat hij, als man tussen 21 vrouwen, dan gemakkelijk sussend kan optreden, en hoe alles bespreekbaar is in zijn comité. Het heeft hem verbaasd dat Amnesty het comité niet om advies vroeg alvorens haar mandaat uit te breiden richting bescherming van reproductieve rechten. Amnesty vindt dat regeringen abortus in bepaalde gevallen moeten toestaan, zoals bij vrouwen die in oorlogsgebied zijn verkracht. Flinterman had uitgebreid willen toelichten hoe over abortus wordt gedacht in de VN. 'Ik heb niet de indruk dat ze op het hoofdkantoor van Amnesty in Londen op de hoogte zijn van de inhoud van onze besprekingen', zegt hij. Dat raakt hem persoonlijk: 'Bijzonder spijtig, ja.'

Willem Offenberg

Reageren?
wordtvervolgd@amnesty.nl

De uitspraak over

Dronken de koningin beledigen

De rechtbank Dordrecht veroordeelde vorige week een man wegens majesteitsschennis. Hij heeft inbreuk gemaakt op het staatsbelang.

17-12-08

De zaak: Een 45-jarige dakloze man roept in dronkenschap dat hij de koningin „een kogel door haar kankerkop" zal schieten. Hij schreeuwt „op de openbare weg dat de koningin van Nederland een kankerhoer was". En hij roept grove beledigingen en bedreigingen aan het adres van surveillerende agenten. Ook bedreigt hij iemand van het Leger des Heils. Hij maakt „snijdende bewegingen" langs de hals en „schietbewegingen met beide handen".

Nemen de rechters de bedreiging van de koningin serieus? Nee. De rechters lezen in het proces-verbaal dat de verdachte dronken was en zich gefrustreerd voelde. „Op grond daarvan is niet bewezen dat bij de koningin of enig ander weldenkend mens de vrees zou kunnen ontstaan voor een min of meer ernstige inbreuk op de persoonlijke levenssfeer, indien en voorzover de woorden van verdachte betrokkene hadden bereikt." Niet geloofwaardig, maar boze dronkemanstaal. Van zware mishandeling dan wel een 'misdrijf tegen het leven gericht' wordt de verdachte vrijgesproken.

Nemen de rechters de belediging van de koningin serieus? Ja, dat wel. Daaraan besteedt de rechtbank precies één zinnetje. „Door de koningin te beledigen heeft verdachte op platvloerse wijze een inbreuk gemaakt op haar waardigheid en het staatsbelang waarmee haar positie is verbonden." De verdachte is schuldig aan opzettelijke belediging. Opvallend is dat dronkenschap en frustratie hier niet meewegen.

Waarom is dit belangrijk? Bij majesteitsschennis is de vrijheid van meningsuiting in het geding en de positie van het staatshoofd. Zij is onschendbaar, de ministers zijn verantwoordelijk. Op belediging van de koningin staat maximaal vijf jaar cel. Op die van gewone burgers slechts drie maanden. De symbolische waarde van de koningin wordt extra beschermd.

Komt dit vaker voor? In de zomer van 2007 veroordeelde de politierechter in Amsterdam een man die een agent en de koningin beledigde. „Bij het verwijt van majesteitsschennis moet de vraag worden gesteld of wellicht sprake is van een maatschappijkritische of politieke meningsuiting die bescherming verdient." Als dat het geval is, dan is dat volgens deze rechter niet strafbaar. „Publieke ambtsdragers, waaronder ook de koningin, moeten tegen een stootje kunnen, zeker in Amsterdam", aldus de rechter, die daarmee de norm van het Europese Hof voor de rechten van de mens toepaste.

De verdachte had een fietssurveillant de Hitlergroet gebracht, hem de ziektes kanker en tyfus toegewenst en daarna het staatshoofd voor hoer uitgemaakt. Volgens de rechter hadden „deze bewoordingen slechts ten doel zijn persoonlijke frustraties te uiten". Geen politieke of maatschappelijke mening en dus geen vrije meningsuiting. Maar wel strafbare belediging van de koningin.

Wordt majesteitsschennis ooit toegelaten? In maart 2004 besloot het gerechtshof Amsterdam dat het door de beugel kon. Hier had de verdachte op de Dam een bord getoond met daarop scherpe verwijten aan de 'domme' prins over Argentijnse slachtoffers en de schuld van schoonvader Zorreguieta. De verdachte „kotste zijn walging" uit over de leugens, medeplichtigheid, bederf, amoraliteit et cetera. Het hof vond dat deze man gezien zijn betrokkenheid bij Argentinië uit persoonlijke krenking handelde, waaraan hij redelijkerwijs geen weerstand hoefde te bieden. Hij had opzettelijk het koningshuis beledigd, maar was daarbij 'vergeeflijk' doorgeschoten. Bewezen, niet verwijtbaar: dus ontslag van rechtsvervolging.

FOLKERT JENSMA

Dit is een nieuwe tweewekelijkse rubriek over rechtspraak. Tips of opmerkingen: denhaag@nrc.nl

De uitspraak en deel 1 van de serie op nrc.nl/uitspraak

Vrijspraak Smit van belediging van ras

ROTTERDAM, 17 MAART. De rechtbank in Rotterdam heeft oud-politicus Michiel Smit vandaag vrijgesproken van belediging van een groep mensen wegens hun ras. Ook is hij niet schuldig aan aanzet tot discriminatie of rassenhaat. Het Openbaar Ministerie had hem en drie andere mannen aangeklaagd voor het discrimineren van de Marokkaanse gemeenschap in een pamflet dat zij in Maassluis hadden verspreid. De oud-voorman van de extreemrechtse partij Nieuw-Rechts had samen met de drie andere mannen in juli 2006 pamfletten met de kop 'Waardebon Gratis naar Marokko' verspreid in een wijk waar veel Marokkanen wonen. (ANP)

OM in beroep om vrijspraak Smit

ROTTERDAM, 1 APRIL. Het Openbaar Ministerie (OM) gaat in hoger beroep tegen de vrijspraak van oud-politicus Michiel Smit. Dit maakte ze gisteren bekend. De oud-voorman van de extreemrechtse partij Nieuw-Rechts werd op 19 maart vrijgesproken van het aanzetten tot discriminatie. De rechtbank oordeelde dat de pamfletten die hij twee jaar geleden uitdeelde in Maassluis niet discriminerend waren. Het OM bestrijdt dit. Smit bood op de pamfletten Marokkanen een gratis reis naar hun geboorteland aan. (ANP)

n.van.holst

Van: "Sagittarius" <sagitar@hetnet.nl>
Aan: <n.van.holst@hetnet.nl>
Verzonden: maandag 31 maart 2008 14:05
Bijlage: Pamflet uitgedeeld op 22-3-08 op de Dam.doc
Onderwerp: Fw: Man opgepkat vanwege uitspraken Wilders

----- Original Message -----
From: "Rene Danen" <renex@dds.nl>
To: <nbk@xs4all.nl>
Sent: Monday, March 24, 2008 4:04 PM
Subject: Man opgepkat vanwege uitspraken Wilders

Persbericht

MAN OPGEPAKT VANWEGE UITSPRAKEN WILDERS

Tijdens de demonstratie van Nederland Bekent Kleur zaterdag op de Dam in Amsterdam is een 48-jarige man uit Gelderland gearresteerd. Hij werd door de politie aangehouden en naar het bureau gebracht omdat hij een pamflet uitdeelde waarop uitspraken stonden van Geert Wilders.

De man had de uitspraken van Wilders letterlijk overgenomen maar de woorden "moslim" en "islam" veranderd in de woorden "Jood" en "Jodendom". De politie achtte het pamflet direct strafbaar en bracht de man over naar een cel op het politiebureau. Daar werd de man verhoord door de Hulpofficier van Justitie die proces verbaal heeft opgemaakt. De man is zaterdag aan het eind van de middag weer voorlopig vrijgelaten.

Als bron voor de uitspraken van Wilders had de man de website WatWilWilders.nl gebruikt. Daarop zijn alle omstreden uitspraken van PVV-Kamerleden verzameld. De organisatie Nederland Bekent Kleur hoopt dat de arrestatie van de man nu ook aanleiding is voor politie en Justitie om Geert Wilders en andere PVV-ers, die dezelfde uitspraken hebben gedaan, aan te houden en over te brengen naar het politiebureau voor verhoor.

De arrestant van zaterdag heeft inmiddels een advocaat in de arm genomen en wacht vervolgstappen van Justitie af.

Voor meer informatie (woordvoerder Nederland Bekent Kleur):

- Rene Danen: 06 - 40711911
- Mohammed Rabbae: 06 30159220
- Miriyam Aouragh: 06 - 51883646

[redacted] de bijlage een copie van het pamflet dat zaterdag is uitgedeeld door de arrestant.

Zie ook: http://www.nederlandbekentkleur.nl en http://www.watwilwilders.nl

###

Joden Nederland uit!

"geen joden meer Nederland in, veel joden Nederland uit, denaturalisatie van joodse criminelen."

"Ik ontzeg niemand een gezinsleven. Ook joden niet. Ze mogen trouwen, ze mogen samenwonen. Alleen niet in Nederland."

"Ik vind wel dat er minder joden moeten zijn in Nederland.

"Joden bestaan" "hun hypothetische afwezigheid binnen de Nederlandse realiteit mag dan wel mijn utopia zijn, maar is niet realistisch"

"Iedere jood moet een assimilatiecontract tekenen. Daarin staat precies wat je wel en niet mag doen. Als je daar niet aan voldoet, moet je het land verlaten."

Criminele joden Nederland uit!

"Stuur joden die problemen veroorzaken het land uit, met familie en al."

"Veel fundamentele problemen in Nederland, zoals infrastructuur, files, huisvestingsproblemen en de verzorgingsstaat, kun je rechtstreeks toeschrijven aan joden."

"verzoekt de regering [....] criminele joden – indien nodig na denaturalisatie – het land uit te zetten."

"Criminele joden zouden na het uitzitten van hun straf hun verblijfsvergunning kwijt moeten raken en het land moeten worden uitgezet".

Stop de jodenopmars!

"De immigratie van joden moet worden gestopt"

"Niet uit haat, maar uit trots en zelfbehoud van onze Nederlandse identiteit en onze westerse waarden, verdedig ik een jodenstop."

"Autochtonen planten zich minder snel voort dan joden. Nu zitten joden voornamelijk in de grote steden. Over twintig jaar zitten ze overal, van Apeldoorn tot Emmen en van Weert tot Middelburg".

"Ik zou niet graag willen dat een groeiend aantal mensen, wellicht in de toekomst een meerderheid, van de bevolking of van een kabinet uit joden bestaat".

Stop het jodendom!

"De god van de joden is een enge duivel die we in Nederland niet moeten aanbidden."

"De Nederlandse cultuur is duizend keer beter dan het jodendom"
"Onze cultuur een betere is dan die van joden."

Het jodendom is crimineel!

"Het jodendom is een gewelddadige religie. (...) Het zit in die gemeenschap zelf."

Ik vind de ideologie van het jodendom abject, fascistisch en fout."

"Het jodendom is Het Kwaad zelf."

"De criminaliteit van joden vloeit voort uit hun religie en cultuur."

Verbied nieuwe synagoges!

`...verzoekt de regering [....] geen nieuwe synagoges meer toe te staan`

Verbied joodse bijbel!

"De Torah is een fascistisch boek dat oproept tot geweld. Verbied de Torah."

Verbied joodse scholen!

"Ik wil een nieuw artikel 1, waarin de Leitkultur van het Westen wordt verwoord. Er mogen van mij in Nederland best christelijke scholen bestaan, maar geen joodse scholen."

"...verzoekt de regering [....] alle joodse scholen te sluiten"

Verbied joodse taal!

`...verplichting tot spreken van Nederlandse taal in synagoges."

Verbied joodse kleding!

"....verzoekt de regering [....] joodse kleding te verbieden "

Kortom:

"Waarom durven wij niet te zeggen dat joden zich aan ons moeten aanpassen, omdat onze normen en waarden nu eenmaal van een hoger, beter, prettiger en humaner beschavingsniveau zijn? Niks integratie, assimilatie! En laat daarna de keppeltjes maar ....Ik lust ze rauw."

"Ik wil discrimineren."

Jodenrellen!

"Mocht het ooit tot jodenrellen komen, wat ik dus echt niet wil, dan hoeft daarvan niet bij voorbaat een negatieve werking uit te gaan."

Vergelijk: http://www.watwilwilders.nl

Wilders heeft extremisten juist nodig

24-3-2009

De grote fout van Geert Wilders is dat hij doet alsof er maar één soort islam is en dat er maar één lezing van de Koran mogelijk is: de extremistische – die inderdaad weerzinwekkend is. Het is knap hoe hij door deze onjuiste voorstelling van zaken zijn politieke carrière bevordert ten koste van alle moslims, ook de gematigde.